НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ВП НУБіП УКРАЇНИ «НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

УО «БЕЛОРУССКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННАЯ АКАДЕМИЯ»

УО «ПОЛЕССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

ИНДУСТРИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КОЛЛЕДЖ
ИМЕНИ АКАДЕМИКА Г.С. СЕЙТКАСИМОВА

ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУК ПРО ЖИТТЯ, ПОЛЬЩА

СЛОВАЦЬКИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА

МЕНДЕЛЬ УНІВЕРСИТЕТ, ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА

ВИКЛИКИ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ УМОВАХ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВЫЗОВЫ СОЦИАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЭКОНОМИКИ В ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ УСЛОВИЯХ

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

CHALLENGES OF SOCIALLY ORIENTED ECONOMY IN THE EUROPEAN INTEGRATION CONDITIONS

THE MATERIALS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

23-24 квітня 2015 р.
м. Ніжин

УДК 316.334.2: 339.92(4)
ББК 65.5
М 34

Рекомендовано до друку вченою радою
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
від 29.04.2015 р. № 9

Редакц. колегія:
В.С. Лукач (науковий редактор); С.В. Толочко (заступник відповідального редактора);
А.Г.Кушніренко; Н.Г. Царук; В.П. Прадун; З.Д.Овчарик; А.В. Іванько;
О.С. Сидорович; В.П. Литовченко; Н.В. Лоханько; Г.М. Македон

Учасники конференції – науково-педагогічні працівники, наукові співробітники, аспіранти та студенти: ЗО «Білоруська державна сільскогосподарська академія»; ЗО «Поліський державний університет»; Індустріально-економічного коледжу імені академіка Г.С. Сейткасимова; Варшавського університету наук про життя; Словацького аграрного університету; Мендель університету Чеської Республіки; Калужського державного університету; Хітіт Університету Туреччини; Азербайджанського державного технічного університету; Казанського Національного Дослідного Технічного університету ім. А.М. Туполєва; Чжецзянського університету Китаю; Національного університету біоресурсів і природокористування України; ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»; ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»; ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»; ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»; Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Київського національного торговельно-економічного університету; Національного авіаційного університету; Житомирського національного агроекологічного університету; Мукачівського державного університету; ПВНЗ «Буковинський університет»; Таврійського державного агротехнологічного університету; Львівської комерційної академії; Європейського університету; Хмельницького національного університету; Черкаського державного технологічного університету; Академії митної служби України; Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя; Поліського фонду міжнародних та регіональних досліджень; Українського клубу аграрного бізнесу; ПАТ «Дніпронафтопродукт».

Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах/
М 34 Зб. наук. праць / наук.ред. В.С. Лукач – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2015. – 286 с.
ISBN 978-617-640-194-0

.

У збірнику надруковані доповіді Міжнародної науково-практичної конференції ***«Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах»****, висвітлено результати наукових досліджень, проведених науково-педагогічними працівниками, науковими співробітниками, аспірантами та студентами*

Тексти статей друкуються в авторській редакції. Відповідальність за інформацію, подану в науковому дослідженні, несуть автори статей.

© ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
© автори статей
© Видавець ПП Лисенко М.М., 2015»

ISBN 978-617-640-194-0

НАПРЯМ 1

Облік, аналіз і аудит: дослідження, наука та практика

Аліменко Яна
студентка
Царук Наталія
к.е.н., доцент
ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК ВИТРАТ НА ОВОЧЕВИХ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Організації обліку витрат і калькулювання собівартості повинні вирішуватись, виходячи із специфічних особливостей овочевого консервного виробництва: організаційних, технологічних, особливостей використовуваної сировини та одержуваної готової продукції.

На побудову обліку витрат впливає багато чинників, які можуть бути об'єднані у такі групи:

1. Загально організаційні: вид діяльності, галузь та підгалузь виду діяльності, форма спеціалізації, організаційна побудова, тип виробництва. Ці чинники визначають побудову як управлінського, так і фінансового обліку витрат основної діяльності.

2. Технологічні: особливість технології, специфіка організації переробки, вимоги до готової продукції.

3. Характер сировини, що використовується: тривалість зберігання можливість комплексної її переробки, залежність випуску продукції від вмісту сухих речовин у сировині.

4. Загальногалузеві: сезонний характер виробництва, залежність розміщення виробництва від сировинних зон.

Організаційна структура галузі об'єднує великі, середні та малі підприємства різних форм власності. Основу їх матеріальних витрат становить сільськогосподарська сировина. З одного боку сільськогосподарські підприємства завчасно забезпечать збут вирощеної продукції, а з іншого - овочеві переробні підприємства матимуть змогу впливати на співвідношення висадки різних видів культур, регулювати обсяги висадки різних за часом дозрівання рослин.

Характерною особливістю технології овочевих підприємств є послідовне виготовлення різних видів продукції на тому ж самому обладнанні, причому сировина і способи її переробки можуть бути різні. Розрізняють загальні та специфічні операції обробки сировини. До загальних технологічних операцій відносяться: сортування, миття та очистка сировини; подрібнення та нарізка; теплова обробка; протирання, гомогенізація та деарелізація; концентрація рідких та пюреподібних продуктів; стерилізація. Всі технологічні операції здійснюються у відповідній послідовності, таким чином переробка продукції відбувається на ряді послідовних стадій (переділів) виробництва. Специфічні операції оброки сировини можна прослідкувати при виробництві конкретного виду продукції.

Для обліку та контролю витрат важливим є правильне виділення комплексних операцій, на яких відбувається розподіл вхідної сировини на основну, побічну продукцію (напівфабрикати) та відходи. Тому необхідно провести групування загальних (основних) операцій, за якими можна виділити кількісні та вартісні параметри виробничого процесу, що дасть можливість побудови загальногалузевої схеми виникнення витрат з переділами технологічного процесу.

Облік витрат у фінансовому напрямку здійснюється за економічними елементами. Згідно П(С)БО 16 "Витрати", затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 30.12.99 р. № 318 , кожне підприємство має право розробляти і використовувати для управління свою номенклатуру статей витрат. З метою створення умов для зручності практичного застосування необхідно розробити статті витрат у такій кількості і складі, в яких є реальна потреба на даному підприємстві. Для консервних овочевих підприємств, відповідно вимог П(С)БО 16, рекомендовано застосовувати таку номенклатуру калькуляційних статей:

– сировина і матеріали;
– основна і додаткова заробітна плата;
– відрахування на соціальні заходи;
– загальновиробничі витрати.

Проведені дослідження у ТОВ "Ніжинський консервний завод" дозволяють запропонувати для обліку витрат виробництва продукції згідно його специфіки такі статті:

– сировина;
– основні матеріали і напівфабрикати;
– допоміжні і пакувальні матеріали;
– витрати і втрати по тарі;
– паливо, енергія і вода на технологічні цілі;
– витрати на оплату праці виробничих працівників;
– відрахування на соціальні заходи;
– витрати на утримання та експлуатацію машин і обладнання;
– загальновиробничі витрати.

Застосування такої номенклатури статей при обліку витрат на виробництво дозволяє на овочевих консервних підприємствах, по-перше, посилити контроль за дійсними витратами на виробництво; по-друге, покращити і розширити можливості економічного аналізу витрат для їх оптимізації; і по-третє, одержати обґрунтовану інформацію про виробничі витрати, необхідну для ефективного управління виробництвом в умовах подальшого розширення ринків збуту, включаючи зовнішні.

Враховуючи методику АБС-аналізу, визначальними статтями є матеріальні витрати. Тому доречно завчасно визначитися з критеріями віднесення ресурсів до певної групи, зокрема:

1. Вплив на формування матеріальної основи кінцевого продукту.
2. Вплив на формування споживчих властивостей кінцевого продукту.
3. Вплив на якість продукції.

Використання вказаних критеріїв, на нашу думку, в подальшому дозволить провести уточнення статей калькуляції та вдосконалити на підприємстві організацію аналітичного обліку в цілому.

Отже, врахування економічних, організаційних та галузевих особливостей технологічного процесу сприятиме побудові обліку витрат на овочевих консервних підприємствах у відповідності до характеру організації виробництва і потреб управління випуском конкурентоспроможної продукції.

Список використаних джерел

1. Бурик А.Ф., Вернюк Н.О. Економічні взаємовідносини в овочевого підкомплексі Херсонщини. // Економіка АПК. – 2001. – № 2. – С. 58-65.

2. Валінкевич Н.В. Удосконалення управління розвитком овочевого виробництва // Економіка АПК. – 2000. – № 1. – С. 39 - 43.

3. Варченко О.М. Сучасний стан та перспективи вирощування овочів відкритого ґрунту в Україні // Економіка АПК. – 2001. – № 4. – С. 62 - 65.

4. Довганчик Г.В. Стан та шляхи підвищення економічної ефективності переробки овочів відкритого ґрунту // Вісник аграрної науки. – 2000. – № 11. – С. 72 - 73.

5. Імас Є. Економічна ефективність сучасних технологій у виробництві овочевої продукції України // Агроінком. – 1999. – № 8 - 9. – С. 23 - 25.

Власов Євген
менеджер з питань техногенно-екологічної безпеки
ПАТ «Дніпронафтопродукт»
м. Дніпропетровськ
Кушніренко Олександр
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ

У дослідженні впливу людини на екологічне середовище та процеси, що в ньому відбуваються, пріоритетне місце належить системному бухгалтерському обліку. Необхідність переосмислення облікової інформації зумовлена тим, що

ринкова економіка функціонує в умовах невизначеності, обмежених ресурсів та граничної їх корисності.

Україна залишається однією з небагатьох європейських країн, яка не затвердила на законодавчому рівні концепцію сталого розвитку. В той же час проект Постанови Верховної ради України «Про Концепцію переходу України до сталого розвитку», чітко прописує таку мету «…досягнення гармонійного розвитку людини, суспільства, економіки та навколишнього середовища» [1]. До того ж, Коаліційна угода 2014 р., закріпила необхідність проведення реформи у сфері управління та охорони довкілля, якою, зокрема, передбачено: приведення чинного законодавства до директив Європейського союзу; створення єдиного контролюючого органу у сфері довкілля; встановлення системи оцінки якості атмосферного повітря відносно забруднювачів; запровадження системи обліку викидів парникових газів та квот, що продаватимуться на національному рівні тощо [2]. Попри це, більшість уваги вирішенню питань еколого-економічних відносин приділяється науковцями на теоретичному рівні, а не на державному (з реалізацією науково обґрунтованих пропозицій), що і спричиняє відсутність концепції сталого розвитку України.

На нашу думку, основу сучасної теорії бухгалтерського обліку заклав професор Г.Г. Кірейцев, який побачив та виділив у ній «біологічну метафору». Досліджуючи проблемні питання обліку автор зазначає: «Земля, рослини, тварини як біологічні активи та людство постійно знаходяться під впливом біологічних законів їх існування та дії, а також законів поведінки і розвитку «своїх» мікроорганізмів. В цьому розумінні можна погодитися з думкою одного з видатних теоретиків економічної науки Заходу Т. Веблена … щодо взаємовпливу і взаємозалежності законів біології та економіки, а також частково з думкою А. Маршалла, що «Меккою» економіста є біологія» [3, с. 206]. Такі біологічні активи (об’єкти «живої економіки») та процеси, що відбуваються під впливом людини вимагають особливого облікового відображення, з метою об’єктивного користування ними. Досліджуючи основний засіб виробництва, як об’єкт обліку професор зазначає: «Земля – це біологічний актив, котрий належав людству, тимчасово належить нам і належатиме майбутнім поколінням. Земля крім того, що є природно сформованою умовою існування людини як первинної клітини соціуму, являє собою живе біологічне тіло, яке в даний час вимагає науково обґрунтованого підходу до володіння ним та користування… Земля за своєю суттю та своїм призначенням не є засобом обігу. Вона є засобом виробництва продуктів життєдіяльності людини» [3, с. 207]. В результаті дослідження автор приходе до висновку, що «… теоретичною основою формування облікових показників є «Біологічна метафора», як підґрунтя прогресивної інституціональної економічної теорії» [3, с. 210].

На необхідність побудови системи обліку, яка б задовольняла інформаційні потреби, була основою розбудови та відповідала моделі екологічно та соціально

орієнтованої ринкової економіки звертає увагу В.М. Жук, зазначаючи, що теорія фізичної економії «…ставить перед бухгалтерським обліком потребу розширення об'єктів природного, ресурсного потенціалу, ідентифікації і балансового узагальнення виробництва та споживання поновлювальних енергетичних активів. У землеробстві це: зерно, корми, гній і інша сільськогосподарська продукція, тобто активи, які є істинним багатством людства і примножують енергію на Землі» [4, с. 235].

Загалом, інформація про екологічну діяльність підприємств розкривається у кількох видах звітності – статистичній, податковій, фінансовій та нефінансовій. Варто зазначити, що найбільш повна інформація в цілому про діяльність підприємства міститься у фінансовій звітності. Так, у МСБО 1 «Подання фінансових звітів» визначено якісні характеристики фінансових звітів, яких варто дотримуватись при здійсненні економічної, екологічної та інших видів діяльності, а саме: безперервність, принцип нарахування, послідовність подання, суттєвість та об'єднання, порівняльна інформація. Вони безпосередньо стосуються і екологічної складової фінансових звітів у контексті впровадження МСБО в Україні. У наведеному МСБО 1 міститься норма, яка передбачає, що окремо від фінансової звітності, суб'єкти господарювання подають висновки та інші документи, наприклад екологічні звіти, особливо в тих галузях, де суттєвими є екологічні чинники. Наразі, інформація про екологічні показники та їх зміну в процесі діяльності підприємств міститься у трьох формах фінансової звітності – Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) та Примітки до фінансової звітності. Недоліком цих форм звітності є відсутність окремих розділів або статей щодо екологічних показників діяльності підприємств. Інформація про виробництво та реалізацію екологічних товарів і послуг, запровадження чистих технологій, зменшення та попередження забруднення навколишнього природного середовища шкідливими речовинами, утворення та утилізацію відходів, виконання екологічних зобов'язань перед суспільством міститься лише у складі інших показників фінансової звітності або не розкривається взагалі. Це зменшує ступінь довіри суспільства до екологічного товаровиробництва в Україні та рівень екологічної свідомості суб'єктів господарювання. Крім того, недосконаліть податкового законодавства у частині визначення штрафів за недотримання екологічних норм і стандартів ведення бізнесу призводить до значних викривлень у звітності та небажання запроваджувати вартісні екологічні технології. Тому, інформація про економіко-екологічні відносини суб'єктів господарювання є розрізненою, не характеризується комплексністю і формується у різних підсистемах обліку та формах звітності.

У зв'язку з чим, постає необхідність побудови такої системи обліку, яка б відповідала моделі екологічно та соціально орієнтованої ринкової економіки. Через те, в загальній сукупності інформації, вважаємо за доцільне виділити екологічну складову. Такаю складовою (системою), на наше переконання, має стати екологічний облік, як складова єдиної системи бухгалтерського обліку.

Виділення окремої інформаційної системи у вигляді екологічного обліку це є вимога часу, адже постійний розвиток та вдосконалення є невід'ємним атрибутом бухгалтерського обліку, які повинні відбуватись під пильним наглядом наукової спільноти.

Список використаних джерел:

1. Проект Постанови Верховної ради України "Про Концепцію переходу України до сталого розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5749&skl=5

2. Проект Коаліційної угоди 2014 р. / Верховна рада України VIII скликання // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://samopomich.ua/wp-content/uploads/2014/11/Koaliciyna_uhoda_parafovana_20.11.pdf

3. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: монографія / Г.Г. Кірейцев. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 236 с.

4. Жук В.М. Бухгалтерський облік: шляхи вирішення проблем практики і науки: Монографія / Жук В.М. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. – 454 с.

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua

Гринь Віра
студентка
Овчарик Зоряна
к.е.н, доцент
ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин

ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧІ ВИТРАТИ ЯК СКЛАДОВА ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Важливою складовою собівартості продукції є загальновиробничі витрати.

Відомо, що від організації їх обліку, побудови системи калькулювання, обрання методів і способів віднесення даних витрат до собівартості виробленої продукції залежить прийняття багатьох рішень: від рішення про вихід на ринок, установлення ціни на продукцію до рішення про припинення виробництва певного виду продукції. Тому дуже важливо розуміти, які саме витрати відносяться до досліджуваних,та які з них включаються до виробничої собівартості продукції. Вчені наводять різні визначення загальновиробничих витрат (таблиця 1).

Якщо розглянути всі подані визначення загальновиробничих витрат, то можна помітити, що в них багато спільного. На основі розглянутого матеріалу пропоную наступне визначення даного поняття:

Загальновиробничі витрати — це витрати, пов'язані з виробництвом декількох видів продукції, які потребують розподілу між ними для включення до собівартості конкретного виробу.

До складу загальновиробничих витрат входять:

1. Витрати, призначені для управління виробництвом:

– зарплата апарату управління дільницями, цехами, структурними підрозділами;

– відрахування на медичне страхування, соціальні заходи;

– на оплату службових відряджень працівників дільниць і цехів.

2. Амортизація основних засобів і нематеріальних активів дільничного і цехового призначення.

3. Витрати на обслуговування активів загальновиробничого призначення:

– ремонт і експлуатацію;

– операційну оренду;

– страхування.

4. Витрати на організацію виробництва і вдосконалення технології виробництва:

– заробітна плата працівників;

– відрахування в соціальні фонди;

– витрати, призначені для вдосконалення продукції, підвищення її надійності та інших експлуатаційних характеристик;

– оплату послуг і робіт сторонніх організацій.

5. Витрати, призначені для утримання виробничих приміщень (освітлення, опалення, водовідведення та водопостачання, інші комунальні витрати) і виробничого процесу (заробітна плата загальновиробничого персоналу, відрахування на медичне страхування та соціальні заходи).

6. Витрати на техніку безпеки, технологічний контроль, охорону навколишнього середовища та праці.

7. Інші витрати:

– недостачі від незавершеного виробництва, від псування і втрат матеріальних цінностей;

– витрати на переміщення матеріалів, сировини всередині підприємства;

– оплати простоїв .

Слід також звернути увагу на те, що Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» передбачено, що не всі загальновиробничі витрати включають у виробничу собівартість продукції. Так, постійні нерозподілені загальновиробничі витрати не включають у виробничу собівартість, а відносять до собівартості реалізованої продукції. До виробничої собівартості належать змінні загальновиробничі витрати та постійні розподілені загальновиробничі витрати. До змінних загальновиробничих витрат належать

витрати виробництва, що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. До постійних загальновиробничих витрат відносять витрати на обслуговування та управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності.

Таблиця 1

Визначення загальновиробничих витрат

Автор	Суть досліджуваного питання	Спільні риси
Атамас П.Й.	Загальновиробничі витрати — це витрати на продукцію, якіне можуть бути віднесені до певного об'єкта обліку витрат економічно доцільним методом (непряма зарплата, витрати на утримання обладнання, утримання виробничих приміщень тощо). [1]	Усі представлені автори зазначають, що загальновиробничі витрати – це витрати, які не можуть бути віднесені до певного об'єкта обліку витрат, оскільки вони пов'язані з виробництвом декількох видів продукції і тому підлягають розподілу між видами виготовленої продукції.
Верига Ю.А.	Загальновиробничі витрати — це непрямі витрати, що виникли на етапі виробництва, пов'язані з його організацією і управлінням та які підлягають розподілу між видами виготовленої продукції й включаються до виробничої собівартості у межах виконання нормальної виробничої потужності за звітний період. [2]	
Лишиленко О.В.	Загальновиробничі витрати — це витрати підрозділу підприємства, який виробляє декілька видів продукції, які не можуть бути прямо віднесені до собівартості конкретного виду продукції і включені до її виробничої собівартості за прямою ознакою. [4]	
Мисака Г.В., Шарманська В.М.	Загальновиробничі витрати — це витрати, які не мають безпосереднього відношення до об'єкта калькулювання, і тому включаються до собівартості продукції, робіт, послуг на основі проведення розподілу пропорційно економічно обгрунтованим критеріям.	
Волкова І.А.	Загальновиробничі витрати — це витрати на виробництво, які не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом і тому потребують розподілу. [3]	

Отже, дослідивши дане питання, приходимо до наступних висновків:

1) загальновиробничі витрати характеризують ресурси, використані в процесі виробництва продукції;

2) в складі загальновиробничих витрат відображаються витрати, пов'язані з організацією і управлінням виробництвом у виробничих підрозділах, а також витрати, пов'язані з утриманням і експлуатацією устаткування і транспортних засобів внутрівиробничого призначення;

3) всі витрати операційної діяльності, в тому числі загальновиробничі, формуються в розрізі економічних елементів і статей витрат;

4) загальновиробничі витрати в більшій своїй величині (змінні і розподілені постійні) списуються на собівартість реалізованої продукції, тобто на витрати діяльності одночасно із визнанням доходу від реалізації.

Список використаних джерел

1.Атамас П. Й. Управлінський облік: 2-ге вид. Навчальний посібник / П.Й. Атамас. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 440 с.

2. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік. Навч. пос. / Ю.А.Верига. - К.: Центр учбової літератури, 2008. — 396 с.

3. Волкова І.А. Фінансовий облік-1. Навчальний посібник. І.А. Волкова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 228 с.

4. Лишиленко О.В. Вдосконалення методів оцінки вибуття виробничих запасів у системі прийняття управлінських рішень в сільськогосподарських підприємствах / О.В. Лишиленко // Науковий вісник державної академії статистики, обліку та аудиту. – 2006. – №4. – С. 64-72.

Ігнатенко Тетяна
к.е.н., старший викладач
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ

З 1 січня 2015 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи», який передбачає запровадження акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти та інше паливо) та скасування збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Відповідно до п.п. 212.1.11 п. 212.1 ст. 212 Податкового кодексу України (далі - Кодекс) платниками акцизного податку є особи – суб'єкти господарювання роздрібної торгівлі, які здійснюють реалізацію підакцизних товарів. Вони підлягають обов’язковій реєстрації контролюючими органами за місцем продажу зазначених вище підакцизних товарів. Зареєструватись необхідно не пізніше граничного терміну подання декларації з акцизного податку за місяць, в якому реалізовувались дані товари.

Тобто, реєстрація таких платників здійснюється автоматично при поданні ними декларації з акцизного податку до контролюючих органів, які територіально обслуговують адміністративно-територіальні одиниці, на яких розташовані пункти продажу підакцизних товарів.

Платниками цього податку є суб’єкти роздрібної торгівлі, які реалізують безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків, у тому числі на розлив у ресторанах, кафе, барах, інших суб’єктах господарювання громадського харчування такі підакцизні товари: пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну, товари, зазначені у підпункті 215.3.4 пункту 215.3 статті 215 Кодексу, зокрема нафтопродукти, насамперед бензин та дизельне пальне, паливо моторне альтернативне, біодизель, скраплений газ, тощо (п.п. 14.1.212 п. 14.1 ст. 14).

Базою оподаткування акцизним податком є вартість (з податком на додану вартість) реалізованих через роздрібну торгівельну мережу підакцизних товарів (пп. 214.1.4 п. 214.1 ст. 214 Кодексу).

Податкові зобов'язання з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів виникають за датою здійснення розрахункової операції відповідно до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», а якщо товари реалізовані фізичними особами-підприємцями, які сплачують єдиний податок, – за датою надходження оплати за проданий товар (п. 216.9 ст.216 Кодексу).

Згідно із Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» розрахункова операція – це приймання від покупця готівкових коштів, платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо за місцем реалізації товарів (послуг), видача готівкових коштів за повернутий покупцем товар (ненадану послугу), а у разі застосування банківської платіжної картки – оформлення відповідного розрахункового документа щодо оплати в безготівковій формі товару (послуги) банком покупця або, у разі повернення товару (відмови від послуги), оформлення розрахункових документів щодо перерахування коштів у банк покупця.

До повноважень сільської, селищної або міської ради належить встановлення ставок акцизного податку на підакцизні товари роздрібної торгівлі в межах, визначених Кодексом. У п.п. 215.3.10 п. 215.3 ст. 215 Кодексу встановлено, що для підакцизних товарів, реалізованих відповідно до пп. 213.1.9 п. 213.1 ст. 213 Кодексу ставки податку встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської ради у відсотках від вартості підакцизних товарів (з податком на додану вартість), у розмірі 5 відсотків.

Проте, якщо сільською, селищною або міською радою не прийнято рішення про встановлення акцизного податку в частині реалізації суб’єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів, що є обов’язковим згідно з нормами Кодексу, такий податок до прийняття рішення справляється згідно пп. 12.3.5 п. 12.3 статті 12 Кодексу, застосовуючи їх мінімальні ставки.

Таким чином, акцизний податок, незалежно від прийнятих місцевими радами рішень, сплачується за ставкою 5 % починаючи з 1 січня 2015 р., оскільки Кодексом визначено єдину ставку.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи, Закон України № 71-VIII від 28.12.2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua

2. Податковий кодекс України, Закон України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua

3. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, Закон України № 265/95-ВР від 6 липня 1995 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua

Ільтяй Світлана
студентка
Царук Наталія
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інституту»
м. Ніжин

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ОВОЧІВНИЦТВА

У сучасному правовому полі та діючій практиці бухгалтерського обліку в Україні визнання витрат, що впливають на собівартість продукції, у тому числі продукції овочівництва, відбувається за правилами, передбаченими Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [5]. Про визнання вартості продукції запасами підприємства йде мова у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [4]. Відповідно до норм П(С)БО 16, собівартість продукції, виробленої на підприємстві, складається із двох компонентів:

- виробничої собівартості;
- собівартості реалізованої продукції;

У питаннях, пов’язаних із визначенням складу виробничої собівартості продукції, П(С)БО 16, зважаючи на методологічний статус цього документа, обмежується загальною характеристикою видів прямих витрат та порядком розподілу загальновиробничих витрат на таку собівартість. Чіткого розуміння, до якої міри витрати підприємства можна визнати прямо пов’язаними із продукцією, на виробництво якої спрямована його діяльність, стандарт не дає. Ці питання покликані вирішувати документи методичного характеру, які розробляються галузевими міністерствами з урахуванням технологічних та організаційних особливостей, що впливають на побудову бухгалтерського обліку в цих галузях.

У царині обліку витрат і калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції, як відомо, таким рамковим документом є Методичні рекомендації № 132 з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [7]. В частині визнання витрат в овочівництві, що впливає на аналітику бухгалтерського обліку та визначає порядок калькулювання собівартості продукції галузі, Методичні рекомендації №132 оперують поняттям «франко-місце». Зокрема, п. 8.1. цих рекомендацій містить наступне формулювання: «Виробнича собівартість продукції за видами сільськогосподарських культур визначається: картоплі, овочів – франко-поле (франко-місце зберігання); овочів закритого ґрунту – франко-пункт приймання (зберігання); е) …насіння овочевих та інших культур… – франко-пункт зберігання».

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [2] дає виробничим підприємствам набагато більше свободи в ідентифікації витрат за видами продукції, яка ними виготовляється, ніж національні стандарти. І це при тому, що частина положень МСБО 2 була перенесена в П(С)БО 16, а частина знайшла відображення у П(С)БО 9, а також зважаючи на задекларований в Україні вектор переходу до використання міжнародних правил обліку [8]. Ця свобода полягає у наступному: МСБО 2 дозволяє включати до собівартості продукції як прямі та розподілені виробничі накладні витрати (які у вітчизняній інтерпретації визнаються загальновиробничими витратами), так і інші витрати, якщо вони пов’язані саме з цією продукцією (п.16 МСБО 2). При цьому до складу таких витрат, як визначає згаданий міжнародний стандарт, можуть бути включені навіть невиробничі накладні витрати (тобто ті витрати, які у П(С)БО 16 взагалі відносяться до різних витрат періоду), якщо підприємство вважатиме доцільним та логічно обґрунтує таке включення.

Сільськогосподарські підприємства України, які займаються вирощуванням овочів, несуть декілька груп витрат, які за чинною методологією ведення бухгалтерського обліку та Методичними рекомендаціями №132 не включаються до собівартості їх продукції, але які мають зв'язок із її рухом на підприємстві. Такими у всіх сільськогосподарських підприємствах є витрати на її зберігання та збут; значно рідше виникають адміністративні витрати, які відносяться не до управління підприємством загалом, а стосуються лише виробництва овочів. При цьому якщо такі витрати (тобто витрати на зберігання, значну частину витрат на збут та частину адміністративних витрат) можна логічно пов’язати із конкретними видами овочевої продукції, з огляду на постановку проблеми даного дослідження здійснення такого віднесення витрат на продукцію не те що можливе, а навіть бажане.

Витрати на зберігання продукції чітко не ідентифікуються у П(С)БО 16, однак під опис статей прямих та загальновиробничих витрат не підходять.

Натомість у Методичних рекомендаціях №132 до визнання їх у собівартості чи у витратах періоду спостерігаються суперечливі підходи.

Логічним обґрунтуванням включенню витрат на зберігання до собівартості овочів є той факт, що при зберіганні продукції у третіх осіб вартість послуг за таке зберігання можна чітко ідентифікувати по культурах. При зберіганні продукції у власних потужностях налагодження обліку кількості центнеро-днів такого зберігання, який корелював би з її кількісним складським обліком, цілком реальне. Реальним є і розподіл витрат на утримання таких місць зберігання на продукцію, яка продається, та продукцію, яка залишається, відповідно до кількості центнеро-днів зберігання за кожною з партій відвантаженої продукції. У спеціалізованих підприємствах (наприклад, зернозберігальних) такий облік уже ведеться. Залишається лише впровадити його у практику роботи підприємств, що займаються виробництвом овочів.

Схематично виділення таких нових місць калькулювання собівартості продукції овочівництва представлено на рис. 1.

Рис. 1. Удосконалення калькулювання собівартості продукції овочівництва

Виділення нових франко-місць, зокрема франко-місця продажу, дає часткове вирішення іще однієї проблеми – проблеми додаткового навантаження на бухгалтера за результатами звітного періоду, коли приходить час подання фінансової та статистичної звітності. Це стосується складання форми № 50 с.-г. «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» в частині формування інформації про собівартість виробленої продукції та повну собівартість продукції, яка була продана. Ця форма у порядку заповнення показників собівартості містить формулювання, які застосовуються і у МСБО 2. Зокрема, Інструкція щодо заповнення форми №50 с.-г. [6] визначає, що у графі «Повна собівартість реалізованої продукції» цього звіту відображають повну собівартість реалізованої продукції, виконаних робіт та наданих послуг, яка складається з виробничої собівартості (за правилами П(С)БО 16), адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних та фінансових витрат, які цілком обґрунтовано можна віднести на виробництво і реалізацію власно виробленої сільськогосподарської продукції. Одначе на практиці у сільськогосподарських підприємствах, незважаючи навіть на такий «стимул», протягом року облік інших витрат, які можна віднести на конкретні види продукції, не ведеться. У той же час виділення нових місць калькулювання наблизить бухгалтерський облік і до вимог міжнародних стандартів, і до порядку формування даних про повну собівартість реалізованої продукції для цілей статистики. І хоча порядок заповнення форми №50 с.-г. в частині віднесення адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат періоду на собівартість продукції дещо відрізняється від орієнтирів на визнання витрат, визначених МСБО 2 (у таблицях Додатку 1 згаданої Інструкції розраховується не тільки величина таких витрат, яку можна прямо включити до собівартості, але і розподіляються їх решта між культурами пропорційно виробничій собівартості), ідентифікація інших витрат, які можна віднести на продукцію, безпосередньо в обліку в розрізі видів овочевих культур полегшить порядок визначення «статистичної» собівартості за результатами року. Подальше узгодження пропонованого порядку формування собівартості за франко-місцем продажу та повну собівартість для цілей складання форми №50 с.-г. (що потягне за собою зміни у Інструкції по заповненню цієї форми) дозволятиме заповнювати останню безпосередньо за даними бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел.

1. International Accounting Standard 2 “Inventories”: IASB, Standard, EC staff consolidated version as of 16 September 2009 [Електронний ресурс]/ Офіційний сайт Європейської комісії [сайт]. Режим доступу:http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/consolidated/ias2_en.pdf

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: IASB, Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 р.: за станом на 01.01.2012 р.

[Електронний ресурс]/ Верховна Рада України: [сайт]. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021

3. Основные положения по планированию, учету и калькулированию себестоимости сельскохозяйственной продукции: Приказ Госплана СССР от 13.05.1969 г. №НГ-71, Приказ Министерства сельского хозяйства СССР от 13.05.1969 г. №269-4, Приказ Министерства финансов СССР от 13.05.1969 г. №24-05 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ресурсу «Консультант-плюс» [сайт]. Режим доступу: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=ESU;n=14336

4. Байрак І.Р. Словник-довідник/ І.Р Байрак. – К.: Міленіум, 2007. – 234 с.

5. Словник-довідник фінансиста АПК/ [М.Я. Дем'яненко, П.Т. Саблук, В.М. Скупий, В.М. Алексійчук та ін.]; за ред. Дем'яненка М.Я, Саблука П.Т. – К.: Інститут аграрної економіки УААН, 1997. – 234 с.

Карпенко Ірина
студентка
Даценко Наталія
асистент
ВП НУБІП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин

АУДИТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Напрями розвитку аудиту є досить актуальним питанням, оскільки ця діяльність є досить новою і має велике поле дій з удосконалення загальної системи здійснення аудиту в Україні. Можна стверджувати, що розвиток аудиторської діяльності в Україні розпочався з її незалежністю. Саме тоді державний сектор потребував глобальної перевірки у зв'язку з масовою приватизацією її об'єктів та розвитком приватних підприємств, власники яких були не в змозі контролювати їх у повному обсязі.

Аудит є незалежною експертизою фінансової звітності комерційних підприємств уповноваженими на те особами (аудиторами) з метою підтвердження її достовірності для державних податкових органів і власників. Аудит, крім того, охоплює такі основні питання: перевірка комерційної і господарсько-фінансової діяльності суб'єктів господарювання, фінансової звітності з погляду правильності складання і реальності оголошення оподаткованого прибутку, а також дотримання ними чинного законодавства.

Щодо тенденцій, що мають місце як у світі, так і в Україні, кількість аудиторів у цілому збільшується, що обумовлює посилення конкуренції на ринку аудиторських послуг. До того ж головними суб'єктами на ринку аудиторських послуг в Україні є іноземні компанії (Ernst and Young (Британія); Price waterhouse Coopers (Англія); KPMG (США); Deloitte and Touch (Великобританія)), які мають

довіру іноземних партнерів, використовують передові методики та технології. Як наслідок – більша та найцікавіша для вітчизняних аудиторів частина ринку аудиторських послуг України належить саме цій "Великій четвірці".

З прийняттям Закону України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 року в Україні було створено Спілку аудиторів України (САУ) на яку були покладені організаційні питання становлення розвитку аудиторської діяльності в державі. Нині САУ налічує у своїх рядах близько 1500 членів, 12 аудиторських фірм – колективних членів САУ. Спілка має свої відділення в усіх обласних центрах України – 24 відділення.

Спілкою аудиторів України відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність» в червні-липні 1993 року було сформовано Аудиторську палату України (АПУ), до складу якої делегувалися 10 представників від Спілки аудиторів України, по одному представнику від центрального апарату Міністерства фінансів України, Головної податкової адміністрації України, Національного банку України, Державного комітету статистики України, Міністерства юстиції України та п'ять представників від профільних вищих навчальних закладів, наукових і інших організацій. Загальна кількість членів АПУ становить 20 фахівців. Головним завданням АПУ є методологічне і нормативно-правове забезпечення аудиту в Україні, регулювання та контроль аудиторської діяльності.

Аудиторська палата України (АПУ) впровадила Національні нормативи аудиту та Кодекс професійної етики аудитора та реалізує повноваження, передбачені Законом України «Про аудиторську діяльність» щодо затвердження стандартів аудиту, шляхом подальшого впровадження Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг в національну практику.

Діяльність АПУ у 2015 році координується відповідно до напрямів Стратегії діяльності Аудиторської палати України на 2012 – 2017 роки, затвердженої рішенням АПУ від 05.07.2012, яка передбачає наступні пріоритети: перший пріоритет – захист інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації; другий пріоритет – задоволення внутрішніх потреб професійного ринку аудиту України; третій пріоритет – забезпечення визнання важливої ролі аудиторської професії в суспільстві; четвертий пріоритет – покращення регуляторної діяльності у сфері аудиту.

Вектори розвитку професії та ринку аудиту в Україні розходяться за напрямами. Якщо національний ринок аудиту повинен розвиватися в ширину, що передбачає поширення аудиту на розпаювання земель, приватизацію та корпоратизацію, діяльність неприбуткових та політичних (громадських) об’єднаннь, то професійно аудит повинен зосередитися на підвищенні професіоналізму і, як результат – на якості та повноті задоволення потреб суспільства в аудиторських послугах. АПУ свого часу прийняла рішення про

необхідність удосконалення системи сертифікації майбутніх аудиторів, про що вказано у проекті нової редакції Закону України «Про аудиторську діяльність».

Таблиця1

Кількість суб`єктів аудиторської діяльності у 2008 – 2013 рр.

Рік	Кількість суб'єктів аудиторської діяльності, включених до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів станом на 31 грудня	Подано звітів до АПУ		Кількість суб'єктів аудиторської діяльності, що не подали звітність
		Кількість	%	
2008	2 368	2 309	97,50	59
2009	2 303	2 278	98,91	25
2010	2 252	2 048	90,94	204
2011	1 862	1 792	96,24	70
2012	1 672	1 609	96,23	63
2013	1 488	1 452	97,58	36

Наведена інформація про кількість суб'єктів аудиторської діяльності за 2008 – 2013 рр. вказує на загальну тенденцію до їх зменшення за останні три роки майже на 30%, що свідчить про відтік суб'єктів господарювання з професії внаслідок дії низки факторів, у тому числі і кризових явищ в суспільстві, і посиленні вимог до аудиторської професії з боку регуляторів, і змін в податковому законодавстві.

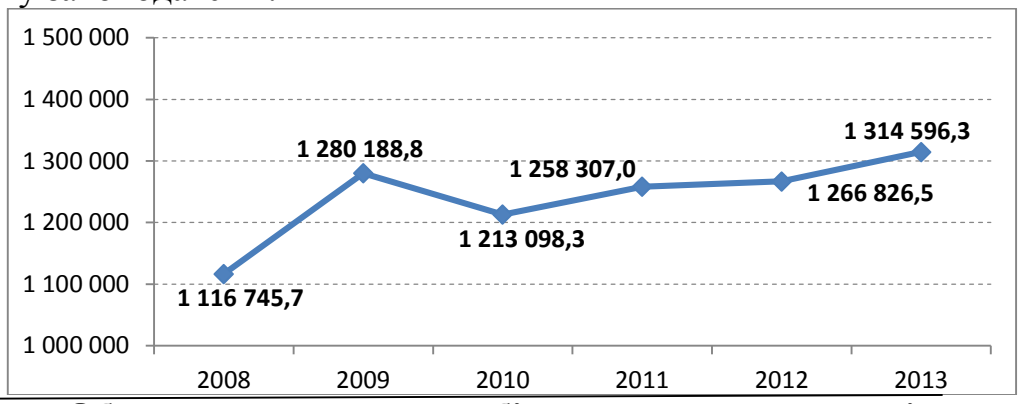

Рис 1. **Обсяг послуг, наданих суб'єктами аудиторської діяльності у 2008 – 2013 роках без ПДВ, тис. грн.**

Рис 1 показує, що в Україні за 2013 рік надано аудиторських послуг на загальну суму 1 314 596,3 тис. грн. З них по місту Києву та Київській обл. – 982 577,7 тис. грн., що становить 74,74% від загальної суми наданих послуг у 2013 році. У Дніпропетровському регіоні за 2013 рік надано послуг на 98 959,1 тис. грн., у Харківському – на 41 447,3 тис. грн., у Донецькому регіоні на 40 873,5 тис. гривень. Поряд із цим у Чернівецькій обл. за рік надано послуг на суму 2 300,2 тис. грн., у Волинській обл. – 2 287,8 тис. гривень.

Отже, у сучасних умовах інтеграції в європейське співтовариство розвиток аудиту є важливим і пріоритетним напрямком. Система вдосконалення аудиту дасть можливість зменшення шахрайства, помилок та грошових махінацій на підприємствах, можливість контролювати сплату підприємствами податків, можливість отримати надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок виявлення підприємств, що приховують результати своєї економічної діяльності,

дозволить значно заощадити державні кошти, котрі витрачаються на утримання контрольно-ревізійного апарату.

Список використаної літератури

1. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22 квітня 1993 року
2. Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності України в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://magazine.faaf.org.ua/content/view/847/35/
3. Аудиторська Палата України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://apu.com.ua/zvit-do-kmu

Клипперт Елена
к.э.н., доцент
УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»
г. Горки
Республика Беларусь

УЧЕТ ЗАТРАТ ПРИ ВЫРАЩИВАНИИ ОВОЩЕЙ ЗАЩИЩЕННОГО ГРУНТА

Себестоимость является объективной экономической категорией. На ранних этапах развития общества отношение к данному показателю было неодинаково. До настоящего времени отдельные экономисты не придают ему значения, трактуя его как некоторые промежуточный показатель, без которого вполне можно обойтись, вследствие чего он теряет свою актуальность. Другие наоборот, считают его важнейшим показателем хозяйственной деятельности предприятия, который оказывает непосредственное влияние на величину прибыли.

На наш взгляд значение показателя себестоимости продукции (работ, услуг) в условиях перехода к рыночной системе можно определить следующими положениями.

Во-первых, себестоимость выступает в качестве основного показателя эффективности производства. Это можно объяснить тем, что чем эффективнее используются в производственном процессе экономические ресурсы, рабочая сила, научные открытия, тем ниже себестоимость и выше прибыль, а значит, высокая устойчивость в конкуренции.

Во-вторых, данные о затратах производства используются для определения результатов работы самостоятельных внутрихозяйственных подразделений, которые составляют основу предприятия в условиях рыночной системы. Чтобы определить прибыль в целом по предприятию и распределить ее между подразделениями, необходимо в начале определить размер затрат понесенных

каждым внутрихозяйственным подразделением в отдельности, а затем прибыль и рентабельность.

В-третьих, себестоимость является одним из факторов, определяющих формирование цен. Для сопоставления с ценой она рассчитывается на единицу продукции и является ее частью. Нижний предел цены, на которую может пойти предприятие без риска получения больших убытков, соответствует себестоимости данного вида.

В-четвертых, себестоимость является основным показателем при определении производительности труда.

В-пятых, исчисление себестоимости необходимо для расчета экономической эффективности внедрения новой техники, технологии, организационно-технических мероприятий, для обоснования решений о производстве новых видов продукции и снятии с производства устаревших.

Таким образом, есть все основания считать себестоимость основным показателем хозяйственной деятельности предприятия, который должен существовать и в условиях рыночных отношений. Однако в новых условиях хозяйствования должно быть уточнено его содержание.

До настоящего времени в научных трудах экономистов по вопросам экономической сущности себестоимости нет единого мнения. Можно выделить несколько направлений среди различных позиций и мнений авторов по определению экономической сущности и порядку формирования состава себестоимости.

Так, одна группа экономистов рассматривает себестоимость как обособившуюся часть стоимости товара, выраженную в денежной форме, то есть затраты средств производства и расходы предприятия на оплату труда работников. По этому поводу М. З. Пизенгольц писал: «Себестоимость продукции как более конкретная экономическая категория отражает производственные отношения, связанные с потреблением материальных и денежных ресурсов на производственной стадии кругооборота. Она отражает издержки предприятия, уровень его текущих производственных затрат» [28, 19].

Условно к этому направлению можно отнести и тех авторов, которые признают наличие элементов чистого дохода в себестоимости только на практике. Так, Ф. М. Гатаулин пишет: «Себестоимость продукции как экономическая категория – это обособившаяся часть полных индивидуальных издержек производства в денежной форме, возмещающая затраты предприятия на израсходованные средства производства и заработную плату, то есть, денежный эквивалент живого труда, образующего продукт на себя (на практике себестоимость включает еще и начисление на заработную плату и некоторые элементы прибавочного продукта)» [35, 9].

А. Конончук не согласен с такой постановкой вопроса, так как считает более правильным исключить из себестоимости прибавочный продукт, чтобы она могла отражать действительную производительность труда в условиях рынка. Он писал: «исключение прибавочного продукта из себестоимости

обуславливающего еще и тем что соотношение между затратами живого труда в его денежной оценке и стоимостью производственных фондов при производстве одного и того же продукта на разных предприятиях не одинаковое, а поэтому и включаемые в нее части прибавочного продукта тоже будут неодинаковыми» [35, 11].

Другая группа экономистов характеризует себестоимость как часть стоимости, равной стоимости израсходованных средств производства, части стоимости необходимого продукта и части стоимости прибавочного продукта. К такому определению приходит большинство авторов. При этом разногласие вызывают элементы чистого дохода, включаемые в себестоимость продукции. А. М. Фабричнов писал: «Сущность себестоимости как экономической категории состоит в том, что она аккумулирует в себе в денежной форме все расходы (издержки) социалистического предприятия, возмещение которых необходимо предприятию (объединению) для осуществления процесса простого воспроизводства материальных благ (или услуг) в конкретных исторических условиях» [35, 12]. Издержки хозрасчетного предприятия А.М. Фабричнов рассматривает как себестоимость, то есть подчеркивает их тождественность. В. Котов не согласен с этой мыслью в той ее части, что «понимание себестоимости как затрат отдельного предприятия ошибочно, и в себестоимость необходимо включать все затраты, связанные с воспроизводством рабочей силы» [35, 14].

Своеобразно подходит к пониманию себестоимости М. Кунявский: «Себестоимость состоит из текущих материальных затрат и локализуемых единовременных затрат общества по расширенному воспроизводству» [35, 15]. В этом случае себестоимость он выражает формулой:

С = М + ПФ + ПТ, где

С – себестоимость,

М – материальные затраты,

ПФ – платежи за производственные ресурсы,

ПТ – платежи за трудовые ресурсы.

Источник: [35, 16].

«В общепринятом понятии себестоимость определяется как денежное выражение текущих затрат предприятия на производство и реализацию продукции» [35, 16]. С этим определением можно было бы согласиться, если бы в себестоимость включались все затраты предприятия на производство и реализацию продукции, часть из которых покрывается за счет других источников. В Законе Республики Беларусь «О налогах на доходы и прибыль предприятий, объединений, организаций», а также в «Основных положениях по составу затрат, включаемых в себестоимость продукции (работ, услуг)» дано следующее определение себестоимости: «себестоимость – это стоимостная оценка использованных в процессе производства продукции (работ, услуг) природных ресурсов, сырья, материалов, топлива, энергии, основных фондов,

нематериальных активов, трудовых ресурсов, а также других затрат на ее производство и реализацию» [2, ст. 2.1.].

Большое значение для правильной организации учета производственных затрат имеет их научно обоснованная классификация. Действующие нормативные положения закрепляют следующие признаки классификации затрат: по видам производств, по местам их возникновения (структурным подразделениям, центрам ответственности предприятия), носителям затрат (объектам учета затрат), по способу включения в себестоимость (прямые и косвенные), по видам затрат (элементам и статьям). Очевидно, что отдельные признаки из вышеприведенных должны быть регламентированы государством и закреплены в нормативных документах, другие могут быть зафиксированы в качестве классификационных подходов формирования затрат субъектами хозяйствования.

Список использованной литературы

1. Папковская П.Я. Производственный учет в АПК: теория и методология/ П.Я.Папковская. – Мн.: ОО «Информпресс», 2011. – 216 с.

2. Сидорович Ю. Переход к международным стандартам бухгалтерского учета – необходимое условие привлечения инвестиций.// Главный бухгалтер, №14, 2000, с. 75-76.

3. Экономическая теория. Учеб. Для студентов вузов. – 3-е изд., перераб. И доп. / Н.И.Базылев, А.В.Бондарь, С.П.Гурко и др.; Под ред. Н.И. Базылева, С.П. Гурко. – Мн.: БГЭУ, 1997. – 550 с.

Коваленко Марина
студентка
Царук Наталія
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ОБСЛУГОВУЮЧІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Світовий досвід показує, що сфера діяльності сільськогосподарської кооперації дуже широка. Переробні кооперативи Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії реалізують від 90 до 100% молока і молокопродуктів, 70-80% - м'яса і м'ясних продуктів. Швецькі збутові кооперативи реалізують 80% виробленого в країні зерна і 75% – яєць. Постачальницькі кооперативні структури забезпечують своїх фермерів на 60% матеріально-технічними засобами, зокрема кормами, добривами, пальним тощо [1, с.7].

Шляхом створення сільськогосподарських кооперативів можна допомогти особистим селянським і фермерським господарствам України адаптуватися до вимог СОТ, вистояти у конкурентній боротьбі. Тому ця перспективна форма організації співробітництва сільськогосподарських товаровиробників є пріоритетною на сучасному етапі розвитку аграрного сектора економіки країни і потребує вирішення ряду питань.

Виконуючи вимоги СОТ, з 1 січня 2015 року в Україні буде заборонена реалізація необробленого молока і сиру домашнього виробництва. Крім того буде введена і заборона на забій копитних тварин, домашньої птиці і кролів в обсязі, що перевищує п'ять голів в день, не на бійнях, які мають експлуатаційний дозвіл і зареєстровані ветеринарною службою. Так у Європі діють лише сертифіковані бійні, а молоко для споживачів виготовляють тільки молочні ферми. В Україні ситуація інша. Зараз в достатньої кількості пунктів закупівлі молока і забійно-санітарних пунктів поки що немає, але через п'ять років ситуація повинна докорінно змінитися. Ті товаровиробники сільськогосподарської продукції, хто не зможе забезпечити належну якість, зберігання, переробку та реалізацію продукції, вимушені будуть або продавати продукцію за порівняно низькими цінами на переробку, або вирізувати поголів'я, що призведе до дефіциту продукції в країні і заміщення її імпортом. Для того, щоб не відбулося згортання офіційної торгівлі м'ясо-молочними продуктами, переорієнтації торгівлі на подвірний режим, необхідно підвищити конкурентоспроможність приватних сільгоспвиробників.

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, як форма організації обслуговування виробництва, дозволяють продуктивно вирішувати ряд проблем її членів, а саме: зберігати та переробляти їх продукцію; здійснювати реалізацію продукції на вигідних умовах та за прийнятними цінами; забезпечувати матеріально-технічними засобами за доступними цінами та можливістю купівлі в кредит; ефективно використовувати сучасну техніку та отримувати послуги за собівартістю; здійснювати ремонт сільськогосподарської техніки та її технічне обслуговування; виробництво окремих видів сільськогосподарської продукції (вирощування насіння деяких сільськогосподарських культур, молодняку птиці, свиней, племінної худоби); забезпечувати виконання окремих видів сільськогосподарських робіт (оранка, збирання врожаю, боротьба з шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур, штучне осіменіння худоби, ветеринарне обслуговування); транспортне обслуговування; здійснювати газифікацію, телефонізацію і електронізацію сільського господарства; виконання будівельних робіт, виробництво окремих видів добрив, техніки й устаткування для потреб селян; консультаційне обслуговування (бухгалтерське, фінансове, аудиторське, агрономічне, зоотехнічне, економічне та ін.) [5-7].

Залежно від виду діяльності сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи поділяють на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі,

сервісні, багатофункціональні та інші [5; 6]. Перелік послуг, які можуть надавати обслуговуючі кооперативи, наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Види обслуговуючих кооперативів

Види обслуговуючих кооперативів	Мета діяльності
Переробні кооперативи	Переробка сільськогосподарської сировини (виробництво хлібобулочних, макаронних виробів, овочевих, плодово-ягідних, м'ясних, молочних, рибних продуктів, виробів і напівфабрикатів з льону, конопель, лісо- і пиломатеріалів тощо)
Заготівельно-збутові кооперативи	Заготівля, сортування, зберігання, передпродажна обробка, продаж продукції, рекламування, надання маркетингових послуг тощо
Постачальницькі кооперативи	Закупівля та постачання засобів виробництва, матеріально-технічних ресурсів, забезпечення мінеральними добривами, засобами захисту рослин та тварин, насінням, посадковим матеріалом, машинами, знаряддями, обладнанням, пальним, кормами, запасними частинами та іншими ресурсами, необхідними для виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки
Сервісні кооперативи	Здійснення технологічних, транспортних, меліоративних, ремонтних, будівельних, еколого-відновних робіт, зрошення земель, ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, телефонізації, газифікації, електрифікації в сільській місцевості, надання медичних, побутових, санаторно-курортних, науково-консультаційних послуг, з ведення бухгалтерського обліку, аудиту та інше
Багатофункціональні кооперативи	Поєднання кількох видів діяльності

Зараз успішно розвиваються молочарські, зернові кооперативи, кооперативи зі спільного використання техніки, матеріально-технічного постачання, багатофункціональні кооперативи та ін.

Усунення зазначених перешкод на шляху становлення та розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів можливе за умови повної інформованості селян, організації широкої інформаційно- роз'яснювальної роботи серед членів особистих селянських, фермерських та фізичних осіб-сільськогосподарських товаровиробників про конкурентні переваги провадження їх діяльності у складі таких кооперативів.

Список використаних джерел

1. Волик А. М. Розвиток сільськогосподарської кооперації в країнах Західної Європи (результати та можливості застосування в агропромисловому виробництві України): автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02 «Економіка сільського господарства і АПК» / А. М. Волик. - Київ, 2000. -21 с.

2. Програма становлення і розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як неприбуткових організацій. Затверджена наказом Міністерства аграрної політики України від 31 серпня 2000 р. № 168 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: ЬіІр://\¥\¥^.иа2акоп.сош/с1осишеп1:/8раіі40/іпх40250.1і1:ш.

3. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 2 листопада 2000 року № 2090-III, від 10 січня 2002 року № 2921-III, від 7 лютого 2002 року № 3047-III, від 15 травня 2003 року № 762-1V, від 11 грудня 2003 року № 13 77-1V, від 29 червня 2004 року № 1929-1V [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://гакоп.гасІа.§оу.иа/с§і-Ьіп/1а\У8/таіп.с§і? пге§=469%2Р97-%Е2%РО&шуіс1=4/ЦМЙ>Е02пЬ№Е3.2іАТеВІоШ40о880ш8Ь8Іе6.

4. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив: навч. посіб. [Електронний ресурс] / М. П. Гриценко, Р. *Я.* Корінець, М. И. Малік та ін. - Режим доступу: Ьіїр:/Лу\у\у.тіпа§го.§оу.иа/ра§е/?8020.

Кучеркова Світлана
к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ

Використання інформаційних технологій дає можливість створити сприятливі умови для розвитку економіки, стимулювати зростання продуктивності праці та підвищення заробітної платні, полегшити організацію комунікацій на всіх рівнях управління, швидко знижувати матеріало- та енергоємність окремого виробництва і національної економіки в цілому.

Процес формування звітності підприємства є завершальним етапом у визначенні ефективності діяльності суб'єкта господарювання та джерелом інформації для прийняття управлінських рішень різними державними структурами. Інформація, що сформована у звітності, може бути оперативно опрацьована у випадку її подання в електронній формі через мережу Інтернет. Проте це не єдина перевага електронного подання звітності, адже завдяки програмному забезпеченню можна здійснювати контроль за правильністю її заповнення (виявляючи методологічні та арифметичні помилки) та зіставляти показники різних звітних форм між собою, виявляючи при цьому недостовірну або ж необ'єктивну інформацію. У зв'язку з цим дослідження теоретичних аспектів та оцінка практичних моментів представлення звітності в електронній формі досі залишається актуальним та потребує детального вивчення з метою удосконалення. Крім ведення бухгалтерського обліку в електронному вигляді, в

наш час дуже зручно звітувати за допомогою спеціальних програм. Наприклад, програма «ДПС Захист звітності», програма «Податкова звітність» (OPZ), «Соната», «M.E.Doc», «iFin Zvit».

Подання податкової звітності в електронному вигляді має багато переваг як для платників податків, так і для податкової служби, Пенсійного фонду, фонду соціального страхування, статистики, та інших контролюючих органів. Зокрема платники податків отримують:

- економію робочого часу, а також власних коштів на придбання бланків звітних документів;
- звітність, надіслана до податкового органу електронною поштою через мережу Інтернет не потребує дублювання на паперових носіях, а також їх зберігання;
- уникнення витрачання часу у чергах до податкового інспектора або «вікна» прийому звітності при поданні звітності;
- гарантію автоматичної перевірки підготовлених документів на наявність арифметичних помилок та описок;
- оперативне оновлення форматів подання документів в електронному вигляді;
- інформацію щодо стану розрахунків стосовно сплати податків та заборгованості перед бюджетом (податковий орган щомісячно висилає повідомлення про наявну заборгованість перед бюджетом); підтвердження доставки звітності (податковий орган висилає квитанцію про отримання податкової декларації каналами телекомунікаційного зв'язку);
- конфіденційність інформації;
- оперативність обробки отриманої інформації у податковому органі.

Електронну форму звітності сьогодні мають змогу приймати практично всі державні установи, проте основним її користувачем є Міністерство доходів і зборів України. Через те, електронну звітність уособлюють, як правило, із податковою звітністю, надаючи їй наступне визначення: «…як простий, надійний і безпечний спосіб налагодження стосунків між податківцями та платниками податків».

Обов’язковість подання податкової звітності до контролюючих органів виключно в електронній формі запроваджена тільки для платників податків, які належать до великих та середніх підприємств (п. 49.4 ПКУ) [2]. Для малих підприємств та фізичних осіб – підприємців – це є не обов’язок, а право.

ТОВ «Виробництво підсиленої техніки» є суб'єктом малого підприємництва, а отже не зобов’язане подавати свою звітність в електронному виді. Але звіти на підприємстві подаються саме в електронному виді майже у всі державні органи: податкову інспекцію, пенсійний фонд, фонд соціального страхування, статистику, бо це зручно. Підприємство використовує програму «M.E.Doc». За допомогою неї здаються такі документи:

- Податкова декларація з податку на додану вартість;
- Реєстр виданих та отриманих податкових накладних;

- Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів доходів і зборів;

- 1-ДФ «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку»;

- Податкова декларація екологічного податку;

- Податкова декларація з податку на прибуток підприємства.

Також в цій програмі реєструються податкові накладні у Єдиному реєстрі податкових накладних згідно з п.201.10 ст. 201 Податкового кодексу України [2].

Кінцевим результатом здачі звіту є отримання квитанції. Їх може бути декілька до одного документа. Здебільшого в першій квитанції зазначається інформація про те, що звіт прийнятий на місцевому рівні та переглядається. Друга ж квитанція свідчить про відсутність помилок та остаточне прийняття звіту. Також може прийти квитанція, яка повідомить про неприйняття звіту та виявлену помилку.

Дуже зручним є те, що звіти автоматично обновлюються в програмі, що унеможливлює звітування неактуальною формою документу. Для кожного звіту зазначається граничний термін здачі до контролюючого органу.

Отже, застосування електронної форми подання звітності до органів державної податкової служби має багато переваг: економить час платників, спрощує процедуру подання звітності, обмежує вплив працівників інспекцій на формування показників звітності.

Рекомендацією підприємству в удосконалені подання звітності, буде придбання модулю «Електронний документообіг» до програми «M.E.Doc». З 01.01.2015 року обов’язковою є реєстрація всіх податкових накладних – відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» №4309а від 21.07.2014 р. [1]. ТОВ «Виробництво підсиленої техніки» є платником податку на додану вартість, то це є необхідним. Також підприємство отримає:

- упевненість в оригінальності документа;

- гарантію доставки електронних документів адресату і отримання відповіді;

- економію коштів (папір, картриджі для принтера, поштові марки та конверти, послуги кур'єра, простір для архіву);

- підвищення ефективності бізнес-процесів за рахунок скорочення часу на обмін документами.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» // ВВР України. – 2014. – №4309а.

2. Податковий кодекс України //Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №2755-VI.

Миронюк Одарка
к.е.н.
ПВНЗ «Буковинський університет»
м. Чернівці

НЕПРЯМІ ВИТРАТИ ТА ЇХ РОЗПОДІЛ

Важливим узагальнюючим показником, який характеризує ефективність роботи підприємства є собівартість продукції. В ній відображаються всі сторони виробничо-господарської діяльності фірми.

Собівартість продукції формують не тільки прямі витрати, що безпосередньо пов'язані з виробничим процесом, а також витрати на підготовку, організацію, обслуговування та управління виробничим процесом.

Тому достовірність інформації про собівартість продукції залежить від способу їх розподілу між готовою продукцією незавершеним виробництвом, а також окремими виробами. П(С)БО 16 "Витрати" дає можливість підприємству самостійно обирати базу розподілу загальновиробничих витрат.

На даний момент підприємства використовують такі способи розподілу, як заробітна плата робітників виробництва, витрати на обробку без вартості матеріалів, прямі витрати, кошторисні (нормативні) ставки по коефіцієнтно-машино-годинам роботи обладнання, кількість відпрацьованих людино/годин, вага або обсяг виготовленої продукції.

Різноманітність способів, що застосовують на підприємствах, визначається специфікою виробництва тієї чи іншої продукції, не дає можливості використовувати стабільні, прийнятні способи розподілу непрямих витрат.

Отже, на порядок розподілу непрямих витрат впливають такі чинники:

- економічний зміст витрат, їх зв'язок з елементами та факторами виробництва;
- характер виробництва та організаційна структура підприємства, організація обслуговування та управління;
- питома вага витрат, які підлягають розподілу;
- організація обліку комплексних витрат, вибір показника розподілу та послідовності проведення розрахунків;
- співвідношення динаміки обраної бази розподілу і статті непрямих витрат.

Час роботи робітників виробництва (людино-години) широко використовується з двох причин:

по–перше, непряма заробітна плата в багатьох випадках тісно пов'язана з витратами прямої праці;

по-друге, інформація про затрачені людино-години на виробництво конкретної продукції міститься в нарядах і робочих картах. Коефіцієнт розподілу визначається діленням загальної суми непрямих витрат на загальне число затрачених прямих людино-годин.

Використання як бази розподілу заробітної плати робітників виробництва переважає тоді, коли значну долю в накладних витратах становлять супутні

виплати або коли переважає високооплачувана праця, а не витрати на утримання обладнання.

У високомеханізованих виробництвах амортизація, мастильні матеріали і непряма заробітна плата більше пов'язані з часом роботи обладнання, ніж з витратами живої праці. Теоретично машино-години є коректною базою розподілу.

Вартість або маса основних матеріалів використовується при розподілі витрат, пов'язаних з управлінням запасами, постачанням, зберіганням і відпуском [2].

Отже, основним питанням, яке вимагає особливої уваги на цьому етапі, є питання одержання достовірної інформації про величину непрямих витрат, що змушує більше уваги приділяти плануванню, обліку і контролю за формуванням цих витрат – як важливого резерву зниження витрат виробництва і збільшення прибутку.

Якщо непрямі витрати не враховуються в собівартості продукту, то вони обліковуються і контролюються за центрами відповідальності. Прихильники такого способу локалізації досить обґрунтовано відстоюють свою точку зору тим, що ці витрати пов'язані з організацією виробничого процесу конкретних місць витрат, а із замовленнями зв'язані посередньо.

При використанні обліку поглинаючих витрат процедура віднесення непрямих витрат складається з етапів: визначення кошторисної величини непрямих витрат і кошторисної величини обсягу виробництва, відповідного розрахунку кошторисних ставок, віднесення витрат на продукцію, списання кошторисних витрат на виробничі рахунки з паралельним обліком фактичних непрямих витрат, списання на суму різниці в кінці звітного періоду або на спеціальний рахунок "Відхилення накладних витрат", або відразу на рахунки виробництва продукції та фінансових результатів (тут можливі варіанти) [1, 3].

Безпосередньо процес віднесення витрат на продукцію включає прямий розподіл загальної суми непрямих витрат між проміжними об'єктами (центрами витрат на вироби і центрами витрат на послуги), розподіл суми витрат центрів послуг між центрами виробів і розподіл сум витрат центрів виробів між виробами і замовленнями. Поняття центру витрат на послуги достатньо умовне, наприклад, центр нерухомого майна – об'єкт віднесення амортизації й орендних витрат [3].

Для поліпшення нормування загальновиробничих витрат необхідно визначити перелік об'єктів нормування і види ресурсів, що нормуються. Враховуючи значну номенклатуру норм, доцільно нормування почати з витрат, які мають найбільшу питому вагу в складі названих витрат. Перелік таких витрат залежить від специфіки роботи кожного підприємства. Необхідно також вести облік зміни норм під впливом техніко-економічних факторів, що дасть можливість організувати дієвий контроль за виконанням плану підвищення

ефективності виробництва і встановити внесок окремих цехів, дільниць, бригад і виконавців у зниженні норм витрат.

Наступним фактором, який знижує ефективність контролю за загальновиробничими витратами і порядком їх обліку, є відсутність локалізованих кошторисів. Як правило, вони складаються на рік, квартал у розрізі цехів і по підприємству в цілому. Таке нормування і планування цих витрат у сучасних умовах не відповідає вимогам, що стоять перед обліком, тому необхідно квартальні кошториси локалізувати на місцях, технологічних потоках, ділянках, бригадах, робочих місцях і відповідальних особах. При такому групуванні потрібно вести й облік фактичних витрат. Така організація нормування й обліку витрат на обслуговування й управління виробництвом дасть можливість виявити відхилення від кошторисів на місцях їх виникнення за відповідальними особами та, вживати оперативні заходи по виявленню недоліків у роботі.

За дотриманням кошторисів названих витрат необхідно вести постійний контроль, тобто попередній (упродовж місяця по ходу виробництва) і наступний контроль (у кінці місяця). Загальним принципом двох способів є зіставлення фактичних витрат з передбаченими у кошторисі, виявлення причин і винних у відхиленнях від кошторису по ходу виробництва. Такий порядок сприяє вдосконаленню нормування витрат, їх обліку, оперативному узагальненню і визначенню їх величини.

Список використаних джерел:

1. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Д.; пер. с англ. 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 459 с.

2. Хонгрен Ч.Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект / Ч.Т. Хонгрен, Дж. Фостер ; пер. с англ. под ред. Я.Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 416 с.

3. Энтони Р. Учет: ситуации и примеры / Р.Энтони, Дж. Рис ; пер. с англ. под ред. А.М. Петрачкого.– М.: Финансы и статистика, 1998. – 558 с.

Ніколенко Наталія
аспірант
Сопко Валерія
д.е.н., професор
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Послідовне проведення аналітичних розрахунків при дослідженні орендних операцій з позиції орендаря доцільно здійснювати з урахуванням методики оцінки ефективності орендних операцій, як інвестиційного проекту (доцільно

зазначити, що розгляд інвестиційних проектів лише з позиції орендодавця є помилковим. Адже, орендар в більшій мірі зацікавлений в розробленні та ефективній реалізації інвестиційного проекту, який в майбутньому призведе до оновлення застарілої матеріально-технічної бази підприємства).

Для оцінки ефективності орендних операцій, як інвестиційного проекту в економічній літературі прийнято використовувати варійовані методи оцінювання основані на різноманітних розрахункових алгоритмах, використовуваних показниках, вихідних даних з врахуванням фактору часового приведення (дисконтні методи) або без нього (статичні методи) (рис.1).

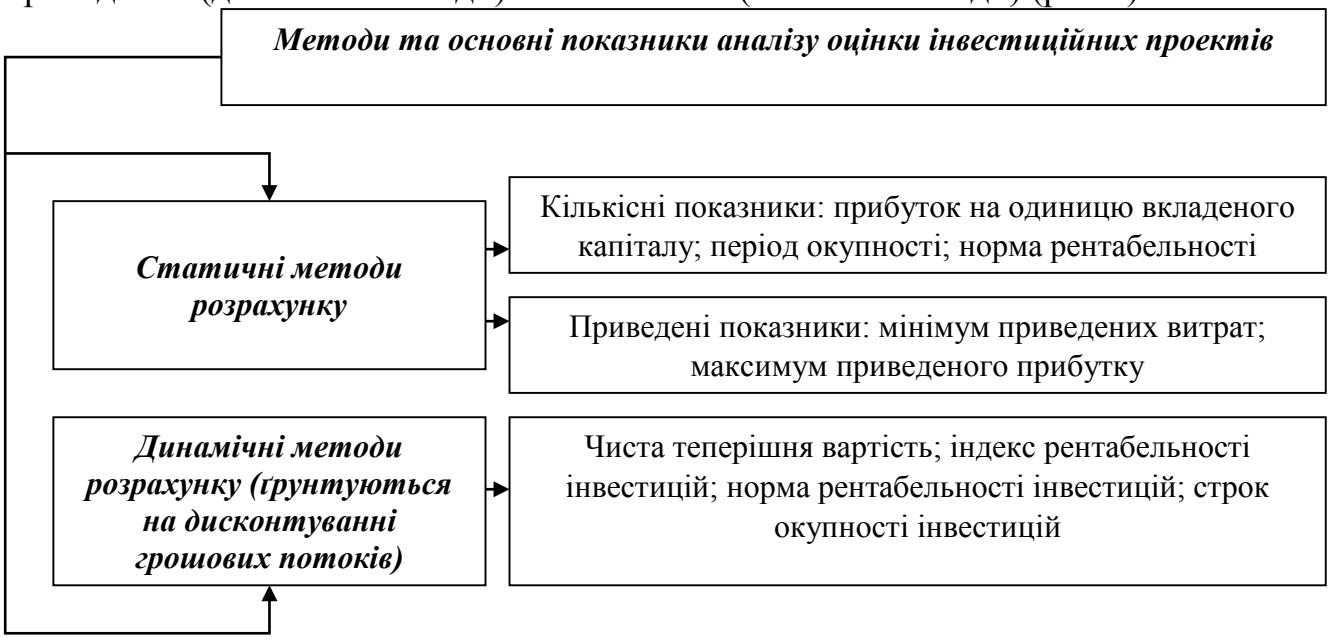

Рис.1 Методи та показники аналізу ефективності інвестиційних проектів

В основі статичних (бухгалтерських) методів розрахунку закладено оцінку грошових потоків без врахування фактору часу. Результативність даної операції сформовано на абсолютних показниках приросту (Future value - Present value) або за рахунок розрахунків відносних показників. Використання приведених показників (мінімум приведених витрат та максимум приведеного прибутку) є проблемним з позиції характеристики рівня віддачі, а саме співвідношення кінцевого результату та нарахованих витрат. Найбільш ефективним та привабливим проектом з огляду на вище сказане буде той де приведені показники будуть відповідати мінімальному значенню витрат (найменші потреби в ресурсах) або максимальному значенню прибутку. Однак, основним недоліком зазначених методів є неточність розрахунків у зв'язку з обмеженістю зіставлення величин через їх оцінку в просторово-часовому аспекті - очікуваний прибуток оцінений у майбутній вартості, а понесені витрати в теперішній.

Динамічні моделі порівняно з статичними враховують фактор часового приведення грошового потоку за весь період експлуатації об'єкта з застосуванням методів нарощення або дисконтування. При співвідношенні

чистого приросту прибутку з сукупним негативним грошовим потоком можемо сформувати систему показників необхідних для розрахунку норми ефективності, рентабельності чи терміну окупності. Зазначені розрахунки можливі з використанням наведених методів оцінки економічної привабливості інвестиційних проектів лізингових операцій: метод визначення чистої теперішньої вартості орендованого активу; рентабельність оренди; строк окупності оренди, коефіцієнт ефективності інвестицій.

Методику оцінки ефективності орендних операцій, як інвестиційного проекту пропонуємо розглянути детально на основі отриманих оперативних даних з застосуванням алгоритму розрахунку аналізу ефективності інвестиційного проекту для орендаря, який побудований на співвідношенні понесених поточних та капітальних витрат, що формують негативний грошовий потік та приросту прибутку отриманого за рахунок експлуатації орендованого обладнання (табл.1)

Таблиця *1*

Алгоритм розрахунку аналізу ефективності інвестиційного проекту

	Показник	Формула розрахунку
	Чистий приведений ефект*	$\frac{P_t+(A_t-T_t)_t}{(1+r)^t}-(\frac{(Ad_t-T_t)}{(1+r)^0}-\frac{T_t}{(1+r)^0}+\sum_{t=1}^{n}\frac{VL_t+(PI_t-T_t)+(E_t-T_t)}{(1+r)^t}-\frac{LV_n}{(1+r)^n}),$ (1) де P_t - чистий приріст прибутку за рахунок експлуатації орендованого майна; де $TCF_{\cos tl}$ – сумарний грошовий потік кожного періоду часу t, з урахуванням витрат орендаря, приведений до теперішньої вартості; Ad_t – сума авансового платежу за отриманий в оренду актив у нульовому періоді часу; VL_t – сума компенсації частини вартості орендованого активу суб'єкта господарювання; PI_t – частина платежу, як винагорода орендодавцю за отримане в оренду майно; E_t –витрати понесені орендарем; A_t – амортизаційні відрахування від експлуатації отриманих активів; T_t – врахування ефекту податкового захисту в межах здійснення господарської діяльності; n – кількість періодів життєвого циклу господарського процесу; t – порядковий номер кроку розрахунку; r – ставка дисконтування з урахуванням інфляційної складової, факторів ризику та безризикової норми доходності; LV_n – ліквідаційна вартість фінансованого активу.
*Характеризує суму дисконтованих чистих надходжень за прогнозований період (різниця між приведеним позитивним та негативним грошовими потоками підприємства)		
	Індекс рентабельності інвестицій (рентабельність лізингу)**	$\frac{P_t+(A_t-T_t)_t}{(1+r)^t}/(\frac{(Ad_t-T_t)}{(1+r)^0}-\frac{T_t}{(1+r)^0}+\sum_{t=1}^{n}\frac{VL_t+(PI_t-T_t)+(E_t-T_t)}{(1+r)^t}-\frac{LV_n}{(1+r)^n}),$ (2)
**Зазначає ступінь прибутковості одиниці затрат необхідних для оцінки рейтингу інвестиційних проектів		
	Дисконтований період окупності***	$(\frac{(Ad_t-T_t)}{(1+r)^0}-\frac{T_t}{(1+r)^0}+\sum_{t=1}^{n}\frac{VL_t+(PI_t-T_t)+(E_t-T_t)}{(1+r)^t}-\frac{LV_n}{(1+r)^n})/\frac{P_t+(A_t-T_t)_t}{(1+r)^t},$ (3)
***Період протягом якого негативний дисконтований грошовий потік зрівняється з приростом прибутку за рахунок експлуатації орендованого майна		

Використання зазначеного алгоритму розрахунку аналізу ефективності інвестиційного проекту за рахунок орендних операцій дозволить досягти абсолютної ефективності орендних проектів під впливом факторів суб'єктивного порядку. Це в свою чергу обумовить альтернативну основу аналізу орендних операцій, спричинену поєднанням процесів аналітичних досліджень з функціями управління у часовому просторі.

Список використаних джерел:

1. Мних Є.В. Фінансовий аналіз / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2014.-536с.

2. Череп А.В. Ефективність лізингових операцій на підприємствах машинобудування: монографія / А.В. Череп, З.П. Урусова. – Запоріжжя : ЗНУ, 2013. - 279 с.

Овчарик Зоряна
к.е.н, доцент
ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ УМОВАХ

В зв'язку із активізацією євроінтеграційних процесів в Україні, розвитком міжнародного співробітництва, участю у сфері відносин міжнародного розподілу та виробничої кооперації, залученням іноземних інвестицій в економіку України, виходом вітчизняних підприємств на міжнародні ринки зумовлена актуальність даної теми дослідження..

Звичайно, щодо проблемних питань: для розвитку економіки України у світове співтовариство важливим кроком є реформування системи бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту у відповідності зі світовими стандартами. Зовнішньоекономічна діяльність сільськогосподарських підприємств відіграє значну роль у розвитку економіки України, насиченні споживчого ринку товарами належної якості, просуванню товарів вітчизняних виробників на зовнішні ринки.

Але неузгодженість бухгалтерського і податкового законодавства у зовнішньоекономічній діяльності та значний розмір тонізації економіки у цій сфері, викликає багато проблем щодо реальності відображення експортно-імпортних операцій у бухгалтерському обліку і побудови ефективної системи їх контролю.

Нагальними стали питання, як бухгалтерський облік має розвиватися в подальшому, що треба робити для того, щоб бухгалтерський облік відповідав ринковим умовам господарювання і забезпечував реалізацію тих функцій, які на нього покладені.

До стратегічних напрямків розвитку бухгалтерського обліку в Україні автор Ловінська Л.Г. відносить зокрема такі: удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку і аудиту з метою створення інформаційної інфраструктури ринкової економіки і забезпечення сприятливого інвестиційного клімату; адаптація нормативно-правової бази бухгалтерського обліку в Україні до законодавства Європейського союзу і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності; удосконалення методологічних засад облікової політики суб'єктів державного сектору економіки; реформування бухгалтерського обліку в секторі державного управління; удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності інститутів спільного інвестування; удосконалення методології управлінського обліку суб'єктів господарювання; удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності для малих підприємств. Слід зазначити, що практично по кожному напрямку проводились наукові дослідження. [3]

Неможливо не погодитись з авторами Ілюхіною Н.П. та Муренко Т.О, які зазначають, що в Україні в умовах євроінтеграції, з метою ефективного впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, як інструменту ринкової економіки, мають бути вирішені наступні проблемні питання:

- з метою ефективного впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності потрібно узгодити норми міжнародних стандартів з існуючими в Україні Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, розробити, тобто створити нормативну базу МСФЗ для України, для того, щоб не було подвійної системи фінансової звітності. Розробити Інструкцію по переходу підприємств України на міжнародні стандарти фінансової звітності.

- загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку України привести у відповідність до міжнародних стандартів фінансової звітності з встановленням регламенту щодо застосування МСФЗ.

- Україні потрібна надійна система управління для складання фінансових звітів за міжнародними стандартами фінансової звітності. [2].

Практика свідчить, що прийняття та використання МСФЗ забезпечує як зменшення ризиків для кредиторів та інвесторів так і зниження витрат кожної країни на розробку власних стандартів; поглиблення міжнародної кооперації в галузі бухгалтерського обліку; відносно однозначне розуміння фінансової звітності та зростання довіри до її показників у всьому світі.

Сучасні українські національні стандарти бухгалтерського обліку не відображають як усіх підходів до обліку, моделей оцінки статей фінансової звітності, вимог до розкриття інформації, всіх пояснень, які містять МСФЗ, а також всіх змін міжнародних стандартів.

При цьому додатковою проблемою є виконання вимог положень бухгалтерського обліку більшістю підприємств не в повному обсязі, а також стремління бухгалтерів застосувати у фінансовому обліку підходи податкового законодавства з метою скорочення різниць між фінансовим та податковим обліком.

МСФЗ в Україні застосовують підприємства, чиї інвестори зацікавлені у її складанні, а також підприємства, які бажають отримати кредит в банках, які вимагають складання звітності згідно МСФЗ, або бажають вийти на міжнародні фондові ринки. Однак, бухгалтерів, які не тільки володіють міжнародними стандартами, а ще й мають сертифікат-підтвердження, - небагато, тому підприємства вимушені навчати працівників за свій рахунок або залучати консультантів. Підготовка кваліфікованих спеціалістів в галузі МСФЗ сьогодні є одним з актуальних направлень реформи системи обліку та звітності в Україні.

Отже, система МСФЗ сьогодні не є досконалим та надійним інформаційним джерелом для об'єктивного відображення економічного стану суб'єктів господарювання. Виникає необхідність вирішення цілого ряду проблемних питань у напрямку розвитку прозорості обліку і формування показників фінансової звітності.

Рядом вчених висловлюється думка про те, що реформування бухгалтерського обліку можлива не зверху, а знизу. Для того, щоб дійсно реформувати бухгалтерський облік та фінансову звітність, необхідно щоб чиновники від бухгалтерського обліку припинили займатися реформуванням науки. Тоді вітчизняний бухгалтерський облік відновиться: з'являться незалежні думки, будуть розроблені оригінальні бухгалтерські методики та технології. На сьогоднішній день наука розвивається силами діячів, а не численних тих, які діють на свій страх та ризик ентузіастів. У нинішніх кризових умовах, слід чекати нових суттєвих змін в практиці міжнародних стандартів, як в країнах Європейського Союзу, так і в національних стандартах України, що пов'язано, насамперед з відновленням економічних відносин між цими країнами та шляхами виходу з кризового становища.

Список використаних джерел

1. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. – 2-ге вид., перероб. і доп. / С.Ф.Голов, В.М. Костюченко. – Х.: Фактор, 2008. – 1008 с.

2. Ілюхіна Н. П., Муренко Т.О. Сьогоденні проблеми гармонізації фінансової звітності в умовах процесу євроінтеграції. / Н.П.Ілюхіна, Т.О. Муренко // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса: ОНЕУ, 2011. – Вип. 3 (43). – С. 86-90.

3. Ловінська Л.Г. Бухгалтерський облік – інформаційне підгрунття євроінтеграційних процесів в Україні . / Л. Г. Ловінська // Економіка і управління. – Санкт-Петербург: СПУУЕ , 2009. - № 1 – С. 23-28.

Падалка Інна
студентка
Овчарик Зоряна
к.е.н, доцент
ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

КАЛЬКУЛЯЦІЙНА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА – ОСНОВА ДЛЯ АНАЛІЗУ ТА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Виробництво продукції зернових культур в останні роки є одним з найбільш прибуткових напрямків діяльності сільськогосподарських підприємств, фінансові результати від реалізації продукції зернових культур заслуговують на пріоритетну увагу. Разом з тим, в умовах економіки ринкового типу значну роль відіграє бухгалтерський облік, без знання якого неможливо ефективно управляти підприємством. А забезпечення ефективного функціонування підприємства вимагає економічно грамотного управління його діяльністю, що багато в чому визначається умінням її аналізувати. В зв'язку із цим питання обліку в галузі рослинництва є надзвичайно актуальним, оскільки лише облік є єдиним джерелом інформації, необхідної для управління та контролю за економічною доцільністю виробництва продукції рослинництва. Тому важливе значення має раціонально організований облік виробництва продукції зернових культур, правильне та оптимальне документування здійснених операцій на даному етапі виробництва, яке повинен забезпечити систематичний контроль за виконанням плану виробництва і економним витрачанням засобів; виявлення фактичної собівартості всіх видів отриманої продукції і виконаних робіт по статтям витрат

Тому доцільно буде розглянути сутність собівартості продукції рослинництва з точки зору різних авторів (таблиця 1).

Таблиця 1

Поняття собівартості продукції

Автор	Суть дослідженого питання	Спільні риси
Бутинець Ф.Ф.	Собівартість продукції (робіт, послуг) – це грошове вираження витрат підприємства пов’язаних з виробництвом та збутом продукції, виконаних робіт, наданих послуг. Собівартість продукції є одним з найважливіших економічних показників господарської діяльності підприємства, в якому знаходять відображення зростання продукції праці, економія ресурсів, технічний прогрес. [2]	Витрати, які підприємство здійснює у своїй діяльності для виробництва продукції.
Лишиленко О.В.	Собівартість продукції, робіт та послуг складається із спожитих у процесі виробництва виробничих запасів, сировини, енергії, основних засобів (у вигляді їх зносу), трудових ресурсів (у вигляді заробітної плати), а також інших витрат пов’язаних з виробництвом. Собівартість продукції (робіт та послуг) визначається відношенням витрат , пов’язаних з їх виробництвом, до кількості	

	вироблені продукції (виконаних робіт або наданих послуг) протягом облікового періоду. [5]	
Іванюта П.П., Левченко З.М.	У рослинництві, за винятком продукції, яку одержують від окремих сільськогосподарських культур, об'єктами визначення собівартості є сільськогосподарські роботи, виконані в поточному році під урожай наступного року, тобто роботи, які належать до незавершеного виробництва, а також роботи, які спрямовані на поліпшення земель і виконується за рахунок власних оборотних коштів підприємства; витрати, що плануються по статтях виробничих витрат (без загальногосподарських) як витрати майбутніх періодів. Об'єктом обчислення собівартості в рослинництві є окремі види основної, супутньої і побічної продукції, одержаних від вирощування сільськогосподарських культур. [4]	
Атамас П. Й.	Собівартість – це виражена в грошовому вимірнику величина ресурсів, використаних в певних цілях. Таке визначення включає три важливі положення: витрати визначаються обсягом використаних ресурсів (матеріалів, праці, основних засобів тощо); величина використаних ресурсів визначається у грошовому вимірнику; показник собівартості завжди характеризує конкретний об'єкт (вид продукції, завдання, проект тощо). [1]	
Верига Ю.А.	Собівартість – це грошовий вираз безпосередніх поточних витрат підприємства, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) в цілому по підприємству та частини витрат, необхідна для оцінки вартості певного об'єкта калькулювання. [3]	

Термін собівартість перейшов в українську мову з російської, де виник для позначення категорії «витрат на виробництво конкретного продукту» завдяки своєму приємному звучанню. Цей термін зустрічається в роботах О.П. Рудановського, М.П. Тер-Давидова, М.Ф. Дітмара. До цього вживали терміни «своя вартість», «загальна вартість», «вартість власна», «повна ціна», «дійсна ціна».

Отже, можна зробити висновок, що собівартість продукції являє грошовий вираз витрат на їх виробництво та є основою для аналізу та прийняття управлінських рішень керівництвом підприємств.

Список використаних джерел

1. Атамас П.Й. – Управлінський облік : 2-ге вид. Навчальний посібник. / П.Й.Атамас. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 440с.

2. Бутинець Ф.Ф. – Бухгалтерський фінансовий облік 8-ме вид., доп. і перероб. / Ф.Ф.Бутинець. – Житомир: ПП "Рута", 2009. -912 с.

3. Верига Ю.А. – Бухгалтерський облік : Навчальний посібник. / Ю.А. Верига. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 396с.
4. Іванюта П.В., Левченко З.М. – Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів: Навчальний посібник. / П.В. Іванюта, З.М. Левченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368с.
5. Лишиленко О.В. – Бухгалтерський управлінський облік. Навчальний посібник. / О.В. Лишиленко. – Київ: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2006. – 254с.

Пантюхова Анна
аспірант
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Результат господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників безпосередньо залежить від їх ресурсного потенціалу, зокрема кількісного та якісного складу земельних ресурсів. Ключовим в управлінні земельними ресурсами є інформаційна забезпеченість управлінського персоналу. Проте, при узагальненні облікових даних та складанні звітів (фінансових, статистичних, податкових, управлінських) підприємства стикаються з певними проблемами (вибір ознак групування даних для подальшого їх аналізу; виділення індикаторів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та ін), зумовленими багатогранністю інформаційних вимог користувачів.

Так, у фінансовій звітності узагальнюються дані щодо фінансового стану, результатів діяльності та руху коштів суб'єкта господарювання за звітний період [1]. Інформація про земельні ділянки, що використовуються суб'єктом господарювання на правах власності, відображена узагальнено за статтями звітності відповідно до напрямку їх використання, без ідентифікації в окрему групу «земельні ділянки». «Примітками до фінансової звітності» передбачено виокремлення земельних ресурсів в окрему статтю. Статистична звітність містить дані кількісного характеру, що дозволяє оцінити забезпеченість суб'єкта господарювання земельними ресурсами та визначити показники ефективності виробництва. Податкова ж звітність узагальнює дані кількісного та якісного характеру у вартісній формі (нормативна грошова оцінка).

Такий підхід до формування облікової інформації щодо земельних ресурсів є фрагментарним та не дозволяє виділити інформацію щодо відновлення земельних ресурсів. Тому, при складанні звітності для користувачів з прямим

фінансовим інтересом управлінського складу,/ доцільно використовувати методи управлінського обліку, які забезпечать найбільш оптимальну комбінацію облікових даних якісного та кількісного характеру у вартісному та кількісному вираженні для підвищення обґрунтованості управлінських рішень у сфері ефективного землекористуванні.

На основі діючих підходів відображення земельних ресурсів у звітності та урахуванням зарубіжної практики (консультаційний проект Міжнародного стандарту інтегрованої звітності) [2] виділимо основні напрямки її удосконалення для формування цілісного інформаційного блоку щодо природної складової в обліку. На основі проведених досліджень ми дійшли висновку, що інформацію у звітності доцільно групувати окремими інформаційними блоками: природна складова, людський, майновий (ресурси створені в результаті діяльності суб'єкта господарювання) та фінансовий капітал (рис.1).

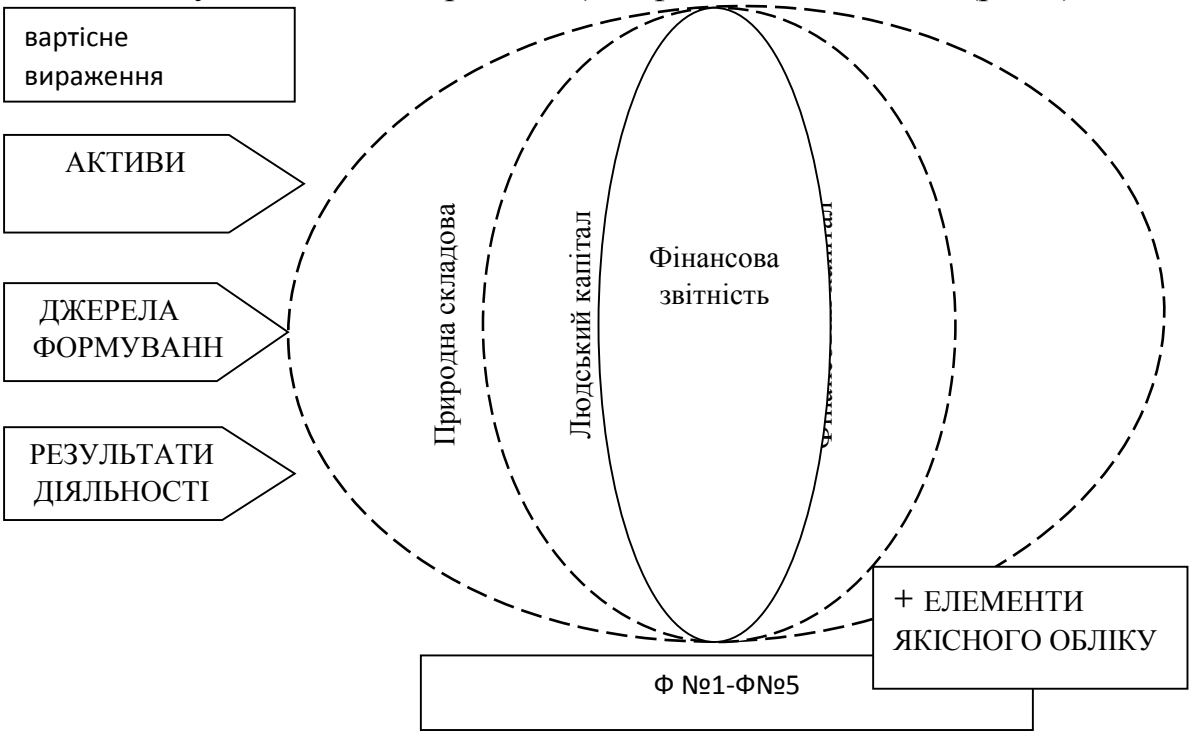

Рис. 1 Сформована модель формування звітності суб'єктами господарювання

Інформаційний блок щодо природної складової є синтезом якісного та кількісного обліку. Групування проводиться відповідно до прав власності на земельні ресурси та їх стану. Дані фіксуються у кількісному та вартісному вираженні (табл.1).

Перший розділ включає інформацію щодо земельних ресурсів, які використовуються на правах володіння і користування. Класифікація земель

проводиться з використанням класифікаційних ознак застосованих при складанні звіту 6-зем "Звіт про наявність земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами, угіддями та видами економічної діяльності" [3] та Земельного кодексу. Інформація групується окремо за власними земельними ресурсами та набутими, що використовуються суб'єктом господарювання на правах користування.

Таблиця 1

Природна складова

Стаття	На початок		На кінець	
	Площа	Вартість	Площа	Вартість
Земельні ділянки				
І. Власні земельні ділянки:				
За категоріями земель				
ІІ. Земельні ділянки на правах користування				
1. Операційна оренда				
За категоріями земель				
2. Емфітевзис				
3. Суперфіцій				
4. Сервітут				
ІІІ Земельні ділянки,що підприємством не використовуються (за категоріями земель)				
Надані в оренду				
Суборенду				
Стан земельних ділянок				
використовуються оптимально				
піддані деградації:				
антропогенного характеру				
техногенного характеру				
непридатні до використання				
Витрати на відновлення земельних ділянок				
І. Власні земельні ділянки	х			
1. Забезпечення відновлення земельних ділянок	х			
Перелік проведених заходів	х			
2. Капітальні витрати на поліпшення земель	х			
ІІ. Земельні ресурси на правах користування				
1. Напрямки відшкодування втрат ґрунтового покриву	х			
Перелік проведених заходів	х			
Природні ресурси	х			
Біологічні активи	х			

Окремо групуються земельні ресурси за категоріями, що не використовуються суб'єктом господарювання і надані в оренду чи суборенду, чи використовуються на правах користування іншим суб'єктом господарювання. Інформація щодо стану, придатності до використання, земельних ресурсів групується щодо всіх наявних земельних ресурсів і власних, і залучених. Заходи

щодо відновлення ґрунтового покриву земель у пропонованій формі визначаються з урахуванням класифікацій наведених у статистичній формі № 1 «Відходи».

Така структура звітності дозволить сформувати необхідний інформаційний базис щодо стану земельних ресурсів, провести аналіз впливу їх кількісного та якісного складу на результативність діяльності суб'єкта господарювання та забезпечить контроль за обраною моделлю поведінки в довгостроковій перспективі та, за необхідності, скоригувати параметри прийнятої моделі з урахуванням особливостей аграрної сфери.

Список використаних джерел

1.Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1046.172.0

2.Консультаційний проект Міжнародного стандарту інтегрованої звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.theiirc.org/consultationdraft 2013/

3.Інструкція з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми NN 6-зем, 6а-зем, 6б-зем, 2-зем**)** від 05.11.1998 № **377:** Держкомстат України.[Електронний ресурс]: Законодавство України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/ show/z0788-98

4. Земельний кодекс України: станом на 05.04.15 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14

Панченко Ольга
студентка
Овчарик Зоряна
к.е.н, доцент
ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У процесі господарської діяльності аграрні підприємства несуть різні витрати. Проте не всі вони включаються у собівартість продукції. З метою забезпечення єдиних методологічних засад формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, а також дотримання однакових підходів до визначення складу витрат і віднесення їх на собівартість продукції в 2000 р. прийнято Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», у якому названі питання знайшли своє відображення та врегулювання.

У загальноекономічному розумінні витрати звітного періоду, згідно з вказаним стандартом, визнаються або як зменшення активів, або як збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства.

Витрати, які несуть підприємства в процесі здійснення всіх видів своєї діяльності, є надзвичайно різноманітними. Різновидом операційних витрат є адміністративні. Вони пов'язани з управлінською діяльністю.

Загальна методика обліку адміністративних витрат полягає в тому, що на першому етапі вони групуються на дебеті рахунка 92 «Адміністративні витрати», на другому етапі списуються загальною сумою на рахунок 79 «Фінансові результати».

Зважаючи на те, що кожен автор поняття «адміністративні витрати» трактує по різному в табл. 1. наведено порівняльні дані зазначеного поняття.

Таблиця 1

Розкриття поняття «адміністративні витрати» в літературних джерелах

№з/п	Джерело	Визначення	Спільні та відмінні риси
1	Андрійчук В.Г.	Адміністративні витрати – це такі загальногосподарські витрати, які спрямовані на управління підприємством в цілому та його обслуговування.	Більшість авторів у тій чи іншій мірі вважають, що адміністративні витрати спрямовані на управління виробництвом
2	Бутинець Ф.Ф. [2]	Адміністративними є витрати, пов'язані з обслуговуванням виробництва й управлінням ним у масштабі всього підприємства.	
3	Волкова І.А. [3]	Адміністративні витрати – це витрати, які здійснюються підприємством незалежно від його бажання та не приносять безпосереднього ефекту, і тільки утримують підприємство на необхідному рівні функціонування.	
4	Гарасим П.М. [4]	Адміністративні витрати – це елемент інших витрат підприємства, та повинен або ж включатися у собівартість виготовлених товарів, або ж пропорційно розподілятись.	
5	Гура Н.О. [5]	Адміністративні витрати – складова витрат підприємства, основна мета здійснення яких – забезпечення стабільного функціонування процесу виробництва та підприємства в цілому.	
6	Загородній А.Г. [6]	Адміністративні витрати – це такі витрати, які пов'язані із забезпеченням основної інфраструктури виробничої діяльності підприємства та не гарантують отримання вигод від їх здійснення у майбутньому.	
7	Іванюта П.В. [7]	Адміністративні витрати – затрати суб'єкта господарювання на оплату праці персоналу, який безпосередньо незайнятий у процесі виробництва та інші загальні витрати, які не відносяться до загальновиробничих витрат.	
8	Маренич Т.Г. [9]	Адміністративні витрати – це вся сукупність певних затрат підприємства, які спрямовуються на вирішення загальногосподарських питань, в тому числі транспорт, зв'язок, податкові платежі, обслуговування поточного рахунку в банку та інші затрати.	
9	Партин Г.О.	Адміністративні витрати – сукупність витрачених коштів підприємства на забезпечення належного зв'язку піж підрозділами, оплати відряджень працівникам, розгляд судових спорів.	

10	Сопко В.В. [10]	Адміністративні витрати – це загальногосподарські затрати, які пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства.	
11	Сук Л.К. [11]	Адміністративні витрати – це витрати на обслуговування виробничої діяльності підприємства, які потребують подальшого розподілу за аналогією до загальновиробничих витрат.	

До них належать: загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати); витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона); винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна); витрати на зв'язок; амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання; витрати на врегулювання спорів у судових органах; податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг); плата за розрахунково–касове обслуговування та інші послуги банків; інші витрати загальногосподарського призначення.

Для потреб управління проводиться групування адміністративних витрат за ознаками прямого або непрямого відношення до того чи іншого виду продукції, центру відповідальності. Вони можуть також групуватися за функціями, що виконуються адміністративним персоналом для забезпечення ефективності процесу управління підприємством. За дебетом рахунка 92 «Адміністративні витрати» відображається сума визнаних адміністративних витрат, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінансові результати». Аналітичний облік адміністративних витрат ведеться за статтями витрат. Синтетичний облік адміністративних витрат ведуть в Журналі №5 або 5А.

Підсумовуючи всі вище зазначені твердження, можна дійти висновку, що до адміністративних витрат відносяться витрати, пов'язані з управлінням та організацією діяльності підприємства, які не включаються до собівартості реалізованої продукції.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України : від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14

2. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2011. – 440с.

3. Волкова І. А.Фінансовий облік : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 228 с.

4. Гарасим П. М. Бухгалтерський облік за журнальною формою рахівництва : навч. посіб. / П. М. Гарасим, П. Я. Хомин. – Тернопіль : Астон, 2003.– 296 с.

5. Гура Н. О. Облік у житлово-комунальному господарстві : теорія і практика. : навч. посіб. – К. : Знання, 2006. – 351 с.

6. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики : підручник / А. Г. Загородній, Г. О. Партин. – К., 2009. – 422 с.

7. Іванюта П.В. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів : навч. посіб. / П.В. Іванюта. – К. : Центр навч. літератури, 2011. – 362с.

8. Ільіна С. Б. Бухгалтерський фінансовий облік. Теорія та практика [Електронний ресурс] / С. Б. Ільіна. – Режим доступу до вид. : http://b-ko.com/book_359_glava_59_15.3.1._%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA_%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%EF%BF%BD.html.

9. Маренич Т.Г. Бухгалтерський облік в агроформуваннях: підручник / за ред. В .Я. Амбросова. – 2-е видання, доп. і перероб. К. : ВД «Професіонал», 2005. - 896с.

10. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / В. В. Сопко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К : КНЕУ, 2002. – 578 с.

11. Сук П. Облік витрат, що підлягають розподілу / П. Сук / / Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2005. – № 12. – С.8-14.

Рахимбекова Насип
преподаватель
Индустриально-экономический колледж им. академика Г.С. Сейткасымова
г. Астана
Казахстан

ОСОБЕННОСТИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В ГОСУДАРСТВЕННЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Интеграционные процессы, затрагивающие мировое сообщество предъявляют все более жесткие требования к ведению бухгалтерского учета и финансовой отчетности. Основными задачами бухгалтерского учета должны быть формирование полной, достоверной, доступной, понятной информации о деятельности организации и ее имущественном положении, необходимой внутренним и внешним пользователям бухгалтерской отчетности и выявление внутрихозяйственных резервов обеспечения ее финансовой. В настоящее время, в разработке государственной финансовой системы не уделяется большое внимание глобальным конкурентным силам и быстро изменяющимся условиям.

Задачу совершенствования и унификации отчетности экономик разных государств выполняют Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО). Международные стандарты финансовой отчётности - это набор

документов, регламентирующих правила ведения бухгалтерского учета и составления финансовой отчётности, необходимой внешним пользователям для принятия ими экономических решений в отношении предприятия.

В процессе разработки Международных стандартов финансовой отчетности государственного сектора сформулированы четыре основных метода учета: кассовый метод, модифицированный кассовый метод, модифицированный метод начислений и метод начисления.

Кассовый метод предусматривает регистрацию всех событий в учете по движению денежных средств. Кассовый метод прост в применении, но имеет ряд недостатков:

- ограниченность охвата операций кассовыми потоками текущего отчетного периода;
- неспособность удовлетворить потребность в информации по активам, обязательствам и по влиянию текущего потребления на запасы активов;
- возможность использования только в целях краткосрочного бюджетного контроля.

В соответствии с определением Международных стандартов финансовой отчетности метод начисления представляет собой метод бухгалтерского учета, при котором все операции и события признаются тогда, когда они произошли. Соответственно, операции и события регистрируются в учетных регистрах и представляются в финансовой отчетности тех периодов, к которым они относятся.

Финансовые отчеты, составленные по методу начисления, позволяют пользователям оценить результаты деятельности организации, ее финансовое положение и динамику движения денежных средств, полезны при оценке деятельности органов публичной власти, оценке стоимости бюджетных услуг, эффективности и достигнутых результатов по управлению общественными финансами.

В последние годы все больше стран стали признавать преимущество метода начисления и переходить на его применение.

Анализируя международную практику финансового менеджмента в государственных органах, наиболее успешными странами по эффективности внедрения новых принципов считаются Францию и Италию.

Во Франции учет расходов производится по методу начисления, а учет доходов - по кассовому методу. Расходы признаются только тогда, когда счет получен и передан в региональное казначейство с небольшой задержкой оплаты. Для учета утвержденных расходов все региональные и местные органы власти Франции каждый год оценивают все утвержденные инвестиционные программы и соответствующие финансовые ресурсы. Ведется строгий учет всех обязательств бюджетной системы.

Существующая система учета не предусматривает переоценки активов и представления баланса. Тем не менее, реформирование системы финансовой отчетности, проводимое в последние годы, существенно приблизило принципы финансовой отчетности общественного сектора к принципам ведения отчетности, применяемой в коммерческом секторе. Требования к предоставлению отчетной документации значительно возросли: государственные органы Франции обязаны предоставлять список имеющихся активов, различные финансовые показатели, данные об амортизации активов и детализированный отчет о долговых обязательствах.

Для включения в мировой интеграционный процесс, в нашей стране, как и во многих других странах была поставлена задача привести стандарты бухгалтерского учета и финансовой отчетности государственных органов в соответствии с принципами МСФООС. С 2013 года предусмотрен переход государственного сектора с кассового метода на метод начислений. Необходимо учитывать, что переход на новую систему учета должен происходить в контексте реформ в сфере государственного управления. В связи, с этим реформируется нормативно- правовая база в сфере бухгалтерского учета.

Разработан План мероприятий по реализации перехода бухгалтерского учета и финансовой отчетности в соответствии с МСФООС на 2011-2015 годы (утвержден Министром финансов Республики Казахстан 2 ноября 2011 года. Планом предусмотрено создание и внедрение программного продукта «Бухгалтерский учет в государственных учреждениях», «пилотное» внедрение новой системы бухгалтерского учета в государственных органах и их территориальных подразделениях республиканского и местного подчинения; разработка и утверждение соответствующих учебных программ, лекционного комплекса, обучение бухгалтеров государственных учреждений, специалистов внутреннего и внешнего контроля.

При разработке нормативных правовых актов в области бухгалтерского учета и финансовой отчетности государственных учреждений были учтены основные требования МСФООС, которые позволяют отражать на балансе государственного учреждения финансовые инвестиции, в том числе инвестиции в субъекты квазигосударственного сектора, капитализированные затраты на строительство, создание и реконструкцию долгосрочных активов. Предусмотрено также отражение доходов от управления активами, в том числе поступления части чистого дохода объекта инвестиции, дивидендов на государственные пакеты акций и доходов на доли участия в юридических лицах, доходов от аренды имущества, являющиеся доходами бюджета.

Резюме

Важным для внедрения новых принципов бухгалтерского учета и финансовой отчетности в государственных органах Казахстана является:

- подготовка руководящих документов, устанавливающих принципов и требований к организации внутреннего контроля, управленческого учета и систем финансовой информации.

- осуществление целенаправленной деятельности для создания благоприятных условий для внедрения принципов бухгалтерского учета и финансовой отчетности в государственных органах:

Таким образом, переход к методу начисления в бухгалтерском учете признается как лучшая практика на международном уровне и является необходимым, реформирование бухгалтерского учета - это длительный процесс и переход от использования одного метода учета к другому должен происходить поэтапно. Казахстан интенсивно движется в данном направлении.

Список использованных источников

1 Нурхалиева Д. М., Давлетьярова Г. Ш. / Совершенствование системы государственного планирования в Республике Казахстан / ТОО «Агроиздат», Астана, 2009. с.64-74.

2 Нугербеков С. Н. / Бюджет Казахстана: ориентация на результаты / АО «Институт экономических исследований», Астана, 2009, с. 153-189.

3 Проект МБРР «Принципы управления региональными финансами и стандарты наилучшей практики. Руководство по управлению региональными и местными финансами». с.1-32.

4 Презентация Министерства Финансов Республики Казахстан «Прогресс в реформе бухгалтерского учета и отчетности в публичном секторе Республики Казахстан».

Ровний Артем
студент
Лимар Валерія
к.е.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ КУРСУ ГРИВНІ

Забезпечення стабільності національної грошової одиниці є ключовим завданням діяльності центрального банку кожної країни і головною складовою економічних перетворень та макроекономічного розвитку.

Національний банк України, відповідно до Закону України “Про Національний банк України”, є центральним банком країни, особливим органом державного управління, її емісійним центром, проводить державну політику в галузі грошового обігу, кредиту, зміцнення національної грошової одиниці, організує міжбанківські розрахунки, координує діяльність банківської системи, визначає курс національної грошової одиниці відносно валют інших країн. Основною функцією Національного банку України є забезпечення стабільності

національної грошової одиниці – гривні. На теперішній час ми бачимо нестійкий курс гривні, це зумовлено багатьма причинами.

Визначено, що для стабілізації валюти необхідно:

1. Відмінити проведення Національним банком аукціонів. На сьогодні проведення аукціонів, які не задовольняють навіть 1 відсотка від суми накопиченого відкладеного попиту на валюту, лише збільшує відкладений попит на валюту. Методика розрахунку середньозваженого курсу та задоволення заяв на аукціоні направлена на щоденне укріплення курсу гривні. При цьому отриманий курс ніяк не відображає ринковий або зважений. Внаслідок чого, більшість з експортерів не квапляться заводити експортну виручку в Україну, намагаючись проводити розрахунки за межами України, або використовують різні схеми розрахунків, на які банки не можуть вплинути.

2. Встановити вільне утворення курсу іноземних валют до гривні. Наявність різних домовленостей про утримання курсу стає для бізнесу сигналом про недосяжність ринковими методами зваженого курсу валют, та збільшує очікування росту курсу вище за «домовлений». Чим скоріше ринок сам встановить курс, за яким більшість суб'єктів ринку будуть готові проводити розрахунки, тим скоріше ринок наповниться валютою за рахунок збільшення обсягів продажу експортерами валютної виручки та зменшення попиту за неконкурентноспроможним імпортом, та тим скорішим курс гривні почне укріплюватись до зваженого.

3. Привести облікову ставку до рівня, який відповідає показникам прогнозованої інфляції.

4. Збільшити відсоток обов'язкових резервів в Національному банку України на залишки в банках в гривні. Такими діями Національний банк зменшить масу гривні на ринку, що позитивно відобразиться на спекулятивному попиті на іноземну валюту.

5. Вжити заходів щодо ізольованої, компенсаційної та цільової підтримки окремих системних банків, що можуть зазнати значного погіршення власної ліквідності внаслідок збільшення обсягів резервування, з одночасним обмеженням активної діяльності таких банків (заборона на видачу нових кредитів тощо).

6. Сприяти розвитку операцій банків з хеджування ризиків на валютному ринку. Наприклад, врегулювати питання застосування Пенсійного збору до операцій СВОП з метою відновлення майже єдиного інструмента перерозподілу ліквідності в банківській системі в умовах кризи, коли бланкове міжбанківське кредитування практично зупинено. Запровадження операцій РЕПО за участі центрального контрагента. Лобіювати якнайшвидшого прийняття закону «Про похідні фінансові інструменти» (деривативи).

7. Проводити більш відкриту політику діяльності Національного банку. Необхідно зазначити, що сьогодні доволі багато з різноманітних джерел доносяться цифри різних фінансових показників, таких як «реальний» курс, платіжне сальдо країни та інші. При цьому, за жодним з повідомлень не надано

розгорнутої методики розрахунку того чи іншого значення. Суспільство звикло до великої кількості популіських показників. Надання обґрунтованих показників з наведенням детальних розрахунків та джерел отримання вихідних даних, обґрунтованих розкритих шляхів до досягнення результату, строків виконання цілей, буде сприяти довірі до самої інформації та до її джерела. Національному банку необхідно комплексно та відкрито підходити до стабілізації валютного ринку та економічних коливань в країні.

Інфляція – це не просто зростання цін, а зростання цін, зумовлене зростанням грошової маси. Як відомо, емісію гривні може здійснювати виключно Національний банк України. Тому, головною причиною нинішньої інфляції та наступної різкої девальвації гривні є не війна, а здійснена емісія додаткової грошової маси через рефінансування комерційних банків та фінансування дефіциту державного бюджету.

Війна породжує також очікування інфляції та підвищує ризики порушення стабільності банківської системи. Це призводить до відтоку депозитів. Запущена інфляція призвела до посилення відтоку коштів з депозитів у комерційних банках, що стало додатковим чинником зростання попиту на іноземну валюту. Необхідно зазначити, що вільний ринок є ефективним лише за умови, що він є конкурентним. Тоді ціна (у т.ч. валютні курси) дійсно коливається і є результатом узгодження інтересів невідомого числа суб’єктів ринку, кожен із яких не має визначального впливу на її формування.

На валютному ринку України склалася зовсім інша ситуація. Тут ми маємо обмежене число ринкових суб’єктів, які формують пропозицію іноземної валюти. Більше 80 відсотків валютних надходжень в Україну формують менше 20 відсотків підприємств основних експортних галузей України, які до того є найбільш монополізованими. Валютний курс в таких умовах відображатиме інтереси організованої групи експортерів, і тому неминуче матиме тенденцію до підвищення.

Таким чином необхідно розуміти, що на валютному ринку України не тільки є економічні та організаційні передумови формування картельних змов. Курс не знизиться, якщо продовжуватиметься друк грошей. Тому, потрібно зупинити емісію гривні, переставши фінансувати як дефіцит державного бюджету, так і проблемні комерційні банки. Як альтернативу, потрібно використати інструмент тимчасового замороження вкладів населення у проблемних банках. Потрібно зрозуміти, що не контроль зростання цін, а забезпечення економіки якісною грошовою одиницею є головним обов’язком Центрального банку. При цьому якісна грошова одиниця повинна бути не тільки стабільною мірою в процесі здійснення обмінних операцій, але й виконувати функцію заощадження.

Зараз, як ніколи, потрібна ефективна конкурентна політика, спрямована на зниження рівня концентрації економічної влади в Україні, тому що значна

частина економіки сконцентрована в руках олігархів, їхні підприємства експортують продукцію і забезпечують надходження валюти, тому в питанні стабілізації курсу гривні до думки цих людей теж потрібно дослухатися.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національний Банк» № 679-XIV від 20 травня 1999 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page3.

2. Чухно А. А. Природа сучасних грошей, кредиту та грошово-кредитної політики / А. А. Чухно // Актуальні проблеми економіки. – 2008. - № 3. – С. 24-35.

3. Бодрова Н. Е. Валютний ринок: стан, проблеми, перспективи / Н. Е. Бодрова // Економіка. – 2012. - № 4. – С. 3-12.

4. Яковлев Ю.П. Міжнародна торгівля. Практикум: навч. посіб. для студ . вищ. навч. закл.. - К. : Кондор, 2008. – 349 с.

Степа Оксана
студентка
Овчарик Зоряна
к.е.н, доцент
ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ПОНЯТТЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ОБЛІК

Будь-який вид економічної діяльності характеризується певними витратами. Витрати — це зменшення економічних вигод протягом звітного періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (причому таке зменшення не пов’язане з виплатами засновникам). Витрати визнаються в обліку, коли існує ймовірність зменшення майбутніх економічних вигод, пов’язаних із зменшенням активів або із збільшенням зобов’язань, що може бути вірогідно визначено.

Розмір витрат впливає на собівартість продукції, на розмір загального доходу підприємства, і, відповідно, на суму податку, що підлягає сплаті до бюджету, на рентабельність і самоокупність підприємства та на зміцнення його конкурентоспроможності. Велике значення для правильної організації обліку витрат має їх науково обґрунтована класифікація. Управління витратами є важливою функцією економічного механізму кожного підприємства, тому облік витрат та управління ними займає чільне місце в системі бухгалтерського обліку підприємства.

В свою чергу, управління витратами слід розглядати як сукупність чітко виражених процесів, яким характерні взаємозв’язки та безперервність здійснення. Проте, основною проблемою є те, що на практиці безпідставно

ігнорується управління цими витратами. Як результат - виникають непоодинокі випадки доведення до збиткового рівня, а подекуди - банкрутства підприємств. Відповідно, виникає гостра потреба у визначенні сутності витрат.

Мета статті полягає в тому, щоб сформувати оптимальний підхід до розуміння поняття «витрати», обґрунтувати його суть, що дозволить внести ясність у сферу управління та обліку витрат.

Тому доцільно буде розглянути сутність витрат з точки зору різних авторів:

№ п/п	Автор	Визначення	Спільні риси
1.	Аврова И.А. [1]	Витрати представляють собою ту частину затрат, що здійснені підприємством для отримання доходу, тобто вони зменшують суму отриманого доходу в результаті діяльності підприємства.	Витрати ресурсів, зменшенняекономічноївигодипротягомзвітногоперіодуабозбільшеннязобов'язань, що веде до зменшення власного капіталу підприємства.
2.	Булатов М.А. [4]	Витрати – ціна, сплачена за товари або послуги чи грошова сума, що потрібна для їх виробництва або створення.	
3.	Нападовська Л.В. [6]	Витрати — зменшенняекономічноївигодипротягомзвітногоперіодуабозбільшеннязобов’язаньпідприємства, що веде до зменшення капіталу .	
4.	Павликівська О.І. [8]	Витрати вживаються стосовно витрат за їх призначенням, що рівнозначно поняттю собівартості продукції і незавершеного виробництва в розрізі кількісних статей.	
5.	Сопко В.В. [10]	Витрати виникають при витрачанні грошових коштів на закупку матеріальних цінностей.	

Отже, витрати є об’єктом бухгалтерського обліку. Від рівня витрат істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність, тому визначення витрат та їх облік є однією з найважливіших ланок бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Аврова И.А. Управленческий учет / И.А.Аврова. - М.: Бератор - Пресс, 2003. - 175с.

2. Безверхий К.В. Ще раз про тлумачення сутності понять “затрати” і “витрати”, “витрати виробництва” та “виробнича собівартість” / К.В.Безверхий // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2010. – № 2(52). – С. 222-228.

3. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для студентів ВУЗів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / Ф.Ф. Бутинець. 2-е вид., доп. І перераб. - Житомир: ЖіТі, 2000. - 640 с.

4. Булатов М.Теория бухгалтерского учета: Учебное пособие / М.А. Булатов. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Издательство "Экзамен", 2005. – С. 256.

5. Лозинський Д.Л. «Витрати» та «Затрати»: узгодження понять в бухгалтерському обліку / Д.Л.Лозинський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. - 2009. - №4. -С.55-59.

6. Нападовська Л.В., Добія М., Сандлер Ш., Матезіч Р.та ін..; Теорія бухгалтерського обліку: монографія за заг. Ред.. Л.В. Нападовської. –К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 735 с.

7. Павелко О.В. Особливості використання термінів "затрати" і "витрати" в обліку будівельно-монтажних організацій / О.В. Павелко // Фінанси,облік і аудит. - 2009. - №14. –С.277-286.

8. Павликівська О.І. Облік і аудит виробничих витрат (на прикладі підприємств цукрової промисловості): дис.. канд.. екон. наук: 08.06.04/ Павликівська Ольга Іванівна. –Тернопіль, 2002. – 253с.

9. Скрипник М.І. Затрати і витрати: проблема трактування понять / М.І.Скрипник // Міжнародний збірник наукових праць. - 2009. – Випуск 1(13). – С.236-240.

10. Сопко В.В.Бухгалтерський облік: Навч. Посібник –[3-е вид., перероб. і доп.] / Сопко В.В. – К.: КНЕУ 2000. – 578 с.

Трущенков Максим
студент
Овчарик Зоряна
к.е.н, доцент
ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

КАЛЬКУЛЯЦІЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ОВОЧІВНИЦТВА

Протягом останніх років тривало становлення ринкової системи господарювання, активніше здійснювалися економічні реформи, виявлялися нові аспекти реформування форм власності і структурної перебудови економіки України.

Суспільство ніколи не було байдужим до витрат на досягнення того чи іншого успіху. В основі прогресу лежить підвищення ефективності виробництва. Тут розуміється економічна і соціальна результативність господарської діяльності.

При знаходженні ефективності потрібно порівнювати очікувану цінність того, що буде отримано, з очікуваною цінністю того, що буде витрачено. В практичних розрахунках цей показник знаходиться відношенням результатів виробництва до витрат.

Актуальність обраної для написання теми зумовлена тим фактом, що питання собівартості продукції, робіт чи послуг завжди викликало підвищений

інтерес і не лише у керівників підприємств і працівників економічних відділів, але і науковців, які неодноразово звертаються до її вивчення з метою знаходження теоретично - практичних шляхів зниження собівартості, а відтак - підвищення конкурентоспроможності української продукції як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.

Метою дослідження стало вивчення питань - поняття витрат і собівартості як економічних показників, обліку витрат і калькуляції собівартості продукції, методи і види калькуляції собівартості продукції.

В системі управління витратами важлива роль відводиться калькуляції собівартості продукції. Калькуляція собівартості продукції овочівництва є процесом визначення обсягу і структури питомих операційних витрат на виробництво і реалізацію окремих її видів.

Собівартість продукції – це виражені в грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції. Собівартість характеризує ефективність усього процесу виробництва на підприємстві, оскільки в ній відображаються рівень організації виробничого процесу, технічний рівень,продуктивність праці та ін. Чим краще працює підприємство, ефективніше використовує виробничі ресурси, тим нижча собівартість продукції овочівництва.

При обчисленні собівартості продукції овочівництва важливе значення має склад витрат, які до неї входять. Собівартість повинна включати до свого складу витрати необхідної праці, тобто витрати, що забезпечують процес відтворення всіх факторів виробництва, і не включати витрат додаткової праці, що відшкодовуються за рахунок прибутку. Склад витрат, які відносять до собівартості продукції, визначається відповідно до П(С)БО 16 «Витрати».

Методи калькуляції – це методи розрахунку витрат підприємства, собівартості продукції, об'єму незавершеного виробництва, основані на калькуляції затрат. В поняття калькуляції входить сукупність способів, що використовуються для обчислення собівартості всього випуску і одиниці окремих видів продукції по встановленій номенклатурі витрат, місцю їх виникнення.

Калькуляція (від лат. calculatio - обчислення) – це обчислення собівартості одиниці продукції, виконаних робіт та послуг, а також заготівельної собівартості матеріальних цінностей та засобів виробництва за елементами витрат. Розрізняють такі види калькуляції: планові (складають на основі прогресивних норм витрачання засобів виробництва та робочого часу й використовують як вихідні дані при встановленні цін), кошторисні (стосуються нових видів продукції, робіт та послуг для розрахунку відпускних цін) і нормативні (складають на основі існуючих норм використання засобів виробництва та робочого часу).

Ці види калькуляції є: попередніми, їх розробляють до початку виробництва продукції та використовують при складанні кошторису. Калькуляції, що за

даними бухгалтерського обліку відображають фактичні витрати, називаються звітними. Вони потрібні для контролю за виконанням планових завдань із собівартості продукції та для виявлення резервів подальшого зменшення витрат. Калькуляції складають на кожному підприємстві за встановленим переліком статей витрат. Розрізняють калькуляції собівартості цехову, виробничу, повну, галузеву тощо. Витрати, пов'язані з виробництвом і збутом продукції, під час планування, обліку і калькулювання собівартості продукції групуються за відповідними статтями.

Процес виробництва продукції овочівництва потребує здійснення певних витрат. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, яке призводить до зменшення власного капіталу. Виробництво є одним із основних процесів господарської діяльності підприємства. У процесі виробництва використовують природні ресурси, сировину, матеріали, паливо, енергію, трудові ресурси, основні засоби і одержують готову продукцію, яку потім реалізують.

Ми вважаємо, що рахунки бухгалтерського обліку повинні вчасно, у повному обсязі та реально відтворювати інформацію фактичних витрат на виготовлення продукції, яка застосовується для обрахування фактичної собівартості конкретних її різновидів, у тому числі здійснювати контроль раціонального використання виробничих ресурсів.

Отже, собівартість продукції овочівництва – це грошова форма витрат на підготовку виробництва, виготовлення та збут продукції. Що ліпше працює підприємство, то нижчою є собівартість продукції овочівництва. Тому собівартість є одним із важливих показників ефективності виробництва. Собівартість продукції овочівництва має тісний зв'язок з її ціною. Це виявляється в тім, що собівартість є базою ціни товару і водночас обмежником для виробництва.

Отже, для обчислення собівартості продукції важливе значення має визначення складу витрат, які в неї включають. Як відомо, витрати підприємства відшкодовуються за рахунок двох власних джерел: собівартості й прибутку. Методом обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції називається сукупність прийомів організації документування і відображення в обліку виробничих витрат. Залежно від характеру виробництва, технології та організації його для обліку витрат і калькулювання застосовуються різні прийоми у різному їх сполученні. Під прийомом розуміють вибір об'єктів обліку витрат, об'єктів калькулювання і калькуляційних одиниць; поточний контроль за дотриманням норм витрат і виявлення відхилень; порядок розподілу непрямих витрат; способи оцінки незавершеного виробництва; періодичність калькулювання та ін.

Список використаних джерел

1. Лозинський Д..Л. «Витрати» та «Затрати»: узгодження понять в бухгалтерському обліку // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. — 2009.- №4. -С.55-59.

2. Сук Л.К., Сук П.Л. Бухгалтерський облік – ІІ : Навч. посібник для дистанційного навчання / Л.К. Сук, П.Л.Сук. – К.: Університет «Україна», 2005. – 701 с.

3. Чацкіс Ю.Д. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / Ю.Д. Чацкіс. - К. : Центр учбової літератури, 2011. - 564 с.

Царук Наталія
к.е.н, доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕКСПОРТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ОВОЧІВНИЦТВА

Реформування аграрної сфери України, перехід до ринкової економіки, розвиток конкуренції та входження України до світового економічного простору зумовили необхідність удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління розвитком експортно-орієнтованої продукції включаючи овочеву.

Результативність управлінських рішень в значній мірі залежить від оперативності й якості інформаційного забезпечення, змісту і форми подання інформації та наявності можливостей її інтерпретації при формуванні прогнозів та стратегічних планів розвитку галузі на різних ієрархічних рівнях управління.

Незважаючи на численні наукові розробки, проблема створення цілісної системи обліково-аналітичного забезпечення управління ринком продукції овочівництва, яка б враховувала специфіку галузі, зарубіжний досвід макроекономічного управління, й передбачала б використання переваг сучасних інформаційних технологій залишається невирішеною. Окрім того, майже не проводяться фундаментальні дослідження щодо обліково- аналітичного забезпечення управління ринком продукції овочівництва на засадах маркетингового підходу. Тому, в загальному контексті досліджень проблем підвищення ефективності овочепродуктового підкомплексу важливо розглянути питання щодо удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління формуванням і розвитком ринку продукції овочівництва.

Вирішення завдань управління овочівництвом потребує створення відповідної вертикалі релевантної інформації про овочівництво, основою якої у забезпеченні інформаційних потреб управління галуззю є бухгалтерський облік овочевих підприємств, а джерелом достовірної інформації про стан овочівництва по регіонах та в цілому по країні для підприємців є аналітична інформація, яка формується на рівні Міністерства аграрної політики та продовольства України та доводиться до виробників через його інституційні органи на місцях.

В країнах ЄС та в США основними органами, які відповідальні за

аналітичне забезпечення управління овочівництвом, є державні Агромаркетингові агентства в складі відповідних міністерств [1, с. 42]. Тому в Україні давно назріла потреба в науковому обґрунтуванні та створенні подібної обліково-аналітичної системи, яка функціонуватиме через уніфіковані засоби і правила інформаційного обміну (перш за усе щодо цін на овочеву продукцію та ресурсів, необхідних для її виробництва), але без створення окремого органу, а використовуватиме уже існуючу базу управлінь агропромислового розвитку Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також існуючі інформаційні зв'язки між підприємствами та державою.

Овочівництво як об'єкт обліково-аналітичного забезпечення являє собою єдність технологічних економічних процесів і зав'язків в процесі руху овочевої продукції та ресурсів, необхідних для її виробництва. Система обліково-аналітичного забезпечення управління овочівництвом на всіх рівнях має складатись з наступних підсистем, які через відповідні підрозділи забезпечать гармонійну діяльність системи загалом: інформаційної; інноваційної; маркетингової; моніторингової.

За змістом інформація, що надається виробниками овочевої продукції регіональним інституціям Міністерства агарної політики та продовольства України, має включати фінансову та статистичну звітність про виробництво, продаж та результати діяльності у галузі овочівництва. Інформація, яка доводиться Міністерством до виробників, повинна стосуватися як аспектів виробництва овочевої продукції, у висвітленні яких мають потребу підприємці (наприклад, в частині доведення типових технологічних карт виробництва овочевої продукції за видами), так і питань її достовірної оцінки (це стосується і правил формування справедливої вартості овочів, і надання підприємствам результатів аналізу на активному ринку продукції галузі) та питань, пов'язаних із управлінням попитом та пропозицією на овочеву продукцію (це стосується надання підприємствам прогнозних та ретроспективних балансів попиту та пропозиції овочів, що дасть можливість підприємствам оцінити можливості та перспективи виробництва і продажу овочів у регіонах, де знаходяться їх виробничі потужності).

Необхідність застосування маркетингових орієнтирів у системі обліково-аналітичного забезпечення управління овочівництвом визначається об'єктивною необхідністю поєднання ринкових та облікових технологій з метою побудови належного інформаційного забезпечення розвитку галузі у ринковому середовищі. Досвід маркетингової діяльності, особливо в обліково-аналітичній сфері регулювання овочівництва, продемонстрував високу ефективність в економічно розвинених країнах. В них обліково-аналітичне забезпечення овочівництвом організаційно здійснюється через державні системи інформаційного забезпечення галузі. Наявність загальнодержавної мережі служби інформаційного сервісу забезпечує консенсус між державою та підприємцями шляхом оперативного збору, опрацювання та оприлюднення інформації на основі сучасних маркетингових технологій. В результаті

забезпечується системний розвиток овочівництва та ринку овочевої продукції, розвиток експортного потенціалу та захист національної продовольчої безпеки [2].

Активізація процесів створення в Україні маркетингово-орієнтованої вертикалі обміну інформацією між державною та овочевими виробниками виступає також важливою передумовою формування в країні сучасної системи аналітичного забезпечення овочівництва, поряд із налагодженням інформаційної підтримки з боку держави. Модель маркетингово-орієнтованої системи галузевого обліково-аналітичного забезпечення управління овочівництвом як інституційна основа такого управління – це цілісне формування, створене для цілеспрямованого збору та аналітичного опрацювання інформації з усіх аспектів функціонування галузі з метою прийняття оптимальних управлінських рішень, щодо їх регулювання та розвитку, координації дій між державою та підприємствами з метою забезпечення ефекту від виробництва продукції овочівництва.

Процедурно процес аналітичної роботи маркетингово-орієнтованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління овочівництвом пропонується організувати як ряд послідовних дій: визначення проблеми в управлінні (кола питань), формування цілей обліково-аналітичної роботи, попередній аналіз наявної інформації, відбір джерел інформації, формування плану дослідження, збір інформації (за допомогою наведеної системи методів), аналіз зібраної інформації, підготовка аналітичних матеріалів для підприємств та органів управління овочівництвом. Наведені процедури об’єднані нами в п’ять етапів, які повинні мати циклічний характер, відповідно до циклічності процесу управління.

Створення моделі маркетингово-орієнтованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління овочівництвом дозволить об’єднати для ефективного використання інформаційний потенціал: органів державного управління у овочівництві, підприємств та їх об’єднань, науково-технічний потенціал наукових і інформаційних установ; упорядкувати кадри з обліково-аналітичного забезпечення управління; сформувати єдиний науково обґрунтований галузевий фонд документів на основі єдиних стандартів та методології.

Отже, посилення оперативності й аналітичності обліково-інформаційного забезпечення розвитку овочівництва та формування ефективної галузевої політики в даній галузі потребує запровадження 4-рівневої моделі маркетингово-орієнтованої системи галузевого обліково-аналітичного забезпечення управління овочівництвом. Ця модель, з одного боку, пов’язує оперативною, статистичною та бухгалтерською звітністю рівні домогосподарств населення, об’єднаних у кооперативи, громадських виробників овочевої продукції, управлінь агропромислового розвитку районних та обласних держадміністрацій,

Міністерства аграрної політики та продовольства України; з іншого – на державному і регіональному рівнях забезпечує формування та передачу підприємствам і домогосподарствам інформаційно-аналітичних масивів щодо справедливої вартості продукції овочівництва, поточних і прогнозних балансів та іншої інформації, що висвітлює ключові параметри розвитку галузі, важливі для цілей поточного і стратегічного планування діяльності виробників.

Список використаних джерел

1. Pearce, David and Jefry, J. Warford. World without End: Economic, Environment, and Sustainable Development. – N.Y.: Oxford University Press, 1993. – 464 p.

2. Сыч З. Д. Окно в Европу: украинские стандарты открыли перспективы для экспорта овощей / З. Д. Сыч // Овощеводство. – 2010.– №7. – С. 22– 25.

3. Концепція розвитку овочівництва та переробної галузі до 2015 року: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. N 1120-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show /1120-2011-р.

НАПРЯМ 2

Впровадження інновацій в економіку й управління

Buse Ergin
student
Hitit University
Corum
Turkey

THE ROLE OF MANAGEMENT IN THE DEVELOPMENT OF A MARET ECONOMY

Turkey's geographical position at the junction between Europe and the Middle East is of strategic importance; furthermore, it shares historical and cultural ties with both Europe and the Middle East. What role can Turkey play in this context?

In recent years, Turkey has been pursuing a more active role in international economics and politics. Turkey's new policy can be assessed as a natural outcome of the changes in the global trends. Turkey has been trying to diversify its political and economic interest in order to utilise better the potential of its geopolitical assets. Turkey has been intensifying its ties with the bordering countries and the countries with cultural, geographical and historical ties (e.g. Middle-East, Balkans, Central Asia and North Africa). Furthermore it is also targeting new economic partners in unusual markets like Sub-Sahara, Asia and Latin America. The political and commercial strategies focusing on those hitherto neglected or unexploited regions enable Turkey to increase its economic and political transactions with those countries. In short, Turkey is re-exploring its role as a bridge between east and west.

Turkey's economic liberalisation started in early 1980s when a series of decisions were taken to attain a more outward-oriented and market based economic system in the country. Since then Turkey has been taking steps towards liberalisation of its economy. Over the last thirty years, the economy has opened up to international competition with the abolition of barriers to foreign trade and encouragement of foreign investment. The agreements with the World Trade Organisation (1995) and the EU (Customs Union agreement, 1996) are the most important milestones that shape Turkey's current economic and trade policies.

In the last decade, Turkey has intensified its efforts for economic development. In 2003, a new Foreign Direct Investment Law was introduced to facilitate the flow of foreign capital to Turkey and to improve the investment climate in the country. Very recently, in July 2012, more than half a century old commercial code has been replaced by a new code to improve corporate governance to the level of international standards and to bring the investment environment in line with EU legislation. At the same time a new strategic and sector-specific incentive package has been introduced to increase the competitive edge of the Turkish industry.

In the last years, in the absence of the IMF's prescriptions and the EU pressure, the government's periodic Medium Term Program, which sets macroeconomic targets for three years, has become the main economic policy guideline of Turkey. In this way Turkey has declared its preference to follow own guidelines as a proof of «stand on its own feet». Despite the uncertain global outlook, the Turkish economy came out of the global crisis by getting stronger when compared with its neighbors. Turkey has

effectively combated the economic crisis thanks to its fiscal discipline, high private spending and diversified export markets. Thus growth rates bounced back strongly following their sharp decline in 2009. Other macroeconomic indicators also recovered to pre- crisis levels in the following years.

However, wide current account deficit, relatively high inflation as well as unemployment rate have remained as main concerns of the Turkish economy. The high dependency to outside sources in energy and intermediate products as well as low domestic savings keeps the Turkish economy fragile against unexpected internal and external shocks. These shortcomings also avoid Turkey to be awarded by an investment grade by the international rating agencies. Besides, relatively low industrial productivity; skill mismatch in labour market with low flexibility; poor innovative capacity (R&D) as well as poor protection of intellectual property rights; limited access to long-term financing and high share of unregistered economy are the major structural constraints of the Turkish economy. Turkey needs to speed up its reform process in the areas of taxation, labour market, judiciary and education to become more competitive and to attain long-term sustainable growth.

The agreement on the Reciprocal Promotion and Protection of Investments (1988), the EFTA-Turkey Free Trade Agreement (1992) as well as the Avoidance of Double Taxation Agreement, which is going to be implemented as of January 2013, provides a good legal framework for bilateral trade and economic activities between Switzerland and Turkey.

The number of Swiss travelling to Turkey exceeded 320 thousand in 2011, the highest figure recorded so far (according to the Turkish statistics). Several daily scheduled commercial flights connecting three Swiss airports to Istanbul as well as several seasonal charter flights to the Mediterranean coasts of Turkey provide a rich alternative to travellers between the two countries. If the current market access restrictions to other destinations in Turkey are removed, this would help exploration of untapped potential in both countries.

Switzerland is an important foreign investor in Turkey as well. According to the Swiss National Bank, the Swiss investment stock in Turkey is about CHF2.9 billion as of end-2010, creating over 15 thousand jobs. Investments are mainly concentrated on chemicals, pharmaceuticals and manufacturing industries. The number of Swiss companies having a subsidiary or a liaison office in Turkey is over 600 (2012), according to the Turkish Economy Ministry.

Besides the current areas as mentioned in your question, energy, environment, transportation, health, information and communication technologies (ICT) as well as retail and agriculture business provide great opportunities to Swiss exporters and investors. Although there are several well-known Swiss multinationals and SMEs which have been operating in Turkey for many years under their own names or through their local agents in various fields, there is still an untapped potential for existing and new investors.

Turkey's energy demand and electric consumption have been increasing each year in parallel to its economic expansion. The country needs over $200 billion investment in electricity production in the next twenty years to meet this rising demand. The government's efforts for diversification of energy sources, plans to increase the share of renewable energy as well as liberalization of the energy sector (through privatization of energy generation assets and electricity distribution networks) provide ample opportunities for international co-operations.

Waste and waste management, waste water and water management are the fields that need colossal investments today and in the next ten years in the environment sector to bring Turkey to the EU standards. The Turkish ministry of environment estimates 59 billion Euros of investments in these areas, which is planned to be financed by local and international sources.

Furthermore, the Turkish health-care system has been undergoing an overhaul since last ten years to increase its quality, efficiency and accessibility. The construction of new public and private hospitals and procurement of high-tech equipment and systems during this period provide a good platform for companies operating in the medical technologies.

All the aforementioned areas and the ongoing dynamism of Turkish economy in general would create windows of opportunities to Swiss companies willing not to focus only on their traditional markets but having plans to expand their business in an emerging market and its periphery. Although Swiss products have become more expensive due to strong Swiss Franc, Swiss quality and expertise, which are always respected by the Turkish consumers, would still provide a competitive edge to Swiss goods in the Turkish market. The increasing economic and political influence of Turkey in its region would also provide a good leverage for joint marketing and investment activities

Dominika Dankiewicz
University of Agriculture in Krakow
Poland
Ladislav Havel
prof. RNDr. CSc., rektor
Mendel University in Brno
Czech Republic

RURAL DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN UNION

Both the «real» and the «perceived» problems of rural areas and people have changed markedly in the European Union, especially in the past 15 years or so. The message that rural economies and societies today are quite different from those of 25-30 years ago was driven home by the Foot & Mouth epidemic in the UK, which revealed that the losses to rural economies were mostly suffered by non-farmers for whom no compensation mechanisms existed.

It cannot be denied that sectoral agricultural policy remains the largest single element in the EU»s budget, accounting for some 40% of the total as compared with perhaps 5% on territorial rural development. However, while most agricultural policy spending is 100% funded by the EU, territorial development policies are co-funded by member States and regions, and many member States also have significant national programmes of territorial (regional and rural) development. There is a less than obvious tension between agricultural policy and territorial rural development policy, which exists both inside and outside the European Commission. This tension is fuelled by the fact that farming lobbies portray agricultural policy budgets as their property, and their entitlement, as well as being inevitably «good» for rural economies and societies. Equally, it is fuelled by internal differences within the bureaucracy - within the Directorate General for Agriculture (DG Agri), and between that DG and that for Regional Development (DG Regio). For the researcher seeking to identify clear policy goals, issues, and hence define a set of indicators which can inform policy, this is not a comfortable tension to be faced with. To put it bluntly, there are quite a few people in the EU and in various lobbies who still believe that rural development indicators should only be about agriculture.

To perhaps one half of the European Commission, some powerful member States, and an uneasy alliance between environmental and agricultural lobbies, the big policy issue of the day is the «European Model of Farming» which the Commissioner for Agriculture claims represents both a continuing justification for agricultural subsidies, and a sacrosanct principle in the World Trade Talks. This is a model of multifunctional agriculture producing a range of public and private goods, especially positive environmental and cultural impacts, pleasant landscapes, and safe and quality foodstuffs produced with due regard to animal welfare. This model underpinned both the Agenda 2000 reforms of 1999 and the proposals in the mid-term review in July 2002. In particular it is the foundation of the so-called, and much misunderstood, «rural development regulation,» at least 90% of which is directed towards farming clients.

To the other half, however, the development of rural regions and localities within regions remains the big policy issue, and one that seems bound to grow with eastern enlargement. This is in fact my own position, and so it is hardly surprising that I will talk mostly about this today. In this vision, agricultural - or more properly commodity - policy is just one of a range of national or transnational policies that impact on rural economies and societies, but that were not designed to produce rural development. The Finns call these «broad rural policies» and they typically include policies for agriculture, forestry, fishing, social welfare, transport and infrastructure, public lands, environment and national parks, health and education, housing, trade, local government, energy, and so on. The goal of such policies is not commonly rural development, and they may indeed have perverse effects on rural economies and societies. Policies that explicitly aim at rural development on the other hand are

«narrow rural policies» - in the EU they include the regional development programmes involving the structural funds in priority Objectives 1 (formerly 1 and 6), and 2 (formerly 5b) regions, and the local development programmes under LEADER+ (formerly, LEADER 1 and 2). But there are also significant national programmes for the development of rural regions in Spain, Finland, Sweden, the UK, Ireland, Germany, and other member countries.

Both defining and delimiting rurality is a necessary, but difficult, first step for indicator development. A common definition of rurality is elusive. Historically, rural-urban dichotomies, (based on an assumption that urban and rural development issues were diametrically opposed) underpinned both socio-economic analyses and policy direction. It is increasingly recognised, however, that this dualism is becoming less significant as the inter-relationships between urban and rural areas become more complex and new types of functional relationship develop. Efforts to typologise rurality for both national and European policy reflect these changes, and urban- rural classifications have developed from simple density approaches towards more complex classifications, based on the functional relationships between rural and urban areas.

Having decided how to define and typologise «rurality», we also need to determine the size and configuration of the territorial unit to classify. Depending on the policy question or issue that is being addressed, very different concepts, sizes, or configurations of territorial units are required to address the issue and to provide policy-relevant information. For example, labour market issues are usually most appropriately addressed within the context of the "functional labour market" in which a person (or territorial unit) is located. For other purposes, however, a degree of rurality (that could be based on concepts of the «cost of distance» or the «cost of (low) density») may need to be assigned to each territorial unit. For yet others, a «bio-region» or «water catchment» area may be needed. This supports the case for data to be assembled at the finest possible spatial level, allowing territorial units to be assembled in different ways for different purposes.

The question of spatial scale is absolutely crucial. Indicators that are only available at a national level are unlikely to have utility when applied to rural areas, even when produced for a sector apparently synonymous with rural areas, such as agriculture. In reality, of course, the scale of the indicator used is determined by data availability.

Issues and Indicators

In the EU, the renewed interest in rural development is generating increasing demands for the measurement of:

- the rural situation, its structure and its problematique;
- progress, trends, and "development" in this situation; and
- the level of well-being of rural citizens.

The devolution of policy making and implementation in many fields to local and regional levels together with recognition of increasing diversity of rural areas and the trends within them provide cogent arguments for statistical indicators of "local" (sub-

national) territorial units. Examples are the implementation of LEADER and Structural Fund programmes and, in some jurisdictions, health, planning, social work, environmental programmes, education and training initiatives. Equally, if scarce resources are to be prioritised at national or EU level, and programmes at these levels are to be flexible enough to deal with diversity, then decision-making processes at EU and national levels need to be informed by appropriate local and regional data. Finally, in the EU there is a growing culture and practice of policy evaluation, both formative and summative, which needs to be based on reliable data at appropriate levels.

Efforts within Member States to create territorial indicators for rural development are still at a fairly early stage, mainly because many strategies, policies, and programmes are still treated at the sectoral rather than territorial level. At the OECD and European level, there has been a concerted effort to set an example for member countries. The Rural and Regional Development Division of the OECD Territorial Development Service (TDS) was established in 1994 to bring together formerly dispersed programmes on urban affairs and rural development and regional policy. Progressing the work of the earlier Rural Development Programme, the TDS has established an internationally consistent database that covers over 2,500 sub-national regional units across OECD countries. The OECD has developed a set of demographic, economic, social, and environmental indicators that classifies territories according to analytical requirements, such as rural/urban and lagging/leading.

At the European level there have been some conceptual advances towards monitoring territorial rural development within the context of sustainable development. In 1997, Eurostat published "Agriculture, Environment, Rural Development: Facts and Figures" that highlighted the linkages among the three elements, and the data currently available at the European level. A recent Commission working document has placed social and economic rural development indicators within a multi-dimensional sustainability framework (EC, 2001). Nevertheless, consistent EU time series data on many important economic and social indicators remain woefully inadequate at NUTS III or lower spatial levels.

Our concern within the PAIS and DORA projects was mainly with the social and economic dimensions of «sustainable development» of rural territories at NUTS III or lower levels. The growing emphasis on sustainable development as an over-arching goal of policy and its conceptualisation as an economic, social, and environmental framework following the Brundtland report, arises from the Treaty of Union (1992), the Treaty of Amsterdam (1999) and the Treaty of Nice (2001). Developing indicators for sustainable development in general takes us beyond ecological considerations towards economic performance and social equity, recognising the interdependencies of these factors.

In 1996, the OECD Territorial Development Service proposed four main development concerns relevant to rural areas. Although it is recognised that environmental quality is a key policy concern in rural areas, these concerns are

addressed primarily through conservation, land use planning, agricultural policy instruments, and environmental regulation. More specifically, in rural development policies, environmental issues relate primarily to agricultural land use management and practices, which subsequently affect the landscape and its terrain, water and air quality. As such, the study of the indicators used for environmental quality assessment has been left primarily to the domain of regards to tourism and recreation; amenities which help to attract business activity and in- migration (such as natural amenities index); environmental pollutants that affect human health; and, the production from renewable and non-renewable resources (agricultural output and renewable energy). Because of their socio-economic nature, these indicators are considered under the themes of social well-being and economic structure and performance.

References

1. Bryden, J., Efstratoglou, S., Persson, L-O., Schrader, H., Atterton, J., Ceccato, V., Courtney, P., Efstratoglou, A., Hachmoller, G., Hart, K., Koch, B., Kouroussi, E., Masurek, L., Apostolos Papadopoulos, A., and Timm, A. (2001) Dynamics of Rural Areas. Final Report. December. http://www.abdn.ac.uk/arkleton/dora1199.htm

2. Bryden, J.M. and Hart, J.K. (2003) Why Local Economies Differ? The Dynamics of Rural Areas in the European Union. The Edwin Mellon Press.

3. Bryden, J.M., Copus, A., and MacLeod, M. (2002) Rural Development Indicators, in the Report of the PAIS project, Phase 1. Report for Eurostat with LANDSIS, Luxembourg, February.

4. http://europa.eu.int/eur-lex/en/consleg/pdf/1999/en 1999R1257 do 001.pdf

5. CEC (2001) European Governance: A White Paper. COM (2001) 428 final, Brussels. http://www.arena.uio.no/PDF/governance.pdf

Łukasz Chryniewicz
Warsaw University of Life Sciences
Warsaw
Poland

ORGANISATION FOR ECONOMIC DEVELOPMENT IN POST-SOVIET STATES IN TERMS OF EUROPEAN INTEGRATION

This critical lack of respect for national identity and the ensuing skepticism became serious mental barriers to true socio-cultural transformation in the post-Soviet states. The easy acceptance of foreign virtues still predominates in the political and social decisions of the newly independent republics, which have not yet learned to own their own destiny. The only difference is that most people in Ukraine, Moldova, Kazakhstan, and the other countries openly view the European social order as the best, and think it is more important to speak English well than to spend time reading books in Ukrainian, Uzbek, or other national languages. Some recent studies (Vachudova, 2005; Jacoby, 2004) have demonstrated the importance of the influence of the European Union (EU)on post-Soviet self-awareness. Vachudova argues that the EU

exerted a powerful attraction onpost- communist Europe, including the post-Soviet countries. The actual level of this attraction, however, varies from relatively low in Belarus to significantly higher in Moldova or Ukraine.

The collapse of the Soviet Union has had a major impact on the economic transition of the former Soviet republics toward a market economy. Immediately after declaring their independence, the republics announced liberalization of prices and created conditions for privatization. Under the Soviet system, all the economies of the republics adhered to the same principles: Production and distribution were fully controlled by the government, no private ownership was allowed, no competition existed, and no financial markets functioned. Domestic economies depended largely on the pre-set and pre-planned manufacturing and distribution of goods. The majority of the Soviet republics developed their economies with strong emphasis on one particular sector. For instance, Ukraine, with its Kuzbassregion, was considered the «all-Union forge,» the Kuban region of the southern Soviet Union was the «all-Union granary,» the Caucasus was the «all-Union health resort,» and so on. Soviet power created «disabled economies» that wobbled on one crooked leg and were unable to achieve any significant level of efficiency. When the republics became independent and the centrally controlled chains of distribution disappeared, all the key sectors experienced great economic turmoil. In terms of financial management, the post-Soviet governments employed artificially exaggerated official exchange rates, and that increased the trade deficit, owing to the disproportional growth of imports.

The «cheap dollar» policy had a further destructive impact on the economy, worsened the position of the export- oriented industries, and aggravated the rapid GDP decline everywhere. In comparison with the pre-perestroika indices (level of GDP in 1989 = 100%), during the transition process GDP was down in Armenia by 59.3%, Azerbaijan by 63%, Georgia by 74.6%,Moldova by 69.4%, Russia by 44.7%, and Ukraine by 63.5%.

The post-Soviet republics lacked the experienced management and administrative personnel, skilled labor force, and institutional capacities needed to face the new economic challenges. In addition, the extreme dependence of many of these countries (Ukraine, Moldova, Armenia) on Russian energy, in combination with a vast range of other factors, including underdeveloped institutional and social infrastructure and deeply ingrained corruption, further slowed the republics' transition to better socioeconomic health. Even the Central Asian countries (Uzbekistan and Turkmenistan) were hugely dependent on Russia, as were both Ukraine and Belarus despite their own abundant gas reserves.

In 2012 King, Stuckler, and McKee tested the idea that implementation of mass privatization in the post- communist states was linked to a worsening of economic outcomes both for individual companies and for overall economies. To test their hypothesis, these scholars compared the individual fortunes made between 1990 and 2000 in 25 former communist countries (including post-Soviet countries). The World

Bank data received from managers of more than 3,500 firms in 24 post-communist countries was also examined. The results show a direct and consistent link between mass privatization, decline of state fiscal revenue, and slowdown of economic growth. Between 1990 and 2000, government spending was about 20% lower in mass-privatizing countries than in those which chose a steadier form of change. Similarly, mass-privatizing states experienced an average decline in GDP per capita more than 16% greater than that of non-mass-privatizing countries after implementation of privatization in a step-by-step manner. The analysis of individual firms revealed that among mass-privatizing countries, firms privatized by domestic owners had greater risks of economic corruption. Private domestic companies in these countries were 78% more likely than state-owned companies to use barter rather than monetary transactions.

Therefore, the great changes of the 1990s brought to light many problems that were nonexistent during the Soviet Union era, or seemed to be so. The economic breakdown of the late 1980s (the perestroika era) was disastrous, promising a free-market heaven that never became reality. As a result, local Communist parties remain popular in many post-Soviet states, basing their appeal on exploitation of people's association of Soviet- style communism with stability and relative well-being in the past. The post-Soviet republics woke up in a completely new world of strained economic conditions. The inherited mentality played a large role in their troubled process of transformation.

Even though old Soviet values still demonstrate their power, some encouraging signs of a national revival are cropping up here and there. Increased opportunities to travel abroad and see life in wealthy countries area major impetus for transition. Young people are becoming better prepared to welcome a market economy and democratic values.

Business innovations and an entrepreneurial spirit are emerging with relative speed. The traditional dominance of mono-industries is losing strength. According to Deloitte reports, the Ukrainian economy is in the process of active diversification. In 2010, local private Ukrainian companies were active in all major industries. More than 50% of the largest companies are now controlled by domestic investors; this means that domestic investors are optimistic about the economic future of the country and no longer keepall their money in foreign banks. Modern Ukraine is actively shifting away from its Soviet industrial heritage. The business sector is very active, and is the first economic sector to embrace and incorporate the necessary structural changes.

Significant social changes are inspired by technological advancements. International practices for implementation and application of information and communication technologies (ICT) in the e-governance, e-education, and e- health sectors are actively being adopted and becoming part of the socioeconomic reality of the post-Soviet countries. Successful ICT solutions implementing better governance and public services were successfully adopted in many post-communist countries: Estonia, Croatia, Czech Republic, Romania, Slovenia, Russia, and Moldova. Various aspects of organizing e-government centers with public-private partnerships, e-

governance solutions, models of e-service portals with access via digital signature, and management information systems for public finances have contributed significantly to the fight against bureaucracy and to the advancement of the respective countries. The e-governance system can solve many persistent problems of post-communist countries: resistance to change, lack of transparency, corruption, and deep societal divide. There is no doubt that things have started to shift in this direction and will affect other public areas soon. The «e-lifestyle» is most popular among young people, and political leaders are tempted to follow this trend in an effort to maintain power and have young people follow them. But these transformations also oblige the leaders to enhance the information flow and the degree of societal openness. For instance, Russia adopted the «Electronic Russia» program in 2002. The program increased GDP spending on ICT by 5.1 %, and up to 20% of Russia's government procurement was handled electronically (Styrin, 2008).

Moldova also started to build its e-governance system with the support of the UNDP in 2008. The communications strategy «Acces@m Moldova» (Access Moldova) envisages a series of public awareness activities targeting different groups, including public servants, the mass media, and the private sector. The following benefits are expected:

- A strengthened institutional framework that is better able to formulate sound policies in the area of Information Society Development
- More efficient and transparent decisions by public administrations
- Increased ICT awareness among public administrators, leading to faster application of the new technologies in the public service sector
- Wider participation and inclusion of citizens in decision-making processes and stronger electronic democracy
- Expansion of access by citizens, especially those from rural regions, to the most advanced medical services through an efficient method of electronic scheduling and medical consultation
- Consolidated state capacity for arms and munitions control, as well as an improved crime investigation capacity (UNDP, 2008)

These are evidence of positive transformation in people's minds. Public initiative and respect for national identity are becoming appreciated and accepted. In socioeconomic terms, post-Soviet societies are in the process of seeking to satisfy Maslow's hierarchy of needs, with basic needs, at the lowest level, occupying the smallest part of peoples' concern and everyday life becoming more stable, offering a possibility to reach the highest level of this pyramid without many sacrifices. In addition, the new, liberated mentality increasingly inspires a generation of young people who represent a major source of hope and potential for progress.

There are many factors that can potentially influence the direction of a country's development after liberation from an imperial dictatorship. In fact, the important question of modern economic theory is how to predict, understand, and explain

numerous preconditions and social behavior under these circumstances. More and more academics now are convinced that there is no across-the-boards cenario for such a break-up, and specific individual or collective choices may be irrational, depending on a multitude of characteristic attitudes of mind inherited by the society from the past. Similar processes are occurring in the post-Soviet countries after two decades of independence. Their experience provides grounds for as cribbing the delay in development to commonly shared Soviet-style values and assumptions. The logical conclusion is that to break through and re- emerge in a viable form, it is necessary not only to improve the economic indicators but also to abandon the old mentality and change the old mindset. It is a long and difficult social process, but one that is of vital importance in bringing about a better future for these fledgling nations.

References

1. A Decade of Transition, 2001.Regional Monitoring Report 8 :155, Florence: UNICEF Innocent Research Center.

2. E-Government in Moldova [http://www.undp.md/projects/op8.shtml].

3. Ellman.M., 2000.The 1947 Soviet Famine and the Entitlement Approach to Famines. Cambridge Journal of Economics, No. 24: 603-630.

4. Global Corruption Barometer, 2010.Transparency International [http://www.transparency.org/research/gcb /overview].

5. Hamm P., Stuckler D., King.L., 2012. Mass privatization, state capacity and economic growth in post-communist countries: firm- and country level evidence. American

Алшынбаева Гулайым
преподаватель
Индустриально-экономический колледж им. академика Г.С. Сейткасымова
г. Астана
Казахстан

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ ПРОЦЕССАХ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Успешное управление экономикой на организационном, региональном и федеральном уровнях находится в прямой зависимости от эффективности применения современных информационных технологий в управленческом труде. Использование Интернета, компьютерных программ, информационных технологий радикально меняет организацию и технику управленческого труда. Они не только позволяют оперативно получать информацию и принимать решения, но и вызывают множество принципиальных структурных изменений - сокращают бюрократический аппарат, заставляют пересмотреть традиционные взгляды на роль и механизм взаимоотношений организаций, открывают возможности для участия организаций в национальных и мировых финансовых рынках и инвестиционных проектах.

Информационные системы в области управления финансово-экономической и производственно-хозяйственной деятельностью в настоящее время являются реальными инструментами повышения производственной эффективности, управляемости и стоимости предприятия.

Потребность в информации разных субъектов и звеньев управления неодинакова и определяется прежде всего теми задачами, которые решает в процессе управления тот или иной субъект, тот или иной руководитель, работник управленческого аппарата. Она зависит также от масштаба и важности принимаемых решений (чем масштабнее и важнее решение, тем большая по объему и разнообразная по содержанию информация необходима для его подготовки и принятия), от количества и характера управляемых, регулируемых параметров, от количества вариантов возможного состояния и поведения управляемого объекта, от величины и разнообразия возмущающих управляемую систему внутренних и внешних воздействий, от количества и качества показателей, характеризующих результаты функционирования данной системы.

По мере совершенствования управления обществом возрастает необходимость знания об объектах управления, будь это социальные группы, слои населения, социальные организации, территориальные общности или подсистемы общества – экономическая, социальная, политическая, социокультурная. В практике управления важное значение приобретает выявление и изучение основных факторов, определяющих интенсивность использования информации менеджерами.

Первым из таких факторов является организационная культура. Будут ли содержащиеся в информационных потоках данные правильно восприняты, поняты и воплощаются ли в практические действия менеджера, в существенной мере зависит от его организационной культуры. В системах оценки работников управленческой сферы, как и в прежние времена, чаще всего используются такие критерии, как пунктуальность, ответственность и умение сотрудничать, а не способность быстро и квалифицированно отыскать и использовать новую информацию, необходимую для успешного решения задач, стоящих перед данной организацией.

Второй фактор, влияющий на использование менеджером полученных данных, касается содержания информационные потоки, поступающие в сферу управления, должны помогать направлять и концентрировать внимание управленцев на насущных проблемах управленческого труда, тем самым мотивируя их более активную и эффективную деятельность.

Наконец, следует иметь в виду, что использование информации управленческими кадрами требует поддержки и содействия должностных лиц, функционирующих на верхних этажах управленческой пирамиды. В этом – решающий залог соответствия получаемой информации сфере деятельности, компетентности и полномочиям субъекта управления, который ее использует.

Одним из важнейших требований к информации, используемой в управлении, является ее оптимальность и полнота. Оптимум информации означает, что она должна содержать все необходимые сведения по всем управляемым параметрам, причем только необходимые сведения об управляемом объекте.

Вторым требованием к информации является ее объективность, соответствие реальному положению дел и состоянию управляемого объекта, наличия в ней надежных, не содержащих искажений сведений.

Третье непременное требование управляющей системы к поступающей в ее распоряжение информации - точность, характеризующая степень детализации информации, ее приближение к реальному состоянию управляемого объекта, которое она выражает.

Следует, однако, подчеркнуть, что когда речь идет об оптимальности, полноте, объективности и точности информации, необходимой для управленческой деятельности, то эта задача должна решаться каждый раз по-новому, в зависимости от содержания вполне определенной проблемы, которую нужно решить данному органу управления. А ее эффективное решение возможно только в том случае, когда поступающая в управленческую сферу информация своевременна и оперативна. Только такая информация, которая поступает, обрабатывается, интерпретируется и используется вовремя, тогда, когда возникает необходимость в принятии того или иного решения, служит оптимизации, повышению эффективности управленческой деятельности.

Соблюдению этого очень важного, четвертого по порядку, но не по значению, требования, в решающей степени способствует применение в управленческой деятельности современных информационных технологий. На начальных этапах компьютеризации производственной, банковской и иных сфер деятельности, внедрение информационных технологий означало лишь приобретение компьютера для автоматизации работы с документами, содержащими большие объемы информации. Затем появлялись друг за другом все более сложные и эффективные информационные технологии, которые находили все более широкое применение в сфере управленческой деятельности. В соответствии с этим развивался процесс перехода от простой информационной поддержки рутинных производственных или финансово-бухгалтерских операций до современных возможностей различных управленческих информационных систем, облегчающих принятие эффективных управленческих решений.

Квалифицированное применение современных информационных технологий дает возможность обеспечить качественную эффективность, количественную эффективность, рентабельность и экономичность управленческой деятельности. Применение современных информационных технологий создает не только обширное пространство новых возможностей для повышения эффективности управленческой деятельности, но и ряд новых, не существовавших ранее проблем. Одна из наиболее острых среди них –

компьютерная грамотность или, в более широком и существенном смысле, – грамотность управленческих кадров в области современных информационных технологий. Такая грамотность предполагает наличие у руководителей и менеджеров глубокого понимания, что такое компьютеры, как они работают и как соотносятся с повседневными рабочими функциями; умение использовать их в повседневной деятельности, подсказав другим сотрудникам, где и как они могут применяться. Компьютерная грамотность управленческого персонала включает в себя также понимание того, как эффективно пользоваться информационными технологиями, как и любыми другими ресурсами социальной организации или системы – финансовыми, материально-техническими и людскими.

Список использованной литературы

1. Духонина О.В., Горянский П.С, холдинг ЛАНИТ Финансовая газета. Региональный выпуск, 2004, №20. - с.14-15.
2. Виленский П., Лившиц В., Смоляк С. Оценка эффективности инвестиционных проектов. Теория и практика, - М: "Дело", 2001.
3. Кадушин А., Михайлова Н. Эффект оКИСления. / Изд-во "Открытые системы", журнал "Директору информационной службы", 2001.
4. Strassmann Paul A. Why ROI ratios are now crucial to IT investment? / Butler Group Preview, 2002, September.
5. Скрипкин К.Г. Экономическая эффективность информационных систем. - М.: "ДМКпресс", 2002.

Арпентьева Мариям
к.пс.н., доцент
ФГБУ ВПО «Калужский государственный университет
им. К.Э.Циолковского»
г.Калуга
Россия

СОЦИАЛЬНЫЙ КАПИТАЛ И ИННОВАЦИИ

Продуктивная внутренняя политика стремящегося к обновлениям, инновациям государства должна быть, в первую очередь, обращена на накопление и развитие социального капитала сообществ и организаций. Социальный капитал - понятие, обозначающее социальные сети и взаимосвязи между людьми ними в обществе. Его можно понимать как показатель культурности общества. Предпосылка построения и развития социального капитала - дружественные и честные отношения с иными людьми, с членами другой группы. Поддерживая «взаимно выгодные» условия, т.е. постоянно увеличивая общий социальный капитал, члены групп укрепляют связи между

друг другом. При этом чем крепче взаимосвязи и взаимозависимость людей, тем больше их социальный капитал и меньше необходимость в нормативном регулировании отношений. Т.о., снижаются временные и другие транзакционные издержки, что приводит к увеличению прибыли организации и повышению качества жизни сообщества и человека в целом.

Впервые термин «социальный капитал» использовал Л. Дж. Ханифан, понимая под ним солидарность и социальные связи, существующие в данной социальной группе [6]. П. Бурдье создал интересную теорию общества, которое состоит из определённых «практик» как способов действий индивидов и коллективов, рассматривая практики как «стратегические действия», что-то среднее между простой реализацией культурных правил и результатом индивидуальных импровизаций.

В первом случае социальный капитал понимается как качественная характеристика индивида, совокупность его знаний, умений, которые позволяют ему получить прибыль, то есть это инвестиции, которые вкладывает в себя индивид, развивая свою субъективность. П. Бурдье определяет социальный капитал как совокупность актуальных или потенциальных ресурсов, связанных с наличием крепких сетей-связей, более или менее институционализированных отношений взаимного знакомства и признания .

Во втором случае социальный капитал понимается как активное взаимодействие между людьми. Доверие и общие ценности связывают членов общностей, делают возможным и упрощают совместное действие. Социальные связи являются структурным элементом воспроизводства социального капитала, благодаря нормам и ценностям, доверию, поддерживаемым социальными связями, в обществе утверждаются определённые образцы взаимодействия. Композиция ценностей, доверия и сетей, существующая в таких обществах, способствует воспроизводству и приумножению социального капитала. Р. Патнэм, таким образом, включил в структуру социального капитала социальные сети, связи и доверие [11].

Кроме того, социальный капитал может быть и групповым и личным ресурсом. Формирование и развитие компонентов социального капитала, глубина его деформации различаются в группах с высоким и низким уровнем принятия личностью социальных нормативов, включая показатели - индивидуальной ответственности, интеллектуальной независимости и уважения к праву [1] . Со структурной стороны социальный капитал выступает как совокупность сетевых контактов, то с институциональной стороны он воплощает в себе накопленное доверие и измеряется, соответственно, числом накопленных обязательств [7]. С позиций структурного направления исследования феномена социального капитала центральным понятием и структурной основной выступает понятие социальных сетей, так называемый сетевой подход. И.П. Гурова в качестве форм социального капитала выделяет «социальные узы», «социальные мосты» и «социальные связи» [3]. Изучение социального капитала в контексте институционального подхода выводит к проблематике доверия как

выполнения обязательств без применения санкций. В основе доверия лежит реципрокность, или вера во взаимность, в действенность взаимных связей, взаимная толерантность и сплоченность.

Можно выделить три его модели. Сторонник первой, мальтузианской модели развития сообществ, представляющий западную школу, которую можно назвать школой «экономии ресурсов», Дж. Коулман полагает, что социальный капитал является общественным благом, однако производится индивидами с целью последующего извлечения индивидуальной и социальной выгоды. Социальный капитал - потенциал взаимного доверия и взаимопомощи, целерационально формируемый в межличностных отношениях – продукт включенности человека в ту ил и иную социальную структуру. Способность к накоплению социального капитала не является индивидуальной характеристикой личности, она является особенностью сети отношений, которую выстраивает индивид [5; 8]. Социальный капитал накапливается в разных формах непосредственного взаимодействия людей и, прежде всего в устойчивых самоуправляющихся социально-психологических общностях или группах («комьюнити»). Как и другие формы капитала, социальный и человеческий капитал приносит дивиденды лишь в случае его использования, особенно - обмена и направленных на развитие процессов интериоризации и экстериоризации [5]. В концепции "кредита добрых дел" отношения строятся по принципу «ты мне – я тебе», пользуясь социальным капиталом, человек обычно истощает его (оказывается «в долгах»). Помогая же другим его использовать («давая в кредит»), он расширяет собственную монополию. Но, чтобы быть полезным, приходится использовать связи, цикл замыкается.

Во второй модели - общественного ресурса - социальный капитал – феномен, имеющий общественную, а не индивидуальную природу. Будучи связанным с другими людьми, человек получает множество преимуществ. Социальный капитал не может находиться в чьей-либо собственности, он представляет собой общественное благо, которым могут пользоваться все. Он нарабатывается каждым индивидом в ходе жизнедеятельности, индивид принимает ряд решений, которые позволяют или не позволяют ему вступить в ту или иную группу и завоевать доверие, доступ к общему социальному капиталу и обогатить свой собственный.

В третьей модели - социального развития - использование капитала означает его развитие: чем больше тратится, используется капитал, тем быстрее и больше он развивается, увеличивается. В это концепции социальный капитал - социальное богатство личности, которое выражается в совокупности ее межличностных связей, предоставляет ей доступ к ресурсам партнеров и дает возможность партнерам пользоваться ее ресурсами [6; 8].

Развитие социального капитала позволяет рассмотреть межличностные и социально-психологические отношения под инструментальным углом [6],

увидеть связь ценностей личности и общества, развития человеческого и социального капитала, прогнозировать развитие общества, его институтов, обеспеченность инноваций, составить прогноз их эффективности. Социальный капитал обладает рядом характеристик, свойственных экономическому капиталу, а именно ограниченностью, способностью к накоплению, конвертируемостью, самоворастанием и, даже, передаваемостью на уровне межорганизационных отношений [7]. Он не сводится к каким-то выработанным способностям человека, не является чисто логическим, рациональным знанием, подобно человеческому капиталу, и не отпечатывается в теле человека в виде инкорпорированных навыков, подобно культурному капиталу. Накопленный отрицательный капитал активно проявляет себя в периоды бифуркаций — в условиях неравновесных состояний капитал может изменить свои «знак» и величину. Отрицательный капитал формируется на базе негативных сторон функционирования нации, на низкой культуре населения. Положительный социальный капитал (креативный или инновационный) - обеспечивающий полезную отдачу от инвестиций в него в процессы развития. Среди составляющих эффективной, инновационной экономики и информационного общества выделяются: 1) высококачественный человеческий капитал; 2) эффективная инновационная система управления и развитый венчурный бизнес; 3) эффективная промышленность, способная производить инновационную продукцию; 4) благоприятная среда для человеческого капитала. Однако, коррупция и криминализация снижают эффективность социального капитала и инновационной экономики: при наличии потребительских отношений, социальный капитал в должной мере не используется и не развивается, превращается в элемент манипуляции отношениями и поведением людей и организаций.

Список использованной литературы

1. Акимова, М. К., Горбачева Е.И. Социальный капитал личности // Вопросы психологии. - 2014. - № 1. - С. 58-67.

2. Бурдьё П. Формы капитала // Экономическая социология. - 2002. - № 5. - С. 60-74.

3. Гурова И., Корчагина Н. Понятие доверия в экономических отношениях // Власть. 2011. - № 5. - С. 48-50.

4. Кендрик Дж. Совокупный капитал США и его функционирование. М.: Прогресс, 1976.

5. Коулман Дж. Капитал социальный и человеческий // Общественные науки и современность. — 2001. — № 3.

6. Почебут Л.Г. и др. Социальный капитал личности. – М.: ИНФРА-М, 2014. - 250с.

7. Радаев В.В. Социальный капитал как научная категория //Социальный капитал: теория и практика. - 2003. - №2. - С. 5 – 23.

8. Татарко А. Н. Социально-психологический капитал личности в поликультурном обществе. - М.: ИП РАН, 2014. - 384с

9. Becker G S. Human Capital. — N.Y.: Columbia University Press, 1964.
10. Portes A. Social capital // Annual Review of Sociology. — № 1. —1998.
11. Putnam R. The Prosperous Community // The American Prospect, 1993. – V.4. – № 13. – P. 1–8.

Барна Марта
к.е.н., доцент
Львівська комерційна академія
м. Львів

СУТНІСТЬ МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Практичні проблеми трансформації системи внутрішньої торгівлі (СВТ) в Україні, пов’язані з негативним впливом гальмівних чинників інституціонально-трансформаційної підсистеми на соціальну, економічну та управлінську, призводять до гальмування розвитку галузі на інтенсивній (інноваційній) основі, що не властиво розвиненим країнам-лідерам міжнародної торгівлі. Розбалансованість між підсистемами та протиріччя, що між ними виникають, не відповідають теоретичним засадам формування СВТ в Україні, знижують ефективність трансформації системи у цілому. Отже можна констатувати, що гальмування розвитку СВТ призводить до гальмування розвитку внутрішньої торгівлі.

Виходячи з отриманих результатів проведеного наукового дослідження, логічним висновком можна вважати необхідність налагодження самого процесу розвитку СВТ і галузі в умовах непередбачуваних змін (трансформації) під впливом низки чинників за складовими підсистемами. Для врегулювання процесів розвитку необхідно використовувати відповідні механізми – як інструменти для вирішення практичних проблем. Сутність механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації потребує обґрунтування наукових положення щодо його характеристики.

Як і будь-якому економічному механізму [1], механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації повинні бути властиві наявність методів і важелів впливу на розвиток галузі, що формуються у кожній з підсистем, пов’язані між собою та з чинниками зовнішнього середовища; при цьому, домінантні методи та важелі знаходяться у базовій підсистемі (інституціонально-трансформаційній), та підсистемі управління.

Механізм розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації має внутрішню структуру, що складається з підсистем, ефективність розвитку яких свідчить про ефективність механізму та його дієвість і здатність забезпечити розвиток внутрішньої торгівлі в умовах змін, що відбуваються в кожній з підсистем.

Механізм розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації являє собою відображення певних соціально-економічних відносин між виробниками та споживачами товарів і послуг, у яких задовольняються інтереси двох сторін, що свідчить про рівень ефективності механізму в умовах трансформації – з одного боку, та про ступінь інтенсивності (інноваційності) розвитку внутрішньої торгівлі на кожній стадії – з іншого.

Впровадження механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації та його ефективність залежить від здатності суб'єкту управління (профільного Міністерства) реалізувати функції менеджменту на кожному з рівнів національної економіки. При цьому: функція планування реалізується шляхом визначення критеріїв, відбору чинників, встановлення планових показників, на основі яких проводиться діагностика розвитку галузі, ступінь досягнення планових показників у процесі змін та рівень ефективності кожної з підсистем; функція організації реалізується шляхом відбудови координованих взаємозв'язків між суб'єктами управління на кожному рівні та суб'єктами господарювання – з одного боку, та товаровиробником і споживачем товарів і послуг, які надає внутрішня торгівля – з іншого; функція мотивації реалізується шляхом мотивування суб'єктів господарської діяльності до надання якісних товарів і послуг споживачеві, підвищення продуктивності праці, стримування необґрунтованого підвищення цін на споживчі товари та послуги, розвитку мотивації керівників торговельних підприємств і підприємців до впровадження інновацій, що потребує впровадження у підсистемі управління відповідних важелів, і реалізації відповідних заходів; функції контролю та оцінки реалізуються шляхом контролю з боку суб'єкту управління за виконанням запланованих показників щодо підвищення ефективності СВТ і встановлених вимог до суб'єктів господарської діяльності щодо якості товарів і послуг, які надаються споживачеві, постійного моніторингу стану ефективності підсистем на основі оцінки за показниками та чинниками.

Впровадження механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації ґрунтується на дотриманні суб'єктом управління низки принципів, а саме: планомірного впровадження на основі встановлення пріоритетів щодо підвищення ефективності підсистем СВТ, залежно від гостроти проблем, що передбачає вирішення як тактичних, так і стратегічних завдань розвитку системи; керованості системою, що передбачає визначення суб'єктів управління на кожному рівні національної економіки, які відповідають за розвиток галузі, та налагодження взаємозв'язків між ними при вирішенні завдань щодо усунення негативного впливу гальмуючих чинників за кожною з підсистем; матеріальної зацікавленості суб'єктів галузі у якісному наданні товарів і послуг споживачеві; ефективності, дотримання якого сприятиме підвищенню ефективності кожної з підсистем СВТ на основі усунення негативного впливу гальмуючих розвиток галузі чинників при вирішенні спільних завдань суб'єктами у галузі внутрішньої торгівлі.

Виходячи з вищевикладеного, та на основі проведених наукових

досліджень, метою впровадження механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації можна визнати виконання внутрішньою торгівлею своєї соціально-економічної функції для задоволення потреб споживачів у товарах і послугах, і сфери виробництва, які ці товари виготовляє, на основі інтенсивного (інноваційного) розвитку галузі завдяки підвищення ефективності кожної з підсистем – інституціонально-трансформаційної, управлінської, соціальної та економічної.

Таким чином, на основі проведеного дослідження щодо обґрунтування механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації, можна дійти наступних висновків:

механізм розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації є інструментом врегулювання процесів розвитку внутрішньої торгівлі та вирішення практичних проблем;

в Україні на державному рівні не сформовано механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації, що ускладнюється недостатнім дослідженням цього питання вченими та науковцями, та ускладнює вирішення практичних проблем розвитку внутрішньої торгівлі;

на основі обґрунтованих наукових положень можна дійти висновку, що сутність механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації полягає у застосуванні суб'єктом управління галуззю методів і важелів впливу на розвиток галузі, що формуються у кожній з підсистем, впливі на соціально-економічні відносини між виробниками та споживачами товарів і послуг, у яких задовольняються інтереси двох сторін, забезпеченні інтенсивного (інноваційного) розвитку галузі, здатності суб'єкту управління галуззю (профільного міністерства) реалізувати функції менеджменту на кожному з рівнів національної економіки, дотриманні суб'єктом управління низки обґрунтованих принципів;

метою впровадження механізму розвитку СВТ в Україні в умовах трансформації є виконання внутрішньою торгівлею своєї соціально-економічної функції задля задоволення потреб споживачів у товарах і послугах, і сфери виробництва, які ці товари виготовляє, на основі інтенсивного (інноваційного) розвитку галузі завдяки підвищення ефективності кожної з підсистем – інституціонально-трансформаційної, управлінської, соціальної та економічної.

Список використаних джерел:

1. Сутність та структура внутрішнього економічного механізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://readbookz.com/book/111/2612.html.

Богач Лариса
к.е.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього неможливим є здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, суттєве оновлення реального сектора й загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

Складність інноваційного розвитку полягає в досить специфічних для галузі умовах, які мають регіональні, галузеві, функціональні, технологічні й організаційні особливості. У сільському господарстві як виробництво, так і управління інноваціями повинні здійснюватися з урахуванням не тільки економічних законів, а й законів природи, регулюватися взаємодією та балансом усіх факторів успішного ведення господарської діяльності аграрних підприємств. Отже, впровадження інновацій є ефективним механізмом забезпечення розвитку й економічної доцільності функціонування сучасних підприємств аграрного сектору України.

Ситуація, яка склалася у аграрній сфері України, вимагає здійснити пошук нових форм і методів господарювання, проведення відповідного реформування відносин власності, самої підприємницької структури економічних суб'єктів та оновлення основного виробничого капіталу на основі передових технологій [2]. Тільки радикальні заходи по впровадженню нових технічних і технологічних рішень, сучасних виробничих процесів, здатних випускати конкурентноспроможну продукцію, дозволять сільськогосподарським підприємствам вийти з затяжної кризи і забезпечити собі гідне місце в ринкових умовах господарювання .

Аграрна інновація (агроінновація) – це різновид інновації, що реалізується в аграрному секторі економіки з метою підвищення ефективності його діяльності та забезпечення стабільного розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва [3].

Загалом інноваційна діяльність в Україні може розглядатися як комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, спрямованих на комерціалізацію накопичених знань, технологій та обладнання. Цей вид діяльності офіційно є одним з пріоритетних, однак підтримка держави є часто декларативною.

Однак, стан інноваційної діяльності аграрних підприємств в Україні не у найкращому стані. Багато вчених-економістів вважають, що головною причиною гальмування інноваційного розвитку є брак фінансових ресурсів. Насправді існує

ряд інших не менш важливих причин. Таких як спад платоспроможного попиту на вітчизняну продукцію з боку держави та підприємницького сектору. Непривабливість вітчизняних підприємств для іноземних інвесторів через невміння держави фінансово грамотно спрямувати грошові потоки та інші економічні та політико-правові проблеми.

Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально - економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсоощадних технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції [4].

Впровадження у виробництво досягнень науки й техніки є основним джерелом підвищення економічної ефективності суспільного виробництва. Застосування нової техніки, прогресивної технології, механізація та автоматизація виробничих процесів на комунальних підприємствах щорічно дають значний економічний ефект.

Важливим напрямком ефективного розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств є оптимізація машинно-тракторного парку та обладнання по переробці зерна. Це, в свою чергу, дає можливість зменшити витрати на придбання технічних засобів на 18-20% і знизити собівартість продукції рослинництва на 15-20%.

Ступінь автоматизації залежить від багатьох факторів, але визначальним є його масштаб. На високопотужних підприємствах економічний ефект від використання автоматизованих систем контролю і управління швидко компенсує витрати по їх впровадженню.

Однією з найважливіших передумов ефективного господарювання під час запровадження інноваційної моделі розвитку економіки є інвестиційна політика, ощадливе використання коштів, планування обігу і прогноз прибутків. У період запровадження інтенсивних інвестицій простежуються активний розвиток технічного прогресу, ріст продуктивності та зниження капіталоозброєності виробництва.

Для активізації інноваційної діяльності потрібно створити на регіональному рівні моніторингову систему для відстеження інноваційного потенціалу адміністративних територій та пошуку шляхів забезпечення сприятливого середовища для здійснення інноваційних процесів.

Отже, в сучасних умовах господарювання вирішальною умовою розвитку та стабільності підприємств є ефективність їх інноваційної діяльності. Для аграрних підприємствах у найближчій та довготерміновій перспективі врахування інноваційного чинника повинно бути однією з вирішальних умов подальшого розвитку суб'єктів господарювання в аграрній сфері.

Зрозуміло, що сьогодні існує багато проблем (серед яких брак фінансових ресурсів, нормативно-правова база, відсутність державної підтримки,

непривабливість вітчизняних підприємств для іноземних інвесторів), які заважають ефективному й якісному розвитку підприємств. Проте інноваційний підхід дасть змогу підвищити ефективність інноваційної господарської діяльності підприємств аграрної сфери, а отже, слугуватиме в досягненні стратегічних цілей підприємства. Виходячи з вище сказаного, здійснення інноваційної діяльності підприємствами аграрної сфери дасть змогу підвищити рівень їхньої конкурентоспроможності, зміцнити позиції на міжнародному ринку аграрних товарів та покращити ефективність виробничо-господарської діяльності загалом.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств:Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене. / В.Г. Андрійчук. – К.:КНЕУ—2002р. — 624с.

2. Єрмаков О.Ю., Гребеннікова А.А. Інноваційно-інвестиційне забезпечення виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств: [Монографія] – Ніжин.: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 140 с.

3. Сенів Б.О. Проблеми та перспективи інноваційної діяльності в Україні// Українська наука:минуле, сучасне і майбутнє — 2011р. — №16 — с.237 -247.

4. Смолінський В.Б. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в аграрній сфері економіки // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011р. − №21.2 — с.286 - 290

Боднар Ольга
асистент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
м. Бережани

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В умовах безпосередніх економічних змін інновації стають основним чинником, що сприяє динамічному розвитку і підвищенню результативності функціонування як окремих ринкових суб'єктів господарювання, так і економічних систем загалом. Розвиток в аграрному виробництві інноваційних процесів, у свою чергу, потребує інвестицій. Тому інвестиційна політика держави має спрямовуватися на формування інвестиційно – інноваційної моделі економічного зростання.

Проте й надалі залишається актуальною проблема подолання недосконалості системи державного регулювання у сфері науки, технологій та інновацій, значного скорочення обсягів фінансування наукових досліджень, що гальмує розробку і впровадження інноваційної продукції в аграрній сфері.

Тому без реформування системи влади та повної модернізації економіки, переходу на високотехнологічне й енергоефективне виробництво аграрний сектор не тільки не прогресуватиме, а й буде деградувати.

За обставин, коли економічні відносини сільськогосподарських товаровиробників із науковими установами здійснюються на ринкових засадах, головним джерелом реалізації науково – інноваційних розробок в аграрній сфері виступає ринок інноваційної продукції.

Основними умовами його виникнення і функціонування є, по – перше, суспільний поділ праці, завдяки якому відбувається спеціалізація учасників ринкових відносин; по – друге, повна самостійність ринкових суб'єктів у виборі: виробничо – господарської діяльності, придбанні засобів виробництва, визначенні умов і місця реалізації інноваційної продукції, що пов'язано з намаганням кожного отримати особистий прибуток та є підґрунтям для конкуренції; по – третє, задоволення платоспроможного попиту споживачів на умовах вільної взаємної згоди на відшкодування понесених витрат, еквівалентного обміну і конкурентоспроможності[1, с. 115].

Ефективне функціонування ринку інноваційної продукції стане можливим лише при паралельному застосуванні та комбінуванні методів ринкового механізму самоорганізації й системи державного регулювання. Тому необхідно вдосконалювати механізм державної підтримки та регулювання розвитку ринку в напрямі створення конкурентного середовища; здійснення фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників за рахунок надання їм можливостей придбання інноваційної продукції в кредит; удосконалення системи ціноутворення на інноваційну продукцію; зростання платоспроможного попиту споживачів; створення системи моніторингу й інформації щодо аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку інноваційної продукції [3, с.127].

При цьому важливо зазначити, що державні кошти мають бути направлені у виробництво з високою доданою вартістю, яке випускатиме конкурентоспроможні товари й послуги. Державна підтримка повинна ґрунтуватися не на безкоштовному дотуванні того чи іншого виробництва, а стати каталізатором залучення приватних інвестицій, з якими держава разом буде нести стовідсоткові ризики та одержуватиме відповідні вигоди від ефективного виробництва, мов інвестор.

Проте на даний час ряд проблем в інноваційній сфері залишається ще не вирішеним. До них можна віднести неповноцінну державну систему захисту прав на інтелектуальну власність, відсутність фінансування й ефективної державної інноваційної політики, відсутність у країні попиту на результати наукових досліджень, неналежне інституційне забезпечення інноваційної діяльності.

З метою удосконалення інституційного середовища здійснення інноваційної діяльності в Україні необхідно: відновити фінансування заходів, спрямованих на розвиток інноваційної інфраструктури, розробити комплекс інструментів державної підтримки інноваційної діяльності малих та середніх підприємств, забезпечити організацію дієвої експертної оцінки економічної ефективності

інвестиційно – інноваційних проектів, стимулювати науково – дослідну та технологічну кооперацію [4, с. 50].

Таким чином, пріоритетними напрямами інноваційної політики на сучасному етапі розвитку аграрного сектору економіки повинні стати: стимулювання інноваційної активності підприємництва, системний підхід в управлінні інноваційним розвитком, інформатизація суспільства, адаптація інноваційної системи України до умов глобалізації та підвищення її конкурентоспроможності тощо.

Список використаних джерел

1. Білозор Л.В. Інноваційна продукція в аграрній сфері: ідентифікація, створення та використання./Л.В. Білозор// Економіка АПК. -2012. -№10. –С. 114 -119.

2. Білозор Л.В. Попит та пропозиції на ринку інноваційної продукції/Л.В. Білозор// Економіка АПК. -2005. -№9. С. 125 – 129.

3. Жаліло Я.А. Післякризовий розвиток економіки України: засади стратегії модернізації/Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка. Я.В. Белінська [та ін.]. –К.: НІСД, 2011. -66с.

Бурдюг Ольга
студентка
Македон Галина
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

КАДРОВИЙ РЕЗЕРВ АГРОБІЗНЕСУ ЯК ПРОЯВ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТИ І ВИРОБНИЦТВА

Кадровий менеджмент завжди виконував роль механізму організації ефективного функціонування суспільних утворень, що, безперечно, стосується і агропромислового комплексу. Питання кадрового забезпечення залишається для агробізнесу досить болючим. Сільське господарство нині досить активно розвивається і, відтак, постійно потребує залучення кадрів. Разом з тим, ринок праці повністю забезпечити цю потребу наразі не спроможний.

Хоча студентам аграрних спеціальностей легше знайти першу роботу за фахом, ніж іншим молодим спеціалістам без досвіду роботи. На це вказують результати опитування, проведеного агенцією AgriSurvey.

Згідно з результатами опитування, студенти аграрного напрямку знаходять першу роботу за фахом на 25% частіше, ніж студенти інших спеціальностей: 65% і 40% відповідно. Крім того, 65% студентів починають працювати ще до закінчення навчання.

Це зумовлено не так пошуком практичних знань та фінансової незалежності з боку студентів, як відчутною нестачею кваліфікованих кадрів

робочих спеціальностей в аграрному секторі (65%), у зв'язку з чим аграрні компанії охочіше беруть на роботу молодь.

Позитивним також є те, що переважна більшість опитаних студентів та випускників (78%) влаштувалися на роботу самостійно, ще 14% знайшли роботу за допомогою родичів, решта 8% – за рекомендацією викладачів або друзів.

Те, що більше половини студентів аграрних спеціальностей самостійно влаштовуються на роботу за фахом ще до закінчення навчання свідчить про те, що аграрний сектор все ж створює можливості для працевлаштування випускників виробничих спеціальностей, які ще не мають досвіду роботи. Це також підтверджують дані дослідження ринку праці, проведеного в 2014 році, згідно з яким понад 50% опитаних сільськогосподарських виробників готові брати на роботу випускників без досвіду роботи. З огляду на все ще наявні перспективи розвитку аграрного сектору, є всі підстави вважати, що в подальшому ситуація на ринку праці в аграрному секторі для молоді покращуватиметься. Щонайменше, розрахунки Міжнародної організації праці не передбачають збільшення безробіття в секторі серед молоді в найближчі 3 роки.

Та разом з тим 63% студентів аграрних вищих навчальних закладів не бажають працювати в сільській місцевості. Така тенденція зберігається протягом багатьох років, однак кількість випускників, готових влаштуватися на роботу в селі, за останні два роки збільшилася до 16%. Результати опитування, проведеного серед студентів економічних і виробничих спеціальностей аграрних ВНЗ, вказують на те, що більшість випускників не готові працювати в селі. Серед опитаних 19% взагалі не хочуть працювати в сільській місцевості, а 20% відмовляються працювати в селі перші три роки навіть за перспективи подальшого переведення до головного офісу в місті. Натомість 42% опитаних студентів готові провести перші три роки після завершення навчання, працюючи в селі. Особливо на це налаштовані студенти, які походять із сільської місцевості [1].

Проблема відсутності молоді в селі наразі є дуже критичною для розвитку аграрного сектору. В той час як студенти думають про отримання другої вищої освіти в сфері юриспруденції чи економіки, в аграрному секторі спостерігається гострий дефіцит робітників виробничих спеціальностей.

При колосальному «перевиробництві» економістів у нашій країні, знайти фахівця, який би розумів сільськогосподарську специфіку, практично нереально. Згладити цю проблему в агросекторі може формування компаніями власного кадрового резерву.

Кадровий резерв – це база найдостойніших працівників, що потенційно здатні зайняти вакантну посаду в компанії. Це ті люди, яких компанія насамперед запрошує на відкриту посаду. Резервісти мають відповідати вимогам, які висуваються до вакантної посади, повинні пройти відбір і цільову кваліфікаційну підготовку. Наявність висококваліфікованих фахівців у запасі – величезний

плюс, який дозволяє звести до мінімуму короткострокові витрати на пошук, забезпечити закриття вакансій у найкоротші терміни [2].

Саме тому провідні аграрні компанії та холдинги витрачають багато часу та сил на формування даного резерву серед числа студентів. На сьогодні вже запущено цілий ряд проектів. Їх мета знайти талановитих і яскравих людей, які здатні приймати рішення і брати на себе відповідальність, а також запропонувати новий погляд на існуючі бізнес-процеси. Ось лише деякі:

1. «Кадровий резерв Харвіста» компанії HarvEast Holding.
2. «Найкращі студентські ідеї для агробізнесу» за ініціативи Асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» (УКАБ) та агенції «AgriJob»
3. «Агробізнес інкубатор» холдингу «Агро-Союз»
4. Програми стажування в «АПК-інвест»

Відділи з підбору персоналу не тільки формують базу потенційно цікавих для компанії кандидатів і відстежує ситуацію на ринку праці, але й успішно співпрацюють з вищими і середніми спеціальними навчальними закладами з метою виявлення найбільш вмотивованих і успішних випускників.

Формування резерву складається із декількох етапів. Для початку вибирають кандидатів для кадрового резерву. Кандидат у резервісти повинен насамперед хотіти навчатися, а, по-друге, він має бути лояльним до компанії. Отже, співробітники мають пройти ретельний відбір. Існує сформований профіль для резервіста, і людина повинна відповідати цьому профілю.

На другому етапі проводиться професійне тестування та оцінка рівня розвитку ключових компетенцій потенційного резервіста.

Третій етап формування кадрового резерву передбачає розробку та реалізацію планів розвитку резервістів, оцінку й призначення на вакантну посаду або додаткову підготовку.

При формуванні резерву дуже важливо правильно враховувати суміжність посад. Суміжність посад означає те, що для переходу на суміжну позицію цьому співробітнику знадобляться мінімальні додаткові знання та навички. Категорично не можна прописувати для тракториста в якості суміжної або вищестоячої позиції посаду ветеринара.

Якщо людина відповідає очікуванням, то її зараховують до кадрового резерву. Певна річ, усе це потребує коштів. З іншого боку, ціна питання залежить від способу організації навчання. Якщо підприємство організувало власний Центр навчання і розвитку персоналу, то вартість навчання дорівнюватиме фактичній заробітній платі всіх працівників, які будуть обслуговувати цей процес. Якщо ж вибирати аутсорсингові компанії, зовнішніх провайдерів, то, звичайно, це є набагато дорожчою послугою. В середньому, це 200-400 грн/год. роботи одного тренера або ж 1000 доларів за день. Відповідно, чим частіше проводити навчання, тим дорожче.

В результаті кадрової політики компанія отримує лояльного співробітника, якого буде непросто переманити до конкурента, а, по-друге, економить час і гроші на підборі персоналу.

Постфактум перевірити ефективність кадрового резерву достатньо просто. Якщо середній період знаходження співробітника в компанії становить від 3 до 5-7 років, то виходить, що у цієї вибірки людей є рух з однієї посади на іншу – в ширину або в висоту, значить, кадровий резерв працює.

Список використаних джерел

1. http://news.finance.ua/ru/~/1/0/all/2014/05/10/325255
2. Малиновський А.С., Павловська Л.Д. Резерв керівних кадрів аграрних підприємств: положення та навчально-тематичний план підготовки. – Житомир: ДАУ, 2005. – 16 с.

Гоблик Володимир
д.е.н., доцент, заслужений економіст України
Мукачівський державний університет
м. Мукачево

ФОРМУВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В Україні кластеризація економіки, зокрема, у транскордонному просторі, відбувається, певною мірою, стихійно, без організації цього процесу з боку держави. Нині розроблені державні стратегії розвитку кластерів та кластерних ініціатив, проте немає відповідних рекомендацій, щодо їх виявлення, підтримки та розвитку.

Формування транскордонних транспортно-логістичних кластерів у межах транскордонних регіонів, розташованих між Україною та ЄС дозволить не лише підвищити ефективність використання транзитного потенціалу цих транскордонних регіонів, але і забезпечити його підвищення. Водночас, для цього необхідно приділити значну увагу гармонізації взаємодії між різними ланками організаційно-управлінської ієрархії, як в межах транскордонних регіонів загалом, так і в межах окремих адміністративно-територіальних одиниць, особливо в прикордонних областях України. Насамперед, це стосується взаємодії регіональних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їхньої співпраці з інститутами громадянського суспільства, а також з підприємницькими структурами та неприбутковими організаціями, що входитимуть до складу відповідних транскордонних кластерів.

Цілями формування логістичних кластерів у межах транскордонних регіонів, сформованих на кордоні між Україною та ЄС має стати максимально повне та ефективне використання їх конкурентних переваг на основі мобілізації наявних матеріальних і нематеріальних активів, а також зниження транзакційних витрат на основі підвищення рівня взаємної довіри між учасниками кластеру.

Серед основних проблем, які пропонується вирішувати на основі використання кластерного підходу, учасники українського транспортно-логістичного ринку виділяють наступні: зношеність основних фондів, недостатній розвиток транспортної інфраструктури (склади, залізниці і автодороги, аеропорти, інформаційні центри, морські порти), відсутність ефективних методів пропуску вантажів, бюрократія, відсутність сучасних, оперативних інформаційних комп'ютерних технологій і систем, висока вартість кредитно-фінансових ресурсів.

Одним з пілотних проектів, спрямованих на формування транспортно-логістичних кластерів у межах транскордонних регіонів, сформованих на кордоні між Україною та ЄС може стати логістичних кластер, що охоплюватиме Закарпатську область України, регіон Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина), Кошицький край Словаччини та район Сату-Маре Румунії. Тобто, діяльність цього кластеру поширюватиметься на всі чотири транскордонні регіони, сформовані між Україною та ЄС.

У вказаному кластері поєднуватимуться різні види транспорту, причому, як вантажного, так і пасажирського. Це стосується автомобільних доріг та автопортів, залізничних колій і залізничних транспортних вузлів, аеропортів та аеродромів і річкового судноплавства. Всіх їх пов‟язуватиме між собою розгалужена мережа транскордонної транспортної логістики.

Важливість і актуальність формування логістичного кластеру на Закарпатті обумовлені низкою об’єктивних та суб’єктивних чинників, а для його ефективного функціонування пріоритетними є наступні заходи:

- формування спільної інформаційної бази перевізників, вантажів, терміналів, складських приміщень тощо;
- узгодження тарифно-митної політики що перевезень всіма видами транспорту;
- розробка належних програм освіти та професійної підготовки, які б відповідали потребам кластера; планування кадрової політики; сприяння відкриттю факультетів та кафедр з підготовки логістів та інших фахівців за потребами;
- реалізація та розробка спільних маркетингових ініціатив;
- визначення проблем ринку логістичних послуг;
- надання стратегічної інформації фірмам (дослідження на предмет можливостей нових технологій);
- підтримка у належному стані базової інфраструктури (дороги, зв„язок, рухомий склад тощо);
- підвищення рівня обізнаності про переваги об„єднання у кластер;
- створення платформи для об„єднання у кластер та обміну відповідною інформацією на локальному, регіональному та транскордонному рівнях.

Отже, наведена вище аргументація і здійснені протягом понад десяти останніх років спроби впровадження перших виробничих систем на основі

кластерної моделі в різних регіонах України підтверджують перспективність та ефективність руху в цьому напрямі.

В Україні сформувались об‟єктивні умови для позитивних змін в розвитку економіки на кластерній основі. Розвиток кластерних ініціатив в Україні вимагає першочергового здійснення наступних кроків:

- розробити й затвердити стратегію підвищення конкурентоспроможності України та її регіонів на основі формування і розвитку інноваційних кластерних структур;
- забезпечити законодавчу роботу в Україні по формуванню сприятливого для розвитку підприємництва ділового середовища;
- активно сприяти зміцненню співробітництва влади, бізнесу, науки, освіти та громадських організацій в інноваційних мережевих структурах;
- забезпечити координацію діяльності міністерств і відомств у формуванні транскордонних, національних і регіональних інноваційних кластерів на період до 2020 року, враховуючи пріоритети національного та загальноєвропейського розвитку;
- забезпечити втілення в Україні системи інноваційних освітніх програм для підготовки і перепідготовки спеціалістів, які беруть участь у розвитку і функціонуванні виробничих мережевих структур;
- провести фундаментальні дослідження по визначенню пріоритетів формування в Україні національних і регіональних інноваційних кластерів;
- сприяти формуванню міжрегіональних кластерів в межах України та створити можливості для участі українських кластерних об‟єднань у відповідних міжнародних кластерних альянсах.

Підвищення якості перевезень відбуватиметься насамперед завдяки системному управлінню транспортними потоками через мережу транскордонних логістичних центрів.

Створення таких центрів у прикордонних областях Західної України забезпечуватиме підвищення сервісу вантажоперевезень і пасажиропотоків (у тому числі туристичних) відразу у трьох аспектах:

- транскордонному (з прикордонних регіонів Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії в сусідні прикордонні області України);
- внутрішньотериторіальному (у межах окремих областей України або між ними, особливо, якщо ці області входять до одного транскордонного регіону,);
- локальному (в межах одного адміністративного району, тобто між його сільськими і міськими населеними пунктами, включаючи їхнє транспортне сполучення з районним центром).

Таким чином, пріоритетним напрямом формування транскордонних кластерів, орієнтованих на інноваційний розвиток транскордонних регіонів, сформованих за участю прикордонних територій України та сусідніх із ними адміністративно-територіальних одиниць країн – членів ЄС, є реалізація транскордонних кластерних ініціатив у транспортно-логістичній сфері.

Гудзенко Ірина
аспірант
Європейський університет
м. Київ

ВПЛИВ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

В контексті впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства в залежності від механізму оподаткування та за джерелами сплати податки, збори та інші обов'язкові платежі, поділяють на три основні групи: 1) податки і збори, що включаються до ціни продукції; 2) податки, збори та інші обов'язкові платежі, що відносяться на собівартість продукції; 3) податки та інші обов'язкові платежі, що сплачуються за рахунок прибутку підприємства. Важливу роль в системі державного регулювання суб'єктів господарювання відіграє саме третя група, що включає прямі податки, серед яких основне місце займає податок на прибуток.

Прямі податки безпосередньо впливають на такі показники фінансово-господарської діяльності підприємства як ціна продажу продукції; дохід від реалізації продукції, робіт, послуг; собівартість продукції; операційний прибуток; чистий прибуток; швидкість оборотності оборотних коштів; платоспроможність і фінансову стійкість підприємства, а також безпосередньо на формування, розподіл, використання його фінансових ресурсів, рішення щодо інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність продукції й ін.

У світовій практиці податок на прибуток є одним із основних джерел дохідної частини бюджету більшості країн світу. Разом з цим, це значний важіль впливу на ціноутворення, інвестування, попит тощо.

В країнах ЄС податок на прибуток підприємств існує на постійній основі з часів Другої світової війни. Система оподаткування побудована наступним чином: прибуток компаній оподатковується як центральним урядом, так і місцевими органами влади; об'єктом оподаткування виступає чистий прибуток; ставки податку, як правило, встановлюються пропорційно, або мають незначну прогресію. Чистий прибуток, що підлягає оподаткуванню, дорівнює валовому прибутку (різниця між виручкою від реалізації продукції чи послуг і їх вартістю для юридичної особи), зменшеної на суму дозволених відрахувань і податкових пільг. Утім, у більшості країн ЄС ставка не є єдино визначеною, існують знижені, мінімальні і максимальні ставки податку. Так, максимальні ставки податку становлять: у Німеччині – 50%, Греції – 49%, Франції – 42%, Бельгії, Ірландії – 43%, Італії – 36%, Великобританії, Нідерландах, Іспанії, Португалії – 35%, Люксембурзі – 34% [1].

Законодавство країн-членів ЄС закріплює різні підходи до оподаткування прибутку підприємств, проте все їх різноманіття можна звести до декількох основних схем. Наприклад, у Бельгії, Голландії, Люксембурзі та Швеції передбачається повне оподаткування прибутку, тобто прибуток компанії

обкладається корпоративним податком, а потім, отримавши частину прибутку, акціонери платять з нього особистий прибутковий податок [1].

В Австрії податок на прибуток підприємств займає друге місце в доходах бюджету. За законодавством від корпоративного податку звільняється дохід, отриманий підприємством від капітальних вкладень, що дозволяє звільняти від податку будь-яку частку доходу, а також дивіденди, які виплачуються одним австрійським підприємством іншому. У деяких випадках з підприємств стягується податок на надприбуток. Максимальний податок на доходи капітальних активів становить 34%. Якщо підприємство несе збитки, то сума збитків не може відраховуватися з оподатковуваного доходу.

Таким чином, беручи до уваги те, що державний суверенітет стосовно податків багато в чому розділений з інститутами ЄС, країни намагаються зберегти в своїй компетенції прямі податки, що займають другу, а в деяких країнах і першу позицію серед податкових надходжень до бюджету. Це пояснюється тим, що податки на прибуток корпорацій є невід'ємним джерелом фінансування національних соціальних програм, і тому розглядаються державами як предмет виняткової податкової компетенції, яка не підлягає перерозподілу на користь ЄС.

Податок на прибуток займає третє місце в доходах бюджету США і його частка в загальному обсязі податкових надходжень штатів складає приблизно 7%. Вноситься він ступенево: корпорація сплачує 15% за перші 50 тис. дол. США оподатковуваного доходу, 25% за наступні 25 тис. дол. і 34% на решту суми. Крім того, на доходи в межах від 100 до 335 тис. дол. США встановлений додатковий збір у розмірі 5%. Таке поетапне оподаткування підтримує активний розвиток середніх і малих підприємств. Податки на доходи корпорацій стягуються також і до бюджетів штатів, ставка податку, як правило, стабільна [2].

У США податок на прибуток підприємств має безліч пільг. Перш за все, такі преференції передбачаються для тих корпорацій, які інвестують свої кошти на даній території. Значні знижки мають й ті компанії, діяльність яких необхідна для штату. З чистого доходу віднімаються штатні і місцеві податки на доходи, 100% дивідендів підприємств, які знаходяться в повній власності місцевих дочірніх компаній, 70-80% дивідендів, отриманих від неоподатковуваних місцевих корпорацій, відсотки з цінних паперів місцевої влади і штатів, внески в благодійні фонди. Так само застосовуються пільги, які стимулюють підприємства використовувати альтернативні джерела енергії.

Таким чином, податок на прибуток підприємств (корпорацій) в США є не стільки фіскальним важелем штату, скільки інструментом, за допомогою якого уряд штату може впливати на його економічну ситуацію, розвиток найбільш вигідних для даної території напрямків виробництва товарів і послуг.

Отже, аналіз податку на прибуток дозволяє обґрунтувати наступні напрями його впливу на фінансову діяльність підприємства. По-перше, прямі податки визначають пряму залежність між доходами, майном. капіталом підприємства та його зобов'язаннями по відповідним податкам. По-друге, прямі податки безпосередньо впливають на формування, розподіл та використання прибутку. По-третє, прямі податки впливають на інвестиційну активність підприємства.

Список використаних джерел

1. Митрофанова И. А. Налогообложение малого предпринимательства в России и за рубежом: реалии и прогнозы. / И. А. Митрофанова, А. А. Эрентраут // Молодой ученый. – 2012. – № 1. – Т. 1. – С. 130-135.

2. Митрофанова И. А. Актуальность применения зарубежного опыта налогообложения предприятий в российских условиях. / И. А. Митрофанова, Г. Г. Плешаков // Молодой ученый. – 2013. – № 9. – С. 217-220.

Гурська Лариса
викладач
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
м. Ірпінь

ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ІНВЕСТИЦІЙ - ШЛЯХ ДО УСПІХУ ПІДПРИЄМСТВА

Протягом останніх років в Україні відбулися помітні трансформаційні зрушення, однак національна економіка, незважаючи на успіхи в економічному зростанні упродовж останніх років, зазнає надзвичайно великих збитків через відсутність сприятливих умов для інноваційного розвитку. Затвердження інноваційної стратегії не може здійснюватися без належного вивчення та обґрунтування не тільки ролі та значення інвестиційно-інноваційної діяльності у теорії економічного зростання, а й вирішення проблеми її фінансового забезпечення.

Інновація – термін, який уперше був введений у науку Й. А. Шумпетером і означає «втілення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології або в новому виді виробу». Як говорив Шумпетер, інновація – це не просто нововведення, а нова функція виробництва, «нова комбінація» [3, с. 12].

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» під інноваційною діяльністю розуміється діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1, с. 266].

Об'єктами інноваційної діяльності є: інноваційні програми і проекти, нові знання та інтелектуальні продукти, виробниче обладнання та процеси, інфраструктура виробництва і підприємництва, організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного характеру, що істотно поліпшують структуру, якість виробництва і соціальної сфери, сировинні

ресурси, засоби їх видобування і переробки, товарна продукція, механізми формування споживчого ринку і збуту продукції [2, с. 24].

Інноваційна діяльність виступає однією з форм інвестування, яке здійснюється з метою впровадження досягнень науки і техніки у виробництво та соціальну сферу. Інноваційна діяльність включає:

1) випуск та розподіл принципово нових видів техніки і технологій;

2) прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;

3) реалізацію довгострокових науково-технічних програм з тривалим терміном окупності витрат;

4) фінансування фундаментальних досліджень з метою здійснення якісних змін у системі продуктивних сил країни;

5) розробку та впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, які спрямовані на покращення економічного та екологічного стану [5].

Підготовка, обґрунтування, освоєння та контроль за впровадженням інвестицій у нововведення і є інноваційний процес. Головними його особливостями є циклічність, поетапна реалізація нововведень та виключно високий ступінь ризику, пов'язаний з низькою вірогідністю успішного втілення нової ідеї у новому виді продукції (вірогідність становить 9-10 %). Інноваційний цикл охоплює весь комплекс відносин виробництва та споживання і являє собою період від народження ідеї до її комерційної реалізації. Він включає такі основні етапи: дослідження, розробку, підготовку до виробництва, виробництво, реалізацію [4].

Яскравим проявом інноваційної форми інвестицій в тваринництві є результати діяльності спільного британсько-українського підприємства СП ТОВ «Нива Переяславщини». Товариство представлене одним з найбільших та найпотужніших свинокомплексів України. Керівник ТОВ «Нива Переяславщини» Олександр Олексійович Мостіпан поїздив світом, вивчаючи передові технології у свинарстві, і втілив свій досвід і бачення у створеному господарстві. Перший свинокомплекс замкнутого циклу потужністю 1250 свиноматок (30 тисяч товарних свиней на рік) збудований у 2005 році. Із 2008 року СП ТОВ «Нива Переяславщини» щороку будує по новому свинокомплексу – нині їх уже сім. Станом на перше лютого 2015 року маточне поголів'я сягнуло 7447 голів, а загальне – 118362 голів. Основний постачальник поголів'я – «Danbred», зараз господарство має 4250 свиноматок порід Ландрас, Йокшир (Велика Біла) та Дюрок. Обладнання на фермах від датських компаній забезпечує стабільну температуру без протягів, а також систему вентиляції у приміщенні. Досконалий контроль та облік усіх технологічних процесів відбувається завдяки програмному забезпеченню «AgroSoft». Галузь рослинництва задовольняє потреби господарства у сировині при виробництві комбікормів, а також дає можливість заробляти на реалізації зернових культур. Суворий санітарний контроль та використання високоякісних кормів без жодних домішок (лише зернові та 3% вітамінів та мінералів) забезпечують високі

характеристики отримуваного м'яса. З 2008 року «Нива Переяславщини» запустила власну переробку свинини: забійний цех потужністю 110 тис. гол/рік, цех пакування охолодженого м'яса (10 тонн/доба) та цех виробництва м'ясопродуктів (5 тонн/доба). Виробничі потужності укомплектовані сучасним обладнанням від відомих торгівельних марок «Rex», «Multivac», «Laska». Запроваджені системи якості ISO 2001 та ISO 22000 гарантують безпечність кожного процесу м'ясопереробки та високі якісні показники кінцевої продукції. Тому постійними клієнтами товариства є Харківський та Кременчуцький м'ясокомбінати, мережі супермаркетів «Billa» та «Велика кишеня». Крім того, товариство має мережу фірмових магазинів, де реалізує власні вироби та м'ясні напівфабрикати під торговою маркою «П'ятачок».

Сьогодні ТОВ «Нива Переяславщини» здійснює види діяльності:

- вирощування зернових і технічний культур;
- надання послуг у рослинництві і тваринництві;
- рибництво, надання послуг у рибництві;
- оптова торгівля сільськогосподарською сировиною і живими тваринами;
- роздрібна торгівля в мережі магазинів продовольчими товарами [4].

Створена бізнес-модель дає можливість СП «Нива Переяславщини» контролювати якість готової продукції на всіх рівнях виробничого процесу, а також з допомогою управління ефективністю на кожному етапі виробництва досягати високих показників рентабельності.

За виразом Пітера Ф. Друкера, «… сучасний бізнес зростає за рахунок різноманітних альянсів, спільних підприємств і партнерства зі споживачами, але це, на жаль, розуміють лише одиниці» [3, с. 76]. Отже, для того, щоб підприємству вижити в складному конкурентному середовищі, потрібно вміти виявляти, нарощувати і здобувати економічний ефект, стійкість і стабільність такого підприємства буде віддзеркаленням його конкурентоспроможності на ринку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 36. – с. 266

2. Інвестування: Підручник / В.М. Гриньова, В.О. Коюта, Т.І. Лепейко, О.П. Коюта. – К.: Знання, 2010 – 452 с.

3. Морозов Ю.П. Інноваційний менеджмент [Текст] : навчальний посібник / Ю. П. Морозов, А. І. Гаврилов, А. Р. Городнов. - 2-ге вид., перероб. і доп. - М. :ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 471 с.

4. Проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [Електронний ресурс] – Режим доступу:www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiyaUkr.doc.

5. Сидорчук І.П. Оцінка сучасного стану інноваційного розвитку промислових підприємств України [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://ecj.oa.edu.ua/articles/2013/n23/44.pdf

6. СП Нива Переяславщини [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://niva-pereyaslavschini.business-guide.com.ua/

Данилюк Яна
студентка
Чернушкіна Оксана
к.е.н., доцент
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Позитивний та злагоджений соціально-психологічний клімат в колективі організації виступає на перший план, адже від згуртованості усіх працівників, від їх взаємодії залежить ефективність діяльності організації.

Актуальність проблеми формування соціально-психологічного клімату в трудовому колективі можна пояснити тим, що в нашому суспільстві сталися суттєві політичні та економічні зміни, які вимагають нових поглядів та підходів у всіх сферах діяльності людей. Вдосконалення соціально-психологічного клімату в трудовому колективі буде сприяти розгортанню соціального та психологічного потенціалу нашого суспільства та країни в цілому.

Соціально-психологічний клімат в трудовому колективі досліджують вже не перший рік відомі психологи, соціологи й філософи. Серед них Б. Д. Паригін, А. В. Петровський, К. К. Платонов, Я. В. Подоляк, У. Мастенбрук, А. М. Ковальов, Е. В. Шорохова, О. І. Зотова. В роботах цих вчених внутрішньогрупова взаємодія людей в трудовому колективі визначається не лише емоційно-психологічними факторами, але й змістом та соціальним значенням спільної діяльності. Водночас малодослідженим залишається питання щодо оцінювання впливу соціально-психологічних чинників у трудових колективах та прогнозування їх ролі в економічному зростанні підприємств.

Основу організації становить людина, її сутність та потенціал. Менеджер повинен бути обізнаним у тому, з якими людьми він працює, щоб намагатися успішно управляти ними. У будь-якій організації людина працює в оточенні інших людей – колег по роботі. Вона є членом формальних і неформальних груп. І це робить на неї винятковий вплив.

Сучасні погляди щодо розуміння поняття колективу різні. Проаналізувавши різноманітні визначення цього поняття, під колективом можна розуміти групу людей з певними взаємовідносинами, об’єднаних спільною метою, сумісною діяльністю. Соціально-психологічний клімат являється одним з основних елементів психологічної структури колективу. Управляючи колективом, менеджер звертає увагу на той соціально-психологічний клімат, який відображає рівень соціального сприйняття та ступінь задоволення людей різноманітними сторонами спілкування [1].

Соціально-психологічний клімат є показником рівня соціального розвитку колективу. А це пов’язано з перспективою зростання соціальних факторів.

Соціально-психологічний клімат трудового колективу – це якісна сторона міжособистісних стосунків, яка проявляється у вигляді сукупності психологічних умов, що сприяють чи перешкоджають продуктивній спільній діяльності та всебічному розвитку особистості в групі [2]. Він будується на міжособистісних стосунках, тому являється показником їх стану.

Основними показниками соціально-психологічного клімату трудового колективу являються: прагнення до збереження цілісності групи, сумісність, спрацьованість, згуртованість, контактність, відкритість, відповідальність.

Управління соціально-психологічним кліматом колективу – це велике мистецтво, що вимагає від менеджера уміння аналізувати усі елементи психологічної структури колективу: думки, настрою та взаємовідношень [3].

Узагальнюючи результати досліджень щодо формування позитивного соціально-психологічного клімату на підприємстві, систематизуємо основні фактори, які впливають на стан соціально-психологічного клімату в колективі (рис. 1).

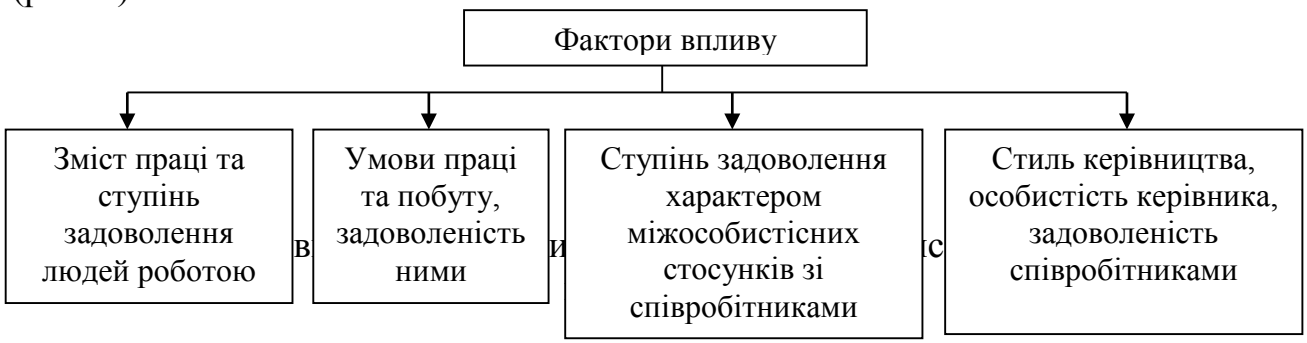

Позитивний соціально-психологічний клімат сприяє формуванню у працівника почуття задоволеності від участі у спільній діяльності, а звідси – бажання працювати, а, отже, підвищується ефективність праці. І, навпаки, негативний клімат сприяє почуттю незадоволеності, понижується ефективність праці, і це негативно впливає на ефективність діяльності організації.

Якщо у працівника виникають сумніви, невпевненість в правильності рішень, він звертається за порадою до своїх колег, в першу чергу до більш досвідчених, та з їх допомогою виділяє труднощі, які виникли. Однак, не завжди працівники, звертаються за допомогою до більш досвідчених. Такі працівники згуртовуються у неформальні групи за спільними непорозуміннями, схожим емоційним станом, що пізніше дає негативний вплив на їх діяльність.

У боротьбі з недоліками в роботі важливе місце займає дружня критика. Вона примушує ретельно проаналізувати причини недоліків у своїй роботі, намітити шляхи їх усунення, зробити певні висновки, підсилити самоконтроль.

Сумісна праця призводить до конфліктів, суперництва через несхожість думок, прагнення бути лідером. Однак, є працівники, здатні до співчуття, взаємодопомоги. Але майже усі працівники, допомагаючи колегам, не роблять це безкорисливо, а вимагають від них певної послуги.

Однією з найбільших причин незадоволеності роботою в трудовому колективі є небажання працювати в групі. Згуртованість колективу,

задоволеність людей своїм перебуванням у ньому залежить від психологічної сумісності працівників (її основу складає відповідність темпераментів членів колективу) та соціально-психологічної сумісності працівників (у її основі — відповідність професійних і моральних якостей членів колективу) [4].

У системі взаємовідносин, що визначають соціально-психологічний клімат у трудовому колективі, провідну роль відіграють відносини між керівником і підлеглим [5]. Спільна діяльність людей потребує постійного взаємозв'язку між собою, тому особливе значення для управління колективом має культура міжособистісного та ділового спілкування, що впливає на працездатність людини, спричиняє найбільший емоційний вплив.

Для покращення та вдосконалення стану соціально-психологічного клімату пропонуємо здійснювати постійний моніторинг відносин працівників між собою для вчасного виявлення непорозумінь, конфліктів; проводити спільні заняття, відпочинок, надавати працівникам більше можливості для взаємного спілкування; у разі виникнення конфліктних ситуацій слід вчасно їх вирішити для запобігання уникнення деструктивного розвитку конфлікту.

Список використаних джерел

1 Карамушка Л. М. Психологія управління : навч. посібник / Л. М. Карамушка. – К. : Міленіум, 2003. – 344 с.

2 Соціально-психологічний клімат [Електронний ресурс] : Світ психології. Психологічний словник. – Режим доступу : http://psychology.net.ru/dictionaries/psy.html?word=396.

3 Подоляк Я. В. Психология управления: теория и практика менеджмента / Я. В. Подоляк. – Х. : 2004. – 292 с.

4 Балабанова Л. В. Управління персоналом : навч. посібник / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. – 471 с.

5 Мастенбрук У. Управление конфликтными ситуациями и развитие организации : учебник / У. Мастенбрук. – М. : ИНФРА-М, 1996. – 256 с.

Дворник Інна
аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Сільське господарство на сьогодні вважається особливим видом діяльності. Його унікальність впливає і на процес формування доходів сільського населення як одного з можливих інвестиційних джерел, основного компонента системи життєзабезпечення населення, засобу їх соціалізації.

Аналіз доходів сільського населення показав їх низький рівень: у 2013 році частка населення України із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами в місяць, нижчими прожиткового мінімуму становила 13,4%, зокрема в міських поселеннях і сільській місцевості 9,6 та 21,4% відповідно [1]. Тобто більше, ніж $^1/_5$ частина сільського населення отримує щомісячні грошові доходи в розмірі, нижчому за прожитковий мінімум.

Така ситуація випливає з особливостей формування доходів сільського населення України, що пов'язані з певними соціально-економічними умовами життя та праці в сільській місцевості (Табл. 1).

Таблиця 1.

Аналіз особливостей формування доходів сільського населення

Формування доходів сільського населення	
Переваги	**Недоліки**
• Продаж продукції, виробленої особистими підсобними господарствами, на ринку • Надання послуг с.г. спрямування • Надання в оренду земельної частки (паю) • Сплата ФСП з доходу від ведення с.г. підприємницької діяльності	• Сезонний характер с.г. діяльності • Низький ринок праці в сільській місцевості • Низькі ціни при продажі с.г. продукції переробним підприємствам або торговим агентам (посередникам) • Рівень заробітної плати в с.г. нижчий від середнього по економіці • Урядова заборона на реалізацію молочної та м`ясної продукції на ринку
• Дотації та субсидії членам виробничих або обслуговуючих с.г. кооперативів, а також фермерським господарствам • Значна частка спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель	• Відсутність санітарної перевірки с.г. продукції на якість на рівні домогосподарств • Високий податковий тиск з боку держави на дохід від продажу с.г. продукції • Високі процентні ставки за кредити • Відсутність державного страхового захисту с.г. товаровиробників • Проблеми в розвитку кооперативів • Слабо розвинена соціальна інфраструктура

Джерело: Власні дослідження

Однією з основних складових формування доходу економічно активного сільського населення є заробітна плата [4]. Упродовж 2003-2014 рр. темпи зростання середньої заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника відставали від темпів збільшення розміру мінімальної заробітної плати. У розвинутих країнах співвідношення мінімальної і середньомісячної зарплати називають індексом Кейтца. Чим більший цей індекс, тим сильнішим є вплив мінімальної заробітної плати на розподіл доходів. В Україні індекс Кейтца в сільському господарстві коливається в межах 35-40%. За «Європейською соціальною хартією цей індекс не має бути меншим за 60% та лише в окремих випадках допускається його зниження до 50%» [5], а за «висновками Міжнародної комісії ЄС – на рівні 68%» [3] (Рис. 1).

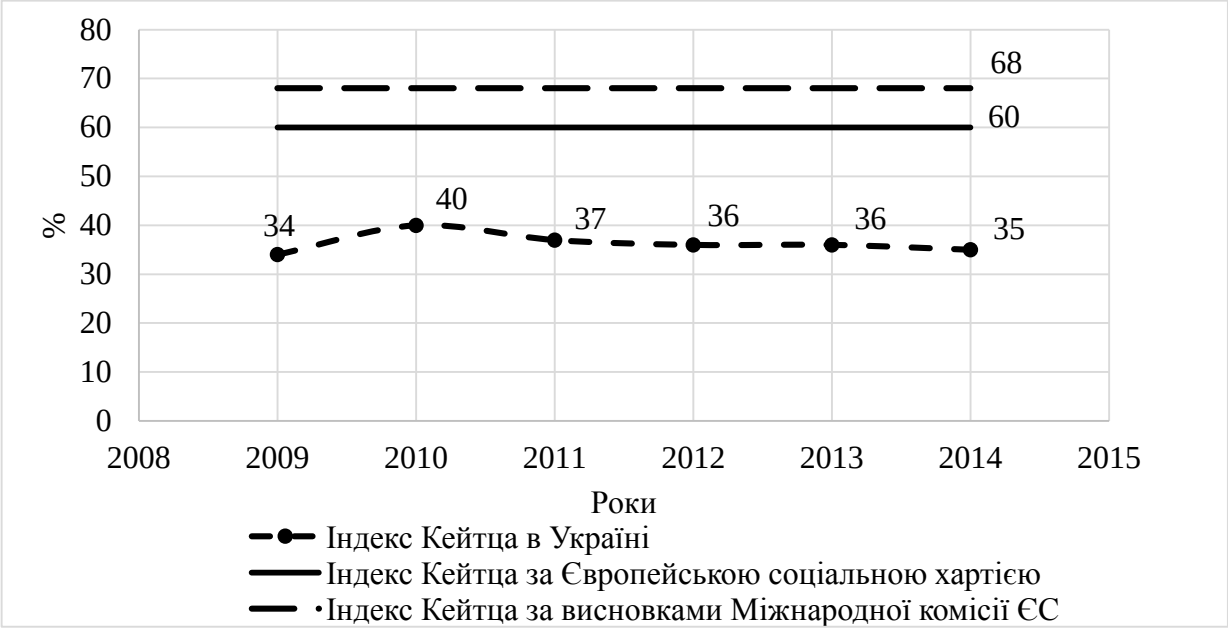

Рис. 1. Динаміка індекса Кейтца в сільському господарстві

Джерело: за даними Державної служби статистики України. Розрахунки автора.

Для людей пенсійного віку, які складають $^1/_3$ частину сільського населення, основним джерелом доходу є пенсія. Обсяг щорічних виплат ПФУ досягнув 17% від ВВП. Це континентальний рекорд за швидкістю проїдання національного багатства (у Греції – 12,6%, Росії – 9,4, Великобританії – 6,7%). Для зростання пенсій у падаючої економіки немає жодних контраргументів. Але не підвищувати їх неможливо.

Рис. 2. Шляхи вдосконалення формування доходів сільського населення

Джерело: Власні дослідження

По-перше, в Україні вони надзвичайно низькі. По-друге, девальвація гривні призвела до подорожчання предметів першої й другої необхідності, плати за житлово-комунальні послуги. Ситуацію погіршує демографія країни – 30,8% громадян – пенсіонери (в Італії – 16,7%, Німеччині –17,2, Франції – 20%). У результаті в Україні склалася унікальна ситуація: кількість пенсіонерів зрівнялася з кількістю працюючих. У 2014 р. кількість українських пенсіонерів досягла 13,5 млн. осіб, а кількість платників єдиного соцвнеску – 13,7 млн. Тобто один працюючий узяв на утримання одного пенсіонера. [2]

З метою збільшення доходів сільського населення пропонуються заходи державної підтримки та розширення використання ринкових методів формування доходів (Рис.2).

Отже, формування доходів сільського населення України має свої особливості, пов'язані з характером сільськогосподарської діяльності. Тому першорядним завданням уряду під час прогнозування державної політики формування доходів населення має стати розробка ефективних заходів, спрямованих на підвищення добробуту сільських жителів та доведення рівня їх доходів до середнього по економіці країни з урахуванням сучасної економічної ситуації в країні [4].

Список використаних джерел

1. Осауленко О.Г. Статистичний щорічник України за 2013 рік / О. Г. Осауленко // Державна служба статистики України Київ. – 2014. – С. 534.

2. Пасховер. О. З пенсією по життю / Олександр Пасховер // Дзеркало тижня. Україна – 2014. - №8. – С. 5-7.

3. Федірко Н.О. Державне регулювання оплати праці: світовий досвід і практика України // Україна: аспекти праці – 2011. – №5 – С 22-30.

4. Формування макроекономічної рівноваги на ринку товарів та платних послуг / М.П. Талавиря, І.В. Дворник, Г.М. Македон. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2014. – 276 с.

5. Экономическое неравенство растет / LB.ua. Избранное для всех. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://economics.lb.ua/state/2012/05/21/152027_borba_bednostyu_ukraine.html

Добрівська Мар'яна
аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

SWOT ANALYSIS OF BIOBASED ECONOMY DEVELOPMENT

One of the greatest global challenges of the 21st century in times of climate change will be to sustain a growing world population both with sufficient foodstuffs and with renewable commodities – as industrial raw materials and for energy production.

The world population is expected to grow to over 9.5 billion people by 2050. Combined with changes in consumer preferences, the consequence is that global food security is certain to become a critical future challenge. Alongside, the world‘s available arable land is steadily decreasing as a result of soil degradation and expansion of residential areas, and climate change will exacerbate this surface loss. The aforementioned challenges illustrate that, with decreasing arable land, greater quantities of biomass will have to be produced in an internationally competitive and sustainable manner. Under this premise, it will be important to find efficient and holistic (systemic) solutions.

A promising approach for this structural change from a petroleum-based to a biobased economy, which has the potential to enable economic prosperity with ecological and social compatibility, is to strengthen the knowledge-based bioeconomy (in the following, the terms “bioeconomy”, “knowledge-based bioeconomy” and “biobased economy” will be treated as synonyms) through the strategic promotion of research and innovation. This includes the agricultural economy, as well as all manufacturing sectors and associated service areas that develop, produce, process, handle, or utilise any form of biological resources, such as plants, animals, and microorganisms [7].

Bioeconomy is a progressive branch of social science that seeks to integrate the disciplines of economics and biology for the sole purpose of creating theories that do a better job explaining economic events using a biological basis and vice versa [9].

The classical economic belief that the biological system is not a capital stock and that the biological resources are either infinite or are at best substitutable has done great damage to our thinking in relation to the planetary system and also in relation to our lifestyle as far as our methods of production and consumption are concerned. Furthermore, it must be appreciated that humanity is an integral part of the biospheric system and its development and evolution must proceed in unison with that of the biological system; that is they have to coevolve [2].

Bioeconomy is another example of economic theory branching out of classical boundaries and attempting to better explain the complex economies of today. It studies the dynamics of living resources using economic models. Bioeconomy is an attempt to apply the methods of environmental economics and ecological economics to empirical biology. Bioeconomy is the science determining the socioeconomics activity threshold for which a biological system can be effectively and efficiently used without destroying the conditions for its regeneration and therefore its sustainability [1].

The Bioeconomic is today referred as a concept that can be synthesized such as “the application of knowledge in life sciences in new, sustainable, environmentally friendly, and competitive products” [3], or as “the aggregate set of economic operations in a society that uses the latent value incumbent in biological products and processes to capture new growthand welfare benefits for citizens an nations” [4], or

"encompassing all those sectors and their related services which produce, process or use biological resources" [5, 6].

For the best understanding of the question raised in these theses, SWOT - the analysis which gives the chance more precisely to understand strong and weaknesses, threats and possibilities of development of the new economic policy based on knowledge, that is bioeconomy is given below.

This analysis is presented in Table 1.

Table 1

Relevant factors identified in each SWOT category

	Internal	**External**
Positive	Strengths Energy security Job creation and rural development Improved trade activities Establishment of new industries Reduce GHG emissions	Opportunities Renewable energy requirement Policy encouragement and technology development
Negative	Weakness Food security Economic viability Environmental impact uncertainty Equity concerns	Threats Rise in fuel and food price Natural hazards and Crisis on financial market

Source: [8].

Summing up the results it is possible to tell that exist significant opportunities and challenges with biobased economy. If done correctly, such developments can provide important environmental, economic, and social benefits. The challenge is to have desired outcomes well defined and then develop structures and policies to make those outcomes a reality.

References

1. MATEESCU, I.M., POPESCU, S., PĂUN, L., ROATĂ, G., BĂNCILĂ, A., OANCEA, A., "Bioeconomy. What is bioeconomy? How will bioeconomy develop the next two decades?", Studia Universitatis "Vasile Goldiş", Seria Ştiinţele Vieţii Vol. 21, No 2, p. 451-456, 2011.

2. Dr. I. Sundar, Bioeconomics and Sustainable Development, International Conference on Management, Applied and Social Sciences (ICMASS'2012) March 24-25, 2012 Dubai.

3. EUROPEAN COMMISSION, EC. (2005). "New Perspective on the knowledge based bioeconomy: A conference report", European Commission, Brussels, Belgium, 2005.

4. OECD. (2006). Annual report 2006, Organization for Economic Co-Operation and Development. http:// www.oecd.org/home/0,2987, en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html

5. OECD. (2009). Journal on Development: Development Co-operation Report 2009 Volumen 10 issue 1 summary in Spanish ISBN 978-92-64-055056 □ OECD 2009.

6. Total Factor Productivity and the Bio Economy Effects. Carlos Alberto Zúniga González. Journal of Agricultural Studies. ISSN 2166-0379, 2013, Vol. 1, No. 1.

7. National Research Strategy BioEconomy 2030. Our Route towards a biobased economy. Federal Ministry of Education and Research (BMBF). Berlin, Federal Republic of Germany , 2011.

8. Environmental Impact of Biofuels. Edited by Marco Aurélio dos Santos Bernardes, ISBN 978-953-307-479-5, 280 pages, Publisher: InTech, Chapters published September 06, 2011.

9. MATEESCU, I.M., POPESCU, S., PĂUN, L., ROATĂ, G., BĂNCILĂ, A., OANCEA, A., "Bioeconomy. What is bioeconomy? How will bioeconomy develop the next two decades?", Studia Universitatis "Vasile Goldiş", Seria Ştiinţele Vieţii Vol. 21, No 2, p. 451-456, 2011.

Долинець Яна
студентка
Самко Марина
судентка
Даценко Наталія
асистент
ВП НУБіП України « Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

РОЛЬ ІНОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ЕКОНОМІЦІ

В даний час країни з розвинутою ринковою економікою забезпечують безперервний і динамічний її ріст переважно за рахунок використання новітніх відкриттів у різних сферах людської діяльності, і в першу чергу у виробництві товарів і послуг.

Акцент в економічному розвитку на максимізацію залучення у виробництво сировинних і людських ресурсів в умовах недостатньої уваги до інноваційної діяльності перетворював радянську економіку в несприйнятливу до прогресу, що, у кінцевому рахунку, призвело до розвалу держави.

Одним з факторів подолання соціально-економічної кризи в нашій країні є формування сучасної системи ефективного менеджменту, і зокрема інноваційного менеджменту. Вирішити цю проблему без достатнього числа кваліфікованих фахівців-менеджерів неможливо. Сучасні керівники повинні мати не тільки відповідне техніко-економічне утворення, але і мати навички менеджера-новатора, здатного йти на обґрунтований ризик, оцінювати перспективність і ефективність інновацій.

Інноваційний менеджмент являє собою область економічної науки і професійної діяльності, спрямовану на досягнення організацією інноваційних цілей шляхом раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Поняття «менеджмент» широко ввійшло в сучасний економічний лексикон і стало по суті аналогом поняття «керування». Поряд із загальним менеджментом, характерним для будь-якого підприємства в цілому, виділяються окремі його різновиди, що використовують специфічні форми керування різними функціональними сферами підприємства або видами господарської діяльності. Це так званий функціональний менеджмент, що у залежності від області застосування може бути:

- виробничий;
- фінансовий;
- інвестиційний;
- стратегічний;
- інноваційний;

Інноваційний менеджмент являє собою одну з різновидів функціонального, безпосереднім об'єктом якого є розробка і впровадження інновацій у всіх сферах громадського життя.

Інноваційний процес – це складна і специфічна область діяльності і вимагає тому використання особливих форм і методів керування. Зміст поняття інноваційний менеджмент можна розглядати в 3 аспектах:

- це вид діяльності і процес прийняття рішень;
- це наука і мистецтво керування інноваціями;
- це апарат керування інноваціями.

Як вид діяльності і процес прийняття рішень інноваційний менеджмент являє собою сукупність окремих напрямків управлінської діяльності, часто називаних функціями менеджменту, кожне з яких складається з ряду етапів, виконуваних у визначеній послідовності. Склад цих функцій і задач керування залежать від рівня інноваційної системи (економіка в цілому, галузь, підприємство, окремий проект) і умов її функціонування.

Виконання будь-якої задачі або здійснення окремої функції інноваційного менеджменту зв'язано з прийняттям відповідних управлінських рішень. Як вид діяльності інноваційний менеджмент припускає також розподіл задач і визначення послідовності їхнього виконання, а також закріплення за ними конкретних виконавців.

Як наука і мистецтво керування інноваційний менеджмент представляє сукупність як теоретичних положень загального менеджменту, так і чисто специфічних закономірностей, властивій даній сфері діяльності.

І як апарат керування інноваційним процесом інноваційний менеджмент припускає створення відповідної організації для координації діяльності груп людей для досягнення визначених цілей. Інноваційне підприємство – це різновид організації, для якого інновація є коштами досягнення цілей. Поняття інноваційного менеджменту як апарата керування інноваціями містить у собі:

- систему керування інноваціями, що володіє визначеною ієрархічною структурою і складається зі спеціалізованих органів керування;

- групу менеджерів-керівників різних рівнів, наділених визначеними повноваженнями в прийнятті і реалізації управлінських рішень і несущу відповідальність за результати функціонування організації.

Сукупність цих трьох аспектів являє собою цілісну систему поняття інноваційного менеджменту.

Головна мета менеджменту – забезпечити ефективне і погоджене функціонування як зовнішніх, так і внутрішніх елементів інноваційного підприємства. Для забезпечення гармонізації внутрішніх структурних елементів інноваційного підприємства необхідне створення спеціальної системи внутрішньо-фірмового керування інноваціями, що вирішує наступні задачі:

- вироблення стратегічної інноваційної концепції;
- визначення тематичних напрямків діяльності і формування інноваційних проектів і програм;
- побудова відповідної організаційної структури і структури керування інноваціями;
- планування виробничих процесів і реалізація інноваційної продукції;
- підбор і розміщення кадрів, ефективне використання потенціалу інноваційного підприємства;
- розподіл робіт і контроль за їхнім виконанням;
- створення творчої атмосфери і високої мотивації праці.

Для гармонізації зовнішніх факторів в інноваційному менеджменті передбачається рішення наступних задач:

- формування довго- і середньострокових цілей інноваційної діяльності;
- організація і проведення маркетингових досліджень;
- облік екологічної ситуації і планування природоохоронних заходів;
- оцінка і використання прогресивного досвіду і передових досягнень конкурентів (бен маркетинг інновацій);
- організація кооперації в інноваційних програмах;
- облік об’єктивних тенденцій науково-технічного прогресу.

По своєму змісті і за часом задачі мають стратегічну й оперативну складову. Стратегічна складова сприяє довгостроковому виживанню інноваційного підприємства і забезпечується стратегічним менеджментом. Оперативна складова виступає коштами реалізації обраної стратегії розвитку і забезпечується системами оперативного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Микитюк І.І. // Інноваційний менеджмент: Навч. носіб. К.: ЦУЛ, 2007 р. - с.165-170

2. Заварзіна Т.В., Жук Т.В. Дослідження тенденцій обсягу фінансування інноваційного розвитку України / Т.В. Заварзіна // Сталий розвиток. – 2012 р. – № 6 (16). – с. 336-339

3. Іляшенко С. М. // Основи інноваційного менеджменту. – 2014 р. – с.287-291

Лапа Олександр
студент
Македон Галина
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Зі зростанням науково-технічного прогресу буде зростати важливість питання інформаційної безпеки. Інформаційну безпеку трактують як стан захищеності встановлених законодавством норм та параметрів інформаційних процесів та відносин, що забезпечує необхідні умови існування держави, людини та суспільства як суб'єктів цих процесів та відносин

У світі навіть існує Міжнародний день захисту інформації, який святкується 30 листопада. Про нього в 1988 році оголосила американська Асоціація комп'ютерного обладнання. В цьому році було зафіксовано першу масову епідемію хробака і фахівці задумалися над необхідністю комплексного підходу до забезпечення захисту інформації.

Ще один факт, що підтверджує важливість даного виду управління – результати опитування компанії PriceWaterHause Coopers, яке вона провела у 2014 році серед 10 тис топ-менеджерів із 115 країн світу.

Так світове зростання кількості інцидентів в області інформаційної безпеки в 2012 році складало 17%, а у 2013 – 25%.

Основними джерелами загрози інформаційній безпеці респонденти називали: хакерів (32%), нинішніх співробітників (31%), колишніх співробітників (27%), поточних постачальників послуг (19%), конкурентів (14%). Це свідчить про те, що невід'ємною складовою забезпечення інформаційної безпеки є кадрова політика компанії.

Наслідками інцидентів в сфері інформаційної безпеки є: витік інформації про співробітників (35%), витік чи втрата даних про клієнтів (32%), втрата внутрішніх даних (29%), крадіжка даних про клієнтів чи співробітників (23%). Середній же розмір збитку від такого інциденту оцінюється на рівні $ 531.

Про важливість інформаційної безпеки говорить той факт, що в 2000 році міжнародним інститутом стандартів ISO розроблено та запроваджено спеціальний стандарт інформаційної безпеки – стандарт ISO 17799 [1]. Цей стандарт встановлює єдині правила та підходи до побудови системи інформаційної безпеки та встановлює можливість аудиту інформаційних систем з точки зору безпеки. Окремим розділом у стандарті виділено управління доступом до ресурсів ІС. Управління доступом передбачає контроль доступу до ресурсів системи та послуг, що надаються, а також протидію несанкціонованої активності у системі. Санкціонований доступ до ресурсів системи має дозволяє забезпечити:

- авторизацію користувачів на початку робо- ти з системою; – встановлення різним користувачам системи різних прав до доступу до її ресурсів;

- встановлення кожному користувачеві переліку допустимих операцій, що можуть змінювати стан інформаційної бази;

- встановлення меж та контроль доступу до перегляду інформаційних ресурсів користувачами з різними рівнями допуску.

Зневага питаннями захисту інформації може призвести до повного банкрутства. Тому питання аналізу загроз і ризиків є визначальним при побудові ефективної системи захисту інформації. Однак, за оцінками фахівців, лише не більше 5% підприємств використовують власні методики аналізу ризиків, що дозволяють виконувати кількісний аналіз та оптимізацію підсистеми інформаційної безпеки. Водночас дії внутрішніх порушників, такі як недбалість співробітників, крадіжки інформаційних ресурсів та IT-устаткування, фінансові й інші види шахрайства з використанням інформаційних систем і ресурсів тощо, набагато рідше стають предметом уваги при розв'язанні проблем інформаційної безпеки у випадку, якщо вони розглядаються у відриві від загальних завдань забезпечення економічної безпеки. Результати досліджень показують, що більшість підприємств не вживають достатніх заходів для захисту від дій інсайдерів. Статистика у сфері інформаційної безпеки свідчить, що близько 80% зловмисників належить до інсайдерів. У компаніях телекомунікаційної галузі на їх дії припадає близько 90% фінансових утрат. Людський фактор завжди був і є одним із найважливіших ризиків будь-якого бізнесу, оскільки більшість інцидентів відбуваються саме з вини співробітників. Навмисний відплив часто важко відрізнити від ненавмисного, однак це не завжди потрібно, оскільки наслідки для підприємства при будь-якому із цих варіантів можуть бути катастрофічними. Те, що більшість керівників не знають джерел внутрішніх загроз, говорить про те, що бізнесом приділяється недостатньо уваги інформаційній безпеці, що, утім, є одним із найважливіших факторів існування підприємства. Аналіз, проведений на підприємствах середнього бізнесу, показав, що випадкові кібер-атаки виникають частіше і потенційно можуть нашкодити більше, ніж навмисні атаки інсайдерів. У результаті дослідження з'ясовано, що більшість підприємств приділяють набагато більше уваги захисту від навмисних внутрішніх атак, ніж від більш частих і потенційно більш руйнівних випадкових внутрішніх інцидентів. Поза увагою залишаються питання потенційних внутрішніх ризиків, що виходять від співробітників, які мають доступ до критично важливих систем і секретної інформації. Хоча керівники усвідомлюють існування таких ризиків, турбота про зовнішню інформаційну безпеку часто переважує інші питання.

Надійно гарантувати бізнес від перерахованих негативних явищ можна тільки на основі формування ефективної системи забезпечення інформаційної безпеки. Однак тут існують певні проблеми, що належать, швидше за все, до

організаційно- фінансових. Першою і найбільшою проблемою у створенні системи інформаційної безпеки є відсутність розуміння в керівництва необхідності створення такої системи. Багато керівників підприємств не усвідомлюють, що створювати систему інформаційної безпеки просто необхідно, бо своєчасне створення її позбавить підприємство збитків, а іноді навіть і врятує бізнес. Друга проблема при створенні системи інформаційної безпеки – відсутність достатньої кількості фінансових коштів. Відсутність фінансування з мінімального бюджету для створення системи інформаційної безпеки зустрічається також дуже часто. Приміром, у США і країнах Євросоюзу на створення системи інформаційної безпеки і підтримку її в актуальному стані виділяється від 30% прибутку компанії. В Україні ж якщо фінанси і виділяються, то разово й у недостатній кількості. Їх може вистачити хіба що на продовження ліцензії на антивірус. І лише деякі підприємства, які можна вважати скоріше винятком із правил, планують і приймають бюджет своєї системи інформаційної безпеки виходячи з реальних потреб. Третьою найнебезпечнішою проблемою є ситуація, коли є розуміння керівництва та необхідні кошти, але створення системи інформаційної безпеки доручають фахівцям, що не мають ані відповідної освіти, ані достатнього досвіду. Найчастіше це бувають системні адміністратори або відділ технічної підтримки. Вони, у свою чергу, розцінюють це як установку і налаштування антивірусу. Наявність внутрішнього зловмисника, найчастіше, узагалі не береться до уваги. Відповідно до статистики 70% порушень здійснюється внутрішніми зловмисниками. Ще частіше без належної уваги залишаються канали зв’язку, і переписка керівництва підприємства з діловими партнерами, із клієнтами стає незахищеною. Багато керівників підприємств можуть не бачити очевидного зв’язку між утратою доходів і відсутністю фінансових ресурсів у системі інформаційного захисту. Тому в першу чергу необхідно подати проблему у зрозумілому для бізнесу вигляді. Це завдання лягає на керівництво служби інформаційної безпеки господарюючого суб’єкта, що має виявити і наочно показати власникам підприємства весь спектр загроз в інформаційній сфері, а також переконати, що протистояти їм можна тільки на основі створення і упровадження ефективних систем захисту інформації.

Список використаних джерел

1. Стандарт ISO 17799 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа к ресурсу: http:// www.17799.com.

2. Закон від 16.07.1999 р. № 996-XIV "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"

Жолобко Марія
студентка І
Городенко Світлана
к.е.н., викладач-методист
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
м.Ірпінь

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На європейському рівні розвиток інтеграції є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві та порівняно новим напрямом досліджень вітчизняної аграрної науки. Європейські орієнтири надають аграрному сектору відповідний вектор розвитку та відкривають нові можливості для відродження сільського господарства, створюють додаткові порівняльні переваги на агропродовольчому ринку в умовах глобалізації економіки. Серозним кроком з позиції поглиблення торговельних відносин між Україною та ЄС має стати Угода про зону вільної торгівлі (ЗВТ), яка сприятиме наближенню вітчизняного аграрного сектора економіки до європейських стандартів, адаптації його до Спільної аграрної політики ЄС (САП ЄС) та розширенню присутності на українському агропродовольчому ринку нових країн-членів ЄС.

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством, є системоутворюючим у національній економіці формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов’язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

Окрім стабільного забезпечення населення країни якісним, безпечним, доступним продовольством, аграрний сектор України, безперечно, спроможний на вагомий внесок у вирішення світової проблеми голоду.

Подальше входження до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі вимагають адаптації до нових та постійно змінюваних умов, а відповідно – до подальшого вдосконалення аграрної політики.

Глобалізація – це об’єктивний процес планетарного масштабу, який має як позитивний вплив на міжнародну економіку, так і негативний. Однак глобалізація економіки – це не лише вигоди від зростання участі країни у світових економічних процесах, але й висока ймовірність втрат, зростання ризиків .

Ключовими питанням є різні підходи до глобалізації з огляду на цілі, яким вона має відповідати. Цілком можна погодитися з тими дослідниками, які вважають, що глобалізація є економіко-політичним процесом, який завжди

виступає у світовій економіці й виражається в диференційованому насиченні лібералізації припливу товарів, послуг, капіталу й людей [7]. Суть глобалізації полягає в трансформації економічної діяльності в різних вимірах від рівня національного до загальносвітового.

Форми господарювання в аграрному секторі в сучасних умовах можна привести до 4-х груп: особисті підсобні господарства населення; фермерські господарства; сільськогосподарські підприємства (господарські товариства, виробничі кооперативи, приватні підприємства); індустріальні високотоварні інтегровані формування (агрохолдинги, агроконцерни). При цьому, на наш погляд, не потрібно протиставляти той чи інший вид організаційно-правової й виробничої форми господарювання один-одному. Потрібно проводити лінію багатоукладності і тільки конкурентне середовище дасть відповідь на питання, які форми мають право на існування в майбутньому, особливо в умовах глобалізації.

Розвиток аграрного виробництва в розвинутих країнах свідчить про поширення процесів об'єднання та укрупнення господарств, їх оснащення новітніми технологіями й технікою. Це пояснюється тим, що такі підприємства значно ефективніше використовують ресурси і є більш конкурентоздатними. Так, у США у великих господарствах із середньою площею земельних угідь 2,7 тис. га продукції виробляється з кожного гектара у 7 разів більше, ніж у господарствах, які мають середньостатичний розмір земельних угідь 168 га[2].

Саме тому, на нашу думку, реструктуризація колективних господарств в аграрному секторі має відбуватися в напрямку формування великого товарного виробництва. Важливо зберегти великі масштаби сільськогосподарського виробництва (систему полів, сівозміни, тваринницькі приміщення, переробні потужності, інфраструктуру тощо).

Інтеграційні процеси викликані тим фактом, що аграрний сектор все більше скорочується у бік дрібнотоварного виробництва, що не влаштовує підприємства машинобудування і харчової промисловості, які в процесі розвитку ринкових відносин (а також за обсягами залучення інвестицій, модернізації виробництва, створені ринкової інфраструктури) значно випередили в своєму розвитку виробників сільськогосподарської продукції.

В умовах формування аграрного ринку підвищується актуальність холдингових компаній. До головних завдань холдингових компаній належить інтеграція в єдиний процес усіх основних стадій виробництва : від наукових досліджень, проектування початку виробництва до реалізації продукції. Це досягається об'єднанням під егідою материнської компанії (придбанням контрольних пакетів акцій) капіталів банків, наукових організацій, виробничих підприємств і торговельних організацій [3].

Найбільшими агрохолдингами в Україні є «Миронівській хлібопродукт» (виробництво м'яса птиці), «Астарта - Київ» (виробництво цукру), група компаній «Кернел Груп» (виробництво соняшникової олії), ВАТ «Цукровий союз "Укррос"» (виробництво цукру) тощо [1].

Головна мета створення сучасного інтегрованого об'єднання полягає не тільки у встановленні прямих зв'язків між учасниками, усуненні посередницьких ланок, скороченні витрат та збільшенні прибутку, а й у забезпеченні фінансової сталості його учасників (подолання проблеми диспаритету цін), визначенні об'єктивного підходу до розподілу прибутку шляхом конструктивної взаємодії банків з виробничою сферою, особливому режимі кредитування та оподаткування економічної діяльності .

Майбутнє українського сільського господарства в контексті глобалізації залежатиме від його адаптаційної здатності. На конкурентоздатність вітчизняного сільського господарства на світовій арені, на наш погляд, впливатимуть три групи передумов:

– макроекономічні передумови, що визначаються динамізмом і раціональністю вітчизняної економіки;

– інноваційно-інвестиційні передумови, насамперед у формуванні відповідного клімату всередині країни та на рівні кожного господарюючого суб'єкта;

– розвиток сільського господарства відповідно до прийнятих соціальних стандартів.

По відношенню до глобалізації стратегічні напрямки розвитку вітчизняного сільського господарства має сформулювати [6]:

– поступова дерегресивна оцінка значення сільськогосподарської продукції й сільського господарства як народногосподарської галузі;

– нові можливості науково-технічного прогресу в сільському господарстві,головне у сфері біотехнологій;

– зростання очікувань «паритетної» самореалізації виробників сільськогосподарської продукції

– вирішальна роль споживачів продовольства в програмуванні розвитку аграрного сектора;

– експортно–імпортна відкритість на міжнародні ринки.

Побудова ринкових відносин в Україні вимагає докорінної зміни структури аграрного сектору. Державна політика має бути спрямована на створення таких структур, які здатні забезпечити ефективне становлення й стійкий розвиток цього сектору економіки в умовах глобалізації та світової фінансово-економічної кризи.

Висновок. Таким чином, в умовах розвитку різноманітності форм власності та господарювання в сучасних умовах особлива роль належить створенню нових економічних зв'язків між суб'єктами аграрного ринку на базі кооперування та агропромислової інтеграції. Інтеграція як напрям аграрної політики має вирішити різнопланові й багаторівневі завдання організації та функціонування аграрного ринку, перш за все, забезпечення його раціональної побудови на основі нормалізації пропорційного обміну між сферами АПК і вирішення

проблеми диспаритету цін через установлення виражених взаємоприйнятих цін на матеріально-технічні ресурси, сільськогосподарську продукцію та продукти харчування.

Зростаючий рівень глобалізації в міжнародній торгівлі, зокрема й продуктами харчування, суттєво впливає на характер проблеми продовольчої самозабезпеченості. У сучасних умовах економічні перетворення в державі повинні узгоджуватися з глобалізаційними процесами у світовій економіці, з їх прогнозними оцінками. Україна має визначити й постійно уточнювати своє місце, свою перспективу, свою роль в інтеграційних процесах по відношенню до провідних гравців на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції:[монографія] /М.Бетлій, О.М.Бородіна Т.Зінчук [та ін.]; за ред. О.М.Бородіної. Ужгород: ІВА, 2006. –496с.

2. Бізнес . –2003 . –21квт. –№16(535). –С.85

3. Осташко Т.О Сільське господарство в умовах СОТ і ЄС / Т.О.Осташко. - К. : Інститут сільського розвитку, 2005. -70 с.

4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України[електронний ресурс]. –Режим доступу: http: //www.ukrstat.gov.ua.

5. Саблук П.Т. Глобалізація і продовольство:[монографія]/П.Т.Саблук, О.Г.Білорус, В.І.Власов.–К…ННЦ ІАЕ. 2008. –632с.

6. Прокопа І.В. Заселеність сільських територій : деструктивні зміни і загрози / І.В.Прокопа ,О.Л.Попова // Економіка і прогнозування . – 2008.–№1.– С.63-84.

7. Niemczyk Europejski model rolnictwa a tendencje globalizacyjne w sektorze rolno-zywnosciowym / J.Niemczyk // Wies i Rolnictwo. - 2001. – nr 3 (112)/ - S. 33-48.

Зубенко Андрій
студент
Грабовецький Олександр
старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Оренда земель в Україні має глибокі історичні корені. Вивчення розвитку земельних орендних відносин дає змогу виділити низку особливостей, які характеризують ці відносини. Простежимо, які етапи пройшли у своєму розвитку перетворення земельних орендних відносин з урахуванням таких основних тенденцій у розвитку правового регулювання оренди земель сільськогосподарського призначення, як перехід від абсолютної заборони угод із

землями до їх дозволу та зміни у суб'єктному складі цих угод. Погоджуючись із М.Д.Казанцевим, який вважає, що "особливість права землекористування полягає у тому, що одна й та ж форма землекористування виявляється у множинності суб'єктів і на землях різного цільового призначення" [1, с.89], визначальними для аналізу приймемо організаційні форми суб'єктів землекористування, які були домінуючими у той чи інший період державного розвитку на землях сільськогосподарського призначення. Після Жовтневої революції 1917р. настав період, який характеризувався негативним ставленням до оренди земель. У Декреті про землю [2, ст.3], прийнятому II Всеросійським з'їздом Рад у 1917р., є запис про те, що земля не може бути здана в оренду (п.1 Селянського наказу про землю, який є частиною Декрету). Йшлося про заборону застосування найманої праці в землеробстві та про те, щоб оренда перестала бути знаряддям експлуатації людини людиною, джерелом нетрудових доходів. Цей Декрет був запроваджений в УРСР Постановою Першого Всеукраїнського з'їзду Рад (11-12 грудня 1917р.) і проголошений основним земельним законом на Україні. На цьому етапі основними землекористувачами виступали одноосібні селянські господарства.

Вперше про дозвіл земельної оренди в Радянській країні йшлося в резолюції IX Всеросійського з(їзду Рад від 26.12.1921р. "Про відбудову і розвиток сільського господарства" [3, с.158]. Страхітливий голод в Україні 1921 року змінив ставлення до оренди земель. На Україні земельна оренда і наймана праця були дозволені Декретом ВУЦВК і РНК УРСР "Про надання незаможним селянським господарствам права тимчасової переуступки користування своєю надільною землею"1922р. [4, ст.282]. За цим Декретом, оренда землі була дозволена лише трудовим господарствам, тимчасово ослабленим внаслідок стихійного лиха, за браком робочих рук (внаслідок смерті працездатного члена сім'ї, призову у зв'язку з мобілізацією, переселення та ін.), реманенту і худоби (тобто чітко визначалось коло орендодавців). Декрет встановлював строк оренди земель – на термін не більше однієї сівозміни, а в разі відсутності такої – не більше ніж на три роки. Декрет зобов'язував орендаря по-господарськи використовувати землю, не допускати хижацького виснаження орендованої земельної ділянки.

Однак практика перших років показала, що короткотермінова оренда призводила до погіршення стану ґрунтів [5, с.38]. Цей період характеризується переходом до суспільного обробітку землі. Вже у Декреті "Про соціалізацію землі" 1918р. ставилось завдання розвитку колективних господарств (ст.11). У розділі II Декрету, під назвою "Хто має право користуватися землями" зазначалось, що "для зайняття сільським господарством земля надається сільськогосподарським товариствам", під якими розуміли сільськогосподарські комуни, артілі і товариства по спільній обробці землі.

22 травня 1922р. ВУЦВК прийняв "Основний закон про трудове землекористування" [6, ст.141], до якого увійшли провідні положення Декрету

“Про надання незаможним селянським господарствам права тимчасової переуступки користування своєю надільною землею”. Відповідно до нього, дозволяли здавати в оренду всієї надільної землі чи її частини тим господарствам, які через певні обставини не могли її обробляти самостійно і, навпаки, здавали в оренду землю ті селяни, які не мали змоги чи не хотіли працювати з повною віддачею. Статті цього Закону майже без змін увійшли до Земельного кодексу УРСР 1922р. [4, ст.750], який став узагальнюючим актом розвитку земельного законодавства цього періоду.

Земельний Кодекс УРСР 1922р. містив спеціальний розділ “Про трудову оренду землі”. Згідно із ст.21 Земельного Кодексу, допускалась передача трудовим господарствам селян всієї чи частини землі в оренду за грошову плату або за іншу винагороду. Оренду дозволяли на строк до 12 років, оформляли відповідним договором, який в обов’язковому порядку підлягав реєстрації у місцевій сільській Раді. Цим Кодексом регламентувалися лише відносини, що виникали при оренді земель трудового користування. До земель трудового користування належали всі землі, які були у користуванні сільського населення до революції, а також ті землі, які перебували в їхньому фактичному користуванні після революції і закріплені за ними постановами земорганів чи з’їздів Рад. Отже, перший Земельний Кодекс УРСР досить чітко регламентував земельні орендні відносини і тісно пов’язував їх з трудовими, що окрім іншого, характеризує ці відносини як земельно-трудові. Характерною рисою цього етапу є і те, що порушувалася традиційна юридична конструкція: орендодавець – власник земельної ділянки.

4 червня 1937р. була прийнята постанова ЦВК і РНК СРСР “Про заборону здачі в оренду земель сільськогосподарського призначення” [7, ст.150]. Згідно з п.3 цієї постанови, заборонялось державним підприємствам і установам, яким надані землі для спеціальних потреб, здавати невикористовувані землі в оренду для сільськогосподарських потреб. Передача цих земель для сільськогосподарського використання могла бути проведена лише безоплатно.

З того часу і до прийняття Закону СРСР “Про кооперацію” 1988р. [8, ст.255] та Указу Президії Верховної Ради СРСР “Про оренду і орендні відносини в СРСР” 1989 р. [5, ст.244], які запровадили два види оренди: внутрішньогосподарську та міжгосподарську, законодавство відносило оренду земель до числа заборонених угод. Цими актами допускалося створення “за бажанням громадян на умовах колективного чи сімейного підряду як головної форми внутрішньогосподарських виробничо-економічних відносин, а також оренди земельних ділянок і основних фондів госпрозрахункових колективів, доходи яких формуються залежно від кінцевих результатів їх господарювання” (ст.36 Закону “Про кооперацію”), та надавалося колгоспам чи іншим сільськогосподарським кооперативам право за рішенням загальних зборів передавати на тривалі строки земельні угіддя на умовах орендного підряду членам кооперативу чи організації споживчої кооперації по договору.

У розвиток положень цих актів були прийняті Основи законодавства Союзу РСР та союзних республік про оренду 1989 р. [9]. Зміни, які відбулися в галузі землекористування, зумовили потребу внесення серйозних змін у чинне земельне законодавство. Основи законодавства про землю 1990р. закріпили різноманітність форм землекористування, в тому числі оренду землі. Стаття 7 Основ – "Оренда землі" – закріпила положення про те, що "у тимчасове користування на умовах оренди земля надається громадянам СРСР, колгоспам, радгоспам і іншим державним, кооперативним, громадським підприємствам, установам і організаціям, спільним підприємствам, міжнародним об'єднанням і організаціям за участю радянських і іноземних юридичних осіб, а також іноземним державам, міжнародним організаціям, іноземним юридичним особам і громадянам" []. Це було значним кроком на шляху відродження земельних орендних відносин, які могли бути як індивідуальними, так і колективними.

Хоч Основи закріпили і певні обмеження щодо індивідуального землекористування, визначаючи у ст.21 цілі, для яких можуть надаватися земельні ділянки у користування (зокрема, для городництва, сінокосіння і випасання худоби). З 1991 року відносини оренди земель в Україні регулюються ст.8 Земельного Кодексу України, яка містить лише вихідні засади оренди земель (визначає коло орендодавців, орендарів і строки оренди).

Якісно новий важливий етап у розвитку орендних земельних відносин розпочав прийнятий 6.10.1998 р. Закон України "Про оренду землі" [9], який встановлює розгорнуте законодавче поле у сфері набуття, реалізації та припинення права на оренду земельних ділянок. Він запровадив низку позитивних новел: про оренду земельних часток (паїв), форми орендної плати, умови суборенди земельних ділянок тощо. Зазначений Закон має кодифікаційний рівень і згодом повинен стати правовою матерією нового Земельного Кодексу України. Разом з тим цей Закон має і деякі недоліки, зокрема у частині визначення кола осіб, які можуть бути орендодавцями земель, що перебувають у державній власності.

Отже, у різні періоди земельні орендні відносини по-різному регламентувалися у законодавстві. Відродження їхнього повноцінного змісту в умовах переходу України до ринкової аграрної економіки має винятково важливе практичне значення. Тому актуальним є введення їх до змісту нового Земельного Кодексу України та встановлення простого механізму їх реалізації селянами.

Враховуючи історико-правові передумови існування оренди земель в Україні, можна стверджувати, що законодавче визнання оренди земель є об'єктивним процесом переходу не тільки до ринку, але й до цивілізованих правових аграрних відносин в Україні.

Список використаної літератури.

1. Калініченко В.В. Селянське господарство України у доколгоспний період (1921-1929). – Харків: Основа, 1991. -394 С.

2. Казанцев Н.Д. Законодательные основы земельного строя в СССР. – М.: Юрид. літ., 1971.- 258 С.

3. Лащенко Р. М. Лекції з історії українського права / Р. М. Лащенко. - К. : Україна, 1998. - 254 с.

4. Полонська-Василенко Н. Історія України : У 2 т. / Н.Полонська-Василенко - К. : Либідь, 1993. - Т.1.До середини XVII ст. - К.: Либідь, 1993.

5. Данкевич А.Є. Розвиток орендних земельних відносин в сільському господарстві /А.Є. Данкевич // Економіка АПК. - 2004. - № 5. - С. 43-46.

6. Данкевич А.Є. Світовий досвід оренди земель / А. Є. Данкевич // Економіка АПК. -2007. - № 3. - С. 138-144.

7. Аграрна реформа в Україні / П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко та ін / за ред. П.І. Гайдуцького. - К. : Вид-во ННЦІАЕ, 2005. - 232 с.

8. Семеряк Ю. А., Москва М. Г.: Науковий вісник НЛТУ України 2010 р., № 20.13, с. 247-253

9. Земельний кодекс Української РСР : Закон України від 08.07.1970 р. № 2874-\Ш // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1970. - № 29. - Ст. 205 (втратив чинність 01 01.1992 р.).

10. Про плату за землю : Закон України від 03.07.1992 р. № 2535-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 38. - Ст. 560 (втратив чинність 01 01.2011 р.).

11. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III// Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 3-4. - Ст. 27.

12. Берлач А. Організаційно-правові проблеми становлення орендних відносин в Україні: історія і сучасність / А. Берлач // Право України. - 1999. - №2. - С. 15-18.

13. Ведомости Съезда народных депутатов СССР и Верховного Совета СССР. – 1989. – №36.

Іванько Анатолій
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

УМОВИ ДОСЯГНЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ РІВНОВАГИ НА РИНКУ

Одними з важливих питань, що потребують вирішення в економіці, є питання макроекономічної рівноваги. В теорії систем зазначається, що однією з властивостей систем є їх спрямування на забезпечення свого рівновагового стану та забезпечення його збереження. Це повною мірою має відношення і до такого класу систем як економічні системи. При цьому слід відзначити особливості встановлення рівноваги в економічних системах. В цих системах стан визначається співвідношенням двох основних сил: попиту та пропозиції. Як стан попиту, так і стан пропозиції зумовлюється участю в його формуванні людей, які

через свою волю, свідомість, прагненням досягти своїх інтересів спрямовують зміни даних станів. В зв'язку з цим окремим питанням виступає дослідження природи досягнення рівноваги на ринку, усвідомлення специфічних законів та умов його забезпечення. В сучасних умовах існування багатогалузевих ринків, досягнення стану рівноваги на них забезпечується не стихійно, а за рахунок використання відповідних механізмів регулювання.

Слід відзначити відмінність в економічній науці відносно акцентів встановлення стану рівноваги. На початку розвитку ринкових відносин, Адамом Смітом зазначалась виключна роль "неспостережної руки" ринку в досягненні рівновагового стану [2]. Як один з основних акцентів його досліджень зазначалось те, що на ринку здійснюється взаємодія сил попиту та пропозиції. При цьому сам ринок визначає обсяги виробництва товарів, доцільних для задоволення попиту. Тобто на початку формування ринкової економіки спостерігається погляд, відносно якого зазначається виключна роль ринкового саморегулювання в визначенні пропорцій виробництва.

В подальшому в різних економічних школах [1, 3] в досягненні стану рівноваги все більша увага стала приділятись ролі державного регулювання у збалансуванні попиту та пропозиції в економіці.

Стану рівноваги можна досягти на окремому ринку. Це буде локальним станом рівноваги. Його також можна досягти в межах всієї економіки країни. В контексті такого розгляду його досягнення тотожно загальному макроекономічному стану рівноваги.

Слід відзначити особливості досягнення загального стану рівноваги в межах макроекономіки:

1) виникає в межах взаємодії сил попиту та пропозиції на багатьох ринках – означає відносне економічне узгодження між наявними ресурсами та їх використанням по фактичній сукупності галузей;

2) є динамічним станом, що досягається на незначний період часу і постійно зазнає викривлення в будь-якому складовому сегменті – певному галузевому ринку;

3) може характеризуватись виключно як загальний, оскільки практично неможливо забезпечити його досягнення по існуючий сукупності галузей;

4) може характеризуватись як ідеальний, який економіка постійно прагне досягти, але який є складним для досягнення.

5) може переважно характеризуватись як частковий, коли відзначається відповідність між попитом та пропозицією не по всіх, а по окремих галузях чи сферах економіки.

Досягнення макроекономічного стану рівноваги потребує дотримання відповідних умов:

1) врахування циклічного характеру економічного розвитку та наявності різних циклів у різних галузях. Одним з найбільш поширених підходів до

типізації циклів є виділення наступних етапів: розвиток, стабілізація, спад. Для кожної галузі буде відзначатись своє особливе встановлення стану рівноваги відповідно господарського циклу розвитку;

2) врахування поширення процесів світової економічної глобалізації та підвищення впливу міжнародної конкуренції на розвиток економіки та забезпечення її загального рівноважного стану.

Дослідження загального стану макроекономічної рівноваги повинно базуватись також і на врахуванні факторів, що можуть перешкодити його досягненню:

1) інерционність економіки та її неможливість швидко пристосуватись до будь-яких змін умов функціонування;

2) негативний вплив монополій, що формують викривлений стан ринку задля забезпечення своєї виключної влади та її використання на ринку.

3) технологічна відсталість певних галузей та їх неможливість забезпечити виробництво конкурентоспроможної продукції;

4) різна якість задоволення попиту. Дестабілізуючий вплив на економіку спричиняють товари іноземних держав, що є більш конкурентоспроможними за рахунок більш дешевої ціни. При цьому, основою встановлення такої ціни може бути або більший рівень державної підтримки окремих галузей в тих державах або їх нижча якість.

При дослідженні загального стану макроекономічної рівноваги доцільно виділити стани наближення до нього: максимально наближений, прийнятний та критичний. Максимально наближений досягається за узгодження станів рівноваги різних галузей. В межах прийнятного стану рівноваги досягається загальне узгодження сил попиту та пропозиції. В свою чергу в межах критичного стану наближення до рівноваги відзначається дисбаланс між попитом та пропозицією, що переважно може мати місце за умов кризи.

Завданням держави за сучасних умов є проведення моніторингу та обґрунтування заходів досягнення стану загальної економічної рівноваги в економіці, що буде сприяти збалансуванню сил попиту і пропозиції та підвищенню рівня раціональності використання обмежених ресурсів в економіці.

Список використаних джерел

1. Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон, В. Нордхаус ; пер. с англ. [под ред. Тарасевича Л.С, Леусского А.И.]. – М. : Бином-КноРус, 1999. – 799 с.

2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Адам Смит ; пер. с англ. В.С. Афанасьева. – М. : Эксмо, 2007. – 957 с.

3. Хикс Дж. Р. Стоимость и капитал / Дж. Р. Хикс ; пер. с англ. [общ. и вступ. ст. Энтова Р. М.]. – М. : Издательская группа «Прогрес», 1993. – 488 с.

Колядко Ольга
студентка
Василенко Ірина
к.е.н., доцент
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

В сучасних економічних умовах постало питання виходу з кризи, в якій опинилася банківська система України. Девальвація гривні, нестабільна ситуація на Сході країни та анексія Криму, розрив господарських зв'язків між підприємствами, різкий спад виробництва в реальному секторі економіки, дефіцит іноземної валюти – зовнішні причини переходу банків до стану неплатоспроможності. Але, крім зовнішніх факторів, не менш важливі внутрішні чинники, зокрема ефективність управління банком. Це зумовлює необхідність реформування системи операційного менеджменту банківських установ.

Американські професори Річард Чейс та Ніколас Аквілано визначають операційний менеджмент як управління всіма ресурсами, необхідними для виробництва продукції та надання послуг організацією [3]. За визначенням Примосткої Л.О., операційний менеджмент у банківській установі складається з дій, які підтримують надання банком фінансових послуг, здійснення інвестиційної, емісійної та міжбанківської діяльності у короткостроковому періоді (не більше одного року) [2].

Основною проблемою операційного менеджменту в умовах економічної нестабільності України стало різке зниження кредитоспроможності клієнтів банку, і, як наслідок – неплатоспроможність самих банків. Причинами були не лише погіршення економічних показників, але і недостатньо виважена політика банків, недосконаліть методичних підходів оцінки кредитоспроможності позичальників.

Наявність забезпечення – один з важливих факторів повернення кредитів. Особливу роль відіграє форма забезпечення. Воно має бути високоліквідним, не втрачати своєї вартості протягом терміну кредитування. Це може бути застава ліквідного майна, нерухомості та прав на них, цінних паперів, депозитів позичальника, гарантії та поручительства третіх осіб, страхування відповідальності за виконання зобов'язань щодо кредитного договору [4].

Методи, які застосовуються для оцінки кредитоспроможності, зокрема коефіцієнтного аналізу, задовільно оцінюють кількісні показники, однак не враховують якісних характеристик позичальників [1]. Зокрема, такі якісні показники, як наявність заборгованості в інших банках та наявність забезпечення при підвищенні відсоткової ставки за кредит для контрагентів, які вже отримали позику, змінюються. При підвищенні ставок кредитування в одному банку існує

висока ймовірність такого ж підвищення і в інших банківських установах, що може бути небезпечним для контрагентів, які мають позики в інших банках. Крім того, при підвищенні ставки кредитування, відносна величина резерву доходів позичальників знижується, їхня фінансова та соціальна стабільність падає.

Для зниження ризику неповернення кредитів банківським установам доцільно використовувати модель, що має залежність повернення кредитів (результативна ознака) від параметрів (факторні ознаки): наявність заборгованості в інших банках, резерв доходів позичальника у випадку підвищення ставки за кредит, можна дослідити за допомогою комплексного багатофакторного аналізу. Тісноту зв'язку між платоспроможністю і ставкою за кредит, наявністю заборгованості в інших банках та наявністю забезпечення проаналізуємо, розрахувавши коефіцієнти кореляції.

Визначення якості побудованої моделі та її елементів здійснюється за допомогою дисперсійного аналізу, оцінка однорідності дисперсій при однаковому числі паралельних дослідів – за допомогою критерію Кохрена. Пристосованість результатів моделі до застосування визначається величиною квадратичної стандартної похибки коефіцієнтів регресії.

Для подолання основної проблеми операційного менеджменту в банківських установах, а саме, неповерненості кредитів внаслідок різкого зниження кредитоспроможності клієнтів банку необхідно реформувати модель оцінки платоспроможності позичальників. Крім кількісних показників потрібно враховувати якісні, зокрема наявність заборгованості в інших банках та резерв доходів позичальників.

Модель, яка дозволить визначати ризик неповернення кредиту у разі підвищення відсотків за позику і передбачити резерв доходів позичальника, який знижує ризик неповернення боргу у випадку підвищення банком ставки за кредит, можна побудувати і дослідити за допомогою комплексного багатофакторного аналізу.

Основним способом захисту банків від кредитних ризиків є аналіз кредитоспроможності та фінансового стану потенційного позичальника. Тільки ретельна та виважена оцінка кредитоспроможності контрагента, його репутації та реальності кредитованого проекту, нададуть змогу банкові прийняти правильне рішення щодо видачі кредиту.

Список використаних джерел

1. Кириченко О.А., Гіленко І.В., Роголь С., Сиротян С.В., Нємой О. М. Банківський менеджмент: Навчальний посібник / К.: Знання-Прес, 2012.- 438 с.

2. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2013. – 468 с.

3. Чейз Ричард Б., Эквилайн Николас Дж., Якобс Роберт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bookre.org/reader?file=1261463&pg=828

4. Шарко Т.М., Постольник Г.О. Забезпечення безпеки кредитних операцій банків України / Шарко Т.М., Постольник Г.О. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_DN_2011/Economics/1_82502.doc.htm

Кот Ольга
студентка
Македон Галина
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТЕХНОПАРКІВ В УКРАЇНІ

Особливістю інноваційної діяльності є великий рівень витрат при розробці інновації, а також значні витрати і високий рівень ризику при виході інноваційної продукції на ринок. У всіх без винятку країнах держава забезпечує комплекс заходів щодо підтримки інноваційної діяльності.

Для України створення і функціонування технопарків є унікальною можливістю для наукових установ і провідних університетів профінансувати розробки, а бізнесовим структурам в свою чергу отримати можливість працювати в інноваційній сфері і мати якісні кадри і лабораторні потужності. Ці утворення мають вузьку спеціалізацію, хоча і використовують власні розробки у додаткових сферах.

Ефективний шлях впровадження науково-технічних розробок пролягає через розгалужену мережу малих і середніх інноваційних фірм, здатних швидко і з мінімальними витратами розробляти конкурентноздатну продукцію. У цьому випадку учасниками технопарків можуть бути вже існуючі підприємства як і зацікавленні у співпраці з науковим центром у сфері впровадження його розробок, або у використанні інфраструктури та обладнань наукового центру. Але часто виникають зовсім нові інноваційні підприємства, що не мають досвіду ведення бізнесу і потребують підтримки з боку спеціальних «технологічних бізнес інкубаторів», які формують сприятливе підприємницьке середовище для початківців з усім спектром наукових, виробничих, фінансово-кредитних послуг та менеджменту. З урахуванням українських реалій, було прийнятною модель так званого «віртуального» технопарку, або «технопарку без стін», що не вимагає первинних капіталовкладень. Прикладом таких технопарків до моменту розробки української моделі, вже були в США, одним з таких парків

територіально не обмежено є Robert Scott Incube. Його завдання – створення та виведення на ринок інноваційних компаній, спочатку їхні радіус дії був 300 миль, зараз вся земна куля. Розроблена і реалізована в Україні концепція таких технопарків у вигляді науково-промислових комплексів «віртуального» технопарку, або «технопарку без стін» виправдана бо є нічим іншим як високоефективним заходом що наповнює бюджет. Висока економічна ефективність такої моделі дозволяє забезпечити показники, що перевищують показники традиційних технопарків, та українські технопарки за результатами 2000-2007 рр. випускали на 1 грн. держпідтримки 18,5 гривні інноваційної продукції.

Взагалі у світі головними галузями у сфері інновацій є медицина, біотехнології, ІТ-галузь та альтернативні джерела енергії. Потенціал України у сфері інноваційної діяльності колосальний. Зокрема:

1) Динамічний розвиток ІТ-індустрії (Україна входить в Топ 20 провідних країн з ІТ-аутсорсингу та високотехнологічних послуг);

2) Високий рівень технічної освіти (8 місце в світі у світі за кількістю студентів вищих навчальних закладів, понад 160000 випускників технічних спеціальностей щороку);

3) Доступні умови для ведення бізнесу:

- безвізовий режим для більшості країн ЄС, США, СНД, Швейцарії, Японії;

- унікальне географічне розташування у центрі ЄвропиСвітовий лідер за кількістю талантів:

4) Світовий лідер за кількістю ІТ-талантів:

- 3 місце в світі за кількістю сертифікованих ІТ-спеціалістів;

- 17 місце в світі за кількістю зареєстрованих патентів;

- 1 та 11 місце в Центральній та Східній Європі відповідно за кількістю кваліфікованих спеціалістів у сфері ІТ-аутсорсингу

Технологічні парки у вітчизняній практиці стали домінуючою формою організації інноваційних процесів, яких в Україн. Їх нараховуться 17, серед них: «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», «Інститут зварювання ім. Платона», «Інститут монокристалів», «Вуглемаш», «Київська політехніка», «Інститут технологічної теплофізики», «Укрінфотех», «Інтелектуальні інформаційні технології», «Bionic Hill».

Так на території Київського Політехнічного інституту планують побудувати інноваційний технопарк Polyteco science city загальною площею 251 000 квадратних метрів. У 2015 році була підписана угода про співпрацю між НТУУ «КПІ», науковим парком «Київська політехніка» та компанією «Айланд Менеджмент», яка займеться реалізацією проекту. Передбачається, що протягом найближчих років на території КПІ з'явиться кілька будівель, в яких розмістяться бізнес-інкубатор, венчурні фонди, лабораторії прототипів, приміщення для високотехнологічних виробництв, лекторії, офісні приміщення, коворкінг-центр, готель, кафе і ресторани. Вартість реалізації проекту оцінюється приблизно в $

170 млн. За задумом ініціаторів проекту, гроші на науковий парк дадуть приватні інвестори.

Ще один потужний новий проект – інноваційний парк містечко «Bionic Hill» у Святошинському районі Києва, в якому працюватимуть провідні міжнародні й українські компанії у галузі ІТ, біотехнологій та енергозбереження. Це 300000 м^2 бізнес-простору, 450000 м^2 житлової нерухомості, 120000 м^2 соціальної інфораструктури і будівництво якого розпочалося з 2014 року.

Освітнім центром є перший в Україні відкритий міжкорпоративний ІТ-університет BIONIC University. Заклад працює з 2012 року на базі найстарішого Києво-Могилянської академії, а згодом переїде на територію інноваційного парку у власну будівлю.

За оцінками Ernst&Young, BIONIC Hill забезпечить 35 тисяч робочих місць (передусім для молоді) та щорічні податкові надходження у $160 мільйонів. Проект реалізується за ініціативою провідного українського девелопера – компанії UDP, яка планує інвестувати у нього близько $1 млрд.

Відзначимо, що на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України теж є зареєстрований технопарк, який на даний момент не отримав таких потужних інвестиційних надходжень. Та, відзначимо, що він має колосальний кадровий і науковий потенціал як провідний аграрний ВНЗ, зокрема в сфері біотехнологій.

Для забезпечення впливу місцевої влади на розвиток інноваційних процесів в деяких регіонах України обласними державними адміністраціями було розроблено та затверджено регіональні програми, в яких стратегічною метою діяльності цих регіонів визначено формування інноваційної моделі розвитку економіки. Такі програми було затверджено, зокрема, в Черкаській області – «Обласна програма науково-технічного та інноваційного розвитку на 2009-2012 р.», в Запорізькій – «Цільова економічна програма інноваційного розвитку Запорізької області на 2009-2013 р.», але на превеликий жаль такий розвиток інноваційних процесів феномен для місцевих влад, це є однією з причин малого інвестування інноваційного бізнесу.

На сьогодні технопарки є єдиною в Україні формою інноваційної діяльності, що реально діє. Та його успішний розвиток можливий лише за грамотної державної підтримки як у фінансовій сфері, так і законодавчій і регулюючій. Створення в Україні простору для інновацій, бізнесу та комфортного життя дозволить пришвидшити модернізацію національної економіки та залишити в Україні талановитих фахівців.

Список використаних джерел

1. Антипов І. В. Інноваційний розвиток національної економіки в контексті створення інноваційних інфраструктур в освітній галузі // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – 2010. – Випуск 148. – С. 1-8.

2. http://www.bionic-hill.com/

Курляндчик Александр
старший преподаватель
УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»
г. Горки
Республика Беларусь

САХАРНАЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ: МАКРОАНАЛИЗ МИРОВОГО РЫНКА

В настоящее время основные проблемы сахарной отрасли Республики Беларусь лежат в области реализации готовой продукции. В связи с этим особую важность приобретают анализ мирового рынка сахара, поиск регионов с дефицитом его производства, изучение предложений основных конкурентов и возможностей вхождения на данные рынки. Это также актуально с позиций экономии затрат (минимизация цен на закупку импортного сырья, снижение транспортных затрат) и увеличения выручки от реализации продукции на экспорт. Для получения желаемого финансового эффекта от производства сахара необходима выработка финансовой стратегии дальнейшего развития сахарной отрасли Республики Беларусь.

Финансовая стратегия представляет собой систему формирования и воплощения приоритетных финансовых целей и путей их реализации за счет эффективного привлечения и использования финансовых ресурсов, координации их потоков, обеспечения необходимого уровня финансовой безопасности на основе непрерывного учета изменений факторов внешней и внутренней среды.

Процесс разработки и реализации финансовой стратегии должен приводить к максимальной эффективности работы, т.е. получению большего результата при аналогичных затратах за счет оптимизации финансовой деятельности. Финансовая стратегия должна предполагать не только положительный экономический эффект для предприятия или отрасли, но и общую оптимизацию всех направлений деятельности — производственной, маркетинговой, инновационной и иной, которая достигается благодаря взаимодействию функциональных стратегий друг с другом и с основной из них — финансовой.

Исходя из особенностей функционирования предприятий сахарной промышленности, целей и направлений их деятельности, а также условий внешней среды нами была разработана финансовая стратегия выхода предприятий сахарной промышленности Республики Беларусь на внешние рынки в условиях конкурентной среды, учитывающая закономерности и тенденции развития мирового рынка сахара. Обоснованы эффективные направления продвижения продукции в регионы с устойчивым дефицитом сахара и конкурентная цена реализации, позволяющие диверсифицировать рынки сбыта во избежание зависимости от ситуации в отдельном регионе. Данная стратегия включила в себя разработку и реализацию следующих этапов: формирование стратегической цели финансовой деятельности сахарной отрасли;

анализ тенденций развития мирового рынка сахара; выявление регионов с устойчивым дефицитом производства сахара; обоснование финансовых возможностей производства и продажи продукции на рынках дальнего зарубежья с учетом обеспечения конкурентного уровня отпускной цены отечественного сахара.

Анализ и оценка финансовой базы функционирования сахарной отрасли показали, что основным сдерживающим фактором дальнейшего устойчивого ее развития является проблема реализации готовой продукции. Учитывая то, что предприятия сахарной промышленности полностью покрывают потребности внутреннего рынка в сахаре, на первом этапе мы определили в качестве стратегической финансовой цели дальнейшего развития сахарной отрасли Республики Беларусь выход предприятий сахарной промышленности страны на новые внешние региональные рынки в условиях конкурентной среды. Постановка данной стратегической цели обусловила разработку и реализацию дальнейших этапов финансовой стратегии.

На втором этапе был проведен анализ тенденций развития мирового рынка сахара. Хотя в последние годы темп прироста мирового производства сахара значительно снизился по сравнению с предыдущими десятилетиями, несмотря на замедление, он сохранил положительную тенденцию. Основная особенность сахарного рынка заключается в производстве абсолютно идентичного товара из различного сырья (сахарный тростник и сахарная свекла). Готовый продукт (белый сахар) содержит не более 0,25 % примесей, т.е. фактически является химически чистой сахарозой. По потребительским свойствам сахар, производимый из свеклы и сырца, идентичен. Сырьевая структура мирового производства сахара за данный период характеризуется опережающими темпами производства тростникового сахара. После второй мировой войны форсированные темпы восстановления хозяйства странами Восточной и Западной Европы привели к быстрому росту производства свекловичного сахара. Производство тростникового сахара развивалось медленно, так как оно было сконцентрировано в развивающихся странах, многие из которых были колониями. Однако уже начиная с 1970 г. темпы производства тростникового сахара значительно опередили темпы производства свекловичного.

Несмотря на то, что сахар производят большинство стран мира, более половины его выпуска приходится на десятку ведущих мировых производителей. Первое место в мире сегодня занимает Бразилия. Увеличили свою долю в мировом производстве Индия (3-е место), Китай (4-е место). Стабильное положение в мировом производстве сохраняют страны ЕС (2-е место), США (5-е место).

Учитывая большие объемы производства сахара в мире, белорусским производителям особо важно: во-первых, реально оценить регионы

значительного потребления этого продукта; во-вторых, предложить импортерам приемлемые условия поставок.

В настоящее время Индия и страны Европейского союза являются самыми большими потребителями сахара в мире. Около 75 % его объема используется для производства продукции пищевой промышленности (напитки, бисквиты, молочные продукты, джемы, шоколадные изделия и т.д.), а 25 % — потребляется непосредственно в домашних хозяйствах и общественном питании. Третье место по величине потребления занимают страны СНГ, где производство сахара не покрывает потребностей и у белорусских предприятий есть возможности завоевания данного рынка сбыта.

На третьем этапе для выбора потенциальных потребителей белорусского сахара было необходимо изучить региональные балансы производства и потребления, выявить регионы с дефицитом сахара, определить удаленность потенциальных конкурентов от регионов с дефицитом данного продукта и с учетом этого выработать стратегию вхождения на рынки отдельных стран.

В мире существует ряд регионов, являющихся стабильными импортерами сахара. Регионом самого большого дефицита является Ближний Восток. Далее следуют страны СНГ, хотя прослеживается тенденция снижения значения данного показателя. Достаточно крупными регионами-импортерами являются Северная Америка, Северная Африка, а регионом с избыточным производством — Южная Америка.

Учитывая то, что Северная Америка и Северная Африка находятся в непосредственной близости от регионов (Центральная и Южная Америка, страны Карибского бассейна), обладающих значительным экспортным потенциалом и относительной дешевизной производимой продукции, они не представляют дальнейшего интереса для исследования в качестве потенциальных рынков сбыта белорусского сахара.

Наиболее привлекательными для реализации отечественного сахара с точки зрения дефицита и удаленности от регионов–экспортеров являются страны Ближнего Востока, Восточной Азии и азиатского региона СНГ (Туркменистан, Казахстан, Азербайджан, Кыргызстан).

В заключение следует отметить, что производственные мощности сахарных заводов Республики Беларусь с учетом проведенной реконструкции способны в оптимальные сроки покрыть внутренние потребности республики в сахаре (до 400 тыс. т) и обеспечить производство в необходимых объемах сахара на экспорт за счет переработки как отечественного сырья, так и импортного тростникового сахара-сырца. Для сохранения конкурентоспособности отечественной сахарной промышленности и продвижения товара на рынки стран Азии заводам необходимо выработать

Лабурдова Ирина
к.э.н., доцент
УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»
г. Горки
Республика Беларусь

КРЕДИТИРОВАНИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Заключительным этапом процесса привлечения кредитных ресурсов является оценка эффективности их использования. Проведение оценки эффективности использования кредитов, предполагает дальнейшую разработку программы основных направлений совершенствования процесса управления заемным капиталом, что во многом обусловливает финансовую устойчивость организаций. Дальнейшая дискуссия по вопросам эффективности использования кредитных ресурсов основывается так же и на том, что не решены вопросы методологического характера этого направления.

В настоящее время существует несколько основных методик оценки эффективности использования кредитных ресурсов.

Первая, предлагает применять показатели выхода валовой продукции, денежной выручки и прибыли в расчете на 1 рубль среднегодовой стоимости непогашенных кредитных вложений. Вторая, основана на использовании расчетного показателя, выраженного в виде отношения погашенного кредита к полученному кредиту, обосновывая применение его тем, что погашается кредит не чем иным как денежной выручкой, поступающей на текущий (расчетный) счет организации. Третья – на использовании такого показателя как эффект финансового рычага, позволяющий определить на сколько выгодно привлекать кредиты на данном предприятии в зависимости от уровня процентной ставки кредитных ресурсов и рентабельности собственного капитала.

Существующие подходы в оценке эффективности использования кредитных ресурсов имеют как положительные, так и отрицательные стороны.

Так, не понятно, какую часть валовой продукции, денежной выручки, прибыли использовать в расчете на рубль кредитных вложений? Этот вопрос возникает в связи с тем, что полученный кредит имеет четко целевое назначение в определенном временном периоде образования результата и не участвует в формировании всего объема указанных показателей. Также не обосновано использование в расчете среднегодовой стоимости непогашенной задолженности кредитных ресурсов? С нашей точки зрения, более правильно использовать показатель, выраженный абсолютной величиной полученных или использованных кредитных ресурсов. С целью устранения указанных недостатков мы предлагаем методику расчета эффективности использования кредитов с использованием поправочного интегрального коэффициента, который корректирует основные показатели выхода валовой продукции

(денежной выручки или прибыли) на рубль кредитных вложений. Интегральный коэффициент в свою очередь представляет собой среднюю геометрическую из произведения частных коэффициентов. Каждый из них может быть рассчитан как отношение, например, суммы полученных кредитов для оплаты труда работников к общим затратам на оплату труда, включенным в общие затраты на основное производство.

$$Э_{кр} = \frac{ВП \times к_{инт}}{\sum_{i=1}^{n} Кр_i}; Э_{кр} = \frac{ДВ \times к_{инт}}{\sum_{i=1}^{n} Кр_i}; \; Э_{кр} = \frac{П \times к_{инт}}{\sum_{i=1}^{n} Кр_i}$$

Где: $Э_{кр}$ - показатель эффективности использования кредитных ресурсов, руб/руб;

ВП, ДВ, П – соответственно валовая продукция, денежная выручка и прибыль от реализации продукции, тыс. руб.;

$к_{инт}$ - интегральный поправочный коэффициент;

$\sum_{i}^{n} Кр_i$ - общая сумма кредитных ресурсов, полученная за отчетный год, тыс. руб.

$$к_{инт} = \sqrt[n]{к_1 \times к_2 \times ... \times к_n}.$$

Где: $к_1$, $к_2$, $к_n$ - частные поправочные коэффициенты.

$$к_1 = \frac{Кр_{опл.тр.}}{\sum З_{опл.тр.}}; \; к_2 = \frac{Кр_{топливо}}{\sum З_{топливо}}.$$

Где: $Кр_{опл.тр.}$, $Кр_{топливо}$, $Кр_{др}$ - объем кредита, полученный соответственно на выплату заработной платы, приобретение топлива, минеральных удобрений и другие цели, тыс. руб.;

$\sum З_{опл.тр.}$, $\sum З_{топливо.}$, $\sum З_{минерал.удобрения.}$ - величина затрат соответственно на оплату труда с отчислениями и топлива в составе общих затрат на основное производство, тыс. руб.

Применение данной методики можно проследить на базе показателей таблицы 1.

Данные таблицы 1 показывают, что применяя ранее используемые методики, можно свидетельствовать о неизменности эффективности краткосрочного кредитования. В то же время, по предлагаемой методике, т.е. с учетом коэффициента участия кредитов, выход валовой продукции в расчете на 1 рубль кредитных вложений возрос на 29%. Это свидетельствует о повышении эффективности кредитных вложений.

Использование предлагаемых коэффициентов и данной методики расчета эффективности использования кредитных ресурсов позволит оценить выход

результативных показателей (валовой продукции, денежной выручки и прибыли), полученных не в целом по предприятию, а от вложения полученных, конкретных сумм кредитных вложений за определенный период времени.

Таблица 1.

Эффективность использования кредитных ресурсов

Показатели	2012 г.	2013 г.	2013 г. в % к 2012 г.
Объем полученных кредитов на минеральные удобрения и выплату заработной платы, тыс. руб.	20000	72353	361,8
Погашено кредитов, тыс. руб.	20000	72353	361,8
Производственные затраты на оплату труда и минеральные удобрения, тыс. руб.	175000	222000	127
Доля кредитных ресурсов в сумме производственных затрат на выплату заработной платы и минеральные удобрения (коэффициент участия кредитов)	0,1	0,33	X
Валовая продукция (по себестоимости), тыс. руб.	534000	754000	141
Валовая продукция с учетом коэффициента участия кредитов, тыс. руб.	53400	249000	466
Выход валовой продукции на 1 рубль кредитных вложений, руб.	2,68	3,44	129
Приходится погашенных кредитов на рубль полученных, руб	1	1	100

Список использованных источников

1. Грузинская Е.В. Система и механизм кредитования/ Е.В.Грузинская; под ред. В.Н.Грузинского.- Горки: Белорус. гос. с.-х. акад., 2012.- 233с.

Лимар Валерія
к.е.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

РОЗВИТОК БІОЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Інтеграція України у світовий економічний простір з урахуванням вичерпності традиційних енергоносіїв вимагає нових підходів до формування і впровадження організаційно-економічних засад енергетичного розвитку галузей національного господарства. В сучасних умовах дана проблема є актуальною, оскільки енергетичний розвиток національного господарства тісно пов'язаний з підвищенням конкурентоспроможності національної економіки як у промисловості, так і в сільському господарстві. В структурі національного господарства значну питому вагу займає енергоємне виробництво, що ставить вітчизняну

економіку в залежність від кон'юнктури світового енергетичного ринку. Вичерпність традиційних енергоносіїв та, відповідно, підвищення вартості паливно-енергетичних ресурсів негативно впливає на формування собівартості сільськогосподарської та промислової продукції, що зменшує її конкурентоспроможність на світовому рівні. Тому спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази та здійснити диверсифікацію джерел енергопостачання є першочерговими завданнями державного рівня.

Галузь біоенергетики в Україні має чи не найбільший потенціал розвитку. Це обумовлено особливостями клімату, потенціалом аграрного сектору і наявністю необхідної робочої сили. Найбільший енергетичний потенціал в Україні мають такі види біомаси, як сільськогосподарські культури, відходи деревини, рідкі види палива з біомаси, біологічна складова твердих побутових відходів, біогаз.

Проте реалізація наявного потенціалу біоенергетики ускладнюється тим, що не розвинуті інфраструктура та сировинна база, які необхідні для забезпечення безперебійних поставок сировини, низький рівень розвитку галузей-постачальників устаткування, а також малий обсяг генерації кожного окремого об'єкта. У зв'язку з цим динаміка виробництва електричної енергії з біомаси відстає від електрогенерації на базі інших відновлюваних джерел енергії. Однак використання біомаси може стати важливою складовою у балансі виробництва теплової енергії. При цьому важливу роль має відіграти запровадження стимулюючого тарифоутворення на теплову генерацію з відновлюваних джерел енергії та розвиток ринку енергетичної біомаси в Україні.

Далі структуровані проблеми, що перешкоджають розвитку біоенергетики в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Аспекти	Проблеми	Пропозиції щодо вирішення
1	2	3
Нормативно-правові	• відсутність чіткої державної політики щодо розвитку біоенергетики; • відсутність діючої державної програми комплексного розвитку біоенергетики; • недосконаліть чинної законодавчої бази стосовно біоенергетики	• прийняти декларацію на державному рівні з конкретною часткою біопалива в загальному споживанні енергії; • визначити державний орган, відповідальний за розвиток біоенергетики в Україні; • внести зміни в існуючі, а також розробити та прийняти на законодавчому рівні нові закони.
Фінансово-економічні	• відсутність економічних стимулів для впровадження біоенергетичних проектів; • низький рівень фінансової спроможності українських компаній; • висока вартість банківських кредитів;	• забезпечити фінансову підтримку споживачам біоенергетичного обладнання (субсидії, тощо); • надати податкові пільги (звільнення від ПДВ, нарахування податку на прибуток за пільговими ставками);

	• відсутність фінансових стимулів для підприємств по переведенню котелень муніципальної та державної форм власності з природного газу на біопаливо;	• надати пільги по сплаті податків та мита у випадку імпорту котлів та іншої біоенергетичної техніки; • надати адресну фінансову підтримку науково-дослідним інститутам в галузі біоенергетики.
Виробничі	• недосконалий розвиток ринку сировини для виробництва біопалива в Україні.	• визначити реальні обсяги сировини для виробництва біопалива та напрями її використання;
Технологічні	• обмеженість постачальників відповідного обладнання; • слабкий розвиток інфраструктури	• забезпечити повну фінансову підтримку науково-дослідних розробок щодо виробництва відповідного обладнання;
Інформаційні	• недостатній обмін інформацією між всіма державними установами, що працюють в сфері біоенергетики; низький рівень обізнаності споживачів.	• застосовувати нові методи розповсюдження інформації щодо біологічної енергетики, наприклад дорадчі служби.

На сьогоднішній день правові та економічні умови для розвитку біоенергетики не створені. Можна виділити такі основні напрямки державного регулювання біоенергетики, які могли б дати поштовх її розвитку. По-перше, організаційно-правовий напрямок, який має забезпечити формування довгострокової стратегії розвитку біоенергетики, створити досконалу законодавчу базу, прийняти довготривалу державну програму розвитку галузі, спрощення ліцензійного порядку, створення технічних умов та стандартів виробництва. По-друге, фінансово-економічний напрямок, який би включав заходи щодо формування привабливого інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій для будівництва заводів, створення податкових канікул як для виробників, так і для споживачів біопалива протягом певного періоду, надання їм інших преференцій на початкових етапах. По-третє, техніко-технологічний напрямок державного регулювання має бути направлений на обгрунтування схем територіального розміщення та встановлення оптимальних потужностей з виробництва енергії з біомаси, виявлення найкращих технологічних схем виробництва, формування найбільшого потенціалу сировинної бази. Комплексний та системний підхід дасть змогу створити систему державного регулювання розвитку альтернативних джерел енергії в Україні.

Список використаних джерел

1. Бабко В. М. Державна підтримка сільськогосподарського виробництва як чинник забезпечення його конкурентоспроможності / В. М. Бабко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 7. – С. 79–81.

2. Бежан А. В. Экологические и экономические аспекты использования нетрадиционных и возобновляемых источников энергии: прогноз до 2050г. / А.В.Бежан // Энергия: экономика, техника, экология. – 2007. – № 11 – С. 36–39.

3. Гололобова Т. В. Стан і перспективи української енергетики за переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку / Т. В. Гололобова // Проблеми науки. – 2005. – № 10. – С. 49–52.

4. Про Національний план з відновлюваної енергетики на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1.10.2014 року № 902-р [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/902-2014-%D1%80/page.

5. Innovating for sustainable growth. A bioeconomy for Europe [European Commission] / Brussels, 2012. – 59 p.

6. The bioeconomy to 2030. Designing policy agenda. Main findings and policy conclusions [OECD internationals future projects]: [Electronic resource] / http://www.oecd.org/futures/long-termtechnologicalsocietalchallenges/42837897.pdf.

Литвиненко Андрій
студент
Шуміцька Вікторія
студентка
Македон Галина
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Функціонування фондового ринку є однією з умов існування потужної фінансової системи та приналежності держави до глобального економічного середовища. Україна має достатній потенціал для розбудови національного фондового ринку, темпи зростання якого випереджатимуть динаміку росту валового внутрішнього продукту. З метою впорядкування цього процесу і повинна бути підготовлена чітка програма, яка має визначати основні напрями його подальшого реформування та суттєвої модернізації на всіх рівнях – правовому, інституціональному та технологічному.

В Україна такою програмою є проект Програми розвитку фондового ринку України на 2015-2017 роки. ЇЇ розробка відбувалась на тлі фінальної стадії підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та її ратифікації, яка передбачає заохочення співробітництва між відповідними регуляторними та наглядовими органами, зокрема обмін інформацією, досвідом щодо фінансових ринків через обмін персоналом та спільне навчання.

Для підвищення ефективності регулювання ринку цінних паперів необхідно переглянути законодавчу базу в цілому та ту її частину, яка пов’язана

безпосередньо з фінансовим сектором, а також детально перевірити стратегії та практики безпосередньої діяльності інститутів, відповідальних за регулювання ринку цінних паперів. Ще однією з передумов підготовки та реалізації Програми – підвищення позиції нашої держави у відомому рейтингу Doing Business («Ведення бізнесу»), який оцінює законодавство, пов'язане з регулюванням бізнесу, та його застосування у 189 країнах, а також в окремих містах (зараз із 189 країн Україна за показником індексу рівня захисту прав інвесторів знаходиться на 128 місці з показником 4,3 (при максимальному балі 10)).

За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) року в Україні зареєстровано 10 організаторів торгів на фондовому ринку [1]. У світі не так багато країн, яким притаманна така кількість фондових бірж. Проте кількість аж ніяк не впливає на якість послуг, навпаки, призводить до децентралізації попиту та пропозиції на цінні папери, провокує процес маніпулювання цінами на ринку, призводить до встановлення різних правил укладення та виконання біржових договорів. До трійки лідерів відносяться ПФТС, Перспектива та Українська біржа. На ці три біржі припадає 93,6% загального обсягу торгів.

Основними показниками, що характеризують рівень розвитку фондового ринку, є: обсяг залучених інвестицій, обсяг випуску цінних паперів, обсяг торгів на ринку цінних паперів, різноманітність структури фондових інструментів (табл. 1).

Таблиця 1

Показники розвитку фондового ринку України за 2013 рік

Обсяг емісії цінних паперів за 12 місяців 2013 року, млн грн.	144 379,24
Залучення інвестицій у цінні папери за 12 місяців 2013 року, млн грн.	144 379,24
Вартість активів інвестиційних та пенсійних фондів протягом 9 місяців 2013 року, млн грн.	175 078,63
Співвідношення капіталізації лістингових компаній до ВВП протягом 9 місяців 2013 року, %	23,87
Частка біржового ринку в 2013 році, %	28,12

За результатами реалізації попередньої Програми розвитку фондового ринку України на 2012 - 2014 роки було досягнуто таких результатів:

- залучення в середньому щорічно не менш як 100 млрд. грн. у цінні папери, у тому числі як інвестиції не менше як 75 млрд. грн. (досягнуто - у 2013 році було залучено 142,03 млрд. грн., у тому числі як інвестиції - 141,77 млрд. грн.);
- збільшення до 300 млрд. грн. капіталізації лістингових компаній (досягнуто - у 2013 році становило 311,73 млрд. грн.);
- підвищення співвідношення капіталізації біржового ринку до валового внутрішнього продукту до 40 відсотків (не досягнуто, оскільки станом на 2013 рік був 21,43 %);
- збільшення до 20 відсотків частки біржового ринку (досягнуто - в 2013 році становило 27,69 %);

- збільшення до 50 млрд. грн. загальної номінальної вартості облігацій підприємств, що перебувають в обігу на фондовому ринку (майже досягнуто - в 2013 році - 42,47 млрд. грн.);

- збільшення до 30 млрд. грн. вартості активів інвестиційних та пенсійних фондів (досягнуто - в 2013 році - 12,23 млрд. грн.);

- збільшення до 400 млрд. грн. в рік обсягів торгів цінними паперами на біржовому ринку (не досягнуто - у 2013 році становив 463,43 млрд. грн.) [1].

Метою Програми розвитку фондового ринку України на 2015-2017 роки «Європейський вибір - нові можливості для прогресу та зростання» (далі - Програма) є стимулювання притоку інвестицій в економіку України через інтеграцію фондового ринку у світові ринки капіталу та запровадження кращих світових стандартів і практик.

Реалізація цієї Програми має бути спрямована на: забезпечення функціонування справедливого, ефективного та прозорого ринку; захист інвесторів; зниження системних ризиків; інтеграцію України в міжнародні фондові ринки; стимулювання економіки країни; збільшення надходження інвестицій.

Необхідним є запровадження підходів щодо регулювання відносин у сфері рейтингування з урахуванням міжнародної практики, в першу чергу законодавства Європейського Союзу. Проблемою є відсутність достатньої пропозиції інструментів фондового ринку з прийнятними для інвесторів характеристиками щодо дохідності, ризикованості, ліквідності та захищеності, а також відносно незначним обсягом інвестиційного капіталу.

Світовий досвід свідчить, що використання новітніх інформаційних технологій та сучасних фінансових інструментів для забезпечення функціонування фондового ринку неможливе без налагодження взаємодії системоутворюючого комплексу взаємопов'язаних інститутів інфраструктури ринку цінних паперів. В Україні з 2009 року завдяки створенню Української біржі почався розвиток інтернет-трейдингу, тобто доступ до торгів отримали приватні інвестори.

Відповідно до мети Програми на період до 2017 року основними завданнями розвитку фондового ринку є:

- розвиток корпоративної реформи, підвищення ефективності регулювання емітентів, розширення інструментарію на фондовому ринку;

- стимулювання притоку інвестицій на фондовий ринок;

- забезпечення функціонування єдиної державної політики стимулювання покращення інвестиційного клімату.

Список використаних джерел

3. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nssmc.gov.ua. http://www.nssmc.gov.ua/fund/developmet.

4. Інститут розвитку економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://ireu.org.ua/fondovij-rinok-ukrayini-texnologiya-prorivu/.

Ломінська Ольга
студентка
Мринська Тетяна
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ В АПК

Реалізація стратегії науково-технічного розвитку сільського господарства значною мірою залежить від інвестиційної політики, яку проводить держава, та від регулювання нею процесів продуктивного інвестування. Зупинімося детальніше на економічній характеристиці інвестицій, визначенні цього поняття та його основних формах.

Розробці проблем інвестиційної привабливості підприємства були присвячені роботи таких видатних вчених як У.Шарп, Г.М.Марковіц, М.Шоулз (удостоєні Нобелевської премії), М.Д.Гордон, Г.М.Вайнгартнер, Ф.Модильяні, М.Г.Міллер, Дж.Хірш-лейфер, Ф.Блек, Р.К.Хіггінс, Д.Портерфільд, М.Бромвіч, Ю.Брігхем, Л.Севідж та ін.

Серед сучасних авторів, що досліджують сферу інвестиційної привабливості підприємства, слід виділити таких, як М.І.Кісіль, І.О. Бланк, П.Т. Саблук, М.Ю. Коденська, А.Ф. Гойко, Н.О. Титаренко, В.П. Савчук, Т.В. Майорова тощо.

Мета дослідження є наукове обґрунтування інвестиційної проблеми в АПК.

Найважливішою проблемою економічного розвитку України є перехід до формування ринкового господарства, яке грунтується на широкому використанні товарно-грошових відносин і притаманних їм ринкових механізмів. Причому йдеться про перехід до регульованих державою ринкових відносин (виходячи із заперечення тих варіантів розвитку економіки, основою яких є автоматичні ринкові регулятори, без втручання держави).

18 вересня 1991 року було прийнято Верховною Радою України закон “Про інвестиційну діяльність” де віддається перевага короткостроковим цілям регулювання, а не грошово-кредитній політиці (в Законі: кредитна політика), яка є одним з основних заходів економічного й технічного впливу на інвестиційну сферу. Заміна довгострокових цільових настанов на короткострокові цілі регулювання, неадекватне місце грошово-кредитної політики в системі заходів державного економічного впливу будуть і надалі об’єктивно сприяти посиленню інфляційних тенденцій. Вказані фактори серйозно знижують значущість Закону України “Про інвестиційну діяльність” як головного документа, що регулює інвестиційні взаємовідносини [1].

Крім того, використання Закону в практичній площині ускладнюється істотним посиленням диспропорцій в інвестиційній сфері, практично її

розладом. Лавиноподібне наростання деформацій в інвестиційній сфері багато в чому обумовлюється невдалими спробами впровадження в неї елементів ринкових відносин. З огляду на це слід відзначити і злам старої бюджетної системи, внаслідок чого сталося різке стиснення централізованих інвестицій, і скасування внутрісистемного перерозподілу коштів, через що залишалися без фінансування галузева, вузівська наука, нововведення. Реалізація інвестицій в АПК, тобто прийняття інвестиційних рішень сільськогосподарськими в сучасних умовах визначається переважно такими факторами, як інфляція та очікування зростання цін. Із метою зниження (блокування) "інфляційного податку" вкладення здійснюється здебільшого в рухомі й нерухомі елементи фізичного капіталу (товарно-матеріальні цінності, що входять до складу оборотного капіталу: обладнання, в основному імпортне: капітальне будівництво або придбання будівель, споруд), у фінансові активи, в тому числі у вільно конвертованій валюті, у споживчі матеріальні цінності, у статутній капітал спільних акціонерних, кооперативних підприємств, товариств із обмеженою відповідальністю.

Розвиток аграрної галузі вбачається нами у відновленні повноцінного інвестиційного процесу за допомогою прямих і непрямих важелів державного регулювання. Для цього необхідно суттєво поліпшити інвестиційний клімат аграрної сфери, зробити її потенційно привабливою не лише для вітчизняних, а й іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Сталинская Е. Оценка инвестиционной привлекательности регионов Украины / Е. Сталинская // Економіст. - 2003. - № 9. - С.68 -69.

2.http://www.kmu.gov.ua

Мажула Олена
аспірант
Академія митної служби України
м. Київ

РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Однією із найважливіших ознак розвитку держави безумовно виступає економічне зростання, яке першочергово характеризується зростанням ВВП, структурними перетвореннями в багатьох секторах економіки та державного управління, змінами в технологічних процесах виробництва, використанні сучасних ергономічних технологій, іноземних капіталовкладень, створенні нових робочих місць для населення тощо. При цьому значний вплив на національну економічну систему мають процеси глобалізації.

Так, зокрема, високі темпи глобалізації привели до швидких змін в структурі економіки, в тому числі й до виникнення широких можливостей по

копіюванню одними країнами прийомів та підходів, що застосовуються іншими [1, с.38]. В результаті перед країною постає важливе завдання – збалансування розвитку усіх сфер державного управління як на внутрішньодержавному так і на міжнародному рівнях.

Такі зміни для економік перехідного типу обумовлюють трансформацію інституціонального середовища, що являє собою складну еволюцію різних інститутів, - як ринкових, так і неринкових. У даному випадку якість трансформаційних процесів та інституціонального середовища може розглядатися як один із чинників, що обумовлюють різну ступінь реакції країн на глобальну кризу [2, с. 31].

Для держав з перехідним типом економічної системи значної уваги набуває розгляд економіки не як статичного явища, а як динамічного процесу, який зазнає постійних змін під впливом як зовнішніх так і внутрішніх факторів. При цьому важливе значення має створення нових та реформування уже існуючих інститутів державного управління та активна взаємодія із неформальними інститутами оточуючого середовища. Дані процеси найчастіше базуються на основі досвіду країн, що вже пройшли такий етап економічного розвитку та досягли позитивних зрушень у даному процесі.

Водночас, на думку Є.Болотіної [3, с.7] імпорт ринкових інститутів розвинених країн в умовах кризового розвитку національної економіки зумовлює низький рівень довіри відносно формальних інститутів, розвиток сфери неформальних економічних відносин, перетворення економічної системи України на господарство фізичних осіб з великою тіньовою складовою.

Тому, в процесі інституціоналізації імплементація уже існуючих моделей економічного розвитку держави та отримані результати не завжди можуть достовірно показати ефективність обраних методик. Це пояснюється безпосередньо тим, що одні й ті ж макроекономічні показники можуть бути результатом абсолютно різних типів економічної політики , що відбивається у процесах трансформації. [2, с. 31]. Крім того, отримані результати для однієї держави можуть свідчити про позитивну динаміку в розвитку, в той час як аналогічні для іншої – свідчать про прояви стагнаційних процесів та необхідність оперативного реагування.

Для України, економіка якої перебуває у досить складному кризовому стані, важливого значення набуває аналіз існуючих інституційних чинників та можливість впровадження реформ в існуюче інституціональне середовище, котрі б змогли продемонструвати таку ж ефективність як і у провідних економіках світу. Однак намагаючись виконати усі вимоги, які ставлять перед державою міжнародні установи та організації, в Україні об’єктивно виникають проблеми відповідності новостворених інституційних основ розвитку суспільства існуючим неформальним правилам поведінки господарюючих суб’єктів [4, с. 95]. У результаті економіка України потрапляє у ще більшу залежність від

отриманих позик та потреби погашення уже існуючих кредитів. Для населення це проявляється в першу чергу у підвищенні тарифів на комунальні послуги, електроенергію, тепло, зростанні цін на товари першої необхідності. Господарюючі суб'єкти, у свою чергу, з метою мінімізації витрат при сплаті податків змушені йти у «тінь». Як результат, збільшуються обсяги контрафактних та контрабандних товарів, щорічне зростання дефіциту державного бюджету.

Таким чином, проста імплементація існуючих міжнародних норм не сприяє оновленню та розвитку економіки, а навпаки сприяє розвитку тіньової економіки та корупції, пошуку політичної ренти, які консервують її відсталість. Безпосередньо за умов формування ефективної взаємодії органів державної влади та суб'єктів господарювання, розуміння потреб один одного можна досягти зниження трансакційних витрат, посилити конкуренцію у сфері технологій та науково місткої продукції, сформувати підґрунтя інноваційного саморозвитку економіки [4, с.97].

Впровадження сучасних інститутів державного управління та модернізація існуючих надасть змогу ефективно розподіляти ресурси між усіма сферами суспільного життя, взаємодіяти з зовнішніми контрагентами, сприяти реструктуризації державного боргу, підвищенню довіри населення до державної влади.

Україна у даному процесі керується безпосередньо досвідом країн, які вже пройшли етап реорганізації та змогли отримати позитивні зрушення в національній економіці. Однак у даному випадку необхідно враховувати можливість імплементації світових норм та стандартів в країні, враховувати менталітет народу, історично сформовані традиції ведення бізнесу, складність перехідного періоду, ефективність нововведень у довготривалому періоді, економічну доцільність впровадження нових інститутів, а не реорганізація існуючих тощо. Крім того, при виборі стратегії економічного розвитку доцільно використовувати досвід країн, які за своїм рівнем розвитку, а також соціально-економічною ситуацією є схожими з Україною. При цьому необхідно не просто переносити існуючий досвід, а реорганізовувати під потреби відповідної країни.

Інституціоналізація даного процесу полягатиме перш за все виборі ефективних механізмів та процедур, які зможуть досягти ефективних результатів та позитивних зрушень в національній економіці. Тому, як наслідок, при виборі стратегії реформування інституціонального середовища України необхідно враховувати потребу в економічному зростанні та її тісному взаємозв'язку із потребами суспільства, інтеграції у міжнародний економічний простір.

Список використаних джерел

1. Малий І.Й. Нове державне управління економікою в умовах глобалізаційних та інституційних змін / І.Й. Малий // Наукові праці ДонНТУ.Серія: економічна. – 2013 – № 2(44) – с. 38-42.

2. Задоя А.О. Магдіч А.С. Аналіз інституціональних чинників економічного розвитку країн Центральних та Східної Європи / А.О. Задоя, А.С. Магдіч // Наукові праці ДонНТУ.Серія: економічна.- 2011 – № 40-2 – с. 31-38.

3. Болотіна Є. Інституціоналізація синергетичної економіки / Є. Болотіна // Галицький економічний вісник — Тернопіль : ТНТУ, 2014. — Том 44. — № 1. — С. 5-11. — (Економіка та управління національним господарством).

4. Волошенюк В.В., Пилипенко Ю.І. Інституціональні фактори модернізації технологічної системи економіки України / В.В. Волошенюк, Ю.І. Пилипенко // Наукові праці ДонНТУ.Серія: економічна.- 2011 – № 40-1 – с. 92-98.

Македон Галина
аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ РІВНЯ СПОЖИВАННЯ ТА ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНИ

Домогосподарства сільської місцевості суттєво відрізняються від міських. І ці відмінності спричиняють різницю у структурі і обсягах споживання та заощадження. Саме тип місцевості можна вважати ще одним узагальнюючим фактором, що поєднує в собі економічні, соціальні і культурні особливості.

Домогосподарства сільської місцевості в Україні більш схильні до заощадження. Причини цього наступні:

- наявність підсобних господарств, що задовольняють потреби в харчуванні та приносять додатковий дохід.
- нижча доступність реалізації споживчого попиту (слабкий розвиток інфраструктури, торгівельної та розважальної мережі). Загальна кількість діючих об’єктів роздрібної торгівлі , які розташовані в селі, скоротилася майже вдвічі. Роздрібний товарооборот на 1 особу в гривнях в селі майже в 7 раз менше, ніж в місті.
- менші витрати на послуги та непродовольчі товари на одне домогосподарство.

Майже всі сільські домогосподарства України мають підсобне господарство. Майже половина сільських домогосподарств має земельну ділянку до 0,5 га (в середньому –0,27 га). Тваринництво теж відіграє важливу роль у самозабезпечення сільського населення продовольством. В Україні 70 % домогосподарств утримують худобу та птицю: найбільше з них вирощують птицю, також близько третини утримують корів та свиней. Тобто основну

частину своїх продовольчих потреб за необхідності домогосподарство може задовольнити в натуральній формі [1].

Важливою відмінністю в сільській місцевості, шо прямо впливає на обсяг споживання в грошовому виразі є цінова політика закладів торгівлі. Ціни в сільській місцевості вищі, ніж в магазинах міста. Це пояснюється складністю доставки, відсутністю конкурентів та відсутністю регулювання з боку держави. Доречно було б застосувати державні важелі регулювання цін, оскільки виходить, що безпосередні виробники продовольства в результаті купують його за дорожчими цінами

Функції сільських заощаджень також мають свою специфіку. Так трансформується функція страхування особистого споживання. Ця функція змінюється натуральною формою заощаджень, до якої сільські жителі більш схильні, ніж міські. Натуральні заощадження в основному і страхують особисте споживання.

У останні роки в моделі споживчої поведінки населення України відбувся перехід від накопичення та споживання за рахунок витрачання накопичених ресурсів до «життя в кредит». Підтвердженням цього є динаміка обсягів накопичень та споживчих кредитів, наданих населенню. Накопичення визначаються фінансовими можливостями домогосподарства та віддзеркалюють зміни в матеріальному добробуті [2].

Протягом останніх років у структурі сукупних витрат населення України переважає споживання. Основною причиною цього є відсутність достатньої кількості грошей для заощаджень, ще одна причина – недовіра до фінансових інститутів держави. Серед сільського населення на передній план виходить задоволення фізіологічних потреб.

На основі статистичних даних розробимо економічну модель споживання і заощадження [1]. За основу візьмемо економічну теорію Кейнса. Оскільки функція споживання Кейнса є однією з базових, і це основна з економічних теорій споживання.

C = 709,19 + 0,84*дохід – 5,95*індекс споживчих цін

Для функція заощадження аналогічно додамо наступну змінну – процентну ставку. Отримаємо:

S = 43,19 + 0,13*дохід – 4,67*процентна ставка

Прогноз рівня споживання та заощадження на основі даних функцій на найближчі 5 років буде виглядати наступним чином (табл. 1).

Тобто навіть при даних тенденціях частка заощадження у структурі сукупних витрат сільського домогосподарства залишиться на рівні 11-12%. Зрозуміло, що основним фактором, що може збільшити рівень споживання є збільшення доходу. Також відповідно до нашої моделі зниження процентної ставки та зниження цін (підвищення купівельної спроможності національної валюти) вплине на збільшення заощадження.

Таблиця 1

Прогноз споживання та заощадження домогосподарств сільської місцевості України

у місяць в розрахунку на одне домогосподарство

Роки	Споживання, грн	Споживання, % від доходу	Заощадження, грн.	Заощадження, % від доходу
2015	3677,4	87,9	506,9	12,1
2016	3963,7	88,3	525,2	11,7
2017	4223,1	88,7	538,0	11,3
2018	4444,0	88,4	581,6	11,6

Експерти вважають, що зростання ВВП можливе лише за умови, що держспоживання не перевищує 25-30% ВВП, в Україні цей показник сягає 52-54% ВВП. Політика зростання після важкої кризи початку-середини 90-х (у 1994 р. падіння ВВП - 23%) формувалася в першу чергу за рахунок скорочення рівня державного споживання. Для того, щоб забезпечити 6% щорічного зростання ВВП, потрібно в 1,5-2 рази підвищити норму заощаджень. У нас цей показник перманентно знижується: 2011 р. – 21,5%, 2012-й – 17,9, 2013-й – 15,9%. У країнах ЄС – 18-9%. У нових індустріальних країнах Азії цей показник становить 31–33%, у країнах азіатського регіону, що розвиваються, – 44-46%. Змінити аналогічним чином ситуацію в нашій країні за існуючого рівня держспоживання неможливо [2].

На рівні держави повинна діяти політика не лише забезпечення і пошуку зовнішніх джерел інвестицій, а працювати над посиленням потенціалу власного населення в довгостроковій перспективі. Підвищення фінансової грамотності населення – одне із першочергових завдань бізнесу і освіти.

Щодо сільськогосподарських домогосподарств, то їх в основному сприймають як виробників сільськогосподарської продукції, та не розглядають як інвесторів. Що також є упущенням, зокрема у зв’язку з гострою необхідністю відновлення і розвитку інфраструктури сільських територій.

Приклади успішного досвіду роботи у всіх розвинутих державах дозволяють зробити висновок, що інвестиції в сільське господарство в більшій мірі, ніж інвестиції в інші галузі, здатні викликати економічне зростання, що дає потужну віддачу для бідняків. Адже сільське господарство залишається основним робочим місцем сільського населення, а міське населення з низькими доходами витрачає більшу частину власних ресурсів на продукти харчування.

Список використаних джерел

1. Витрати і ресурси домогосподарств 2012. Статистичний збірник. – Київ 2013. – 377 с.

2. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та домінанти розвитку / Т.О. Кізима; [вст. Слово С.І. Юрія]. – К.: Знання, 2010. – 431 с.

Міжгородська Ірина
студентка
Пономарчук Аліна
студентка
Стадник Вікторія
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ІНОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ознакою сучасного розвитку світового господарства є широкомасштабне розгортання процесів глобалізації, які великою мірою впливають на міжнародні економічні відносини, трансформують напрями і визначають тенденції розвитку національних економік, позначаються на змісті соціально-трудових відносин.

Світова практика показує, що виграш від глобалізації розподіляється далеко не рівномірно На сучасному етапі її плодами користуються здебільшого високорозвинені транснаціональні корпорації, для яких відкривається диспут на нові ринки, до рідкісних ресурсів, кваліфікованої і відносно дешевої робочої сили . Водночас багато суб'єктів національного господарства – малі і середні підприємства, що не мають широкої експортної орієнтації, підприємства з традиційною спеціалізацією потерпають від «відкритості» економіки і є прибічниками політики протекціонізму, обмеження впливу транснаціональних компаній на формування політики держави. Саме тому, держава має дбати про підвищення конкурентоспроможності галузі національного господарства, розвиток наукомістких технологій, залучення інновацій для надання стійкості власним соціально-економічним системам, можливості виходу товаровиробників на світові ринки [1].

В цьому контексті інноваційно - технологічна діяльність справедливо вважається практично значимою, фундаметнальною основою прогресуючого ,соціального та економічного руху. Так, зміна техніко- технологічного укладу 70-80 рр.минулого століття зумовила якісний перехід від індустріальної до інформаційної цивілізації, основу якої становить науковий потенціал і здатність трансформувати наукові знання та інформацію в кінцевий продукт [2]. Вона перетворює людину на головну продуктивну силу суспільства, а її творчий потенціал – на капітал, від обсягів і якості якого першочергово залежить науково - технічних прогрес. На його базі ,а також об’єктивних світових процесів ,законів природи та реалізації механізму цілеспрямованої діяльності людини забезпечується прогрес.

Прискорений технологічний розвиток вимагає осмислення перспектив суспільного,формування нових якостей сучасного працівника ,що включає перебудову трудових відносин з урахуванням інноваційно-технологічних умов та особливостей їх реалізації у сфері виробництва. Підвищений попит на кваліфіковану робочу силу, що випереджає пропозицію супроводжується

зниженням попиту на працівників з низькою кваліфікацією. У розвинених країнах безпосередній вплив на матеріальний предмет праці здійснюють менше 1/3 працівників на відміну від 9/10 в умовах індустріалізації. Основна частина людської активності являє собою «гру між людьми» (game between person), продукт якої представлений знаннями та інформацією [3,с.155]. За свідченням експертів, нині у США близько 45 млн. осіб використовують як засіб виробництва тільки свій інтелект,прикріплений персональним комп'ютером [4].

Науково-технічна революція, зміна технологічних укладів ,умов суспільного виробництва завжди відбивається на організаційній структурі, дії механізму соціального регулювання ринку праці, розвитку суспільства,організації праці,від рівня якої вирішальною мірою залежить її ефективність. Коливання в ефективності праці нині знаходяться в дуже широкому діапазоні-від вражаючого розквіту високоорганізованого виробництва ,до убогості і навіть ворожнечі в соціальних системах відтворення трудового потенціалу, де втрачена цільова орієнтація суспільної праці – забезпечення стабільного соціально-економічного прогресу при активному та продуктивному відтворенні сфери зайнятості [5,с.15].

Викладене свідчить,що техносфера як штучний світ сконструйований людиною має свої правила розвитку, відмінні від тенденцій і принципів розвитку природного світу, а отже, і самої людини. Продуктивна взаємодія людського та технологічного факторів базується на передбаченні подій і ситуацій у сфері зайнятості,безпеки людського розвитку з урахуванням переваг технологічного прогресу, усвідомлення загрози що виникає в результаті власної діяльності людей,визначенні перспектив адаптації та збалансування людського і технологічного розвитку.

Системний підхід до проблеми технологічного розвитку висвітлює дві принципово відмінні форми об'єктивного процесу - стихійний саморозвиток і соціально- опосередкований,організований розвиток. Випереджальний характер соціального рівня розвитку (ефект випередження) можливий лише на основі творчої і прискореної ,порівняно із стихійними фізичними процесами,цілеспрямованої діяльності, продуктивної зайнятості та активного управління саморозвитком.

Міра інтенсивності саморозвитку, науково-технічного прогресу і рівня соціального життя визначається ступенем творчої активності. Організована на основі системно накопичениих знань цілеспрямована праця дає змогу перевершити за рівнем інтенсивності та ефективності стихійні процеси і створені раніше технології та забезпечити неперервний науково-технічний прогрес. Загальносистемний аналіз переконує, що лише ,накопичення,систематизація, удосконалення технологій отримання, обробки передачі,поширення і використання знань (інформації) еволюційно, а іноді й стрімко виводить суспільство на якісно новий рівень технологічного і соціально-економічного

розвитку. Таким чином було здійчнено якісний стрибок в науково-технічну революцію і перехід до вищої фази розвитку індустріального суспільства.

Виходячи з вищенаведеного, головними позитивними наслідками інноваційно- технологічного розвитку мажна вважати зміну змісту структури та продуктивності праці; кількісні і якісні зміни в соціальній структурі суспільства та професійно-кваліфікаційному складі робочої сили; зростання вимог до управління й організації економічної діяльності; необхідність своєчасної ліквідації та попередження негативних впливів, що загострюють екологічну безпеку.

Список використаних джерел

1. Колот А. М. Глобалізація як чинник трансформації соціально- трудових відносин / [Електроний ресурс].- Режим доступу : http: // fingal.com.ua/content/view/212/39/1/1/#1635

2. Колотко Г. Від ідеології неолібералізму до нового прагматизму / Г.Колотко // Економіка України .-2010.-№ 9.- С 4-11.

3. Денискина Е. В Эволюция факторов производства в экономической системе / Е. В.Денискина, И. Н. Сычева // Глобальные и региональные аспекты экономики : сб.докладов на международной науч.конф.; под ред. А. А. Стриженко .- Барнаул: АлтГТУ, 2001 - С.155.

4. Мясникова Л. Смена парадигмы. Новый глобальный проект / Л.Мясникова // Мировая экономика и международные отношения.- 2006.- № 6.- 14- 20

5.Онікієнко В. В Розвиток ринку праці України: тенденції та перспективи / Онікієнко В. В., Ткаченко Л. Г., Ємельяненко Л. М. ;за заг.ред .В. В.Онікієнка . – К. : РВПСУ, 2007. - С .15.

Наумкин Евений
студент
Романовский Владимир
к.т.н., професор
Казанский Национальный Исследовательский Технический Университет им. А.Н. Туполева
г. Казань
Россия

РОССИЙСКИЙ ОПЫТ ГЕОБРЕНДИНГА: ПРОБЛЕМНЫЕ ПОЛЯ И КРЕАТИВНЫЕ ПРАКТИКИ НА ПРИМЕРЕ Г. КАЗАНЬ

Состояние рыночной экономики требует совершенно нового взгляда со стороны всех специальностей, в том числе и маркетологов. Особую главенствующую роль в этой связи играет наличие креативных и интересных знаний, связанных с придумкой и разработкой маркетинговой стратегии и развития стратегий в целом.

Брендинг городов представляет собой один из видов маркетинговых технологий, которые нацелены на создание не только самого бренда, но и на умение им управлять.

Брендинг включает в себя большое количество маркетинговых целей, основными из которых являются: позиционирование, создание, усиление, изменение и обновление стадий развития бренда, его расширение и углубление. Брендинг – это то, что заставляет покупателей приобретать ваш товар, именно ваш, интересный и креативный, выбирая его из огромного количества торговых марок, не имеющих существенных отличий между собой. В настоящее время актуальность этой проблемы приобретает ещё большее значение в том числе для России. Люди зацикливаются на импортной продукции, всё чаще приобретают бренды зарубежных компаний, отбрасывая в сторону российских производителей, выбирая более симпатичный вариант. Из этого следует падение показателей продаж, прибыли и эффективности деятельности в целом.

При работе с брендом важно грамотно запозиционировать его на рынке. Термин позиционирование это своего рода управление мнением и результатом мыслей людей относительно лежащего перед его глазами вашего бренда среди множества идентичных марок. Необходимо выработать у человека впечатление, что перед ним уникальный, креативный товар, не похожий на другие, единственный в своём роде, не имеющий альтернативы. Иначе говоря, позиционирование это придумывание и воплощение в реальность такой торговой марки, в которой связанный с ней выбор будет восприниматься как единственно верное решение, как выбор наилучшего среди всех конкурентных брендов.

Что касается брендинга городов и территорий, геобрендинга – это одно из перспективных направлений сегодняшних стратегических коммуникаций. Коммуникационные технологии, интегрирующие социальные, культурные, экологические, политические аспекты управления территориями нацелены на создание образа территории, пользующегося спросом среди туристов, бизнесменов, инвесторов, и конечно же, самих жителей.

С коммуникационной точки зрения геобрендинг направлен на обеспечение наглядности, комплексности картинки территории, что может быть востребовано средствами массовой информации, учебными заведениями, политическими структурами конкретных городов. Вопрос геобрендинга должен отвечать в основном на вопросы: «Почему я должен приехать именно сюда?», «Почему я должен оставить здесь свои деньги?», «Почему я возможно должен здесь остаться?»

Всё больше городов целенаправленно занимаются рекламой своих территорий, придумывают свой собственный бренд, который обуславливают перспективы для инвестиций и привлекательность местности для туристов.

Существует ряд ключевых измерений ценностей брендинга территорий:

- ответственность властей данной территории, обеспечение безопасности как экологической, так и военной;
- совокупность эмоций, которые вызывает территория;
- большое количество условий, обеспечивающих качество и уровень жизни;
- восприятие религиозного и культурного наследия территории;
- толерантность и образованность населения, имеющиеся субкультуры;
- инновационность, развитие образования, науки , передовых технологий.

На брендинг территории влияют не только экономические, но и более гуманитарные факторы, имеющие прямое отношение к рекламе: наличие «визитных карточек территорий»; рекламные и общественно-политические журналы, справочники; словесные символы, официальные символы региона (герб, флаг, гимн), архитектурные символы; выставочно-ярмарочная деятельность, фестивали, конкурсы, спортивные события, информирование о знаменитых людях, живших и работавших на благо региона.

Соответственно важными результатами брендинга территории должны стать:
- широкий спектр участия города в реализации международных и федеральных программ;
- высокая эффективность использования собственных ресурсов;
- привлечение в город государственных и коммерческих заказов;
- формирование престижа города, положительной деловой и социальной конкурентоспособности.

По моему мнению город Казань с уверенностью можно считать высокобрендинговой территорией. Этот город является одним из крупнейших экономических, политических, научных, общеобразовательных, культурных и спортивных центров России. Столица Республики Татарстан имеет зарегистрированный бренд «Третья столица России». Казань входит в десятку самых перспективных туристических направлений в мире, занимая 8 место в общемировом рейтинге и 3 место в Европе. В июле 2013 года в городе прошла Двадцать седьмая Всемирная Летняя Универсиада. В основе бренда лежало понимание того, что Универсиада станет яркой страницей истории Новой России. Она покажет жителям и всему миру многообразие российской культуры и природы, будет способствовать интеграции с другими мировыми культурами. Расскажет о новом поколении, познакомит с традиционным российским гостеприимством.

Помимо логотипа, исполненные в цветах пяти континентов стилизованный тюльпан со звёздами и соответствующий текст латинскими буквами, имели место и большое количество слоганов, одним из них является «You are the world», который трактуется в значениях «Ты это мир», «Универсиада – это целый мир». Существует также трёхминутное видео, которое снял голливудский режиссёр Руперт Уэйнрайт. Казань представляется в довольно пафосном, но интересном ролике как место, где сходятся различные культуры и религии и мирно сосуществуют при этом. Слоган: «Казань-тысячи миров нового».

Стоимость общего медиа-бюджета геобрендинга а 2012-2013 год составила порядка 150 млн. рублей. Следует отметить, созданный брендинг был эффективным, траты не напрасны, расходы были оправданы. Универсиада в Казани признана лучшей в истории проведения соревнований.

Подводя итог нужно отметить, что геобрендинг – это прежде всего реклама и PR кампания. Грамотно продумать и спланировать их, расставить акценты, полностью использовать имеющиеся возможности – это большое искусство. Прежде всего, необходимо определить адресатов и каналы продвижения информации. Исходя из этого нужно разрабатывать формы, носители, определять объёмы распространяемой информации, отслеживать степень её воздействия и вносить изменения, именно тогда успех будет близок и проводимый геобрендинг будет успешен.

Список использованной литературы

1. Голубков Е. — Маркетинг для профессионалов. Практический курс. Учебник и практикум, М.:ЮРАЙТ, 2014г. — С.480.

2. Форд Мартин — Технологии, которые изменят мир, М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014г. — С.253.

3. http://www.marketing.spb.ru/lib-comm/brand/ — «Онлайн-энциклопедия Маркетинга»

4. Визгалов Д.В Брендинг города. М.: Фонд «Институт экономики города», 2011. 160 с.

5. Важенина И. С. Имидж и репутация территории как основа продвижения в конкурентной среде / И. С. Важенина // Маркетинг в России и за рубежом. 2009. № 6.

6. Черная И. П. Маркетинг имиджа как стратегическое направление территориального маркетинга / И. П. Черная // Маркетинг в России и за рубежом. 2009. № 4.

7. Визгалов Д. В. Маркетинг города. М.: Фонд «Институт экономики города», 2008.

Новікова Лілія
студентка
Жигулін Олександр
к.т.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ІННОВАЦІЙНО-КРЕАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОБІЗНЕСУ

Економіка знань чи «креативна економіка» припускає використання інноваційно-креативного підходу до забезпечення конкурентоспроможності підприємств агробізнесу. Проблему інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності підприємств вирішували: автори журналу Business

Week (Великобританія), які ввели в науковий лексикон поняття «креативна економіка» [1]; керівники Китаю, Південної Кореї, країн ЄС, які взяли курс на побудову креативного сільського господарства; автори концепції «Перманентна агрокультура» [2]; розробники стратегій забезпечення конкурентоспроможності в неврівноважених системах, а також адаптації економічного механізму функціонування сільськогосподарського підприємства до умов ринку [3].

Дослідження складалося з розробки інструментів переводу неконкурентоспроможного підприємства (за допомогою інноваційно-креативного підходу) в стан конкурентоспроможності. Стан і результат перетворення оцінювали за наявності висхідного (бокового) або спадного тренду показників розвитку. Опис інструментів наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Опис інструментів інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності підприємств агробізнесу

Інструмент	Опис
Інноваційно-креативний підхід до розвитку агросектору економіки України	Використання креативного підходу до формування інноваційної мотивації суб'єктів господарювання при перекладанні інноваційно-креативної властивості природи (синергія, самодостатність, естетика) в площину бізнесу за допомогою нестандартного використання масиву методів інноваційно-креати-вного забезпечення конкурентоспроможності і категорій дизайну образи "споживача», «агровиробника», «конкурентоспроможного агропідприємства»
Модель інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспромож ності підприємства агробізнесу	Забезпечення конкурентоспроможності підприємства агробізнесу за рахунок дії системи синергетично взаємопов'язаних і тих, що формують дисипативну структуру діяльності, методів, кожен з яких відповідає базовій конкурентній стратегії (або «інноваційно-креативна диференціація», або «економія на витратах», або «висока якість»), загальнолюдським, міжнародним і національним нормативам, а їх сукупність сприяє утриманню або розширенню ринкової частки, що проявляється через висхідний або бічний тренд показників динаміки розвитку, на яку впливає циклічність економіки держави $Y_t = C_1\ 0{,}985^t + 1{,}13^t(C_2 \mathrm{Cos}\, 2{,}022t + C_3 \mathrm{Sin} 2{,}022t)$
Вектор конкурентної переваги товару підприємства агробізнесу	В умовах креативної економіки та економіки знань вказує на: «економічність» (час, гроші), якщо купується товар фізіологічного призначення (продукти харчування, вирощування, транспортування, зберігання і переробки сировини); «якість», у разі придбання товарів, які задовольняють потреби в безпеці і комфорті (випуск машин для агробізнесу, технічний сервіс, страхування посівів і агротехнічна освіта); «інноваційно-креативну диференціацію», коли за рахунок товару задовольняються вищі потреби (агрогазети, журнали, ТБ, агромузеі, кондитерські вироби і послуги ресторанів)
Механізм переводу підприємства агробізнесу в атрактор	Поєднання сигналу ринку (про вектор конкурентної переваги споживача до товару) з певною траєкторією (атрактор) розвитку підприємства: сигнал «економічність» товару (через систему методів інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності) переводить підприємство в атрактор

конкурентоспроможного розвитку	розвитку «економне виробництво», сигнал «якість» ¬ «якісне виробництво», сигнал «інноваційно-креативна диференціація» ¬ «виробництво інноваційно-креативного диференційованого товару»
Підхід до формування дисипативної структури діяльності	Роль структуроутворюючої підсистеми грає «персонал», а підсистеми «маркетинг», «виробництво», «витрати», «інвестиції» та «фінанси» інноваційно-креативним способом забезпечують конкурентоспроможність через випуск і реалізацію: або економного, або якісного, або інноваційно-креативного диференційованого товару
Модель прийняття рішення споживачем про покупку товару агробізнесу	Відрізняється тим, що на етапі вибору альтернативи реалізується рейтингова система завоювання конкурентної переваги (лояльності) споживача; в кожному товарі його цікавить і економічність, і якість, і інноваційно-креативна диференціація, проте, одна з властивостей виділяється як основна, що і визначає споживчий вибір
Підхід до інноваційно-креативного формування персонала підприємства агробізнесу	Враховується співвідношення індивідуальних характеристик працівників з напрямком вектора конкурентної переваги споживача до товару; для виробництва: «економного» товару підходять динамічні працівники, схильні до виконання великого обсягу роботи в стислі терміни (механізатори, оператори переробних заводів, водії, робітники закладів швидкого харчування), «якісного» ¬ статичні особистості, що віддають перевагу не кількості, а якості праці (робочі машинобудівних заводів, станцій ремонту агротехніки, страхових компаній та установ агротехнічного освіти), «інноваційно-креативного диференційованого» ¬ творчі працівники, здатні задовольняти не нижчі, а вищі потреби споживача (працівники агрожурналів, газет, програм ТБ, музеїв, агровиставок, ресторанів т. ін.)
Підхід до оптимізації процесу інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності підприємства агробізнесу	Оптимізація за допомогою оцінки (бали) і коригування (методи) складових процесу (a_1 – формування продукту, a_2 – ціноутворення, a_3 – рекламування, a_4 – збут, a_5 – виробництво, a_6 – персонал, a_7 - витрати, a_8 – інвестиції, a_9 – фінанси) для створення умов виконання нерівності $П_п = \sum_{i=1}^{9} \gamma_i \, a_i \geq П_к$, где $П_п$ і $П_к$- інтегральний показник оцінки конкурентоспроможності підприємства і основного конкурента, відповідно; значення вагових коефіцієнтів (γ_1 = 0,20; γ_2 = 0,15; γ_3 = 0,05; γ_4 = 0,05; γ_5 = 0,15; γ_6 = 0,15; γ_6 = 0,15; γ_7 = 0,08; γ_8 =0,10; γ_9 = 0,07) відображають логічний ланцюжок дій з формування вектора конкурентної переваги споживача до товару підприємства
Механізм інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності підприємства агробізнесу	Включає опис методів інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності підприємства агробізнесу та послідовну перевірку їх дії на збереження або збільшення ринкової частки, відповідність базовій конкурентній стратегії і нормам державного регулювання; висновок про успішну реалізацію процесів інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності роблять у разі позитивного результату всіх трьох видів перевірки

Відмінність інноваційно-креативного від традиційного підходу до забезпечення конкурентоспроможності підприємства агробізнесу полягає в оперуванні образами.

Алгоритм роботи «Механізму реалізації процесів інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності підприємства агробізнесу» представлений в табл. 2.

Загальний висновок про інноваційно-креативне забезпеченні конкурентоспроможності підприємства агробізнесу роблять при позитивному результаті всіх трьох видів перевірки реалізованих методів.

Апробація дієздатності розробленого механізму проводилася на прикладі суб'єктів ринку агробізнесу України і дала такі результати:

лідери ринків виробництва, переробки, транспортування і збуту продуктів харчування реалізують базову конкурентну стратегію «економія на витратах». До них відносяться агрохолдинги (наприклад, Ukrlandfarming), зернотрейдери (Нубілон), вертикально орієнтовані переробні підприємства (Верес, Чумак, НКЗ) і рітейлери (Фоззі груп, АТБ). Конкурентними перевагами лідерів є їх вертикальна інтеграція, низька собівартість, економні технології, висока врожайність, власні елеватори і вантажний флот, автоматизація виробництва, конкурентоспроможні ціни та інноваційно-креативна реклама, що демонструє перевагу концентрації масового виробництва;

Таблиця 2

Робота «Механізму реалізації процесів інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності підприємства агробізнесу»

Зміст перевірки / Методи інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності в сфері управління:	Результат перевірки методів інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності: позитивний (+) або негативний (-)			
	Короткостроковий період	Долгостроковий період		Загальний висновок про інноваційно-креативне забезпечення конкурентоспроможності
	Економічна оцінка	Оцінка на відповідність основній базовій конкурентній стратегії	Оцінка на відповідність державним нормативам	
	Опис методів і їхнє зіставлення з економічними показниками роботи підприємства за бізнес-проектом	Зіставлення з системою цілей, орієнтованих на базову конкурентну стратегію	Зіставлення з нормативами	
Формуванням товару	– або +	– або +	– або +	– або +
Ціноутворенням	– або +	– або +	– або +	– або +
Рекламуванням	– або +	– або +	– або +	– або +
Збутом	– або +	– або +	– або +	– або +
Виробництвом	– або +	– або +	– або +	– або +

Персоналом	– або +	– або +	– або +	– або +
Витратами	– або +	– або +	– або +	– або +
Інвестуванням	– або +	– або +	– або +	– або +
Фінансами	– або +	– або +	– або +	– або +
Загальний висновок	Результат перевірки позитивний (+) або негативний (-)	Результат перевірки позитивний (+) або негативний (-)	Результат перевірки + або	Забезпечується + або

до лідерів машинобудування, страхування і освіти у сфері агробізнесу відносяться підприємства, що вибрали базову конкурентну стратегію «висока якість». Сільськогосподарське машинобудування в Україні представлено підприємствами-лідерами (Укрaгромаш та ін.), які реалізують спільні з ЄС проекти машинобудування. Проблеми аутсайдерів ринку полягають в низькій якості вітчизняної техніки (так, на основі випробувань науково-дослідним інститутом ім. Л. Погорілого більше 1300 найменувань сільгоспмашин вітчизняного виробництва встановлено, що в кожному п'ятому випадку виходу техніки з ладу були конструктивні недоробки на стадії проектування, до 35% відмов є наслідком низької якості виготовлення, а 30% ¬ низького технічного рівня елементної бази). Лідер ринку агротехнічної освіти України – НУБіП України використовує перевагу якісних освітніх послуг дослідницького університету, а лідери агрострахування – надійність виплати страховки (підприємства-учасники аграрного страхового Пулу України);

лідери ринку музеїв, виставок, друкованої продукції, телепередач, дизайну у сфері агробізнесу дотримуються базової конкурентної стратегії «інноваційно-креативна диференціація». До переваг тут відноситься використання 3Д технології демонстрації, креативна (розвиваюча споживача) тематика виставок, телепередач і друкованої продукції (наприклад, розумний сад, город, виноградник, баштан, теплиця, захист замість боротьби, сільське господарство як основа життя, економіка землеробства без ілюзій, майстерність родючості).

Висновки: 1. Про конкурентоспроможність підприємства агробізнесу свідчить висхідний або бічний тренд показників діяльності, динаміка яких відображає циклічність розвитку економіки держави.

2. Забезпечити конкурентоспроможність підприємства агробізнесу в умовах економіки знань або креативної економіки можна за рахунок використання інструментарію інноваційно-креативного підходу до управління (модель, механізм, методи інноваційно-креативного забезпечення конкурентоспроможності).

3. Оцінка ефективності розробленого інструментарію проводилася на прикладі ринку підприємств агробізнесу України і дала позитивний результат.

Список використаної літератури

1. The Creative Economy. BusinessWeek (Special double issue: The 21st century corporation), 28 августа 2000 года. С. 1-5.

2. Курдюмов Н.И. Мир вместо защиты. Практика природного земледелия. Ростов н/Д : Владис ; М.: РИПОЛ классик, 2009. 416 с.:

3.Кравчук В. Окремі аспекти досліджень технічного забезпечення АПК // www.tsaa.org.ua.

Олійник Наталія
студентка
Лимар Валерія
к.е.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯПОНІЇ

У Японії частка приватних інвестицій в інновації складає 80%. Інші 20% фінансує уряд Японії. При цьому в країні переважно фінансують дослідження які здійснюються в інтересах громадськості. Головна частина бюджетного фінансування направлена на університети та державні наукові організації.

В державній політиці Японії передбачені як прямий, так і непрямий розподіл кредитно-фінансових ресурсів, впровадження практики перекредитування; застосовується стратегія заниженого рівня відсоткових ставок, створюються погоджувальні ради «банк-уряд-суб'єкт економії», які координують кредитування за спеціально виділеними кредитними лініями.

Переважний розвиток отримали непрямі форми державного фінансування інноваційного підприємництва. Фірми, що проводять НДДКР, якщо й отримують пряму фінансову підтримку, то тільки частково. Для таких компаній, в основному, передбачаються податкові пільги. Японія стимулює малі інноваційні підприємства через контракти та державні замовлення на розробку нових виробів та розробку нових технічних рішень.

До непрямих форм державного фінансування інноваційної діяльності відносять:

- цільовий розподіл фінансових ресурсів, що надаються приватними банками і зосередження їх у пріоритетних галузях;
- контроль за науково-технічним обміном із закордонними країнами
- сприяння організаціям у придбанні передової іноземної технології.

З 1995 р. для зміцнення технічної бази виробництва в Японії передбачено скорочення податкових ставок для дрібних і середніх підприємств.

Ключову роль у визначенні стратегії розвитку промисловості Японії, розробці промислових НДР і їхньому впровадженні відіграє Міністерство зовнішньої торгівлі й промисловості (МВТП). Контроль за виконанням конкретних напрямків НТП здійснює Управління з науки і техніки. Під егідою МВТП перебуває і Японська асоціація промислових технологій, яка займається експортом і імпортом ліцензій. Є довгострокова програма науково-технічного

розвитку країни, здійснюється стимулювання прикладних досліджень і закупівель ліцензій за кордоном. У реалізації НТП робиться опора на великі корпорації.

Інноваційне підприємництво Японії отримую невелику допомогу на фінансування промислових НДДКР: на частку держави припадає близько 25% витрат на НДДКР. Влада країни створила систему фінансування науково-дослідних робіт (НДР) та дослідно-конструкторських робіт (ДКР), це дозволяє спрямовувати кошти кредитно-фінансових установ країни у пріоритетні виробництва та галузі економіки.

На сьогоднішній день у Японії, державні витрати на НДДКР збільшилися до 3,5% ВВП, в основному на фундаментальні дослідження і генерування принципово нових ідей. Державна політика Японії спрямована на перетворення країни з імпортера ліцензій у їх експортера.

Зараз можна виділити три основних типи моделей науково-інноваційного розвитку промислово розвинених країн:

- країни, орієнтовані на лідерство в науці, реалізацію великомасштабних цільових проектів, що охоплюють всі стадії науково-виробничого циклу, як правило, зі значною часткою науково-інноваційного потенціалу в оборонному секторі (США, Англія, Франція)
- країни, орієнтовані на поширення нововведень, створення сприятливого інноваційного середовища, раціоналізацію всієї структури економіки (Німеччина, Швеція, Швейцарія)
- країни, що стимулюють нововведення шляхом розвитку інноваційної інфраструктури, забезпечення сприйнятливості до досягнень світового науково-технічного прогресу, координації дій різних секторів в галузі науки і технологій (Японія, Південна Корея).

В Японії державна політика пріоритетів передбачає два шляхи: по-перше, освоєння зарубіжного досвіду на основі закупівлі ліцензій; по-друге, розвиток власних досліджень і розробок. При цьому, якщо до початку 80-х років японський уряд віддавав перевагу освоєнню знань (процесів) то згодом він виступив ініціатором великих національних програм у сфері НДДКР, що свідчить про перехід до політики динамічного планування наукових досліджень і засвоєння нових технологій. Але формування політики у сфері НДДКР відбувається не під егідою єдиного центру, а як результат жорсткої конкуренції між багатьма урядовими установами за фінансові ресурси і панівне становище у провідних напрямах досліджень.

Список використаної літератури

1. Антонюк Л.Л., Поручник А. М., Савчук В. С Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації. - К.: КНЕУ, 2003.

2. Иванов В. В. Национальные инновационные системы: опыт формирования и перспективы развития // Инновации.— 2002.- №4. - С. 14-18.

3. Иванова Н. Инновационная сфера: Итоги столетия // Мировая экономика и международные отношения.- 2001.- №8. - С. 22-34.

4. Крупка М. І. Фінансово-кредитними механізм інноваційного розвитку економіки // Фінанси України. - 2001.- №11. - С 86-98.

5. Міжнародна інвестиційна діяльність/Д. Г. Лук'яненко (ред.). - К.: КНЕУ, 2003.

Парій Людмила
аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗБУТОВІЙ СФЕРІ СИРУ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ

В діяльності щодо просування продукції сиру на ринок для виробничо-збутових підприємств важливе значення має здійснення рекламних заходів. Згідно із Законом України « Про рекламу» реклама визначається як інформація про осіб чи товар, яка розповсюджується в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів та їх інтерес щодо таких осіб чи товару [1].

Реклама – це діалог між продавцем і покупцем, в якому продавець висловлює свої наміри через засоби масової інформації, а споживач – зацікавленість в даному товарі щодо його придбання. Якщо інтерес покупця не проявився, то і діалог не відбувся, а ціль рекламодавця не досягнута.

Необхідно зазначити також і те, що на сучасному ринку сирної продукції, який достатньо насичений, витрати на рекламу зростають. Але це не мають бути зайві витрати. Як стверджує один з основних принципів маркетингу, що зайві витрати – це витрати на недостатню рекламу [3, с. 15]. В зв'язку з тим, щоб витрати на рекламу виробничо-збутових підприємств сиру використовувалися ефективно в досягненні взаємопов'язаних цілей, зокрема: формуванні потреб в даному товарі; спонуканні споживачів щодо придбання даного товару в даному підприємстві; формування у споживачів прихильного ставлення до товару і підприємства; стимулювання збуту і пришвидшення товарообігу; спонуканні споживача стати постійним покупцем даного товару тощо, необхідно здійснювати дослідження в області реклами.

Дослідження в сфері рекламної діяльності охоплює як якісні так і кількісні аспекти наступних складових:

- дослідження змісту реклами;
- дослідження в області засобів передачі реклами;
- дослідження ефективності реклами.

Ціллю дослідження змісту реклами є визначення деяких фактів, якими будуть керуватися укладачі текстової реклами об'яв. Так, при рекламуванні

певного виду сиру виникає питання, що вважати головним фактором його привабливості: поживні властивості, калорійність, біологічна цінність, лікувальні і дієтичні властивості, ціна? В процесі вивчення оцінюється альтернативні фактори привабливості певного виду сиру.

Методи оцінки факторів впливу на покупця застосовуються в рекламній справі на двох стадіях: перед публікацією об'яви і після її публікації. Під час попереднього тестування наголос робиться на розвиток методів презентації впливу цих комунікаційних концепцій на відповідний сегмент ринку сиру.

Зазначені тести базуються на замірах «згадування» і « розпізнавання». При вимірюванні ступеня згадування респондентам показу ряду рекламних об'яв (в пресі і на телебаченні).

Послідовний підхід до впливу на споживачів з метою спонукати їх купувати товар охоплює такі стадії: увага – інтерес – бажання – дія [2].

Оскільки на продукцію сирну в переважної більшості споживачів відношення позитивне, то «загострення» рекламного оголошення може бути вигідним для рекламодавців.

Дослідження щодо засобів розповсюдження реклами представляє собою спосіб зниження витрат на рекламу шляхом об'єктивного їх аналізу. Проведення обґрунтованих порівнянь дасть можливість спрямувати витрати на рекламу тим розповсюджувачам рекламного матеріалу, котрі з найбільшою ймовірністю здійснять досягнення цілей рекламної компанії.

Рис 1. **Основні фтори запам’ятовування відеореклами**

[Укладено автором]

Вартість рекламного простору або часу в засобах масової інформації тісно пов'язана з оцінюваною кількістю читачів чи глядачів. Дослідження в галузі засобів передачі реклами стосується головним чином преси, телебачення, радіо, інтернету, а також рекламних об'яв, плакатів і афіш. При цьому надзвичайно

важливим є оцінка того, яку інформаційну продукцію в переважній більшості споживають потенційні покупці певних типів сирів. Звичайно, рекламна компанія має спрямовувати свої знання на те, щоб реклама певною мірою запам'ятовувалася потенційними споживачами.

Оскільки розповсюдження реклами сиру найбільш доцільним є в телекомунікаційних засобах то рекламодавці (виробничо-збутові підприємства) мають зосередити увагу на аналізі факторів запам'ятовування рекламного ролика сиру, що показано на рис. 1.

Дослідження ефективності реклами певних типів сирів стосується аналізу різних засобів передачі реклами і їх комбінацій, а також оцінки ступеня успіху в досягненні поставлених цілей реклами. Успіх може бути обрахований на основі економічних показників, зокрема темпу приросту товарообігу, приросту прибутку, збільшенню ринкової частки або ж якісний аспект - темпи приросту продаж певного типу сиру свідчить про його якість, яка задовольняє споживача, отже молокопереробне підприємство має перспективу на ринку. Адже відомий американський рекламіст сформулював закон рекламної практики про те, що реклама стимулює продаж хорошого товару і прискорює провал поганого. Вона показує, яких якостей продукт не має і допомагає споживачеві швидко це збагнути [3, с. 133].

Таким чином, маркетингові дослідження реклами ринку сиру націлені на забезпечення ефективного прилаштування молокопереробних підприємств до запитів і вимог ринку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про рекламу» (Відомості Верховної Ради України (ВВР); 1996, №39, ст.182).

2. Котлер Ф. Основы маркетинга/[Филип Котлер, Гари Армстринг, Джон Сондерс, Вероника Вонг]: Перев. с англ. – 2-е европ. изд. – М.: СТб : К.: Издательский дом «Вильямс», 2006. – 944с.

3. Мороз Л.А. Маркетинг: Підручник/ Л.А. Мороз, Н.І. Чухрай; за редакцією Л.А. Мороз, 3-є вид. без змін. – Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2005. – 244с.

Проценко Ігор
аспірант
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах сфера послуг утворює ядро постіндустріальної економіки і в багатьох аспектах визначає її основні макроекономічні параметри. Світова торгівля послугами протягом багатьох років регулювалася на двосторонній основі, основними учасниками яких були незалежні держави та іноземні фірми. Однак, після появи міжнародної мережі послуг, які засновані на

використанні сучасних засобів зв'язку та комп'ютерів, значно знизилася ефективність традиційних методів регулювання, що, у свою чергу, почало заважати прогресу у сфері послуг. Виникла необхідність створення універсального ефективного міжнародного механізму, за допомогою якого можна було б координувати зовнішню торговельну діяльність у цій сфері [2].

Цілком закономірно, що поряд із суттєвою тарифною лібералізацією міжнародних виробничих мереж зростає важливість ефективної інфраструктурної компоненти – комунікацій, фінансів, логістики чи юридичних послуг. Таким чином, лібералізація торгівлі товарами сприяє лібералізації у секторі послуг та веде до утворення мультинаціональних мереж обслуговування [4].

Важливо відзначити, що за розрахунками фахівців, лібералізація торгівлі послугами потенційно може забезпечити зростання добробуту в межах 5-10 %, тоді як лібералізація в товарному секторі – приблизно 1 % [5].

Універсальність сучасного глобального механізму регулювання міжнародного ринку послуг полягає у прагненні ефективного поєднання регулювання міжнародної торгівлі послугами на національному, двосторонньому та багатосторонньому рівні. Саме національні міри регулювання зовнішньої торгівлі вирізняються своєю різноманітністю, оскільки зумовлені прагненням лібералізації торгівлі у тих секторах, в яких національні експортери послуг характеризуються найвищим рівнем міжнародної конкурентоспроможності. В той же час, національні регуляторні механізми покликані захистити більш слабкі галузі послуг від іноземної конкуренції.

По відношенню до імпортерів послуг можуть застосовуватися як прямі, так і опосередковані обмеження. До першої групи у практиці міжнародного регулювання слід віднести чітке визначення частки іноземних послуг, що допускаються на внутрішній ринок, встановлення фіксованих тарифів чи державної монополії та певні види послуг. Опосередковано на участь країни у міжнародній торгівлі послугами впливають обмеження, пов'язані з виробництвом чи збутом певних видів послуг. Як правило, вони стосуються правил імміграції в країну, інвестиційних вкладень в той чи інший вид діяльності, а також виражаються у певних технічних нормах та державних стандартах. Варто відзначити, що використання національних обмежень певною мірою є перешкодою до формування глобального ринку послуг, особливо гості протиріччя можуть виникати при зіткненні інтересів країн, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Саме тому, питання участі України у формуванні сучасного механізму регулювання міжнародного ринку послуг є надзвичайно актуальним, оскільки істотно може вплинути на можливість повноцінної реалізації національних конкурентних переваг та отримання додаткових вигод від лібералізації.

Україна, як повноцінний учасник міжнародної торгівлі послугами, є суб'єктом її регулювання на всіх рівнях – національному, регіональному та

глобальному, а також на рівні регіональних торгівельних угод. В контексті реалізації стратегічних завдань євроінтеграції та поглиблення лібералізації участі в системі міжнародних економічних відносин особливої уваги заслуговують регуляторні аспекти зовнішньої торгівлі послугами в рамках участі в СОТ та підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Відзначимо, що входження України до СОТ знайшло своє вираження і у абсолютних показниках зовнішньої торгівлі послугами. Зокрема, обсяг експорту послуг за чотири роки до вступу до СОТ складав близько 7 млрд. дол. США, а в наступні роки спостерігалась тенденція збереження високих темпів зростання експорту послуг. У 2008 р. були зафіксовані найвищі показники темпів росту експорту послуг – на 3734 млн. дол. США, або 26,4 % у відносному вираженні, а абсолютні значення були зафіксовані на рівні 17 млрд. дол. США. І хоча на наступний рік після вступу до СОТ експорт послуг продемонстрував негативну динамку, що було пов'язано з наслідком світової фінансової кризи, протягом 2010-2013 рр. експорт послуг зростав високими темпами, і за результатами 2013 р. їх обсяг складав 20,2 млрд. дол. США, що на 12 % більше показників 2008 року [3].

Про позитивні ефекти входження до СОТ свідчать також показники результативності міжнародної торгівлі послугами. Не дивлячись, що у рік приєднання країни до СОТ відбувся суттєвий спад показника сальдо торгівлі послугами (на 28,1 %), що було пов'язано з більш високими темпами росту імпорту, ніж експорту, в наступні роки сальдо щороку зростало і у 2013 р. на 232 % перевищило відповідний показник у 2008 році. Слід відзначити, що сальдо торгівлі послугами України збільшувалось досить високими темпами і до моменту вступу до СОТ: середньорічні темпи прирості даного показника за 2004-2007 рр. складав 25,8 %. Проте, середньорічні темпи приросту за 2009-2013 рр. склали 40,5 %, що більше ніж в 1,5 рази перевищив показник 2004-2007 рр. [3]. Таким чином, можна зробити висновок, що вступ України до СОТ позитивно вплинув на міжнародну торгівлю послугами та торгівельний баланс країни.

Поглиблення економічної співпраці між Україною та ЄС, зокрема у сфері послуг, відкриває для національної економіки додаткові можливості. Так, передбачається полегшення доступу для вітчизняних виробників послуг на ринки третіх країн, удосконалення регуляторного та інституційного середовища у сфері послуг, широкі можливості для диверсифікації послуг, підвищення рівня добробуту українського народу за рахунок покращення якості послуг [1].

Таким чином, узгодження механізмів регулювання міжнародної торгівлі між Україною та ЄС є важливим кроком до розвитку торгівельних процесів в даній сфері. Досягнення взаємних домовленостей є свідченням того, що сторони мають серйозні наміри не лише перевести співпрацю на якісно новий рівень, але й суттєво наблизити економічну систему України до економічної системи ЄС на основі лібералізації руху капіталів та послуг, гармонізації підходів та принципів, на яких будуються галузеві політики та відповідні системи регулювання. Тому дослідження особливостей взаємодії України та ЄС, зокрема у сфері послуг, є важливою передумовою більш глибокого розуміння суспільством

модернізаційного потенціалу європейської інтеграції як стратегічного вектору розвитку України.

Список використаних джерел

1. Економічна складова Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління / Звіт за ред. І. Бураковського та В. Мовчан. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій, 2014.- 141 с.
2. Коваленко Ю. Теоретичні аспекти сутності послуги та її види / Ю. Коваленко // Вісник КНТЕУ. - 2012. - № 2. – с. 38-46
3. Статистична база Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua
4. Усенко О. Лібералізація торгівлі послугами в рамках преференційних торгівельних угод / О. Усенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/NM/2008_10/pdf/usenko.pdf
5. Hoekman Bernard, Winters L. Alan (2007). Multilateralizing “Deep Regional Integration”: A Developing Country Perspective. – Conference on Multilateralising Regionalism – 10-12 September 2007, WTO, Geneva

Романенко Тетяна
викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»
м. Ніжин

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інноваційний шлях розвитку сільськогосподарського виробництва є однією з актуальних проблем агропромислового комплексу України і її окремих регіонів. Широке впровадження інновацій в усіх напрямах діяльності сільськогосподарських підприємств (технологічного, маркетингового, організаційного) забезпечує їх успішне функціонування і надає конкурентні переваги.

В усіх видах економічної діяльності України зараз домінують галузі низьких технологічних устроїв, але особливо це стосується сільського господарства, де відбувся перехід від широкого механізованого виробництва до виробництва основної маси продукції тваринництва, овочів і картоплі, плодів у господарствах населення, що побудований лише на ручній праці.

І тому, сьогодні особливо актуальним є питання створення механізму, який би трансформував наукові знання на продуктові з метою реалізації технологічних нововведень.

Вирішальну роль у цьому процесі повинен відіграти перехід до інноваційної моделі розвитку економіки країни.

Про перехід економіки України на шлях інноваційних перетворень свідчить розробка Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Результатом реалізації Стратегії має стати утвердження в Україні інноваційної моделі її економічного і соціального розвитку, підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу країни, всіх її людських і природних ресурсів, забезпечення підвищення конкурентоспроможності національної економіки, досягнення стабільного сталого розвитку і підвищення добробуту громадян. Реалізація Стратегії створить можливості для успішного просування України по шляху розбудови економіки і суспільства, заснованих на знаннях.

Державна інноваційна політика може бути ефективною за умови вдосконалення адекватного організаційно-економічного механізму регулювання і стимулювання іноваційно-інвестиційної діяльності в матеріальному виробництві [1, с.3].

Інноваційний розвиток зумовлюється багатьма факторами, зокрема це «високий інтелектуальний потенціал суспільства, рівень фінансування наукових досліджень і розробок, сформована система менеджменту в галузі трансферту (передавання) результатів науково-дослідних праць агороформуванням, створення повноцінного ринку науково-технічної продукції та його відповідної інфраструктури» [4, с.4].

На сучасному етапі інноваційний розвиток стає вирішальним чинником розвитку сільського господарства. У зв'язку з цим, важливим етапом в аналізі ефективності є науковотехнічні і технологічні напрямки в економіці підприємств сільського господарства.

Однією із складних проблем впровадження інноваційних розробок є визначення їх вартості та економічної ефективності використання.

Список використаних джерел

1. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О.С.Амоша // Економіст. - 2008. - № 6. - С.28-32.
2. Антонюк Л. Інноваційна конкурентоспроможність України та її регіонів / Л.В.Антонюк // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - №4. - С.37-45.
3. Балясников С. Передумови створення інноваційної моделі розвитку економіки України / С.П.Балясников // Актуальні проблеми економіки. - 2011. - №10. - С. 135-142.
4. Ржига Л. Економічна ефективність науково-технічного прогресу / Ржига Л. - М.: Вид-во: «Економіка», 1999. - С. 20-28.
5. Ситник В. Про завдання наукових установ Академії щодо активізації трансферу інновацій у агропромислове виробництво. / В.П.Ситник // Економіка АПК. - 2011. - № 11. С. 4-8.

Сидоренко Ірина
к.е.н.
ЧММГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень»
м. Чернігів

РОЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ

Досягнення світової та вітчизняної економічної науки вказують на формування принципово нових концептуальних підходів до розробки схем та механізмів управління інноваційними та інвестиційними процесами всіх складових виробничої інфраструктури, оскільки саме на цьому рівні можна забезпечити комплексний і збалансований розвиток просторових продуктивних сил.

За таких умов основним чинником сталого розвитку може стати розвиток інфраструктурних галузей економіки спираючись на ефективне управління інноваційними та інвестиційними процесами на підприємствах.

Прискорений доступ до інформаційних ресурсів, розвиток сучасних телекомунікаційних систем, збільшення обсягів вантажопотоків усіма видами транспорту, облаштування транспортних коридорів, розвиток транзитного потенціалу, формування логістичних платформ є потужним каталізатором модернізації не лише національної економіки, а й регіональних господарських систем [1].

Виробнича інфраструктура є результатом тривалого розвитку продуктивних сил і визначається станом галузей, що входять до неї.

Інноваційні процеси та науково-технічний прогрес змінюють галузеву структуру національного виробництва, що веде до створення відповідних інфраструктурних об'єктів. Таким чином, тісний взаємозв'язок між інфраструктурою і виробництвом показує важливість, багатогалузевість та відкритість інтеграційних аспектів трансформаційних перетворень виробничої інфраструктури на засадах сталого розвитку та інвестиційної спроможності підприємств, що входять до неї [2].

Системний підхід до управління інноваційними та інвестиційними процесами в господарських комплексах дозволяє розглядати виробничу інфраструктуру як складну сукупність вхідних у неї елементів, що дозволяє виявити різноманітні типи зв'язків між ними, наявність яких і робить інфраструктуру системою і визначає її внутрішню динаміку.

Практичний досвід зарубіжних країн показав, що рівень розвитку інноваційної сфери (науки, технологій, наукомістких галузей) створює основу стійкого економічного зростання, а модернізація скорочує розрив між економічно розвинутими країнами та тими, що розвиваються [3, 4].

Галузі виробничої інфраструктури відіграють важливу роль в підвищенні конкурентоспроможності національної економіки і виступають матеріальною основою розвитку внутрішніх і зовнішніх економічних зв'язків країни. Вони забезпечують процеси виробництва і транспортування продукції, тобто обумовлюють зв'язок між виробництвом та споживанням, в межах різних галузей та територіальних утворень.

Ефективна виробнича інфраструктура є визначальним фактором розміщення продуктивних сил і формування галузевої структури виробництва, має велике значення для розв'язання соціально-економічних завдань. Без розвиненої інфраструктури – важливого критерію високого рівня організації економічних відносин, фактора сталого розвитку виробництва та прискорення інтеграційних процесів, неможливо забезпечити економічне зростання України.

Основними орієнтирами для інноваційно-інвестиційного розвитку всіх складових виробничої інфраструктури є:

– визначення інноваційних пріоритетів розвитку виробничої інфраструктури;

– створення ефективного механізму інвестування виробничої інфраструктури;

– узгодження напрямів розвитку виробничої інфраструктури зі спеціалізацією регіональних господарських комплексів;

– впровадження останніх досягнень науково-технічного прогресу в інноваційному оновлення об'єктів виробничої інфраструктури;

– створення сучасних кластеризаційних формувань комплексного інфраструктурного забезпечення регіональних господарських комплексів;

– створення індустріальних парків, як засіб ефективного використання наявної в регіоні інфраструктури та ін.

Однією з актуальних проблем сьогодення, висунутих потребами прискорення інноваційно-інвестиційного розвитку, є забезпечення оптимальності функціонування виробничої інфраструктури у безупинно мінливих умовах зовнішнього середовища, яка може бути вирішена шляхом такої організації процесів управління, що забезпечує необхідне вдосконалення об'єкта управління, своєчасної і ефективної перебудови його структури при збереженні якісної визначеності об'єкта, підтримки динамічної рівноваги у зовнішньому середовищі.

Сучасний інноваційно-інвестиційний розвиток виробничої інфраструктури регіону дає можливість формувати більш глибший розподіл і спеціалізацію праці, а також кооперацію практично у всіх сферах промисловості, сільського господарства та інших галузей економіки; застосовування засобів транспорту при національній та міжнародній торгівлі різними видами сировини, матеріалів, напівфабрикатів та готової продукції; переміщення широких верств населення в рамках регіонів, країни та міжнародних сполучень [5].

В Україні майже відсутні механізми галузевої координації та фінансування інновацій [6]. Враховуючи малоймовірність повернення до відомчої системи

управління розвитком економіки, єдиним можливим механізмом створення та впровадження модернізації у виробничій інфраструктурі регіону є поступова інтеграція науково-дослідних установ до складу інноваційно-інвестиційних формувань – інноваційно-інвестиційних систем та комплексів, які можуть забезпечити галузеві принципи управління інноваційно-інвестиційним розвитком.

Таким чином, процес формування інноваційно-інвестиційного розвитку виробничої інфраструктури регіону є багатогранним та вимагає реалізації значної сукупності різнобічних заходів, поступове запровадження яких матиме позитивний вплив на подальшу діяльність регіональних господарських комплексів.

Список використаних джерел

1. Скоробогатова Н.Є. Інвестиційна активність регіонів України [Електронний ресурс] / Н.Є. Скоробогатова. – Режим доступу: http://194/44/242/244/Partal/Natural/nvkpi/2009-5/4.pdf

2. Сокотенюк С.М. Стан та перспективи розвитку виробничої інфраструктури України [Електронний ресурс] /С.М. Сокотенюк // – Режим доступу: http://economy.nayka.com.ua/index.php?Operation=1&iid=939

3. Смоленюк А.П. Розвиток інноваційного підприємництва в агропромисловому виробництві: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук.: спец. 08.00.03 / Смоленюк Андрій Петрович. – Київ. – 2010 – 235 с.

4. Курмаєв П.Ю. Сутність механізму управління регіональним соціально-економічним розвитком [Електронний ресурс] /П.Ю. Курмаєв. – Режим доступу: www.rusnauka.com/12_KPSN_2009/Economics/44539.doc.htm

5. Катренко А.В. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації: навч. Посіб. / Катренко А.В. – Львів: "Новий світ –2000", 2000. – 424 с.

6. Качала Т.М. Модернізація як необхідна умова економічної відбудови національної соціально-економічної системи [Електронний ресурс] /Качала Т.М. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_gum/Vviem/2011_2/20.pdf

Стадник Вікторія
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємства – це такий стан корпоративний ресурсів (ресурсів, капіталу, персоналу, інформації і технологій, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного

науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).

Слід зазначити, що в останні роки на базі усвідомлення всього розмаїття критеріїв, чинників і загроз економічній безпеці відбувається процес систематизації та концептуалізації цього поняття як наукової категорії.

Метою статті є визначення процесу забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства, ідентифікація позитивних і негативних чинників, які впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства та його конкурентоспроможність, а також розгляд методів оцінки стану фінансової безпеки підприємства.

Основні аспекти визначення сутності поняття економічної безпеки, фінансової безпеки як складової, відповідних загроз, а також системи критеріїв і параметрів досліджено у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених: К.С. Горячевої, Ф.І. Євдокімова, М.М. Єрмошенка, С.М. Ілляшенка, Н.В. Куркіна, В.В. Шликова та інших.

Вагомий внесок у вивчення цієї проблематики зробили О.І. Барановський та В.І. Мунтіян.

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування в теперішньому часі і високий потенціал розвитку в майбутньому. До основних функціональних цілей економічної безпеки належать:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу того чи іншого суб'єкта господарювання;
- досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;
- забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;
- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Головною метою фінансової безпеки підприємства є здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні завдати фінансової шкоди підприємству [1].

Фінансова безпека як поняття має свої сутнісні характеристики, які можуть бути представлені наступним чином. На рівні підприємств:

- фінансова безпека є одним з основних елементів їх економічної безпеки;
- рівень фінансової безпеки може бути охарактеризований за допомогою системи кількісних і якісних показників з урахуванням їх порогових значень;
- фінансова безпека підприємств повинна забезпечувати їх розвиток і стійкість – зростання їх вартості та здобуття фінансової рівноваги у довгостроковому періоді, а також захищеність фінансових інтересів підприємства [2].

Фінансова безпека на рівні галузі повинна гарантувати продовольчу безпеку та сталий розвиток сектора в довгостроковій перспективі на основі прийняття виважених рішень у галузі формування оптимального розміру та структури фінансування життєдіяльності галузі [3].

Фінансова безпека на рівні держави покликана забезпечити стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової системи, який характеризується збалансованістю, стійкістю до негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, здатністю забезпечити економічне зростання національної економіки [4].

Таким чином, забезпечення фінансової безпеки є однією з пріоритетних задач керівництва підприємства. Однак, недосконаліть фінансового ринку, законодавчої бази та специфіка функціонування української економіки ще більше загострюють проблеми забезпечення фінансової безпеки і виділяють її як важливу складову в системі економічної безпеки підприємства.

Список використаних джерел

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / О. І. Барановський. – К. : Інститут економіки і прогнозування НАН України, 2000. – 36 с.

2. Мартюшева Л. С. Фінансова безпека підприємства / Л. С. Мартюшева, Т. Е. Петровська, Н. І. Трихліб // Комунальное хазяйство городов: наук.-техн. сб. Выпуск 71. Серия: Экономические науки. – К. : «Техніка», 2006. – С. 235-238.

3. Погосова М. Ю. Аналіз методичного забезпечення оцінювання фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / М. Ю. Погосова, В. С. Лебедєва // Экономические науки. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com.

4. Самбуріна Н. С. Аналіз фінансової складової безпеки підприємства / Н. С. Самбуріна. – Х. : Изд. ХНЕУ, 2006.

Стінковий Ігор
студент
Тодоренко Юлія
студентка
Іванько Анатолій
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТОМ В УМОВАХ ВИСОКОГО РІВНЯ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Головна задача сучасної науки управління проектами полягає в підвищенні ефективності виконання проектів, тобто досягненні поставлених задач із використанням мінімальної кількості ресурсів. За останнє століття були розроблені численні стандарти з управління проектами, що мали систематизувати найкращі практики проектного менеджменту та забезпечити абсолютно керований процес управління проектами, що має чітко відповідати їхнім допущенням та обмеженням.

Проте у світовій практиці вже стали нормою приклади завершення масштабних комплексних проектів зі значеннями відхилення запланованих показників більше ніж на 50%, що вказує на вкрай низьку ефективність процесу їхнього виконання [1].

Ефективність інвестиційного проекту – це категорія, що відображає відповідність проекту цілям та інтересам його учасників [2]. Проте інтереси його учасників можуть суттєво відрізнятися, відповідно кожний окремий фактор впливу в процесі виконання проекту може призводити до цілком різних результатів для його окремих учасників, чим і зумовлена суб’єктивність оцінки ефективності. Ця особливість робить процес оцінки ефективності багатофакторною та складною задачею.

З метою отримання якомога більш об’єктивних результатів, подана робота присвячена питанню ефективності процесу виконання проекту лише зі сторони команди управління проектом (КУП). Особливість виконання проектних дій КУП визначена методологією проектного менеджменту, яку вона вибирає при початку роботи над проектом.

Методологія проектного менеджменту описує різні елементи, такі як інструменти та методи управління, стратегія виконання проекту, опис життєвого циклу проекту (ЖЦП), статут, процедури управління та ін. Проте з метою дотримання стандартизованого підходу управління при виконанні кожного окремного проекту вищенаведені елементи об’єднані в систему управління проектом (СУП).

СУП виступає інтегруючим елементом у методології проектного менеджменту та є потужним засобом стандартизованого управління проектами. Саме специфіка конфігурації СУП визначає взаємодію учасників КУП щодо

досягнення цілей проекту. Очевидно, що ефективність процесу виконання проекту зі сторони КУП залежить від ефективності застосування СУП.

У сучасних умовах високого рівня невизначеності середовища виконання проектів ефективність застосування будь-якої СУП, характеристики котрої були визначені на початку проекту, з часом під дією факторів впливу буде знижуватись.

Цей факт передбачає застосування методів і моделей, що дадуть змогу вчасно виявити зниження ефективності застосування СУП, визначити внутрішні та зовнішні причини, що призвели до цього, та дадуть можливість розробити нову конфігурацію СУП, що буде ефективною при нових значеннях показників факторів впливу [3].

Ефективність виконання проекту не є сталою величиною. Контроль значення цієї величини та здійснення заходів щодо підвищення ефективності виконання проекту є однією з ключових задач при його виконанні. Комплексна задача контролю та підвищення ефективності виконання проектів спричинила необхідність розробки зручного, економного та системного способу підвищення ефективності виконання проектів, що передбачає попередню коректну оцінку прогресу виконання проектів.

Тобто питання підвищення ефективності виконання проектів з високим рівнем невизначеності потребує детального аналізу складових СУП, оскільки тільки за умови врахування їх взаємозв’язків можливо коректно впроваджувати зміни у їхньому складі [4], визначати передумови, що призвели до відхилень та розроблювати послідовності дій, які дозволять підвищити ефективність їхнього виконання.

Послідовність стадій процесу підвищення ефективності застосування СУП має традиційний характер, проте зазначені результати процесу потребують застосування складної структури поєднання методів та інструментів, що повинні гарантувати достовірність отриманих результатів при виконанні процесу.

Таким чином, застосування новітніх методів і моделей підвищення ефективності застосування СУП є єдиним шляхом досягнення задач КУП в умовах високого рівня невизначеності, що робить дослідження з розробки підходів підвищення ефективності виконання проектів однією з пріоритетних задач сучасного проектного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Креативные технологии управления проектами и программами / [Бушуев С. Д. и др.] ; под ред. Бушуева С.Д. ; Укр. ассоц. упр. проектами. — К. : Саммит-Книга, 2010. — 763 с.

2. Управление инвестиционно-строительными проектами: международный подход : Руководство / [И.И.Мазур, В.Д.Шапиро, С.П.Ансов и др.] ; Под ред. И.И. Мазура, В.Д. Шапиро. — М. : Авваллон, [2004]. — 589 с.

3. Управління проектами: Підручник / За заг. ред. Л. В. Ноздріної. — К.:Центр учбової літератури, 2010. — 432 с.

4. Фливбьорг, Бент. Мегапроекты: история недостроев, перерасходов и прочих рисков строительства / Бент Фливбьорг, Нильс Брузелиус, Вернер Ротенгаттер; [Пер. с англ. А.А. Исаева]. — М. : Вершина, 2005. — с. 207-219.

Тодоренко Юлія
студентка
Грабовецький Олександр
старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

СИСТЕМА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ

Цивільно-правовими договорами опосередковуються відносини у різних сферах діяльності громадян і юридичних осіб. Юридично оформляючи і закріплюючи суспільні, передусім економічні, зв'язки суб'єктів, надаючи цим зв'язкам рис стабільності і визначеності, цивільно-правові договори, взяті в цілому, являють собою єдину систему, окремі частини якої тісно пов'язані між собою і взаємодіють.

У літературі з системного підходу і теорії систем до визначення системи підходять як до відмежованої множинності взаємодіючих елементів. Система цивільно-правових договорів як єдина система зі складними взаємозв'язками її елементів характерна як внутрішньою єдністю, так і диференціацією договірних відносин, що зумовлена особливостями конкретних майнових відносин, опосередкованих договорами.

Наукову класифікацію договорів можна проводити за різними ознаками (критеріями) залежно від цілей, які при цьому ставляться. Класифікація договорів має сприяти глибшому з'ясуванню їх природи і змісту, виявленню властивих їм спільних рис та особливостей, дальшому вдосконаленню законодавства про договори.

За ознакою розподілу прав та обов'язків між сторонами у зобов'язанні, що виникло з договору, виділяють односторонні та двосторонні договори. За одностороннім договором одна сторона має лише суб'єктивні права, а друга — лише суб'єктивні обов'язки. Наприклад, за договором позики одна сторона (позикодавець) має право вимагати повернення переданих другій стороні (позичальникові) у власність грошей або речей, визначених родовими ознаками, а позичальник зобов'язаний повернути позикодавцеві таку саму суму або рівну кількість речей того самого роду і якості (ст. 374 ЦК). Односторонніми є договори дарування, безоплатного користування майном тощо. Двостороннім є договір, за яким права та обов'язки покладено на обидві сторони зобов'язання,

що виникло з цього договору. Переважна більшість договорів у цивільному праві є двосторонніми (купівля-продаж, оренда тощо).

Залежно від послідовності (етапності) досягнення цілей, які ставлять перед собою сторони, вступаючи у договірні зв'язки, договори можна поділити на попередні та основні. У практиці ділового спілкування часто ведуться переговори або листування між суб'єктами господарювання з приводу створення у майбутньому нових ринкових структур або проведення якихось спільних господарських заходів. Такі ділові стосунки нерідко оформляються попереднім договором або протоколом про наміри тощо. За попереднім договором сторони зобов'язуються у певний строк укласти в майбутньому договір на умовах, передбачених попереднім договором. У цьому договорі визначається й порядок погодження істотних умов майбутнього договору, які не передбачені попереднім договором.

Здійснення підприємництва як самостійної, ініціативної, систематичної, на власний ризик діяльності підприємця по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг або заняттю торгівлею з метою одержання прибутку неминуче пов'язано з використанням договору як правової форми, якою опосередковується реалізація на еквівалентних засадах результатів цієї діяльності. Суб'єктам підприємництва доводиться укладати різні за своїм характером договори, які регулюються як нормами ЦК України, так і інших нормативних актів (купівлі-продажу, поставки, перевезення, лізингу, консигнації, банківського кредиту тощо).

До господарських відносили і непланові договори, якщо вони були однотипні з плановими і підпорядковувалися такому самому законодавчому режиму (наприклад, поставка, перевезення тощо) або вступ у договірні відносини прямо був передбачений законом.

У підприємницькому договорі поєднуються як загальні ознаки, властиві всякому цивільно-правовому договору, так і особливі риси, які можна звести до таких.

По-перше, суб'єктами цього договору є юридичні або фізичні особи, зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності.По-друге, зміст підприємницького договору становлять умови, за якими передаються товари, виконуються роботи або надаються послуги з метою здійснення підприємницької діяльності або з іншою метою, не пов'язаною з особистим (сімейним, домашнім) споживанням. Прикладом такого договору може бути договір міжнародної купівлі-продажу.

По-третє, для деяких видів підприємницьких договорів, зокрема зовнішньоекономічних контрактів або біржових угод, може встановлюватися окремий порядок їх укладення (підписання), обліку та реєстрації.

По-четверте, певні особливості можуть характеризувати порядок виконання або умови відповідальності сторін за підприємницьким договором (наприклад, відповідальність підприємця незалежно від його вини).

Враховуючи наведені міркування, господарським (підприємницьким) можна вважати такий цивільно-правовий договір, в якому обома сторонами або хоч би однією з них є юридичні чи фізичні особи — підприємці і за яким передаються товари, виконуються роботи або надаються послуги з метою здійснення підприємницької діяльності або для інших цілей, не пов'язаних з особистим (сімейним, домашнім) споживанням. Господарські договори ми знаходимо в усіх зазначених вище шести групах цивільно-правових договорів, виділених за юридичними наслідками укладення кожного окремого договору.

Список використаних джерел

1. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. - М" 2006.

2. Вінник О.М. «Господарське право. Посібник. – К.: Правова єдність, 2008.-766ст.

3. Господарське право України: Практикум / В. С. Щербина (кер. авт. кол.), Г. В. Пронська, О. М. Вінник та ін.; За ред. В. С. Щербини. - 2-е вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2003. - 416 с.

4. Договірне право України. Загальна частина: Навч. посібник / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін.; За заг. ред. О. В. Дзери. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 896 с.

5. Цивільне право України. Загальна частина: Підручн. / За ред. І.А.Бірюкова, Ю.О.Заіки - К., 2008.

Хорошко Лілія
студентка
Даценко Наталія
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

В умовах переходу України на інноваційний шлях розвитку економіки виникла нагальна потреба в розробці нових форм і методів управління, що дозволяють підприємствам адаптуватися до динаміки зовнішнього середовища, раціонально використовувати виробничо-ринковий потенціал, нарощувати конкурентні переваги і створювати на цій основі реальні передумови до забезпечення стратегічної стійкості.

У світовому співтоваристві триває розвиток як практики, так і теорії менеджменту. Так, до сучасного розвитку теорії призводить сучасний розвиток практики менеджменту. Основними чинниками, які впливають на зміну практики менеджменту, стали:

- стійка глобалізація;
- високі темпи зростання інформаційних технологій.

Глобалізація – це складний багатогранний процес, який поширюється на всі сфери суспільного життя: економічну, соціальну, політичну, духовну. На цій базі відбувається формування єдиної світової мережевої ринкової економіки. Процес глобалізації є наслідком еволюції державно оформлених ринкових відносин.

Світовий ринок інформаційних технологій – це ринок з автоматизованими способами обробки інформації, які стрімко розвиваються. Під ними також розуміється сукупність методів, виробничих і програмно-технологічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечують збір, зберігання, обробку, висновок і розподіл інформації.

Менеджмент характеризується як наука, що спирається на об’єктивні закони та закономірності, чіткі правила й технології. З іншого боку, менеджмент має справу з людськими спільнотами, які суттєво відрізняються одна від одної звичками, традиціями, життєвими цінностями, інститутами, рівнем освіти, суспільною мораллю тощо. За допомогою менеджменту людське суспільство з хаотичного перетворюється на організоване й ефективне.

Окрім комунікації до зв’язаних процесів управління належать і управлінські рішення. Жодна людина, жодна організація не може існувати без цієї управлінської функції, але якщо людина ухвалює рішення в особистих інтересах, то керівник-управлінець зобов'язаний приймати рішення на користь організації, в якій він працює. При цьому ставки і відповідальність керівника значно вищі, ніж приватний вибір індивіда, оскільки зачіпаються інтереси і долі інших працівників організації, а це десятки, сотні, тисячі людей.

Саме рівень кадрів, використання всіх наявних можливостей у передбаченні розвитку ситуації є чинником зменшення або збільшення елементів раптовості і невідомості, а отже і мірою застосування незапрограмованих рішень.

Рішення можуть прийматися на підставі логічних висновків або спонтанно, тобто залежно від особистих якостей і характеристик керівника. Рішення поділяються на:

- інтуїтивні;
- засновані на думках;
- раціональні (аналітичні).

Інтуїтивні рішення приймаються на основі відчутті правильності. Інтуїція є здатністю безпосередньо, наче раптово, без логічного продумування, знаходити правильне вирішення проблеми. Інтуїція є невідмінним компонентом творчого процесу.

Рішення, засноване на думках, – це вибір, обумовлений знаннями або досвідом керівника, що супроводжується здатністю аналізувати, оцінювати, передбачати. У процесі керівництва і з часом керівник здобуває навички і досвід, які використовуються для ухвалення рішень в конкретних ситуаціях. Рішення,

засновані на думках, є досвідом минулого, який може бути використано у вирішенні сьогоднішніх проблем організації.

Найменший ступінь ризику мають раціональні рішення. Найголовніша відмінність між рішеннями раціональними і заснованими на думках полягає в тому, що перші не залежать від минулого досвіду.

Своєчасність виявлення і визначення сутності проблеми (розміру і ступеня її серйозності) – це перший крок, від якого значною мірою залежать втрати організації і її зусилля в майбутньому з усунення причин проблеми. Основним показником, що характеризує виникнення проблем в організації, є погіршення показників її діяльності. До них належать:

- втрата клієнтів (покупців, постачальників, кредиторів, інвесторів);
- втрата ринків збуту;
- моральний і фізичний знос устаткування, старіння технологій;
- упущення в організаційних і структурних змінах усередині органі- зації, які повинні йти в ногу з часом.

Для виявлення конкретних причин виникнення проблеми необхідно зібрати, опрацювати і проаналізувати якомога більший об'єм актуальної інформації, що стосується даної проблеми. Обробка інформації полягає в групуванні її за чинниками впливу на організацію і її проблеми, адже одна проблема може ланцюговою реакцією створити декілька різних проблем. При аналізі інформації визначаються групи факторів, що посилюють або ослаблюють причини проблеми, яка вимагає розв'язання.

Для підтримки інноваційного підприємництва доцільно стимулювати створення приватних і змішаних (державно-приватних) фондів, необхідно розробити програму допомоги по оснащенню науково-дослідних центрів сучасними засобами телекомунікацій і формуванню банків даних.

Одним із чинників, що може вплинути на швидкий розвиток управління та подолання неблагополучної економічної ситуації в Україні, є безкомпромісна відмова від старих звичок і умовностей та запровадження нової техніки і методів управління.

Модернізація управління має відбуватися на основі нового підходу, за якого керівники бізнесу з метою модернізації методів управління мали б спрямувати зусилля на:

- вироблення нових концепцій управління;
- інтенсивний розвиток системи бізнес-освіти;
- довгострокове планування управління;
- введення системи моніторингу стану управління;
- точне визначення прав і обов’язків зі збереженим почуттям колективізму;
- дослідження і розробки з менеджменту;
- використання сучасних технічних, насамперед інформаційних, засобів.

Українська модель сучасного менеджменту знаходиться в стадії формування. В умовах розвитку ринкових відносин найважливішим фактором

успіху стає безперервне вдосконалення теорії й практики управління. У процесі розвитку менеджмент перетворився в найважливіший фактор подальшого розвитку і прогресу сучасного суспільства. Тому сучасний менеджмент в Україні носить безперервний пошук все більш нових способів зробити свою компанію більш конкурентоспроможною на світовому ринку управління.

Список використаних джерел

1. Маркіна І. А. Менеджмент організації: навч. посібник / І. А. Маркіна, Р. І. Біловол, В. А. Власенко; «Полтавський університет економіки і торгівлі». – К. : ЦУЛ, 2013. – С.193–196.

2. Туленков М. В. Сучасні теорії менеджменту : навч. посібник / М. В. Туленков. – К. : Каравела, 2012. – С.274–278.

3.http://library.if.ua/book/32/2068.html

Ярошенко Юлія
студентка
Грабовецький Олександр
старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН ТА АНАЛІЗ КЛАСИФІКАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ДОГОВОРІВ

Важливу роль у поширенні та втілення інновацій відіграють умови, що забезпечують правове становище суб’єктів господарювання, які намагаються йти шляхом впровадження новітніх технологій.

Невід’ємною складовою є захищеність від можливих негативних наслідків, шляхом визначення загальних і особливих складових супроводжуючих договорів, забезпечуючи, уніфіковане відношення сторін до виконання взятих на себе зобов’язань. Протиріччя, що виникають у сфері зазначених суспільних відносин мають специфічні форми, а від так потребують своєрідних умов правового регулювання.

Класифікація договорів дає змогу учасникам господарсько-правових відносин легко виявити найбільш суттєві властивості договору та звертатися у практичній діяльності до такого договору, який найбільш відповідає їхнім вимогам і поставленим завдання.

Здійснення класифікації договорів дає можливість не лише виділити риси чи істотні ознаки того чи іншого договору, а й визначити його місце в системі відносин, оскільки правильно побудована класифікація сприяє систематизації не лише накопичених знань, а і забезпечує належне використання термінів, усуває неоднозначність правового застосування, а інколи й суперечливість.

Цивільний кодекс України визначає, що договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Визначення, що надаються у Законі України « Про інноваційну діяльність» обумовлює доцільність проведення предметно-об'єктивної класифікації за наступними критеріями: 1) інноваційні правовідносини у сфері науки і техніки (об'єкт знання); 2) у виробничій сфері (технології) ; 3) в інформаційній сфері (інформація); 4) у сфері торгівлі та послуг (бренди) ; 5) у сфері культури та послуг(ідеї).

Залежно від форми інноваційної діяльності, де в основі лежатиме відповідний договір на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, слід відмітити:

1. відносини з горизонтальної передачі об'єктів інновації (горизонтальний трансфер);

2. відносини з регулювання державного трансферу об'єктів інновацій (вертикальний трансфер.

У межах одного типу договору можуть існувати різні види договорів. Визначити вид договору – означає виділити в межах одного договірного типу такі договори, які одночасно із загальними рисами, притаманними даному типу, містять специфічні особливості, що характеризують суб'єктів договірних правовідносин, предмет договору, підстави виникнення, зміст договірних правовідносин тощо.

Договори можна поділити на: визначені і законодавчо не врегульовані – регулюються виключно домовленістю сторін із додержанням загальних засад законодавства, а від рівня урегульованості на пойменовані та не пойменовані.

Пойменовані є договори які сформульовані законодавством у разі виникнення спору суд може звернутися до закону з метою встановлення відповідності і несуперечності їх змісту вимогам законодавства. Тому пойменовані договори можуть бути поділені на ті, що:

1. Закріплені Господарським Кодексом та іншими кодифікованими актами законодавства;

2. Закріплені поточними законами;

3. Закріплені підзаконними актами.

Не пойменовані договори – це така група договорів, що не отримала свого нормативно-правового регулювання та не передбачені актами законодавства, а є результатами волевиявленням їх сторін.

Окремої уваги, в контексті класифікації інноваційних договорів заслуговує визначення таких важливих складових як трансфер технології та ноу-хау.

Трансфер технології – це передача технології, що оформляється шляхом укладання між фізичними та юридичними особами двостороннього та багатостороннього договору, яким установлюється, змінюється або припиняється майнові права та обов'язки щодо технологій та її складових.

Договір про трансфер технології – це договір, укладений у письмовій формі між особами, яким належать та яким повністю чи частково передається майнові права на технологію або її складові.

Ноу-хау – це технічна, організаційна або комерційна інформація, що отримана завдяки досвіду та випробуваннями технології та її складових, яка: не є загальновідомою та легкодоступною на день укладення договору про трансфер технології; є істотною, тобто важливою та корисною для виробництва продукції, технологічного процесу та надання послуг; є визначеною, тобто описаною достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити її відповідність критеріям загальновідомості та істотності.

Враховуючи міжнародний досвід, можна запропонувати таку класифікацію договорів у сфері інноваційної діяльності, залежно від правових наслідків, досягнення яких прагнуть учасники відносин:

1. Договори, що направлені на створення інноваційних об'єктів інтелектуальної власності (замовлення і використання об'єкта інтелектуальної власності, виконання науково дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт).

2. Договори, що направлені на надання прав на використання об'єктів інтелектуальної власності (ліцензійні, комерційної концесії).

3. Договори, що направлені на передання (відчуження) майнових прав інтелектуальної власності.

4. Договори, що направлені на забезпечення виконання основного договору.

Усі вище запропонована класифікація може доповнюватися в залежності від змін, що відбуваються і господарсько-правових відносинах у сфері здійснення інноваційних відносин.

Чинне законодавство України не передбачає спеціальних заходів захисту від недобросовісної поведінки суб'єктів господарювання в інноваційних правовідносинах. Зазначені недоліки створюють певні проблеми для суб'єктів господарювання, що володіють і впроваджують інноваційні технології, обмежують можливість реалізації та захисту їх права на таку інформацію. А від так, певної уваги потребує дослідження недоліків правового регулювання у сфері інноваційних відносин.

Проблематика інноваційного розвитку економічних відносин набула надзвичайної актуальності. Наукові дослідження в сфері інноваційного права повинні носити теоретичний та практичний характер.

По-перше, такі серйозні законодавчі пропозиції, як розробка Інноваційного кодексу України, по-друге, розробка договорів про інноваційну діяльність.

На сьогодні регулювання відносин, що складаються у зв'язку з організацією та здійсненням інноваційної діяльності здійснюється значною кількістю нормативно-правових актів. При цьому фактично правове регулювання інноваційних відносин позбавлено єдиної системної законодавчої платформи:

загальні положення правового регулювання інноваційної діяльності містяться у Господарському кодексі України; основні правила її здійснення у Законі України «Про інноваційну діяльність» та інших спеціальних законах; основним нормативним актом регулювання інноваційних відносин є Цивільний кодекс України, норми якого є нормами загальної дії.

Слід зазначити, що незважаючи на «відносну молодість» інноваційного законодавства, є наявні передумови для проведення його ревізії та систематизації. В цьому і полягає необхідність правової визначеності у правовому регулюванні відносин, що виникають у зв'язку зі створенням, розповсюдженням об'єктів права інтелектуальної власності продуктів та їх реалізацією як інновацій.

Таким чином, кодифікація інноваційного законодавства є однією з тенденцій розвитку економіки України.

Серед шляхів кодифікації доцільно виділити такі три основні шляхи:

1. Врегулювання відносин, що виникають у зв'язку з організацією та здійсненням інноваційної діяльності, в межах Господарського кодексу України.

2. Проведення внутрішньогалузевої кодифікації та прийняття інноваційного Кодексу, в межах якого врегулювати лише господарсько-правові відносини, що складаються у зв'язку з організацією та здійснення інноваційної діяльності у межах національної інноваційної системи.

3. Проведення міжгалузевої кодифікації та прийняття інноваційного кодексу, нормами якого врегулювати відносини різної галузевої належності, що виникають між суб'єктами господарювання у зв'язку із розробленням, доведенням до стадії впровадження, реалізацією та комерціалізації інноваційних продуктів у межах національної інноваційної системи.

Проведення систематизації інноваційного законодавства дозволить виявити та усунути прогалини, дублювання та суперечності між положеннями правових норм різних нормативно-правових актів. Дозволить визначити та забезпечити повноту правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з організацією та здійсненням інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інноваційну діяльність»: від 04.07.2002 р., №40//ВВР України. – 2002. - №36. – ст.266

2. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»// ВВР України. - №45. – ст.434

4. Господарський кодекс України // ВВР України. – 2003. - №18, №19 – 20, №21 – 22. – ст.144

5. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. /Т.В. Бондар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін..; за ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 896 с.

6. Тверезенко О.О. Класифікація договорів і сфері інтелектуальної власноті/ Тверезенко О.О. // Приватне право і підприємництво. – 2011. - №10. – с.119

НАПРЯМ 3

Досвід застосування та перспективи впровадження інновацій у вищій школі

Kotlyuk Halyna
student
Zhejiang University
Hangzhou
China

ABBREVIATION AS A LANGUAGE ECONOMY DEMONSTRATION IN VIRTUAL COMMUNICATION

The phenomenon of language economy is not new, it recognized the different generations of linguists with H. Paul, O. Potebnya, P. Passi, O. Espersen, A. Martine, E. Polivanov, R. Budahov, V. Teliy, N. Artyunova, I. Arnold and other. There are quantitative (economy by reducing linguistic signs (units), economy of physical effort spent on the transfer of information and its decryption) and qualitative (savings mental effort) language savings [4, 211].

The principle of economy leads to compression of language, which manifests itself at all levels – phonetic, lexical, and syntactic. Phonetic compression is a violation of the rules of phonetic speech flow and there is usually spoken language. Considering the language economy law on syntactic level, the actual conversion is possible to identify conversion as one of the main and most effective means of language economy [2, 65]. At the lexical level, display language economy is the reduction and abbreviations.

The abbreviation in a state of dynamic development. Reduced units have diverse and complex in the structural and semantic respects nature. Scientists are looking for new ways of linguistic analysis. At the present stage of the abbreviations are multifunctional units. the scope of their action is not limited to compressed information includes expression of attitudes and evaluations, which causes the spread of such nominations media folders makes this method of word formation most interesting object of study that reflects current trends in language and emphasizes the relevance of our research.

Severity abbreviations units is achieved by influenza linguistic forms of verbal behavior, focused on achieving a certain communicative effect. By resorting to this technique, language personality realizes the pragmatic need to install and creation language. Use abbreviations as a means of expression can be seen as a universal tendency of their functioning in modern English, and generally in virtual communication.

The aim of the study is to determine the trends of the phenomenon of language abbreviations economy in virtual communication. The material for the study are Internet resources: http://www.blogherald.com and http://www.dailydot.com.

The research is to create a glossary abbreviations, their classification and decoding.

Causes and function abbreviations quite diverse. There are linguistic factors: the tendency to compression, uneven distribution of information between the individual elements of the speech stream, the impact of slang and colloquial vocabulary items and non-linguistic (extra-): scientific, technical and social progress, increase the flow of information, widespread use of mechanical means of communication [1, 132-151].

It should be noted that a single classification abbreviations in linguistics exists. The simplest and most common classification divides abbreviations depending on the method of creation. Depending on how the roll-phrase in a separate words and thus reduced their components, the researchers distinguish structural types of abbreviations. Abbreviations and accepted classified according to content (the name states, the names of international organizations, the scientific name, public and sports organizations, the names of publishers, publications, newspapers and magazines, etc.).

In practice, the translation abbreviations can cause some difficulty. Among the various means of translating acronyms and abbreviations majority of translation entails the following: reduced translation, transliteration and translation by explication [3, 76-81].

Abbreviations function in the communication process is more economical expression and eliminate redundancy information. In acronyms, information is passed fewer characters, so the "capacity" of each sign is greater than the corresponding source units, which allows us to consider the abbreviation as a form of optimization verbal messages. The tendency to increase the informative value of linguistic communication is an important factor of language as a social phenomenon. Members of the virtual communication using a large number of redundant units not only to reduce the amount of text. The tendency to strangeness and non-standard forms of communication is another cause proliferation of acronyms and abbreviations in chat.

References

1. Devkin V.D. German Speaking: syntax and vocabulary / V.D. Devkin. – M.: Foreign relations, 1989. – 254 p.

2. Latishev L.K. Технология перевода / L.K. Latishev. – M.: Tezaurus, 2000. – 280 p.

3. E.S. Troyanskaya. The linguistic study of German scientific literature / E.S. Troyanskaya. – M.: Science, 1982. – 312 p.

Бабирь Неоніла
студентка
Сидорович Олександр
к.і.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ЗНАЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-АГРАРІЯ

Місце соціально-гуманітарних дисциплін у системі освіти аграрного закладу визначається передусім тим впливом, який вони чинять на процес формування особистості. Мета навчання цих дисциплін спрямована на набуття студентами

прикладних компетенцій, а саме – особистісно-життєтворчих, соціалізаційних, комунікативних, інтелектуально-інформативних та ін.

Останнім часом набула розвитку ідея гуманізації професійної підготовки фахівців, що передбачає формування готовності не тільки виконувати вузькопрофільні завдання, а й бути суб'єктом освітнього процесу.

Отже, головною метою навчально-виховного процесу стає орієнтація студента на розвиток і саморозвиток особистості у майбутній професійній діяльності.

Сутнісною характеристикою результату вивчення соціально-гуманітарних дисциплін в аграрному виші є готовність випускника до активної, творчої, свідомої професійної діяльності та готовність до сприйняття майбутніх подій і виконання певних дій, що є основою його доцільної творчої активності.

. Окрім цього, соціально-гуманітарні дисципліни сприяють формуванню у студентів наступних умінь:

– уміння визначати цілі й завдання застосування ціннісного підходу у професійній діяльності аграрія;

– уміння аналізувати конкретні ситуації в практиці професійної діяльності та виокремлювати їх аксіологічний аспект;

– уміння самостійно передбачати труднощі в реалізації завдань професійної діяльності майбутнього аграрія;

– уміння аналізувати, коригувати власну професійну ціннісну поведінку на основі отриманих аксіологічних знань.

Формування професійних ціннісних орієнтацій при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін є важливою запорукою розвитку особистості майбутнього аграрія, адже вони є важливим ядром кожної особистості й сприяють внутрішній злагодженості, та самовпевненості в професії.

Актуальним залишається питання формування професійних ціннісних орієнтацій майбутніх аграріїв в рамках підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Під час професійної підготовки студентів здійснюється розвиток ціннісних орієнтацій у трьох основних напрямках:

формування загального ціннісного ставлення до професії;

формування професійного образу Я-аграрія студента;

розвиток ціннісних орієнтирів образу майбутньої діяльності.

Відповідно, у процесі навчання складається система професійно-ціннісних орієнтацій, які визначатимуть ставлення особистості до особливостей професії, відображатимуть змістовну сторону, основу професійної діяльності, її цілі, а засоби регулюватимуть поведінку особистості в професійній діяльності.

Отже, вивчення соціально-гуманітарних дисциплін сприятиме розвиткові інтегрального особистісного новоутворення, що включає стійке прагнення до праці в агропромисловому комплексі, наявність спеціальних знань, умінь і навичок, а

також комплекс індивідуально-психологічних (вольових, емоційних) якостей, які забезпечують високу ефективність професійного функціонування людини в цій галузі.

Баришовець Аня
студентка
Лукач Василь
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Прогресивний розвиток суспільства неможливо без творчих інновацій, що повною мірою стосується ВНЗ як суб'єкта ринку й обумовлює необхідність його переходу на інноваційний шлях розвитку.

Характерною рисою транзитивного процесу є підвищена інноваційна активність людини, при якій формується тип особи «ринкової орієнтації» – економіка вимагає «ринку особистостей», основним положенням якого є оцінка особистості з погляду попиту на неї на ринку праці [1]. Вибір інноваційне орієнтованого шляху розвитку здатен забезпечити ВНЗ високу якість підготовки фахівця й підвищити рівень інтеграції ринку освітніх послуг у ринок праці. На сучасному ринку попит є основним чинником, що регулюють обсяги пропозицій виробника. Формування стратегії й тактики розвитку ВНЗ із урахуванням і на основі його інноваційного потенціалу дозволить на всіх стадіях його інноваційного циклу зміцнити конкурентні переваги й зайняти свою нішу в умовах формування механізму інноваційного розвитку, тобто прогнозувати потреби в обсягах і формах освітніх послуг, розробляти й тиражувати на ринок продукти інноваційної діяльності.

Нові умови, у яких функціонують ВНЗ, вимагають сучасних підходів до організації їх діяльності, більш ефективного й гнучкого управління, більш професійного й швидкого реагування на виникаючі проблеми, що й відкриваються перспективи. Не випадково остання чверть минулого сторіччя, у світовій практиці, відзначена справжнім бумом у науково-дослідних роботах, аналітичних і інноваційних проектах, присвячених проблемам освіти, підходам до вдосконалювання управління ВНЗ на національному, регіональному й

інституціональному рівнях, питанням відновлення втримування освіти й методик навчання, якості й ефективності освітнього процесу.

У справжніх умовах, коли автономія ВНЗ стає реальною, коли керівництву доводиться ухвалювати відповідальні розв'язки в нестандартнім соціально-економічнім середовищі, практика управління зажадала системного наукового бачення, передбачення, теоретичного обґрунтування. Конкуренція на ринку інтелектуальної праці й інтелектуальної продукції ставить перед ВНЗ ряд специфічних завдань по задоволенню ринкового попиту, а також по забезпеченню їх стійкого функціонування й динамічного розвитку.

У цих умовах якісно міняється характер, зміст й технологія освітньої, науково-дослідної, фінансово-економічної й виробничо-господарської діяльності ВНЗ, що природно вимагає відповідних змін у системі керування діяльністю ВНЗ.

Багато проблем управління виникають через недосконалість розуміння ситуації управлінським персоналом. Причина недосконалого розуміння ситуації укладається в неповному володінні інформацією, незнанні ситуації в повному обсязі й невмінні зіставити приватні завдання підрозділу зі спільними завданнями ВНЗ. Людьми, що ухвалюють важливі розв'язки, є практично всі викладачі у ВНЗ. Керівництву ВНЗ доводиться ухвалювати рішення, виходячи з реально складної ситуації й подій, які відбуваються.

Для цього необхідно розв'язок ряду проблем, таких як:

-перебудова організаційної структури й методів управління ВНЗ;

-забезпечення перепідготовки й підвищення кваліфікації управлінського персоналу;

-удосконалювання інформаційної підтримки процесу розробки й прийняття розв'язків;

-гармонізація документообігу з вимогами міжнародних стандартів;

-створення організаційної структури й інтеграції підсистем підрозділів у систему менеджменту якості ВНЗ;

-розвиток органів громадського самоврядування ВНЗ;

-організація діяльності й ефективний розподіл ресурсів;

-планування й контроль над діяльністю ВНЗ і ін.

Різноманіття концепцій і практичних підходів до управління вищою освітою в багатьох країнах обумовлене розходженнями в організаційних структурах систем вищої освіти, правових основах, традиціями. Разом з тим чітко проглядаються загальні тенденції, властиві багатьом країнам. Головними з них є [2]: децентралізація й демократизація управління; розширення автономії вищих навчальних закладів з одночасним посиленням їх підзвітності й відповідальності перед суспільством; рух убік ринкових моделей організації, управління й фінансування вищої освіти.

У рамках цих загальних тенденцій здійснюються заходи щодо вдосконалювання й підвищенню ефективності управління вищою школою відповідно до нових вимог. Заслуговують на увагу наступні аспекти цієї діяльності:

1. Чітке розмежування в законодавчому порядку функцій і відповідальності між різними рівнями управління вищою освітою [2]: загальнодержавним, регіональним, муніципальним і інституціональним. З підвищенням ролі вищої освіти в забезпеченні сталого розвитку в конкурентоспроможності держав на світових ринках підсилюється роль загальнодержавних органів управління у виробленні стратегії й політики розвитку вищої освіти, координації зусиль і ресурсів, необхідних для нормального функціонування вищої школи. Усі інші управлінські функції делегуються нижчим ешелонам влади відповідно до запропонованих його законами обов'язками й правами в даній сфері.

2. Зсув акцентів у діяльності управлінських структур усіх рівнів з організаційно-структурних питань на запитання якості навчання й науково-дослідної роботи вищих навчальних закладів, швидке реагування вищої школи на виникаючі потреби суспільства.

3. Прийняття й адаптація до потреб системи вищої освіти форм і методів керування, вироблених і перевірених великими підприємствами й організаціями, включаючи методи підготовки й прийняття розв'язків, планування й прогнозування, оцінки діяльності й контролю й т.п. Ефективне використання служб освітньої статистики і їх банків даних з метою керування й моніторингу розвитку вищої освіти.

4. Перетворення системи фінансування вищої освіти у важіль керування цією сферою; прийняття концепції диверсифікованого фінансування (державний бюджет, бюджети регіональних і муніципальних структур, доходи від надаваних ВНЗ послуг і їх комерційної діяльності, плата за навчання й ін.); принцип змішаного фінансування державних і часток ВНЗ і ін.

5. Широке залучення до управління вищою освітою суспільних і професійних організацій.

6. Підбор і підготовка керівників вищих навчальних закладів.

7. Поява й розширення діяльності міжнародних і регіональних координаційних органів у сфері вищої освіти.

8. Особливої уваги заслуговує історією виправдана практика вироблення й прийняття стратегічних розв'язків у сфері освіти, в основу яких закладаються результати наукового аналізу розв'язуваної проблеми й об'єктивна аналітична інформація про її стан, а також облік імовірних наслідків прийнятого розв'язку.

В умовах розвитку нових освітніх технологій потрібна радикальна перепідготовка викладачів, що носить локальний характер. Тільки системний,

планомірний підхід до роботи з персоналом, в основі якого лежать принципи організації, що навчається, може деякою мірою забезпечити ефективність діяльності ВНЗ на сучасному ринку освітніх послуг.

Виявлені функціональні особливості й змістовна сутність керування ВНЗ у системі ринкових відносин, визначили пріоритетність інноваційної складової як провідного фактору в управлінні ВНЗ, з урахуванням якої проводився вибір і обґрунтування стратегії його розвитку на основі інноваційне орієнтованого управління. Аналіз методів і підходів по управлінню ВНЗ в умовах ринкових відносин показав, що сучасні умови, у яких працюють сьогодні ВНЗ, вимагають нових підходів до організації їх діяльності, вимагають більш ефективного й гнучкого управління. Функціональні особливості й змістовна сутність управління ВНЗ в системі ринкових відносин характеризується необхідністю створення адекватної організаційної структури, моніторингу зовнішньої й внутрішньої середовищ ВНЗ, розвитку ВНЗ на основі принципів організації, що навчається.

Список використаних джерел

1. Социальные технологии управления как проявление инноваций в транзитивном обществе Агранович В.Б. Известия Томского политехнического университета, арк. 114-118.том.312, вып.6 2008 г.

2. Галаган А.И. Сравнительная характеристика систем управления высшим образованием в России и некоторых зарубежных странах // Социально-гуманитарные знания, №6, 1999 - С.203-225.

3. Лукашенко М.А. Высшее учебное заведение на рынке образовательных услуг: актуальные проблемы управления. -М.: Маркет ДС, 2003. -С. 137-141.

4. Ансофф И. Стратегическое управление. М.: Экономика, 1989. - 519 с.

5. Титарева С.Л. Управление изменениями в ВНЗ на основе реализации принципов обучающейся организации: Дис. к.э.н. - М, 2003. - С.27.

Блажкевич Тамара
к.е.н., доцент
Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир

ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ КРИТЕРІЇВ ПРИЙНЯТТЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Основним недоліком еколого-економічних критеріїв [1] є неврахування завжди існуючої випадковості результатів господарської діяльності, що вимагає застосування специфічних методів обґрунтування господарських рішень на підставі так званих ігрових критеріїв. В будь-якому колективі людей із загальною цілеспрямованою діяльністю інтереси окремих осіб не співпадають – вони або прямо протилежні (антагоністичні, непримиримі), або розбіжні по окремих

результатах, які кожен бажає отримати. Такі ситуації називають конфліктними, а взаємодію живих організмів в конфліктних ситуаціях називають конфліктами. Принциповою особливістю конфліктів (антагоністичних чи неантагоністичних) є те, що ефективність рішення кожного учасника цього процесу суттєво залежить від рішень або поведінки інших учасників, причому не один з цих учасників не може повністю контролювати конфліктну ситуацію, оскільки кожен приймає рішення в умовах невизначеності. Отже теорією гри можна назвати математичну теорію конфліктних ситуацій у будь-якій господарській діяльності: 1) при визначенні об'єму випуску продукції одним підприємством обов'язково слід враховувати розмір випуску аналогічної продукції іншими підприємствами; 2) для кожного виробництва необхідні певні запаси ресурсів, недостатність яких веде до обмеженого випуску продукції і недоотримання доходу, а надлишок – до підвищення собівартості та зменшення можливого доходу; 3) якщо відходи виробництва розташовувати в навколишньому середовищі з метою зменшення витрат на їх утилізацію, зменшення собівартості продукції та підвищення доходу, то ці відходи можуть негативно впливати на якість продукції, зменшувати її ціну, попит на таку продукцію і, як наслідок, зменшувати дохід.

Рекомендації теорії гри мають сенс тільки тоді, коли конфлікти, що розглядаються, можуть природно або штучно виникати необмежену кількість разів, а дослідження конфліктів, що виникають один або декілька разів, є недоцільним. Для практичної реалізації та аналізу конфліктної ситуації необхідно дещо її спростити, враховуючи лише найважливіші фактори, які суттєво впливають на хід конфлікту. Отже, гра – це спрощена модель конфліктної ситуації, яка відрізняється від реального конфлікту тим, що здійснюється за певними правилами. Тому можна визначити, що гра – це сукупність правил можливих дій (ходів) учасників гри, а сутність гри полягає в тому, щоб кожний з учасників приймав такі рішення, які забезпечують найкращий остаточний результат, або певне значення деякої функції виграшу (платіжної функції) з кількісною мірою у балах, вартості чи інших одиницях виміру.

Величина функції виграшу залежить від обраної стратегії учасника – сукупності ходів (рішень) у кожній ситуації, що складається в процесі гри. Кожна гра може складатися з декількох партій – варіантів проведення етапу гри за власними або випадковими ходами, коли стратегія обрана свідомо або випадково. Найпростішою вважають парну конфліктну ситуацію з нульовою сумою і чистими стратегіями, тобто стратегіями, що складаються з обмежених кількостей особистих (невипадкових) ходів (рішень). Мета кожного учасника – вибрати найбільш корисну (оптимальну) стратегію і здобути максимальний виграш (доход) або мінімальний програш (збиток) [2, с. 23].

Статистичними конфліктами називають парні ігри, в яких один партнер (людина, група людей), котрого називають статистик A, приймає рішення свідомо (не байдуже), а другий $П$ (природа, ринок) створює комплекс зовнішніх обставин – умов прийняття рішень першим партнером, незалежно від його поведінки, тобто байдуже до виграшу або програшу статистика. Оскільки статистик досконало не знає законів природи, він за спостереженнями визначає її стани $П_1 ... П_n$ і, відповідно, обирає свої стратегії $A_1 ... A_m$. Якщо для будь-яких комбінацій стратегій $(A_i, П_j), i = \overline{1...m},\ j = \overline{1...n}$ відомий результат f_{ij} (дохід, або збиток), статистичну гру можна задати платіжною матрицею з чистими $(A_i, П_j)$ або змішаними (α_i, P_j) стратегіями, де P_j – апріорні (відомі заздалегідь) або апостеріорні (визначені з досвіду) ймовірності станів природи (навколишнього середовища) з властивостями: $0 \le P_j \le 1, j \in \overline{1,n}$; $\sum_{(j)} P_j = 1$ [2, с. 24].

Інколи статистичну гру задають матрицею ризиків, в якій замість платіжних функцій беруть ризики доходів $r_{ij}^{+} = \max_{(j)} f_{ij}^{+} - f_{ij}^{+}$ або збитків $r_{ij}^{-} = f_{ij}^{-} - \min_{(j)} f_{ij}^{-}$. Статистичні рішення приймаються в різних інформаційних ситуаціях. Кожна інформаційна ситуація передбачає застосування відповідних критеріїв. Метою дослідження є систематизація та узагальнення існуючих і розробка додаткових ігрових критеріїв прийняття господарських рішень. Так, в інформаційній ситуації I_1 рішення приймають на підставі критеріїв Байєса (B_a) та Бернулі (B_e). Найбільш розповсюдженими в інформаційній ситуації I_3 є критерії: Вальда (V_a), Севіджа (S_e), Лемана (L_e), Менчеса (M_n) [2, с. 25–26].

Багатоцільовими або багатокритеріальними рішеннями конфліктних ситуацій називають такі, коли суб'єкт має дві чи більше мети, наприклад, максимум доходу і мінімум збитку або максимум доходу і мінімум ризику. Ігрову задачу прийняття багатоцільових рішень формалізують як множину $\{X, F(Q)\}$, де $X = \{x_1 ... x_m\}$ – множина рішень суб'єкта керування; $F = \{F_1(Q_1), ..., F_k(Q_k)\}$ – множина функціоналів оцінювання в умовах відповідних станів навколишнього середовища $Q_k = \{q_{k1}, ..., q_{kn}\}$. Рішення багатокритеріальних задач знаходять при умові об'єднання трьох принципів (правил) $\{v, u, w\}$ – нормалізації або приведення критерію до однієї розмірності чи шкали виміру (v); урахування ваги пріоритету (u); згортки (w) або об'єднання остаточних результатів (платіжних матриць) конфліктів.

Приклад практичного завдання: Прийняти рішення за складним критерієм Лемана (L_e^{+}) – гарантованого доходу Вальда (V_a^{+}) та недостатнього обґрунтування максимуму математичного очікування доходу Лапласа (L_a^{+}), якщо з ймовірністю $\lambda = 0{,}8$ навколишнє середовище "діє" агресивно, а платіжна матриця має вигляд

$$F^{+}=\begin{pmatrix} & q_1 & q_2 & q_3 & q_4 \\ R_1 & 340 & 1400 & 1405 & 1450 \\ R_2 & -20 & 1040 & 2100 & 2110 \\ R_3 & -380 & 680 & 1740 & 2800 \end{pmatrix}$$ тис. грн

Розв'язок. За критерієм $L_e^+ = \lambda \cdot V_a^+ + (1-\lambda)\cdot L_a^+ = \max\limits_{(i)}(\lambda \cdot \min\limits_{(j)} f_{ij}^+ + (1-\lambda)\cdot \sum\limits_{(j)} f_{ij}^+ / n)$, де n – кількість станів навколишнього середовища, знаходимо для варіантів: 1) $\min\limits_{(j)} f_{ij}^+ = f_{11} = 340$ тис. грн, $\overline{f_{R1}^+} = \sum\limits_{(j)} f_{ij}^+ / n = (340 + 1400 + 1405 + 1450)/4 = 1148{,}75$ тис. грн, $L_{e1}^+ = \lambda \cdot \min\limits_{(j)} f_{ij}^+ + (1-\lambda)\cdot \sum\limits_{(j)} f_{ij}^+ / n = 501{,}75$ тис. грн; 2) $\min\limits_{(j)} f_{ij}^+ = f_{12} = -20$ тис. грн, $\overline{f_{R2}^+} = \sum\limits_{(j)} f_{ij}^+ / n = (-20 + 1040 + 2100 + 2110)/4 = 1046$ тис. грн, $L_{e2}^+ = \lambda \cdot \min\limits_{(j)} f_{ij}^+ + (1-\lambda)\cdot \sum\limits_{(j)} f_{ij}^+ / n = 0{,}8\cdot(-20) + (1-0{,}8)\cdot 1046 = 193{,}2$ тис. грн; 3) $\min\limits_{(j)} f_{ij}^+ = f_{13} = -380$ тис. грн, $\overline{f_{R3}^+} = \sum\limits_{(j)} f_{ij}^+ / n = (-380 + 680 + 1740 + 2800)/4 = 1210$ тис. грн, $L_{e3}^+ = \lambda \cdot \min\limits_{(j)} f_{ij}^+ + (1-\lambda)\cdot \sum\limits_{(j)} f_{ij}^+ / n = 0{,}8\cdot(-380) + (1-0{,}8)\cdot 1210 = -62$ тис. грн;

Отже, оптимальним буде перший варіант, де показник $L_{e1}^+ = 501{,}75$ тис. грн максимальний.

Висновки: Наведені принципи свідчать, що варіантів багатоцільових рішень статистичних конфліктних ситуацій безліч і треба мати достатній досвід їх розв'язання для того, щоб прийняти успішні рішення. Наведена методика може бути використана в навчальному процесі, при виконанні курсових та дипломних робіт, в багатьох випадках сільськогосподарської діяльності. Подальший розвиток теорії "Еколого-економічні критерії прийняття господарських рішень" полягає в тому, щоб оцінити точність і достовірність прогнозів стану навколишнього середовища з метою врахування їх у сільськогосподарській діяльності.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: підруч. / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2004. – 622 с.

2. Блажкевич Т.П. Система еколого-економічних критеріїв прийняття лісогосподарських рішень: навч.-метод. посіб. / Т. П. Блажкевич, В. В. Волочков, Л. Д. Крамаренко. – К.: Аграрна освіта, 2009. – 169 с.

Бутурлим Тетяна
к.пед.н, старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ САМОПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ПЕДАГОГІКИ

Проблема підвищення якості навчально-виховного процесу була актуальною на всіх етапах розвитку суспільства. Третє тисячоліття потребує мислячих, креативних, ініціативних, конкурентноспроможних творців нової епохи. На думку Н. Клименко, «освіта повинна мати особистісно орієнтовану спрямованість, унаслідок чого знання, вміння та навички перетворюються з мети навчання на засіб розвитку пізнавальних і особистісних якостей студента, а сам студент – на суб'єкт свого розвитку. Тільки на основі внутрішньої мотивації навчання можливий успішний розвиток здібностей, створення сприятливих умов для прояву особистості» [1, с. 3]. Дана проблема осмислена в роботах А. Вербицького, В. Вергасова, О. Гребенюка, О. Дусавицького, І. Зайцевої, В. Кагана, Н. Клименко, В. Леонтьєва, А. Маркової, В. Мільман, В. Моргун та ін.

Мотив – це «інтегральний спосіб організації активності людини, будь-яка її спонука, детермінантами якої є як внутрішні, так і зовнішні причини» [1]. До мотивів навчальної діяльності відносяться потреби, цілі, установи, обов'язок, інтереси. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності – «інтегральна характеристика соціально-педагогічного стану особистості, яка може бути визначена певною системою критеріїв (усвідомленість мотивів, емоційно-ціннісне ставлення, активність особистості в навчально-пізнавальній діяльності) і показників, що відбивають як результати навчально-пізнавальної діяльності студентів, так і характер протікання самого процесу навчання» [1].

Внутрішні навчально-пізнавальні мотиви зумовлюють потребу навчатися та розвивають прагнення правильно організувати систему самоосвіти. О. Фурман розуміє поняття «активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів» як цілеспрямовану діяльність, спрямовану «на вдосконалення змісту, форм, методів, прийомів і засобів навчання з метою збудження інтересу, підвищення активності, творчості, самостійності, мотивованої діяльності студентів у засвоєнні знань, посилення взаємодії учасників навчально-виховного процесу» [3]. Таким чином, внутрішня мотивація сприяє формуванню активної позиції студентів у навчально-виховному процесі, розвиває прагнення до самоосвіти, орієнтацію на досягнення успіху. «Самостійна пізнавальна діяльність свідчить про вищий розвиток пізнавальної активності» [3].

Із метою формування в студентів позитивного (особистісного, активного, ініціативного, творчого, відповідального) ставлення до вивчення педагогіки вдома, зокрема в процесі їхньої підготовки до практичних занять, важливо чітко окреслити коло завдань, які потрібно їм виконати; спонукати до планування власної діяльності (етапи, методи, форми, засоби, час); розвинути навички виконання усного чи письмового завдання; виховати свідоме ставлення до самостійної роботи вдома; актуалізувати потребу в здійсненні самозвіту; розвинути навички презентації виконаного завдання на практичному занятті тощо.

Щоб сформувати позитивну навчально-пізнавальну мотивацію студентів у процесі самопідготовки до практичних занять із педагогіки (24 год.), важливо, окрім завдань репродуктивного характеру (переказ прочитаного в підручнику чи Інтернеті, лекційного матеріалу, написаного в конспекті), пропонувати завдання, спрямовані на розвиток пізнавального інтересу, сили волі, старанності, допитливості, ініціативності, енергійності, цілеспрямованості, креативності, самостійності, саморегуляції, рефлексії діяльності тощо.

Наведемо приклади таких завдань, на виконання яких, за робочою програмою навчальної дисципліни «Педагогіка», відводиться 18 годин:

Змістовий модуль 1. Загальні засади педагогіки. Історія педагогіки. Вікова педагогіка. Теорія і методика виховання

- Скласти три педагогічні ситуації та запропонувати шляхи їх розв’язання.
- Створити тестові завдання на тему «Методи науково-педагогічного дослідження».
- Виконати тестові завдання з теми «Історія вітчизняної та зарубіжної педагогіки».
- Придумати дві рольові гри, що виражають характерні особливості юнацького віку та періоду дорослості.
- Підготувати евристичну бесіду (6 запитань) на тему «Освіта майбутнього».
- Створити позитивну афірмацію, пов’язану із самовихованням.
- Скласти тестові завдання на тему «Закономірності і принципи виховання» (6 запитань – із вибором однієї відповіді, 6 – на встановлення відповідностей).
- Підготувати презентацію на тему «Напрями виховання».
- Підготувати ораторську промову на тему «Якості успішного (-ї) студента (-ки) сучасного вузу».

Змістовий модуль 2. Теорія освіти і навчання

- Придумати три конфліктні ситуації на занятті між викладачем і студентом та запропонувати ефективні шляхи їх розв’язання.
- Придумати дві рольові гри, що презентують ефективну співпрацю викладача й студента.

- Написати 6 умовиводів на основі осмислення проблеми відвідування студентами занять.
- Зробити виписки з державних нормативних документів, що визначають зміст освіти.
- Дібрати 5 інтерактивних форм і методів навчання для вивчення теми «Сучасний менеджмент».
- Підготувати презентацію про одну з інноваційних технологій навчання: технологія індивідуалізації процесу навчання (А. Границька, В. Шадріков), ігрові технології навчання (Й. Гензерг), інтегровані технології (П. Ерднієв), мультимедійні технології.
- Створити опорну схему на тему «Форми оцінювання в сучасних навчальних закладах».
- Підготувати презентацію про будь-яку авторську українську школу: І. Захаренка, М. Гузика, М. Чумарної.
- Скласти порівняльну таблицю «Система освіти в США, Великобританії, Франції, Німеччині, Японії, Польщі».

Отже, цікавий зміст завдань, надання індивідуальних і групових консультацій для їх виконання, усний і письмовий контроль, заохочення у вигляді оцінок, систематична конструктивна співпраця викладача й студентів у процесі перевірки результатів самостійної роботи вдома сприяє формуванню позитивної навчально-пізнавальної мотивації студентів до вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка».

Список використаних джерел

1. Клименко Н. Формування мотивів навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів гуманітарного профілю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. Клименко; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. — Луганськ, 2005. – 20 с.

2. Скаткин М. Н. Активизация познавательной деятельности учащихся в обучении / М. Н. Скатки. – М. : АПН РСФСР, 1965. – 48 с.

3. Фурман О. Проблема активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів [Електронний ресурс] / О. Фурман. – Режим доступу: http://pedagogika.at.ua/_fr/11/9347508.rtf. – Назва з екрану.

Дорогінська Юлія
студентка
Хомич Вікторія
к.філол.н., доцент;
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин

ЗАСОБИ ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

Управління є основною передумовою функціонування держави, тому слід чітко усвідомити, що комунікабельність характеризує не лише особу менеджера, а й результати, яких він досягне в професійній діяльності. Без перебільшення, характер мовленнєвих контактів вирішальним чином впливає на ефективність спільної діяльності, на успішність ділових бесід, нарад, переговорів, дискусій тощо.

Мовленнєвою культурою менеджера, вважається складна система мовних знаків, що ґрунтується на мовних, морально-етичних правилах та нормах поведінки. Проте слід зазначити, що культура спілкування не є просто культурою вибору ефективних стратегій і тактик, в основі яких лежать комунікативні установки, знання, уміння та навички. Це визначається як результат правильного використання норм і правил службового етикету.

В.В.Давиденко вважає, що мовленнєва культура – це, перш за все, уміння слухати! Не секрет, що не вміння вислухати підлеглого часто приводить до непорозумінь між керівником і підлеглим. Головне завдання, на думку Гамової Г.І., не давати внутрішню оцінку того, як висловлює власну думку підлеглий, а зрозуміти суть висловлювання [2, с.7].

Проте хочеться зауважити, що далеко не кожен може стати оратором, щоб досягти майстерності, мало навичок і здібностей, потрібно ще й любити свою професію понад усе [1, с.15-17]. На нашу думку, саме такий критерій виділяємо і для менеджерів.

Для того, щоб за менеджером пішли люди, потрібно вірити в себе. Якщо він зможе надихнути людей своєю ідеєю, то зможе володіти світом і отримати все від цього життя. Психологічні дослідження називають таких людей лідерами. Вони вірять в себе, можуть повести за собою колектив. Тому й секрет успіху лідера полягає в любові до своєї справи, до своїх підлеглих.

Про менеджера-оратора будуть судити не за його знання, а зо його вміння переконувати. Мистецтво ораторської майстерності менеджера має свої необмежені критерії. Його шляхетська позиція – у довірі як до себе, так і до підлеглих. Народна мудрість стверджує, якщо не віриш у сказане сам – важко переконати інших.

Отже, менеджер – це оратор, який правильно оцінює предмети і людей, дотримується належної міри та стриманості у власній поведінці, має почуття гумору і володіє майстерністю критики. Доречно зауважити, коли критика – то тільки заради справи. У цьому разі менеджеру необхідно виробляти в собі силу волі, спостережливість, уміння чемно, і доброзичливо ставитись до своїх слухачів. Ніколи не боятися, визнавати власні помилки, прискіпливо аналізуючи їх. У спілкуванні з людьми, менеджер як оратор, повинен уміти слухати інших, і чути навіть те, що не сказано ними в голос; спонукати їх бути самим собою; бути чесним, оскільки без цього немає довіри; гнучким і поступливим у думках і діях, не переступаючи певні межі, за якими настає порушення етики і норм моралі. Бути завжди доброзичливим і добропорядним об'єктивним і неупередженим; мати високо розвинуте почуття справедливості й щирості і т.д.

За оцінкою Американської асоціації методів управління, менеджер як оратор, мусить поєднувати в собі найвищий рівень професіоналізму, комунікабельності, уміння бути стратегом та мати спроможність акумулювати інформацію.

В ораторському мистецтві доцільно в певних межах використовувати можливості наявної інформаційної мережі, а також уміти отримувати потрібну інформацію. Оратор-менеджер у своїх виступах повинен навчитися аналізувати отримані факти і перетворювати їх в інформацію, а останні – у знання; визначати важливість та цінність інформації; відчувати перспективу і т.д.

В ораторське мистецтво входять поняття як змісту, так і форми в однаковій мірі. Під формою розуміємо майстерність викладання змісту. Коли мова йде про підвищення ефективності в ораторському мистецтві, питання стоїть саме про форму передачі змісту, ідеї та аргументи її доведення. Підвищення майстерності публічного виступу засвідчується, на думку Американської асоціації методів управління, у певних чинниках: мовних, технічних, психологічних, педагогічних і логічних. Так, мовні, технічні способи передачі інформації, якими користується оратор у більшій мірі, впливають на якість самої інформації, опосередковано підсилюючи інформацію. Культура мовна й інтонаційна визначає ефективність впливу, що є закономірністю сприйняття процесу переконання. Звичайно, перш за все, репрезентує оратор себе через мовлення. Якщо він припускається мовних помилок або мова одноманітна, тобто безбарвна, то аудиторія слідкує не за тим, що оратор говорить, а за його помилками. Часто до ідеї справа не доходить. Невірно інтонована промова може перекрутити її зміст.

Не менш важливим чинником і найбільш впливовим є психологічний. Менеджеру необхідно знати психологічні закономірності прояви уваги, уявлення, сприйняття, які слід застосовувати у своїй ораторській діяльності. Організація контакту оратора з аудиторією у значній мірі впливає на ефективність. Останній логічний фактор, забезпечує організацію інформацією з точки зору упорядкування процесу мислення і його послідовності, незаперечності і доказовості.

Отже, чотири перші чинники, можна, назвати зовнішніми, вони впливають опосередковано, а внутрішня впливає безпосередньо. Тільки переконливі факти оратора дають хороший ефект, тільки тоді, коли налагоджена відповідна атмосфера в аудиторії і встановлений контакт із слухачами. Менеджер-оратор, повинен комунікативно вміти подолати всі перешкоди мовного спілкування. На подолання психологічних перешкод спрямована педагогічна основа, як сукупність способів прийомів та принципів усного виступу. На останок, внутрішня основа − логічна. Під нею ми розуміємо міркування, яке відповідає основним логічним принципам і законам. Таким чином, по-перше зовнішні фактори можуть видозмінюватись за ступенем, а це означає, що можна в більшій чи меншій мірі володіти мовною культурою, психологічними знаннями, педагогічною майстерністю, а також умінням спілкуватися. По-друге, зовнішні фактори припускають взаємокомпенсацію. Усі фактори спрацьовують комплексно, впливаючи на переконаність аудиторії. Тож слід пам'ятати: менеджер – це оратор, який, дійсно, є виразником громадської думки.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Г. Л. Риторичні прийоми підготовки відповіді на запитання опонентів / Г. Л. Бондаренко // Рідна школа. – 2005. – №4. – С.53-54.

2. Гамова Г. І. Ораторське мистецтво : навч. посібник / Г. І. Гамова ; Національна академія держ. управління при Президентові України. Харківський регіональний ін-т держ. управління. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2009. – 172 с.

3. Давиденко В. В. Основи ораторського мистецтва та ділове спілкування сучасного спеціаліста : навч. посіб. (для студ. екон. та юрид. спец.) / В. В. Давиденко ; Міжрегіональна академія управління персоналом. Вінницький ін-т. – Вінниця : О.Власюк, 2003. – 167 с.

4. Куньч З. Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку : навч. посіб. / Зоряна Куньч ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. – 248 с.

5. Пинтосевич И. Уверенность в себе и ораторское мастерство / Ицхак Пинтосевич. – К. : [б. и.], 2011. – 266 с. – (Серия "Харизма и влияние" : книга-тренинг).

6. Риторика: навчально-методичний посібник / П.С. Каньоса. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2011. – 131 с.

7. Риторика: навчально-методичний посібник / Т.П.Білоусова. – Кам'янець-Подільський: ПП.Буйницький О.А., 2011. – 256 с.

8. Сергійчук З. О. Риторика : навч. посіб. для дистанц. навч. / З. О. Сергійчук ; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". Інститут дистанційного навчання. – К. : Університет "Україна", 2007. – 148 с. – (Мережа дистанційного навчання).

Дубок Анна
студентка
Толочко Світлана
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Культурні традиції українського народу – універсальний ресурс, абсолютна цінність держави, національний капітал. Культурним традиціям українського народу в XXI столітті належить стати мірою Істини, Добра, Краси як сутнісних основ мети, процесу, засобу, способу та результату людського життя.

Першою і необхідною умовою розвитку та самовизначення кожної нації є наявність у соціальному організмі етносу достатньо впливового прошарку інтелектуальної еліти, яка уособлює всі духовні і культурні сподівання народу, зберігає і розвиває «код нації», бере на себе відповідальність осмислювати та передбачати долю суспільства, впливати на хід історичних процесів.

Традиційно заходи охорони культурної спадщини були винятково сферою внутрішньої діяльності держав. Усвідомлення міжнародним співтовариством виключної важливості цих аспектів життєдіяльності людини сприяє тому, що захист культурних цінностей стає предметом міжнародного правового регулювання.

Перші спеціальні норми міжнародного права у сфері охорони культурної спадщини регламентували питання захисту об'єктів культури лише під час збройних конфліктів, а саме це - Договір про захист художніх і наукових закладів та історичних пам'яток 1935 р. (відомий як Пакт Реріха), Конвенція ЮНЕСКО про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 р. та ін.

Крім того, останнім часом міжнародні інституції, в першу чергу ЮНЕСКО, звертають увагу на необхідність посилення міжнародного правового захисту нематеріальних форм культури, таких як народні пісні, легенди, міфи, обряди, традиції, народна медицина, вірування тощо. На відміну від матеріальних форм культури цей вид культурної спадщини є найбільш уразливим, оскільки залежить від її носіїв та середовища, в якому вони існують.

Первинною концепцією культури, яка була закладена в основу культурної політики ЮНЕСКО, була «культура відкрита для всіх» («доступ до культури»). Концепція надавала пріоритет популяризації прогресивних здобутків культури щодо збереження культурної самобутності народів.

Хоча термін «культурна політика» з'явився лише в XX столітті, означена ним діяльність існувала з часів структуризації людської спільноти, а саме, виникнення держави. Державна культурна політика є сукупністю принципів і норм, якими

керується держава у своїй діяльності по збереженню, розвитку та поширенню культури, а також сама діяльність держави у сфері культури.

Культурна самобутність визначається як сукупність неповторних і незамінних цінностей, традицій і форм вираження народу, за допомогою яких він репрезентує себе у світовому співтоваристві та розширює можливості для всебічного розвитку людини. Національна культурна самобутність тісно пов'язана з таким стратегічним пріоритетом, як збереження культурної спадщини народу, передусім духовної – звичаї, традиції, цінності, фольклор, ремесла тощо.

Значна робота з духовного, морально-естетичного виховання молоді, збереження та популяризації культурних традицій українського народу проводиться кафедрою ЮНЕСКО «Духовно-культурні цінності виховання та освіти» в Науково-дослідному Інституті духовного розвитку людини Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. З цією метою проводиться ознайомлення освітніх закладів різних рівнів акредитації (загальноосвітніх шкіл, коледжів, ліцеїв, інститутів, університетів) з діяльністю ЮНЕСКО в освітньому, науковому, культурному і мистецькому напрямах її діяльності, і залучення їхніх структурних підрозділів до участі у програмах діяльності кафедри, опрацюванні та реалізації спільних проектів, програм, заходів тощо.

Історія розвитку освіти і виховання в Україні вказує на те, що релігія, церква відігравали в ній вирішальну роль. Особливе значення в історії українців має православ'я. Населення, що споконвіку проживало на території сучасної України, завжди було релігійним, за виключенням незначного за часом радянського періоду. У незалежній Україні питання про місце морально-релігійного виховання у сфері виховного впливу на дитину було вирішено законодавчо: школа відокремлена від церкви. Проте останнім часом держава починає робити більш рішучі кроки назустріч церкві.

Для України будь-які спроби рухатися в нетрадиційному напрямі здатні викликати морально-естетичну деградацію суспільства і повний параліч духовних сил народу

Національну народну культуру не можна обмежувати якимись рамками. Її необхідно розглядати як цілісну систему, багатогранність і різнобічність якої дозволяє нам глибше зрозуміти особливості етнічного світосприйняття та світорозуміння.

Вплив морально-естетичного змісту традицій народної культури на розвиток націй є настільки очевидним і масштабним, що нехтування ним є, на наш погляд, недалекоглядним і безвідповідальним. Традиція як наш емоційно-чуттєвий досвід утворює своєрідний життєвий контекст, у якому відбувається наше особистісне

становлення. Адже процес формування особистості розгортається в контексті культурних традицій, які людина засвоює.

Ми переконані в тому, що присутність національно-історичного і національно-культурного виміру у вітчизняній освіті створить умови для формування морально-естетичної культури, цілісної національної свідомості дозволить студентам самоідентифікувати себе з великою українською культурою, відродить національну та історичну гідність українського народу в цілому.

Наше бачення важливості визначеної проблеми підкріплюється підсумковим документом Всесвітньої конференції ЮНЕСКО з питань політики в галузі культури. До числа принципових положень з питань культурної самобутності входять, зокрема, такі:

- будь-яка культура є сукупністю неповторних і незамінних цінностей, - тільки через свої традиції і форми вираження кожен народ може заявити про себе всьому світу;

- затвердження культурної самобутності сприяє звільненню народів, і навпаки, будь-яка форма панування є обмеженням такої самобутності або загрозою її існуванню;

- культурна самобутність є неоціненним надбанням, яке розширює можливості для усебічного розвитку людини, мобілізуючи кожен народ і кожну групу, примушуючи їх черпати сили у своєму минулому;

- міжнародне співтовариство вважає своїм зобов'язанням зберігати і захищати культурну спадщину кожного народу;

- потрібна така культурна політика, яка б охороняла, розвивала і збагачувала самобутність і культурну спадщину кожного народу; незнання культури тієї або іншої групи або її знищення обідняє людство в цілому [2, с. 345-346].

Список використаних джерел

1. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. -Харків, 1993 - 590с.

2. Естетичні засади національно-культурних традицій: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.08 / Н.М. Баранова; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. - К., 2005. - 19 с.

3. Кулагіна Г. Індивідуальні вияви релігійності українця // Україна релігійна. Колективна монографія.Книга перша: Стан релігійного життя України.- К., 2008.

4. Стефанюк С.К. Деякі аспекти етнопедагогічної освіти як можливості духовно-творчого розвитку особистості //Педагогіка і психологія, 1998. -№2.-с.125 - 130.

5. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: - К., АТ «Обереги» - 524с.

6. Ларцев В.С. До питання про основні поняття явища соціокультурної спадковості людства// Мультиверсум. Філософський альманах. Зб.наук праць. - Вип.12. - К.: Український центр духовної культури, 2000. -с.213-225.

Заболотній Олександр.
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ТЕСТУВАННЯ ЯК МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Завдання підвищення якості освіти є важливим для будь-якої країни світу, для України, звичайно, також. Ця актуальна і пріоритетна проблема знайшла своє відображення в Національній доктрині розвитку освіти: “Якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту. На забезпечення якості освіти спрямовуються матеріальні, фінансові, кадрові та наукові ресурси суспільства і держави. Висока якість освіти передбачає взаємозв’язок освіти і науки, педагогічної теорії та практики” [6]. Одним з основних елементів оцінки якості освіти є контроль знань. Погана організація контролю знань може стати однією з причин зниження якості освіти в цілому.

В умовах вступу України до Болонської співдружності одним із важливих напрямів реформування національної освітньої системи є розроблення та впровадження також і якісно нових підходів до контролю знань та оцінювання навчальних досягнень студентів.

Проте система якості повинна розповсюджуватись не лише на кінцевий, результативний етап освітньої діяльності, але і на процес оволодіння знаннями, умінням та навичками, охоплювати всі етапи освітнього процесу, що сприяють досягненню цього результату. Із значним збільшенням годин на самостійну роботу, завдання науково-педагогічного працівника зводиться не стільки до читання лекцій і проведення практичних і лабораторних занять, скільки до організації роботи студентів, створення методичного за безпечення навчального процесу і систематичного контролю за самостійною роботою студентів і результатами своєї педагогічної праці в цілому. Завдання педагога – створити всі умови для мотивованої самостійної роботи студентів та надавати їм у в цій справі консультаційну допомогу.

Як опановують студенти навчальний матеріал, наскільки глибокі і міцні набуті знання і вміння, які коригувальні елементи слід внести у зміст та форму пізнавальної діяльності студентів – ось той неповний перелік питань, які повинен ставити перед собою викладач. Відповісти на них в певній мірі дозволяє педагогічне тестування. Зрозуміло, що традиційні методи контролю (іспити, заліки, колоквіуми) не втрачають свого значення і не можуть бути виключені, сучасна технологія навчання їх не відкидає. Однак, добре складені тести з різних галузей знань стають необхідною частиною навчального процесу.

У сучасній літературі виділяють три основні підходи до педагогічного тестування: Предметно-педагогічний підхід. Завдання тестування за такого підходу полягає в з'ясуванні, які елементи змісту навчальної дисципліни засвоєні. Тест складається з великої кількості завдань, обов'язковою умовою є досить повне, вичерпне визначення змісту дисципліни.

Критеріально-орієнтований підхід. Завдання – перевірити, наскільки учень (студент) засвоїв необхідний обсяг знань, умінь і навичок, який виступає в якості заданого стандарту або критерію засвоєння (атестація, вступ до НЗ). У цьому випадку достатньо не надто велика кількість завдань з галузі, обмежена конкретним стандартом або рівнем (критерієм) знань.

Нормативно-орієнтований підхід. Тут завдання не стільки оцінити повноту знання, як визначити місце (рейтинг) кожного з досліджуваних. Потрібно порівняно невелика, але достатня кількість завдань, що забезпечить хорошу дисперсію результатів. Для педагогічного контролю більш звичними є завдання, які вирішуються саме при критеріально-орієнтованому підході. Тим не менш, всі підходи важливі й необхідні [3]. Більшість вчених і практиків зазначають, що тестовий контроль за рахунок пред'явлення єдиних вимог, підвищення рівня об'єктивності, відносного і абсолютного зменшення витрат навчального часу на проведення контролю скорочує навчальне навантаження та істотно підвищує мотивацію навчання і зацікавленість студентів.

Актуальність тестового методу пояснюється його перевагами перед іншими традиційними формами контролю:

- можливість кількісного вимірювання рівня знань.
- повне охоплення знань при тестовому контролі.
- наявність однакових, для всіх, правил проведення педагогічного контролю та адекватної інтерпретації тестових результатів.
- систематичність контролю та індивідуальний підхід.

Всі ці переваги забезпечуються за умови створення якісних тестів. Якість тесту визначається перш за все його надійністю, валідністю і об'єктивністю [2].

Вимога надійності полягає у забезпеченні стійкості послідовних результатів контролю знань учнів тестами однакового рівня складності, а одним із способів підвищення надійності тесту є збільшення в ньому кількості завдань.

У понятті валідність відбивається ідея відповідності форм і методів тестового контролю його цілі. Оцінити валідність можна за експертними оцінками матеріалу, який повинен відповідати вимогам, що пред'являються навчальною програмою дисципліни та концепцією знань, передбаченою державним освітнім стандартом.

Одним з найбільш важливих критерієм якості тесту є його об'єктивність, оскільки, включає в себе, ряд аспектів педагогічного, ціннісного, етичного і психологічного характеру. Досягнення об'єктивності в педагогічному аспекті можливе шляхом використання стандартних тестових програм і технічних засобів контролю, справедливість виставленої оцінки характеризує ціннісну складову тестового контролю, а психологічний аспект його об'єктивності це перш за все ухвалення підсумкової оцінки і сприйняття її учнями і студентами.

Тести, як інструмент контролю виконують ряд функцій, більшість яких традиційні для контролю: діагностичну, навчальну, виховну, розвивальну. Деякі автори доповнюють цей перелік ще двома: управлінською і прогностичною [3, 8].

Діагностична функція випливає з сутності контролю і проявляється в одержанні інформації про якість знань, умінь і навичок, а також отриманні об'єктивної інформації про труднощі, що виникли у студентів у процесі засвоєння знань.

Закріпленням, повторенням знань, формуванням умінь працювати з тестами, а також набуттям тестової культури реалізується навчальна функція тестів, успішність якої визначається тим, наскільки при контролі здійснився приріст знань, умінь, навичок студентів.

У ході реалізації виховної функції тестів відбувається підвищення навчальної мотивації, формування як відповідальності за результати навчання, так і установок на співпрацю, самоорганізацію і самопідготовку.

Розвиваюча функція тестів тісно пов'язана з навчальною та виховною, оскільки проявляється у додатковій рефлексії і мотивації навчання за результатами проміжного тестування.

Організуюча функція виявляється в зміні викладачем структури навчального процесу з опорою на тестові методи.

Управлінська функція пов'язана з аналізом результатів тестування та прийняттям рішень для підвищення рівня навчальних досягнень. Реалізація прогностичної функції тестів дозволяє передбачити потенційні можливості учнів та студентів у засвоєнні нового матеріалу.

Педагогічним тестам трохи більше ста років, і весь цей час вони піддаються критиці. Науковці знаходять у ньому ряд об'єктивних недоліків, які досить важко подолати, проте, наука поки що не запропонувала альтернативи, яка змусила б педагогів відмовитися від тестів. Незалежно від результатів полеміки тести вже

стали важливою складовою освітнього процесу. Впровадження тестових технологій в освітній простір України є, з одного боку, закономірністю розвитку тестування в світі, а з іншого – нагальною потребою раціоналізації освітнього процесу.

Тестування певною мірою допомагає долати суперечності між наростаючим обсягом знань (обсяг знань в багатьох науках подвоюється про- тягом 5-10 років) і дефіцитом навчального часу на їх передачу і контроль за засвоєнням.

«Навчальні тести» з одного боку допомагають систематизувати знання студентів, за рахунок позиціонування знань в формалізованому упорядкованому варіанті, що повністю відповідають підручнику, з іншого – служать для організації самостійного контролю своїх знань студентами.

Систематичний контроль знань великої кількості студентів викликає необхідність автоматизації контролю, застосування комп'ютерної техніки і відповідного програмного забезпечення. Використання комп'ютерів для контролю знань є економічно вигідним і забезпечує підвищення ефективності навчального процесу.

Комп'ютерне тестування належить до адаптивної моделі педагогічного тестування. Ця модель спирається на класичну модель з урахуванням складності завдань. При застосуванні комп'ютерного тестування тестові завдання з певними характеристиками послідовно зображуються на екрані комп'ютера, а рівень підготовки тестованого із зростаючою точністю оцінюється відразу ж після комп'ютерної відповіді.

Завдання у тестовій формі, за допомогою яких методом комп'ютерного тестування вимірюється рівень навчальних досягнень учнів, передбачають такі види:

1) завдання з вибором однієї правильної відповіді із запропонованої кількості можливих;

2) завдання на встановлення відповідності;

3) завдання на встановлення послідовності;

4) завдання з короткою відповіддю.

Комп'ютерне тестування розширює можливості контролю та оцінювання рівня навчальних досягнень учасників навчального процесу, є альтернативою традиційним методам перевірки, воно може проводитись з урахуванням різних видів (поточне, тематичне, семестрове, річне) та форм (індивідуальне або колективне) контролю, як інструменту оперативного керування. Такий метод оцінювання швидко, об'єктивно й ефективно діагностує результати навчальної діяльності. У перспективі метод комп'ютерного тестування доречно запровадити для здійснення масштабних моніторингових досліджень рівня навчальних досягнень на регіональному рівні.

Узагальнення досвіду проведення комп'ютерного тестування дозволяє зробити висновки, що його впровадження сприяє:

- систематичному відстеженню якості та динаміки навчальних досягнень учнів та студентів;
- отриманню статистично достовірної картини індивідуального прогресу кожного учня та студента;
- інтенсифікації навчального процесу завдяки збільшенню обсягу навчального матеріалу;
- можливості творчого і практичного застосування знань, умінь і навичок;
- можливості виконувати завдання не лише під контролем учителя, а й здійснювати самоконтроль навчальної діяльності.

Висновки: таким чином можна стверджувати, що застосування комп'ютерного тестування як компоненту контролю навчальних досягнень, є ефективною і перспективною формою. Формування системи інформатизації освіти сприяє підвищенню якості освітніх процесів, реалізації проекту «Рівний доступ до якісної освіти».

Практичне значення впровадження комп'ютерного тестування є перспективним напрямом сучасного освітнього процесу. Разом із цим зазначимо, що комп'ютерне тестування не може (і не повинно) перебирати на себе всі контролюючі функції щодо навчальних досягнень учнів, натомість повинно стати однією зі складових діагностики знань. Запорукою широкого впровадження такого виду контролю має бути наукове обґрунтування, потужна психолого-педагогічна і матеріально-технічна база. При впровадженні комп'ютерного тестування слід враховувати не лише переваги, але й ризики, які його супроводжують. Серед останніх слід відмітити такі: відсутність безпосереднього контакту з учнем під час тестування підвищує ймовірність впливу випадкових факторів на результат оцінювання; комп'ютерне тестування з ряду навчальних дисциплін.

Підсумовуючи сказане, хочемо зазначити, що тести не є універсальним інструментом навчання та контролю і, звичайно ж, не заперечують інших методів педагогіки. Науково обґрунтований тест дозволяє лише чіткіше диференціювати рівень знань в групі, одержати об'єктивну оцінку знань кожного, а також оцінити якість освіти. Оптимізація контролю рівня знань шляхом використання тестів сприяє вдосконаленню системи підготовки майбутніх спеціалістів та отриманню об'єктивної картини атестації студентів. Тестування в освіті покликане оперативно і неупереджено виявляти глибину, обсяг, структуру, зміст, ієрархію знань, умінь і навичок. Тому воно в змозі вирішити одне з найскладніших завдань освіти – сформувати потребу і вміння самоаналізу і самоконтролю, що є фундаментом індивідуалізації та гуманізації освіти, орієнтування студентів на самоосвіту.

Список використаних дерел

1. Аванесов В. С. История возникновения тес- тов [Электронный ресурс] / В. Аванесов. – Режим доступа: http://www.bim-bad.ru

2. Аванесов В. С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В. С. Аванесов. – М. : МИСиС, 1989. – 176 с.

3. Булах І. Є. Створюємо якісний тест : [навч. посіб.] / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К. : Майстер- клас, 2006. – 160 с.

4. Кадневский В. М. Тестовая культура как фе- номен цивилизации // Образование: исследовано в мире [Электронный ресурс] / В. М. Каднев- ский. – М. : OIM.RU. – Режим доступа: http://www.oim.ru.

5. Ким В. С. Тестирование учебных достриже- ний / В. С. Ким. – [монография]. – Уссурийск : Издательство УГПИ, 2007. – 214 с.

6. Національна доктрина розвитку освіти [Елек- тронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mon.gov.ua

7. Хлебников В. Краткий обзор развития педа- гогического тестирования в России [Электрон. ресурс] / В. Хлебников. – [монография]. – М. : OIM.RU, 2000–2001. – Режим доступа: http://www.oim.ru

8. Челышкова М. Б. Теория и практика констру-ирования педагогических тестов : [Учебное пособие] / М. Б. Челышкова. – М. : Логос, 2002. – 432 с.

Кириленко Марина
студентка
Толочко Світлана
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Євроінтеграційні процеси, які відбуваються в українському суспільстві та в освіті, вимагають зосередження на розвитку позитивних традицій теорії виховання.

Аналіз практики співвідношення управління і самоврядування у вищих навчальних закладах показав, що самоврядування не є суттєвим елементом функціонування студентського колективу, оскільки управління і самоврядування часто не сприймаються як єдиний, обопільний процес управління його життєдіяльністю. Виховний, соціалізуючий потенціал самоврядування не тільки використовується не цілеспрямовано, але й просто часто не усвідомлюється. Необхідність підготовки висококваліфікованих кадрів, а також обмеженість життєвого досвіду студентської молоді актуалізують означену проблему.

Діяльність органів студентського самоврядування органічно пов’язана з мінливими процесами, що відбуваються в суспільному житті. Демократичні

перетворення, інтеграція до світової спільноти, формування у молоді нових пріоритетів визначена у Програмі Президента України «Десять кроків назустріч людям», що є суттєвим внеском у розробку сучасних підходів діяльності органів студентського самоврядування. Це, зокрема, такі ключові положення: студентське самоврядування є важливим фактором розвитку і модернізації суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації; опора на ініціативу, активну життєву позицію, європейські ціннісні орієнтації студентства є реальним показником цивілізованості суспільства, утвердження в ньому демократичних начал.

Проблема діяльності органів студентського самоврядування має глибоке теоретичне та практичне коріння. Засади розвитку підходів вітчизняної педагогіки щодо окресленої проблеми містяться та є надзвичайно цінними у педагогічній спадщині А.С. Макаренка.

Теорія та практика самоврядування відображена у педагогічній спадщині А. Макаренка, яка припадає на 30-ті роки, тобто часові реалії, позначені економічними труднощами, важкими соціально-педагогічними умовами. Цариною педагогічної діяльності А. Макаренка були дитячі колонії, педагогічним завданням яких визначалося: перевиховання «важких» підлітків. Цим пояснюється дещо жорстка регламентація макаренківської системи дитячого самоврядування, яка об’єднувала виробничу працю, побут, самообслуговування, навчання, громадське життя, співробітництво підлітків і дорослих.

Особистість вихованця в спадщині видатного теоретика та практика проблем самоврядування посіла нову позицію: трактується не як об’єкт виховного впливу, а як його носій – суб’єкт. Суб’єктом, на думку А. Макаренка, особистість може стати, тільки виражаючи інтереси колективу, який у свою чергу забезпечує кожній індивідуальності сприятливі умови розвитку. Система самоврядування в комуні – це система реальної відповідальності кожного за спільну справу і всіх за одного із членів. А. Макаренко вважав наріжним каменем фундаменту тодішньої школи виробничу працю, що створює для суспільства матеріальні цінності, особливо підкреслюючи її велике виховне значення. Проте педагог вбачав у дитячій виробничій праці тільки можливість переживати господарчі турботи й усвідомлювати відповідальність за свою роботу.

У кваліфікованій, високопродуктивній праці вихованець набуває якостей господаря й організатора, оскільки йому доводиться вирішувати виробничо-економічні і соціальні питання, тому А. Макаренко підкреслював, що в трудових зусиллях відбувається не тільки робоча підготовка майбутнього спеціаліста, але й підготовка товариша, який працює на результат, що залежить від цього спільного

процесу. Таке ставлення прийнятне і для навчальної праці, тим більше, що школа не завжди могла похвалитися успіхами в культивуванні праці, в оволодінні знаннями.

Сучасний розгляд системи самоврядування у вищих навчальних закладах вимагає, передовсім, проведення логіко-семантичного аналізу поняття «самоврядування». У словниках зазначається, що самоврядування – це право на внутрішнє управління своїми справами.

Проте метою, завданням, функціями не передбачалося втілення в студентське побутування «культу високого професіоналізму», не зосереджувалася увага на якісній підготовці студентів до їхньої майбутньої професійної самореалізації, формуванні соціально значущих якостей особистості.

Достатньо поширене хибне розуміння системи самоврядування як надмірної опіки або ж самоусунення педагогів від студентського самоврядування. Студенти, по суті, є суб'єктами педагогічного управління, проте не готові до виконання суб'єктної функції. Спостерігається пасивність, безпорадність студентської молоді в організації власної навчальної діяльності, недостатня зацікавленість в отриманні найбільш ґрунтовних професійних знань. І як наслідок, простежується невідповідність між вимогами певного виробництва до соціальної і професійної підготовки молодих спеціалістів та реальним рівнем їх підготовки.

Поступово в закладі ускладнюється зміст студентської самоуправлінської діяльності. Все це створює сприятливий фон для росту управлінської компетентності студентів, збагачення їхнього досвіду самоврядування, розвитку організаторських здібностей, що формує надійну базу для подальшої професійної діяльності після закінчення вищого навчального закладу. У цієї частини студентів все більше відчуваються зрушення від пасивності, байдужості, функціональності поведінки і вчинків в бік вияву ініціативи,
самостійності і зацікавленості в успішному закінченні навчального закладу-

Спілкування у процесі спільної діяльності, побудоване за типом співробітництва, створює, як і інші стилі спілкування, умови для впливу сторін одне на одного, для взаємодії. Атмосфера співробітництва стає фактором активізації позиції студентів, гармонізації їх особистості і розвитку творчих сил. Але найголовніше – породжує ділові стосунки співробітництва між усіма учасниками спільної діяльності.

Вступаючи у процес спільної самоуправлінської діяльності у ділові й особистісні стосунки з іншими її учасниками на правах партнерів, студенти отримують можливість мати регулюючий уплив на мету і мотиви їх поведінки і дій, регулювати й власну поведінку.

Слід зазначити й залежності іншого роду: чим більше норм і цінностей студентського колективу збігаються з устремліннями педагогів, тим вища якість їхньої взаємодії; чим більше створюється ситуацій для виявлення особистісних

якостей студентів і педагогів, тим глибша і змістовніша їхня взаємодія; чим більше в навчальному колективі створюється ситуацій, у яких студентський колектив виступає як суб'єкт, тим вища віддача взаємодії, тим повніше реалізується його виховний потенціал.

Органічно в концепцію навчально-виховного процесу втілено ідеї демократизації і гуманізації стосунків, змісту і методів самоуправлінської діяльності, ділової співпраці педагогів і тих, хто навчається в різноманітних видах діяльності, їхня взаємодія у спільних органах управління [1].

Постійна увага адміністрації, викладачів, студентів та всіх учасників навчально-виховного процесу до організації діяльності органів самоврядування дозволяє виокремити такі її особливості:

— наявність для її учасників спільної мети;

— наявність спільної мотивації;

— об'єднання, суміщення або поєднання індивідуальних діяльностей;

— розчленування єдиного процесу діяльності на окремі функціонально пов'язані операції та їх розподіл між учасниками для виконання спільної діяльності;

— координація індивідуальних діяльностей її учасників, їх узгодженість, виконання дій у строго встановленій послідовності;

— необхідність в управлінні індивідуальними діяльностями;

— наявність для її учасників єдиного кінцевого результату;

— наявність єдиного простору й одночасність виконання індивідуальних діяльностей.

Список використаних джерел

1. Зязюн І.А. Міжнародна Макаренківська асоціація: проблеми і досягнення // Педагогіка і психологія. – 1998. – №1. – С.235-238.

2. Лазаренко Л.А., Шевченко Л.С., Бех Т.М. Использование идей А.С.Макаренковзкономическомвоспитании будущихучителей//Творческое наследие А.С.Макаренко и совершенствование подготовки педагогических кадров.: Тез. докладов и выступлений. – Полтава, 1988. – С.111-113.

3. Макаренко А.С. Педагогические сочинения: В 8 т. – Т. 5. / Редкол.: М.И. Кондаков и др. - М., 1983.

Литовченко Віктор
к.філос.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

МІЖОСОБИСТІСНЕ СПІЛКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Дослідження суспільства нового типу зумовлене потребою, яке протягом останніх десятиліть усе частіше характеризують як інформаційне суспільство. Саме розвиток сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, зростання обсягу інформації все більше визначають сутність нашої епохи. Новітні інформаційно-комунікаційні технології здійснюють величезний перетворювальний вплив на всі сфери сучасного суспільства як у межах національних кордонів, так і у світі в цілому. Глобальність процесів, що відбуваються, неминуче підвищує інтерес до теоретичного осмислення особливостей інформаційного суспільства й емпіричного вивчення впливу інформаційно-комунікаційних технологій на трансформацію соціально-економічних, політичних і культурних структур й міжособистісного спілкування зокрема.

Проблема міжособистісного спілкування в новому інформаційному форматі та змін у внутрішньому світі людей стає все більш актуальною. Тому необхідно проаналізувати результати втручання інформаційно-комунікативних технологій у процес формування особистості та пошук шляхів впливу на цей процес.

Наукова новизна полягає у визначені якісних змін феномену міжособистісного спілкування у людських взаємовідносинах в умовах інформаційного суспільства. Теоретичне значення роботи полягає в тому, що автор пропонує та аналізує актуальні проблеми людських взаємовідносин, зміни у внутрішній структурі базових цінностей сучасного інформаційного суспільства.

Д. Белл та У. Мартін робили спроби виділити та сформувати основні характеристики інформаційного суспільства за наступними критеріями:

- технологічний: ключовий фактор – інформаційні технології, які широко використовуються у виробництві, установах, системі освіти та побуті;
- соціальний: інформація виступає у якості важливого стимулятора зміни якості життя, формується та стверджується «інформаційна свідомість» завдяки широкому доступу до інформації;
- економічний: інформація формує ключовий фактор в економіці у якості ресурсу, послуг, товару, джерела доданої вартості та зайнятості;
- політичний: свобода інформації, що веде до політичного процесу, який характеризується зростаючою участю та консенсусом між різними класами і соціальними шарами населення;

- культурний: визнання культурної цінності інформації шляхом сприяння ствердженню інформаційних цінностей в інтересах розвитку окремого індивіда та суспільства в цілому.

При цьому особливо підкреслюється думка про те, що комунікація представляє собою ключовий елемент інформаційного суспільства. З поняттям інформаційного суспільства тісно пов'язано поняття віртуальної реальності. Віртуальна реальність – особлива філософська категорія, яка стоїть на одному рівні з такими категоріями як час, простір, сутність, що дозволяє у єдиному плані розглядати реалії, що відносяться зазвичай до різних типів знань: природознавчих, гуманітарних та технічних. Як зазначають у своїх працях дослідники даної проблеми, особливістю віртуальної реальності є те, що її реальність заснована головним чином на розірванні усіх можливих каналів зв'язку із зовнішнім світом, крім самого технічного пристрою віртуальної реальності.

Прихильників становлення віртуальної культури стає все більше. На думку більшості дослідників віртуалістика стає одним з напрямків сучасної культури. Людство поступово переходить від письмової культури – до екранної, від індустріальної цивілізації – до інформаційної. Інформаційний аспект розвитку сучасного суспільства не міг не відобразитися на моральних цінностях та внутрішньому світі людини. Віртуальна реальність торкнулася такої загальнолюдської цінності як міжособистісне спілкування, яке є одними з найважливіших гуманістичних основ існування людства.

В інформаційному суспільстві дуже популярним засобом комунікації стає комп'ютер, який сприяє спілкуванню людей шляхом використання Інтернет-технологій. Позитивні та негативні аспекти впливу інформаційних технологій на молоде покоління аналізує М.Г. Абрамов. Він зазначає, що «людина перед комп'ютером вступає в інтелектуально-комунікативну взаємодію не тільки і не стільки з певною програмою, скільки із колективним суб'єктом, що стоїть за нею, реальною спільнотою людей, чий досвід і знання є «згорнутими». Тому, не втрачаючи власних джерел активності, особистість має у цьому випадку додаткові можливості для зростання – на основі різноманітності форм та рівнів взаємодії з комп'ютером. Разом з тим є і небезпека негативного розвитку особистості. Багатофункціональність, швидкість та інші корисні якості комп'ютера роблять з нього блискучого асистента. Однак його призначення полягає не в тому, щоб підміняти людину і ставати чи не найближчої істотою, а допомагати їй, полегшуючи її працю. Сучасні Інтернет-технології знижують ступінь соціалізації особистості» [1, 87].

Інтернет значно полегшив процес знайомств та пошуку партнерів для спілкування, яке стало ще більш доступним. Особливістю цього процесу є те, що цінність спілкування все більш відтісняється бажанням знайти тимчасові та ні до чого не зобов'язуючі

знайомства з метою задоволення ситуативних потреб. Через відсутність моральної цензури, яка проглядається в основі комп'ютерного спілкування молоді, знецінюються, руйнується структура особистості, втрачається моральність. Все це проявляється в поведінці людей і має серйозні соціальні наслідки – люди стають нездатними на довгострокові не віртуальні відносини, неспроможними прилаштувати віртуальне спілкування на реальну розмову та стосунки.

Сьогодні ми живемо в інформаційному суспільстві, і люди отримали можливість здійснювати знайомства за допомогою Інтернету. Познайомитися у мережі легко і доступно для всіх: чоловіки і жінки, хлопці та дівчата будь-якого віку, зовнішності, соціального положення, одружені та вільні можуть швидко знайти друзів та однодумців, спілкування будь-якого рівня. Крім того, Інтернет суттєво полегшив вирішення проблеми знайомства для людей з обмеженими можливостями: в мережі навіть інваліди почувають себе повноцінно і мають усі шанси зустріти однодумців. Чоловіки та жінки, рисами характерів яких є сором'язливість, в реальному житті не можуть підійти до уподобаного представника протилежної статі, а у мережі вони відчувають себе більш вільними і знайомства в мережі для них – гарний спосіб позбавитися самотності і влаштувати своє приватне життя.

Тема Інтернет-знайомства широко обговорюється в мережі. На численних форумах та спеціалізованих сайтах висловлюються різні думки з цього питання. Більшість з них такі: якими б легкими не були віртуальні знайомства, почуття, які мають чоловіки та жінки, цілком реальні, а частіше вони значно яскравіші за ті, що з'являються під час вербального спілкування. Дуже часто такі спілкування-знайомства плавно переходять в площину реального життя, коли хлопці та дівчата, що познайомилися в мережі, створюють родину. Інколи кохання, що з'явилося через спілкування в мережі, виявляється міцнішим за те, що виникло під час інших шляхів знайомств.

Поняття дружби також зазнало змін, люди стали спілкуватися і дружити на відстані, знаходячи спільні інтереси на Інтернет-форумах і т.п., при цьому не маючи реальних зустрічей і контактів. І.С. Кон дає наступне визначення дружби: «На відміну від ділових, функціональних відносин, заснованих виключно на спільності занять та відповідному розподілі обов'язків, дружба –

це відносини тотально особистісні, які самі по собі є благом. На відміну від споріднення або товариства, обумовленого приналежністю до одного колективу, зв'язаного узами групової солідарності, дружба є індивідуально вибірковою, добровільною, заснованою на взаємній симпатії.

Освіта – один з інститутів, які є найбільш відповідальними за процесс міжособистісного спілкуваня з метою формування повноцінної особистості. Сучасна система освіти та виховання також розвивається в умовах інформаційного суспільства і є його частиною. Необхідно зазначити, що сьогодні навчальний процес інтенсивно стимулює дітей та підлітків до використання інформаційно-

комунікативних технологій під час навчання. Інколи діти сідають за комп'ютер раніше, ніж навчаються писати та читати. В школах, технікумах, вищих навчальних закладах вивчання інформатики є обов'язковим. Діти отримують численні завдання з інших предметів, які тим чи іншим чином пов'язані з інформаційно-комунікативними технологіями. Пошук потрібної інформації ведеться вже не в бібліотеках, а в Інтернеті. Більшість робіт потребує оформлення за допомогою комп'ютера. Усі розрахунки виконуються з використанням відповідних електронних програм. Дітей все менше цікавить реальне життя. Реальне спілкування з друзями підміняється віртуальним. Діти менше грають у спортивні ігри, надаючи переваги комп'ютерним. Театри, книги та музеї взагалі майже не цікавлять підростаюче покоління, адже набагато цікавіше знайти розвагу, сидячи перед монітором. Можливо на перший погляд небезпека непомітна, але результатом є зміни в інтересах, моральних цінностях, стосунках, навіть погіршення здоров'я, як психічного, так і фізичного.

Що ж може зробити система освіти для протистояння негативному впливу інформаційно-комунікативних технологій на особистість людини? Звичайно не можна забороняти дітям користуватися вищевказаними технологіями, але треба намагатися обмежувати це користування певною мірою. Можна запропонувати наступні види дій в цьому напрямку:

1. Починати роботу в даному напрямку з батьків – пояснювати, що вони мають контролювати кількість часу, який їхня дитина проводить перед комп'ютером.

2. Не спрямовувати освітній процес таким чином, щоб володіння інформаційними технологіями випереджало оволодіння знаннями природним чином, тобто не привчати дітей до комп'ютерів з пелюшок, а спершу навчити їх читати, писати та рахувати. Якщо відбуватиметься навпаки, то результат буде сумним, адже відомо, що у «високотехнологічних» Сполучених Штатах Америки дуже велика кількість громадян має жахливі навички письма, адже користування комп'ютером є основою основ життя американців.

3. Організовувати різноманітні виховні заходи (відвідування музеїв, театрів, екскурсій), зацікавлювати дітей культурою та мистецтвом.

4. Організовувати спортивні заходи, конкурси та змагання.

5. Стимулювати інтерес до читання.

6. Створювати різноманітні клуби за інтересами для реального спілкування.

Все це сприятиме тому, щоб відірвати дитину він монітору та не допустити втрати особистості у віртуальному світі.

Вплив інформаційних технологій на людські взаємовідносини має як негативні, так і позитивні сторони, але з точністю можна сказати одне – інформаційне суспільство

розвиває особистість у своєму власному напрямку. Серед позитивних моментів впливу інформаційних технологій на взаємовідносини людей можна виділити наступні:

1. Спрощення способу міжособистісного спілкування, так як можливість спілкуватися через Інтернет, по суті, є більш доцільною, ніж інші способи, оскільки на відповідних сайтах спілкуються люди, які мають однакову мету – познайомитися, а під час знайомства «на вулиці» така взаємна мета, як правило відсутня; доступність знайомства для людей з обмеженими можливостями, адже Інтернет надає можливість відчувати себе більш вільно людям, які мають певні комплекси, яким важко завести реальне знайомство зі сторонньою людиною; в реальному житті часто дуже важко знайти однодумців в якому-небудь питанні.

2. Реальна інформаційна користь під час навчальної та наукової діяльності.

До негативних моментів можна віднести наступне:

1. Доступність віртуальних контактів призводить до зниження цінності міжособистісних відносин.

2. Небезпека надмірного занурення у віртуальний світ, що змінює структуру особистості, впливає на психіку, здоров'я та спосіб життя.

Завданням системи освіти є не допустити підміни реального життя віртуальним, втрати моральних цінностей та деструкції особистості.

Список використаних джерел

1. Абрамов М.Г. Влияние информационных технологий на старшеклассников. / М. Г. Абрамов // Человек – 2007. – № 3. – С. 85-92.

2. Урсул А.Д. Становление информационного общества и модель опережающего образования / А.Д. Урсул // Научно-техническая информация. Серия 1. – 1997. – № 2. – с. 19-29.

3. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Ю. Хабермас. – М.: Академия, 2004. – 788 с.

Лоханько Наталія
студентка
Кручек Вікторія
д.пед.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК»

Освіта XXI ст. потребує модернізації та вдосконалення навчально-виховного процесу з метою підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які адаптовані до сучасних реалій та мають необхідні знання та практичні навички облікової роботи, яка забезпечує замовників кадрів необхідною інформацією про своє підприємство.

Процес формування умінь і навичок може бути набагато результативнішим, якщо навчання організоване у співробітництві, яке ґрунтується на спільній діяльності викладача і студентів, взаєморозумінні й гуманізмі, єдності інтересів та прагнень усіх учасників навчального процесу і має на меті особистісний розвиток студентів.

Підготовка сучасного фахівця з обліку та аудиту, як і загалом з інших спеціальностей, має будуватися на новітніх методах та підходах: запровадження інноваційних технологій навчання та перевірки знань студентів, пошуку нових форм і методів організації навчально-виховного процесу з врахуванням особливостей як навчальної дисципліни, так і кожного студента тощо, що дасть змогу максимально розкрити потенціал студента, забезпечити якісну підготовку конкурентоспроможних фахівців з високим професійним рівнем знань, які будуть мобільними, ерудованими, здатними творчо мислити та вчасно знаходити правильні рішення проблем та завдань.

Відповідно до цього, вивчення у вищих навчальних закладах (ВНЗ) облікових дисциплін, викладачі яких організовуватимуть навчально-виховний процес, побудований на новітніх методах та сучасних технологіях навчання, створить належну основу якісної підготовки нової когорти молодих фахівців.

В основу всіх новацій, які визначають та впливають на рівень викладання навчальної дисципліни, передусім мають бути покладені інтерактивні методи навчання, які є одним із найважливіших напрямів удосконалення фахової підготовки молодого спеціаліста, який відповідає сучасним вимогам та потребам замовників кадрів. Інтерактивні методи руйнують традиційний підхід до навчання студента, оскільки в нових умовах студент стає активним учасником навчально-виховного процесу та перебуває в центрі взаємодії усіх його учасників, займаючи поряд із ними рівноправну позицію, та має змогу проявити свої знання та визначити для себе їх рівень, розкрити свій потенціал, навчитися працювати як у команді, так і самостійно. Викладачу облікових дисциплін під час розроблення методик інтерактивного навчання необхідно забезпечити тісний взаємозв'язок пропонованого ним матеріалу із законодавством та практичною діяльністю, які постійно зазнають змін та вдосконалень. Правильному та доцільному використанню інтерактивних методів навчання при підготовці фахівців з обліку має передувати чітке розуміння викладачем їх сутності, видів та особливостей.

Необхідність застосування інтерактивних методів навчання полягає в тому, що на заняттях (лекційних, практичних та семінарських) здійснюється індивідуальна та групова робота студентів, їх робота з документами та різними джерелами інформації, використовується проектна діяльність, навчальні ігри тощо, що допомагає студенту отримати та засвоїти значно більший обсяг інформації,

сприяє зростанню його активності та професійних вмінь, дає поштовх до критичного мислення, розвитку здібностей аргументовувати свої думки та до подальшої самоосвіти тощо. Таким чином у ВНЗ створюються сприятливі умови, в яких формується сучасний фахівець.

Досвід застосування інтерактивних методів навчання у процесі викладання облікових дисциплін яскраво свідчить про зростання активності та зацікавленості студентів. Завдяки цьому посилюється співпраця між студентами та викладачем, зростає самостійність студента у підготовці та прийнятті рішень, створюються сприятливі умови для визначення найбільш талановитих та креативних студентів, які стають лідерами та прикладами для наслідування, що забезпечує високий рівень навчання та підготовки студентів, побудову конструктивних та партнерських відносини у групі. Використання інтерактивних методів навчання спонукає викладача до переосмислення своєї ролі та участі в навчально-виховному процесі, адже за нових умов він перестає бути ключовим учасником процесу навчання, а лише регулює його, займається його загальною організацією та визначає загальний напрям роботи академічної групи (готує до заняття необхідні завдання, формулює питання для обговорення у групах, контролює час і порядок виконання визначеного завдання, дає консультації, допомагає в разі серйозних утруднень).

Важливо зазначити те, що сучасний викладач володіє усіма необхідними технічними та інформаційними засобами, новітніми методиками подачі матеріалу, завдяки чому він може використовувати на своїх заняттях інтерактивні методи. Однак без постійної самоосвіти (опрацювання наукової фахової літератури; вивчення законодавчої та нормативно-правової бази, яка регулює сферу обліку, аудиту, звітності тощо; співпраця з практикуючими фахівцями; відвідання тематичних семінарів та конференцій тощо) та вдосконалення своїх педагогічних навичок та людських якостей викладачу буде важко не тільки забезпечити впровадження у навчальний процес інтерактивних, новітніх методів навчання, але і взагалі забезпечити належний рівень підготовки студентів.

У процесі впровадження новітніх методів навчання під час вивчення облікових дисциплін лектору також доцільно та необхідно використовувати нетрадиційні лекції: багатоцільова лекція, проблемна лекція, лекція-брейнстормінг, лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція-конференція, лекція прес-конференція, лекція-брифінг, лекція "круглий стіл", лекція-бесіда, лекція-візуалізація, лекція-екскурсія, лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку (інтерактивна лекція), бінарна лекція, що забезпечують новий сучасний підхід до передачі та сприйняття навчального матеріалу.

Незважаючи на вибір того чи іншого інтерактивного методу навчання, кожен викладач повинен сумлінно готуватися до заняття, адже застосування таких методів у навчанні є надзвичайно важким для викладача і потребує чіткого та логічного планування порядку його впровадження.

Проте необхідно пам'ятати, що неможливо побудувати весь процес навчання виключно на інтерактивних методах, оскільки це один з багатьох прийомів, які допомагають досягнути мети і приносять результат тільки в поєднанні з іншими традиційними методами організації навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

1. Акімова Н.С. Діалог як метод інтерактивної взаємодії викладача та студентів у процесі навчання / Н.С. Акімова, О.О. Безпалова // VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 23 вересня 2010 р. – Харків : Вид-во ХДУХТ, 2010. – С. 23-24.

2. Голубцова І.А. Впровадження інтерактивних технологій / І.А. Голубцова // Організація навчально-виховного процесу. – 2007. – № 9. – С. 159-174.

3. Сизоненко О.А. Застосування інтерактивних технологій в процесі викладання дисциплін облікового спрямування / О.А. Сизоненко, С.І. Марченко // Образовательный процесс: взгляд изнутри : матер. IV Междунар. науч.-практ. конф., 29-30 ноября 2010 года. – Макіївка : Вид-во МЕГІ, 2010. – С. 89-92.

Овечко Олександр
студент
Лукач Василь
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ

Розробка стратегії навчальних закладів у XXI столітті визначається необхідністю базувати свою діяльність на чітко визначених стратегічних цілях, адаптуванні до змін зовнішнього середовища, постійному перегляді обсягів, структури, програм ь видів наявних освітніх послуг.

У наш час створення систем управління якістю у ВНЗ відбувається на основі стандартів якості ISO 9001:2000, у яких одним із засобів управління та елементів системи визначено моніторинг якості. Моніторинг якості рекомендується розуміти як «відстеження, нагляд, спостереження; вимірювання або випробування через визначені часові інтервали з метою регулювання або управління процесами» [1]. Саме застосування моніторингу дозволяє знайти оптимальні шляхи підготовки висококваліфікованих фахівців.

У контексті нашого дослідження під моніторингом управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу ми розуміємо елемент системи

управління якістю навчального процесу ВНЗ, а також систему збору, обробки, збереження та розповсюдження інформації про стан навчального процесу чи окремих його елементів з метою інформаційного забезпечення управління та прийняття оптимальних управлінських рішень щодо підвищення ефективності функціонування складників навчального процесу, їхній взаємодії з метою досягнення очікуваних учасниками навчального процесу й запланованих результатів навчання, а також інноваційного розвитку навчального процесу.

Відповідно до цього, моніторинг управління якістю навчального процесу у вищому навчальному закладі характеризується можливість:

- здійснювати багаторівневу оцінку ВНЗ у сфері забезпечення якості професійної підготовки своїх випускників;
- ставати основою для визначення стратегії забезпечення високої якості навчального процесу та подальшого розвитку ВНЗ.

Метою моніторингу управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу є забезпечення ефективності управління навчальним процесом у результаті якого буде здійснено професійну підготовку висококваліфікованих фахівців конкурентоспроможних на вітчизняному та світовому ринку праці, що відповідатиме потребам особистості, суспільства та держави.

До завдань моніторингу управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу відносимо:

1) розвиток системи управління якістю навчального процесу ВНЗ;
2) інформаційне забезпечення системи прийняття управлінських рішень на різних рівнях;
3) інформаційне забезпечення контролю й оцінки якості професійної підготовки студентів у навчальному процесі;
4) збір, систематизація, обробка та подання узагальнених результатів суб’єктам моніторингу відповідно до рівня їх компетенції;
5) аналіз тенденцій і прогнозування динаміки змін управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу;
6) попередження негативних тенденцій в організації навчального процесу.

Об’єктом моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ є навчальний процес та його складники (підпроцеси).

Предметом моніторингу є управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу.

Суб’єктами моніторингу стають студенти, викладачі, управлінський склад ВНЗ. Вони різною мірою беруть участь в управлінні якістю навчального процесу, впливаючи на окремі його аспекти, але всі вони зацікавлені у визначенні якості навчального процесу та знаходженні ефективних управлінських рішень щодо її підвищення.

До важливих засад моніторингу управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу відносимо також функції моніторингу,

які відображають широке коло його завдань та можливостей.

Дослідивши підходи О. Бєлкіна, Л. Качалової, Т. Лукіної, І. Скопилатова, О. Єфремова, Н. Байдацької, О. Островерх, М. Чандри та інших науковців ми визначили наступні функції моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ, а саме:

- інформативно-аналітична, завдяки якій накопичується, всебічно аналізується інформація про стан функціонування навчального процесу та його окремих складників і розповсюджується серед суб'єктів моніторингу;
- контрольно-оціночна, завдяки якій здійснюється контроль і оцінка певних характеристик функціонування навчального процесу, його якісних та кількісних показників, а також відповідність останніх заданим параметрам;
- діагностична, яка встановлює внутрішні й зовнішні чинники впливу на об' єкт моніторингу - навчальний процес, рівень відхилень від заданих параметрів та основні причину такого стану;
- коригувальна, яка уточнює встановлені завдання або окреслює можливі зміни у функціонуванні навчального процесу задля підвищення його ефективності та результативності;
- прогностична, яка пов'язана з передбаченням та обґрунтуванням процесів майбутнього розвитку навчального процесу й очікуваних від цього наслідків.

Реалізація зазначених функцій моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ можлива на основі певних принципів, до яких, спираючись на позицію О. Мітіної, Т. Лукіної, В. Горба, С. Братченка, І. Найдьонової, Н. Круглової, Н. Байдацької та інших науковців, ми відносимо принципи науковості, безперервності, об' єктивності, валідності, діагностико-прогностичної спрямованості, систематичності, єдності управління та самоуправління.

Принцип науковості означає, що моніторингові дослідження здійснюються на науково обґрунтованих характеристиках.

Принцип об'єктивності полягає в максимальному виключенні суб'єктивних оцінок, врахування всіх позитивних і негативних результатів, створення рівних умов для студентів;

Принцип валідності характеризується повною та всеохоплюючою відповідністю встановлених контрольних завдань змісту матеріалу дослідження, чіткістю критеріїв виміру та оцінки, можливість підтвердження всіх результатів, отриманих різними способами контролю;

Принцип діагностико-прогностичної спрямованості *означає*, що процес отримання інформації ґрунтується на теоретичних, методологічних та практичних

підходах властивих діагностиці управління якістю навчального процесу, а також має нормативно-пошуковий характер, що дає можливість співвіднести її із заздалегідь визначеною нормою, спрогнозувати подальший розвиток подій та майбутній стан навчального процесу й своєчасно вплинути на якість його функціонування.

Принцип систематичності передбачає регулярне проведення моніторингу всіх етапів та складників навчального процесу у визначеній послідовності та із застосуванням оптимальних форм, методів і засобів моніторингу.

Принцип єдності управління та самоуправління означає врахування інтересів усіх суб'єктів управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу.

Таким чином, проведений аналіз наукової літератури встановив, що моніторинг управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу є різновидом освітнього та управлінського моніторингу. Моніторинг управління якістю навчального процесу ВНЗ ми розглядаємо як систему, характерними ознаками якої є мета, завдання, об'єкт, предмет, суб'єкти моніторингу, функції та принципи. Моніторинг реалізується завдяки інформативно-аналітичній, контрольно-оціночній, діагностичній, коригувальній та прогностичної функцій, базуючись на принципах науковості, безперервності, об'єктивності, валідності, діагностико-прогностичної спрямованості, систематичності, єдності управління та самоуправління.

Список використаних джерел

1. ДСТУ ISO 9001 - 2001. Система управління якістю. Вимоги. - К. : Державний стандарт, 2001. - 24 с.

2. Байдацька Н.М. Педагогічні умови моніторингу якості навчальних осягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Байдацька Наталія Михайлівна. Вінниця, 2007. - 220 с.

3. Коробович Л.П. Педагогічні умови моніторингу результативності навчального процесу в системі педагогічного менеджменту приватного вищого навчального закладу: Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Коробович Людмила Петрівна. - К., 2011. - 20 с.

4. Организация мониторинговыіх исследований в образовательньїх учреждениях: Научно-методическое пособие / под ред. С. Г. Кузенковой. - Новокузнецк: Институт повьішения квалификации, 2004. - 108 с.

Олещенко Яна
студентка
Сидорович Олександр
к.і.н., доцент
ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У національній програмі "Освіта України XXI століття", зазначається, що основна мета української системи освіти – створити умови для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України.

Самостійна робота студента (СРС) – основа його успіху в навчанні, найважливіша його складова навчального процесу у вищому навчальному закладі, тому вона завжди привертає увагу дослідників-освітян. Таким, чином у процесі самостійної роботи студентів відбувається формування навичок, умінь та знань, що забезпечує засвоєння студентом навчального матеріалу та залучення їх до науково-пізнавальної діяльності

Самостійна робота – явище багатоаспектне, яке передбачає наявність мети, завдання, самостійного плану їх досягнення, отримання та контроль результату.

Важливим моментом в організації самостійної роботи студентів(ОСРС) є організація роботи викладача. У процесі організації СРС та її забезпечення в плані функціонування викладач є стрижневою особою, виробляє стратегічну лінію своєї діяльності, складає програму дій на семестр.

Найбільшої актуальності набуває така організація самостійної роботи, за якої кожен студент працював би на повну силу власних можливостей. Самостійна робота студентів є важливою і доцільною складовою навчального процесу у ВНЗ в умовах кредитно-модульної системи.

Список використаних джерел:

1.Стратегія посилення самостійної роботи студентів у контексті приєднання України до Болонського процесу: Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції, 14-15 грудня 2004р./ Ред. Г.В.Стадник; Головне управління освіти та науки., Харків ОДА – Х.: ХНАМТ, 2004.-243с.

2. Самостійна робота студентів як чинник пізнавальної активності студентів/ В.В.Попович, Г.Г.Січкаренко // Наука та наукознавство.-2005.-№2-с.94-107.

Пазич Тетяна
студентка
Хомич Вікторія
к.філол.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ В РОБОТІ МЕНЕДЖЕРА

Із метою поліпшення інформування людей нині все ширше використовуються технічні засоби, зокрема комп'ютери, і в цьому, звичайно, вбачається прогрес. Але водночас безпосереднє спілкування замінюється опосередкованим, що здійснюється засобами масової інформації, а це веде до зростання відчуженості між людьми, зниження рівня їх комунікабельності, контактності, а також – емоційності. Водночас людину – не може і не повинна замінити машина, тому й роль слова у міжособистісній та діловій взаємодії людей має особливе значення, а у зв'язку з цим зростає актуальність проблеми підготовки майбутніх менеджерів до спілкування в нових умовах. Від того, якого рівня культура ділових людей, залежать результати їхньої професійної діяльності, взаємини з колегами, партнерами по бізнесу та клієнтами, врешті-решт психічне здоров'я.

Спілкування з людьми – це наука і мистецтво. Тут важливі як природні здібності, так і освіта. Саме тому той, хто хоче досягти успіху у взаємодії з іншими людьми, повинен навчатися цьому. У зарубіжних навчальних закладах проблемам спілкування приділяється величезна увага [9].

Культуру ділового спілкування можна визначити як сукупність моральних норм та уявлень, що регулюють поведінку і взаємини людей у процесі їхньої виробничої діяльності. Деякі спеціалісти у діловій культурі виділяють два прошарки: ціннісний і ментальний. Перший, тобто культурний феномен, який може передаватися як традиція й обумовлює етичну сторону ділових відносин, зовнішньо виявляється як стереотип, як звична посадова поведінка, як актуальні цінності і норми, що регулюють практичну діяльність. Ментальний прошарок ділової культури пов´язаний із ситуаціями, коли звичні норми і цінності стають неефективними і люди починають конструювати нові. У країнах з високим рівнем економічного розвитку ділова культура є добре сформованою, орієнтованою на творчість, незалежність і взаємодію. На етапі формування української ділової культури виникають проблеми її взаємодії з європейською і східними культурами, її залежністю від менталітету української нації.

У буденному житті спілкування менеджерів є прагматичним, воно відбувається скоріше на ритуальному рівні, а далі розгортається як маніпулятивне або гуманістичне. При маніпулятивному рівні спілкування суб´єкт ставиться до інших як до об´єктів, використовує їх, як правило, у власних цілях. На

гуманістичному рівні спілкування відбувається як суб´єкт-суб´єктна взаємодія, в процесі якої реалізуються взаємні інтереси, поєднуються духовність, цінність і творчість. Ми говоримо про культуру спілкування суб´єктів, якщо вони спілкуються саме на цьому рівні.

Ідеалом різних типів спілкування є високий рівень культури спілкування, що забезпечують такі механізми: комунікативні установки; знання про засади, механізми, стратегії, форми спілкування; уміння застосовувати набуті знання з урахуванням конкретної ситуації.

На думку Альохіна [1, с.17], набутий спеціалістами досвід, у тому числі й менеджерів, свідчить, що розгляд культури спілкування у контексті творчості та у співвідношенні з нормами є плідним саме для практичної підготовки менеджерів до ефективного ділового і передусім партнерського спілкування. За таких умов культура спілкування сприяє розвиткові їх особистості та професійній ідентифікації, що є головною метою вищої школи на сучасному етапі трансформації нашого суспільства.

Слід пам´ятати, шо менеджер перебуває в центрі уваги, його знають усі, про нього говорять [7], не повинен виявляти особистих симпатій, провокувати ситуації, що можуть призвести до міжособистісних ексцесів (пересудів, взаємних випадів, істерик тощо). Вихований, інтелігентний керівник завжди перший вітається з підлеглими. Якщо він зустрічається з жінкою або людиною, старшою за віком, він теж вітається першим. Якщо до керівника в кабінет заходить інша людина, яку він викликав (або навіть-не викликав), він пропонує їй сісти. Якщо менеджер веде бесіду з підлеглим, він не повинен довго розмовляти по телефону чи мовчки переглядати папери. Якщо розмову закінчено, керівник може першим встати із-за столу, щоб дати це зрозуміти іншому. Не повинен припускатися грубощів, принижувати людську гідність свого підлеглого. Якщо пообіцяв щось зробити, то обов'язково і своєчасно мусить це зробити, а якщо щось не виходить, то слід вибачитися і пояснити причину. Керівник має завжди пам'ятати, що недоброзичливе або образливе слово боляче вражає людину і вона ще довго через це страждатиме. Саме образа нерідко провокує виникнення конфлікту. Але якщо це вже сталося, то інтелігентна людина-керівник не забуде вибачитися перед підлеглим. Поведінка керівника, його ставлення до роботи та до людей є прикладом для підлеглих. Добре, якщо менеджер уміє посміхнутись іншому, має почуття гумору, уміє гарно вдягатися, говорить чітко і дохідливо. Менеджерові доводиться не тільки заохочувати підлеглих до роботи, а й накладати на них стягнення. Якщо він при цьому керується справедливістю, підлеглий – хоча йому і не подобається бути покараним – поважатиме керівника. Якщо керівник не вміє слухати підлеглих,

то навряд чи вони захочуть звернутися до нього з якоюсь пропозицією, підтримають його у важкій ситуації.

Отже, підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що потреби сучасного суспільства, його духовних і матеріальних сфер зумовлюють особливу актуальність проблем культури спілкування. Спілкуючись, людина набуває власного стилю спілкування – найкомфортнішого, зрозумілого й усвідомленого.

Без належного розвитку форм спілкування неможливе функціонування роботи менеджера. Ділове спілкування, як складова частина культури управління, повинне ґрунтуватися на засадах етичних норм, певних ритуальних правил ділових взаємин, знання й уміння, які пов'язані з обміном інформацією, використанням способів і засобів взаємовпливу та взаєморозуміння. У цьому контексті вагомого значення набуває моральний аспект ділового спілкування.

Етика ділового спілкування ґрунтується на таких правилах і нормах поведінки партнерів, колег, які сприяють розвиткові співпраці, розв'язанню поставлених проблем. А це й зміцнення взаємодовіри, постійне інформування партнера щодо своїх намірів та дій, а також запобігання обману й порушенню взятих зобов'язань. Формуючись в умовах конкретної діяльності, професійне спілкування вбирає в себе її особливості, стає важливою частиною й дієвим засобом цієї діяльності. Загальні норми й правила ділового спілкування зумовлюються також характером суспільного ладу, історичними традиціями та сучасними здобутками.

Список використаних джерел

1. Альохіна. Імідж і етикет ділового спілкування. – М.: Справа, 2001. – 165 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990. – 327 с.
3. Гах Й. Етика ділового спілкування: Навч. посібник для вузів. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 160 с.
4. Рогов Є.І. Психологія спілкування. – М.: Владос, 2001. – 198 с.
5. Коваль А. П. Ділове спілкування. – К.: Либідь, 1992. – 280 с.
6. Кубрак О. Етика ділового та повсякденного спілкування: Навч. посібник для вузів. – Суми: ВД, 2005. – 222 с.
7. Радченко С.Г. Етика бізнесу. Практикум: Навчальний посібник. – Видавництво: Київський національний торговельно-економічний університет, 2009. – 192 с.
8. Чмут Т., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування. – К.: Вікар, 2002. – 223с.
9. Шеломенцев В.М. Етикет і сучасна культура спілкування. – К.: Ліра, 2003. – 415 с.

Петрух Руслана
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин

ТЕХНОЛОГІЯ КОНТЕКСТОВОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ-АГРАРНИКІВ

Наразі залишається актуальною проблема пошуку шляхів удосконалення результативності навчання у вищому навчальному закладі. Перспективним напрямом модернізації підготовки фахівців, зокрема викладачів для вищої школи, видається зміна характеру навчання, перехід від педагогічного впливу до педагогічної взаємодії в системі відношень "викладач-студент".

Відмітимо, що у педагогічній теорії та практиці уже не актуальним є розгляд навчання як процесу повідомлення та передачі знань. У минуле відходить система, за якої викладач має викласти навчальну інформацію відповідно до програми, а студент повинен її зрозуміти, законспектувати, закріпити у пам'яті засобами самостійної роботи та якомога повніше відтворити на заліку або іспиті. Справедливо, на нашу думку, І. Прокопенко і В.Євдокимов [174] вказують, що найбільшою помилкою за такої системи є прагнення педагогів підпорядкувати внутрішній світ особистості студента, її самосвідомість, цінності, духовні потреби своїм ідеалам.

Нині роль викладача полягає у тому, щоб допомогти студентові самобудувати свою особистість, стати активним суб'єктом власного професійного становлення, допомогти йому самому формувати як професійну компетентність, взагалі, так і комунікативну компетентність, зокрема.

Аналіз сучасної педагогічної практики свідчить, що досить часто викладачі вищого агарного навчального закладу лише обмежуються передачею навчального матеріалу студентам, постановкою завдань та контролю за їх виконанням, не приділяють належної уваги встановленню успішної професійно-педагогічної взаємодії. Процес формування комунікативної компетентності у майбутніх викладачів-аграрників носить стихійний, неефективний суб'єкт-об'єктний характер.

Насамперед, такий стан справ, на нашу думку, пояснюється невмінням науково-педагогічних працівників визначити мету та завдання педагогічного спілкування, підібрати доречні форми, методи, шляхи формування комунікативної компетентності. У свою чергу, магістранти не усвідомлюють важливості у майбутньому досконало володіти лекційною майстерністю, уміннями професійно-педагогічної взаємодії, культурою мовлення, риторичними і ораторськими

уміннями, навичками ефективного застосування засобів вербальної та невербальної комунікації, здатностями реалізовувати положення педагогіки толерантності.

Саме тому виникає необхідність у створенні спеціальної методики формування комунікативної компетентності у майбутніх викладачів-аграрників, яка забезпечить перетворення студента з об'єкта на суб'єкт навчальної діяльності, гуманізацію та демократизацію взаємодії на рівні "викладач-студент".

При розробці методики формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів вищого аграрного навчального закладу ми враховували положення технології контекстового навчання. Автор концепції контекстового навчання А. Вербицький стверджує: для того, щоб інформація, надана студентам, перетворилася у професійні знання, вона повинна засвоюватися ними в контексті власних практичних дій та вчинків [30].

За контекстового підходу до підготовки фахівців виокремлюють три базових форми діяльності студентів (навчальна діяльність академічного типу з провідною роллю лекції і семінару; квазіпрофесійна – ділові ігри та інші імітаційно-ігрові форми; навчально-професійна (науково-дослідна робота студентів, виробнича практика, "реальне" дипломне проектування) та безліч перехідних. Суть технології контекстового навчання полягає у тому, що: "Послідовна трансформація однієї форми діяльності навчання в іншу все більше наближається до форм організації професійної діяльності, але не втрачає своїх педагогічних властивостей і можливостей" [30, с. 98].

Проте контекстове навчання відображає більше зовнішній, організаційний аспект підготовки фахівців, меншою мірою воно стосується характеру власне навчально-пізнавальної діяльності студента. Мова про те, що засобами контекстового навчання є можливість забезпечити лише такі педагогічні умови, як: формування позитивної мотивації студентів до оволодіння комунікативною компетентністю; формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх викладачів; активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів. У перебігу педагогічного експерименту було з'ясовано, що для забезпечення педагогічних умов "Формування у студентів рефлексивного ставлення до комунікативного аспекту майбутньої професійно-педагогічної діяльності" та "Домінування активних методів навчання" варто використати інтерактивні методи навчання. Коротко зупинимося на комунікативних можливостях інтерактивного навчання.

Список використаних джерел

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе. Контекстный подход: метод.пособ. / А.А. Вербицкий – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с.

2. Прокопенко І.Ф., Педагогічна технологія: Посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Харків: Основа, 1995. – 105 с.

Пилипенко Дмитро
студент
Лукач Василь
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

В умовах переходу освітньої діяльності до ринку відносини змагальності, що характерні для економіки, змінюються відносинами конкуренції, особливо між вищими навчальними закладами (ВНЗ). Це спонукає ВНЗ розвивати матеріально-технічну базу, поліпшення якості викладання, що мобілізує заклад у ринкових умовах. Здебільш більшість населення прагне отримати вищу освіту, тому перед ним стає жорсткий відбір освітніх закладів, які прагнуть працювати на ринку, що в свою чергу, призвело до появи конкуренції між ВНЗ. Входження України в Європейський освітній і науковий простір суттєво загострює конкурентну боротьбу між вітчизняними і зарубіжними ВНЗ. У результаті чого вітчизняні ВНЗ виявляться практично неконкурентоспроможними по відношенню до іноземних.

За таких умов все більше уваги необхідно приділяти управлінню конкурентоспроможності ВНЗ, використовуючи відповідні стратегії до чинників, які мають пряму залежність до підвищення конкурентоспроможності. А це, у свою чергу, визначає необхідність даного дослідження, яке спрямоване на визначення тих стратегій, які забезпечують формування і підвищення конкурентоспроможності. З іншого боку, проблема управління конкурентоспроможністю ВНЗ набуває особливої актуальності у зв’язку з прогнозованим демографічним спадом, наслідком якого буде скорочення попиту на освітні послуги.

Управління конкурентоспроможністю ВНЗ являє собою певний аспект освітнього менеджменту, спрямований на формування, розвиток та реалізацію конкурентних переваг, стимулювання щодо збагачення потенціалу (кадри, матеріально-технічне забезпечення, інформатизація, зв’язок з громадськістю та інше) та забезпечення ВНЗ стійкого положення у конкурентному середовищі. Конкурентне середовище охоплює сукупність об’ єктів та чинників ринку, які впливають на стосунки між навчальним закладом та замовниками.

Вищі навчальні заклади працюють на ринку освітніх послуг і продуктів, а також на ринку робочої сили. Ринок освітніх послуг і продуктів має певну специфіку, яка обумовлена, по-перше, наявністю зв’язку між ринком робочої сили і ринком освітніх послуг і продуктів. По-друге, особливістю освітніх послуг

порівняно з іншими і, по-третє, поєднанням методів державного та ринкового регулювання [6].

Для досягнення довготривалого успіху робота із забезпечення конкурентоспроможності ВНЗ має здійснюватись у всіх сферах та по всіх аспектах його діяльності. Звідси випливає, що ключовими управлінськими аспектами забезпечення конкурентоспроможності ВНЗ є наступні показники [3]:

- тип організаційної структури управління,
- гнучкість та раціональність,
- стиль та методи управління,
- адаптаційні можливості,
- гнучкість та гомеостатичність ВНЗ.

Процес управління конкурентоспроможністю підприємства включає в себе наступні дії [3]:

- моніторинг конкурентного середовища та оцінку конкурентного статусу в освітній галузі;
- діагностування конкурентоспроможності ВНЗ та його основних суперників;
- конкурентне позиціонування вищого навчального закладу – вибір стратегічних підрозділів і структур із перевагами у конкурентній боротьбі;
- розробка концепції та стратегії управління конкурентоспроможністю ВНЗ;
- реалізація конкурентної стратегії ВНЗ.

Етапи і процедури процесу управління конкурентоспроможністю вищого навчального закладу представлено на рис.1 [3].

Практичне використання наведеної теоретичної моделі управління конкурентоспроможністю ВНЗ є можливим лише за умови її пристосування до реалій функціонування конкретного ВНЗ.

Підвищенню конкурентоспроможності та ефективності регіонального управління вищою освітою сприяє надання законодавством України у вищих навчальних закладах можливостей самостійно визначати форми навчання, організації навчального процесу; надавати додаткові освітні послуги; самостійно розробляти і впроваджувати свої програми наукової та науково- виробничої діяльності; вести видавничу діяльність; здійснювати спільну діяльність з іншими

Процес підвищення конкурентоспроможності потребує врахування специфіки взаємозв’язку як між елементами організації, так і з їх оточенням, і являє собою процес прийняття рішень (включаючи цілі, методи, плани) по досягненню цілей підвищення конкурентоспроможності. При цьому менеджмент (адміністративно-управлінський апарат) вищого навчального закладу повинен:

- об’єктивно оцінювати існуюче положення на освітньому ринку;
- визначати концепцію підвищення конкурентоспроможності;
- доводити необхідність змін;

- наочно представляти та пояснювати очікувані результати вдосконалення діяльності на основі рейтингової оцінки незалежного оцінювання.

На підставі рейтингу кожний вищий навчальний заклад має можливість оцінити своє місце в системі (групі), проаналізувати власні сильні та слабкі сторони і скорегувати стратегію сталого розвитку так, щоб наблизитися до значення коефіцієнта пріоритетності системи.

Окрім того, є можливість визначити сильні та слабкі сторони конкурента на ринку освітніх послуг та ринку праці за умов конкретної ситуації, що складається в кожній адміністративно-територіальній одиниці, регіоні, державі в цілому.

Системні інновації у вищій освіті базуються, передусім, на пошуку рішень щодо економічності, ефективності та результативності діяльності вищого навчального закладу й системи в цілому, вдосконаленні процесів підготовки, ефективності впровадження інноваційних технологій навчання. Наслідком таких інновацій можуть бути зміни організації навчального процесу відповідно до вимог Болонської декларації. Це повинно суттєво вплинути на якість освітньої діяльності та якість вищої освіти, а в організаційному вимірі – на якість управління вищим навчальним закладом. Системні інновації потребують постійного накопичення інформації та знань щодо процесів, які відбуваються в зовнішньому та внутрішньому контекстах системи вищої освіти.

Одиничні (стихійні) інновації, на противагу системним, є випадковими у діяльності вищого навчального закладу. Це спонтанна реакція на нові можливості або загрози з боку зовнішнього чи внутрішнього середовища. Прикладами можуть слугувати відкриття нових спеціальностей, надання нових освітніх послуг, перманентне удосконалення процесу навчання чи системи управління. Впровадження та реалізація одиничних інновацій характеризується більшим ризиком і є менш ефективним порівняно з результатом дії системних.

Інновації у вищій освіті з погляду змін, які вони викликають, можна поділити на три групи: радикальні, рекомбінаційні та модифікаційні. Розглянемо характеристику інновацій за критерієм причини, що спонукала активно здійснювати інновацію.

Причина радикальних інновацій у вищих навчальних закладах полягає у бажанні здобути або утвердити позицію лідера, досягти конкурентоспроможності або утримати її на ринку освітніх послуг та ринку праці завдяки високій якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

Рекомбінаційні інновації базуються на необхідності проведення диверсифікації освітніх послуг та джерел фінансування, пошуку нових сегментів ринку освітніх послуг та ринку праці, підвищення ефективності управління вищим навчальним закладом.

Причиною модифікаційних інновацій є задоволення потреб клієнтів на ринку освітніх послуг та ринку праці.

На основі отриманих результатів необхідно скласти програму (комплекс робіт) підвищення конкурентоспроможності, яка спрямована на вирішення завдання поставлених вищим навчальним закладом.

В основу управління розробкою та реалізацією програми підвищення конкурентоспроможності покладаються наступні принципи:

- сполучення єдиноначальності керівника та колегіальних повноважень представників груп для спільного прийняття рішень;
- наділення керівників повноваженнями та відповідальністю при прийнятті рішень;
- організація єдиного керування на всіх стадіях розробки та реалізації програми;
- дотримання термінів та збалансованості ресурсів, що використовуються.

Список використаних джерел

1. Балабанова Л.В. Управление конкурентоспособностью предприятия на основе маркетинга: Монографія / Л. В. Балабанова, А. В. Кривенко. - Донецк : ДонГУЗТ им. М. Туган-Барановского, 2004. - 147с.

2. Клименко М., Дуброва О.С., Барабась Д.О., Омельяненко Т.В., Вакуленко А.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник. - К. : КНЕУ, 2006. - 527 с.

3. Пащенко Н.И. Конкурентоспособность вузов и стратегии их деятельности в условиях региональной конкуренции : дис. ... канд. ^кон. наук / Н. И. Пащенко. Уфа, 1999.

4. Романова И.Б. Управление конкурентоспособностью высшего учебного заведения / И.Б. Романова. - Ульяновск : Средневолж. науч. центр, 2005.

Пінчук Андрій
студент
Заболотній Олександр
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Сучасному суспільству необхідна якісна освіта, яка спроможна забезпечити зростання потреби споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Перехід до інформаційного суспільства кардинально змінює положення освіти.

Згідно "Основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" затверджених Законом України від 9 січня 2007 року, № 537-v, однією з основних цілей розвитку інформаційного суспільства в Україні є забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості. [1]

Отже, в ході роботи ми можемо висунути гіпотезу, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки студентів ВНЗ є ефективним засобом досягнення навчально-виховної мети.

У сучасному освітньому просторі інформатизація навчального процесу є обов'язковим та невід'ємним явищем. Саме успішне та якісне використання інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій може бути запорукою ефективного втілення всіх новітніх методик та підходів до організації навчання.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності різних видів діяльності [4].

Концепція інформаційних технологій була додана до елементу комунікації і виникла у 1980-ті роки. Наразі ІКТ включають апаратні засоби (комп'ютери, сервери, тощо) та програмне забезпечення (операційні системи, мережеві протоколи, пошукові системи, тощо) [2]. Їхні можливості широко застосовують під час навчального процесу, звідси ІКТ можна вважати педагогічною технологію.

Новітні тенденції використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні технічних дисциплін вимагають від викладачів нових рішень щодо проведення навчальної роботи зі студентами.

Впровадження таких технологій у навчальний процес вимагає розробки відповідної науково-методичної бази, інструментальних засобів і систем комп'ютерного навчання та контролю знань, системної та раціональної інтеграції цих технологій в існуючі навчальні програми та організаційні структури.

Існують різні способи застосування інформаційно-комунікативних засобів в навчальному процесі, серед яких:

- використання електронних лекторів, тренажерів, підручників, енциклопедій, словників;
- розробка ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням штучного інтелекту;
- моделювання процесів і явищ;
- забезпечення дистанційної форми навчання;
- проведення інтерактивних освітніх телеконференцій;

- побудова систем контролю й перевірки знань і умінь студентів (використання контролюючих програм-тестів);
- створення і підтримка сайтів навчальних закладів;
- створення презентацій навчального матеріалу;
- здійснення проектної і дослідницької діяльності студентів тощо [4].

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. У вітчизняних навчальних закладах в останні роки комп'ютерна техніка й інші засоби ІКТ стали все частіше використовуватися при вивченні більшості навчальних предметів.

Інформатизація істотно вплинула на процес придбання знань. Нові ІКТ навчання дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

У процесі навчання важлива не інформаційна технологія сама собою, а те, наскільки її використання реалізує досягнення освітніх цілей. Власне кажучи, нині освіта стоїть перед важливим завданням: навчитися правильно, оптимально і нешкідливо застосовувати комп'ютер. Роль комп'ютера на занятті більш складна: його використання в навчальному процесі допомагає викладачу зробити заняття динамічним, цільовим, насиченим, яскравим, таким, що запам'ятовується надовго.

При підготовці до заняття з використанням ІКТ викладач не повинен забувати, що це заняття, а значить складає план його проведення виходячи з цілей, при відборі навчального матеріалу він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості та ін. При цьому комп'ютер не замінює викладача, а тільки доповнює його.

Використання ІКТ дає можливість вирішувати такі актуальні питання:

- використовувати у навчанні здобутки новітніх інформаційних технологій;
- удосконалювати навички самостійної роботи студентів в інформаційних базах даних, мережі Інтернет;

Використання ІКТ в комплекті з традиційним підручником сприяє наступному:

- забезпечує особистісно орієнтований та диференційований підхід у навчанні;
- забезпечує реалізацію інтерактивного підходу (постійне спілкування з ПК, постановка запитань, які цікавлять студентів та отримання відповідей на них);
- підвищує пізнавальну активність студентів за рахунок різноманітної відео- та аудіоінформації;
- здійснює контроль завдяки тестуванню і системи запитань для самоконтролю [3].

Мультимедійні засоби навчання (МЗН) є одним з провідних напрямів розробки нових інформаційних технологій, що використовуються в навчальному

процесі. Одна з їх особливостей – інтерактивна комп'ютерна графіка. Відомий фахівець у області штучного інтелекту Д.А. Поспелов сформулював три основні задачі когнітивної комп'ютерної графіки:

- створення таких моделей представлення знань, в яких була б можливість одноманітними засобами представляти як об'єкти, характерні для логічного мислення, так і образи-картини, якими оперує образне мислення.
- візуалізація тих людських знань, для яких поки неможливо підібрати текстові описи.
- пошук шляхів переходу від спостережуваних образів-картин до формулювання деякої гіпотези про ті механізми і процеси, які приховані за динамікою спостережуваних картин.

Основною проблемою освоєння будь-якої технічної дисципліни для студента є необхідність освоєння пристрою, конструктивних особливостей, принципів роботи різних технічних засобів.

Основна інформація про досліджувану техніку представляється у вигляді лекційного курсу, у той час як безпосереднє освоєння отриманої інформації проходить у рамках практичних, лабораторних робіт і виробничих практик.

Таким чином, розрив між придбанням теоретичної та практичної складової технічного досвіду становить проміжок від декількох днів до декількох місяців, що сильно знижує якість одержуваних знань.

Способом скорочення особливо тривалих теоретико-практичних розривів можуть бути регулярні екскурсії на виробництво, однак це далеко не завжди можливо через насиченість навчального плану або відсутності необхідних виробництв у межах досяжності.

Неможливість скорочення зазначених тимчасових проміжків змушує шукати інші шляхи підвищення якості знань студентів.

Одним з них є шлях підвищення ступеня засвоєння теоретичної складової навчального курсу. Основним способом підвищити кількість сприйманої інформації за колишній проміжок часу є підвищення наочності.

Зростаюча щільність інформаційного потоку змушує максимально задіяти всі канали сприйняття студентів. Отже, найбільшу увагу необхідно приділяти зоровій складовій теоретичного курсу, на противагу слуховій складовій (голосу лектора), що повинна мати вторинне значення.

При відсутності сучасних технічних можливостей наочного подання матеріалу, найпростішими засобами візуального впливу на студентів є плакати, рідше матеріальні моделі й зовсім рідко спеціальні кіно-відео фільми.

При порівняльному аналізі недоліки цих засобів очевидні.

Звичайні плакати являють собою носії, розміри й кількість яких вимушено обмежені в матеріальному плані.

Прагнення зменшити кількість плакатів приводить до їх високої інформаційної насиченості. Однак при цьому пропорційно знижується наочність – оскільки площа плаката обмежена і технічно складно збільшити її більше формату “А1”.

Мультимедійні презентації позбавлені подібних недоліків і дозволяють представляти матеріал максимально детально й докладно, дроблячи його на порції, що мають оптимальну інформаційну насиченість і наочність, а також сполучаючи зазначене дроблення зі структуруванням матеріалу.

Крім цього мультимедійні засоби дозволяють використовувати можливості, недоступні звичайним плакатам – анімація окремих елементів, використання відеовставок.

Діапазон матеріалів, які можуть бути використані в якості вихідних при розробки мультимедійних наочних посібників надзвичайно широкий – починаючи від ілюстрацій у підручниках і наявних звичайних плакатах і до самостійно отриманих фото і відео матеріалів.

Особливу значимість як джерело матеріалу здобувають сучасні промислові виставки, і як джерела власних фото-відео зйомок, і як можливість одержання рекламних матеріалів різних профільних фірм, що мають найвищу наочність і актуальність.

Особливо необхідно відзначити питання застосування мультимедійних засобів при освоєнні різних програмних продуктів і пакетів.

Абстрактний розгляд принципів і прийомів роботи із програмами не підкріплене негайними реальними прикладами використання розглянутих способів і навичок дає ефект близький до нуля й по суті є втратою навчального часу.

У той же час наочна демонстрація роботи із програмним продуктом, супроводжувана докладними коментарями кваліфікованого лектора здатна значно підвищити інтерес і якість засвоєння знань, а так само зняти сумніви у власних силах у ряду користувачів.

При вивченні спеціальних технічних дисциплін виникають труднощі із забезпеченням і відновленням матеріальної і учбово-лабораторної бази, тому що придбання сучасного дорогого встаткування не завжди доступно, а можливість виїзду на профільні підприємства скрутна.

Тому створення й використання електронних освітніх ресурсів почасти вирішує дану проблему. Крім того, програмне забезпечення, розроблене для спеціальних технічних дисциплін, у комплекті з електронними навчальними ресурсами допомагає студентам самостійно освоювати теоретичний матеріал і є актуальним для всіх форм навчання, а також для розвитку дистанційних освітніх траєкторій.

Загальним підсумком включення до складу лекційного та практичного курсу мультимедійних складових є ріст впливу на зорову систему сприйняття, що дає можливість підвищити щільність корисного інформаційного потоку до студента, і, як результат, поліпшити якість отриманих знань.

Отже, оскільки впровадження таких технологій в освітній процес є обов'язковим і відбувається на досить інтенсивному рівні, потрібно чітко виокремити психолого-педагогічні та дидактичні принципи створення і використання нових педагогічних технологій. Це стосується, насамперед, ролі викладача, якому потрібно не тільки ефективно та раціонально поєднувати традиційні та новітні технології навчання, удосконалювати та постійно розширювати свої знання і навички, а й мотивувати студентів до творчого пошуку та пізнавальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки" від 9 січня 2007 року, № 537-v .

2. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т.І. Коваль. - К. : Вид. центр НЛУ, 2009. - 380 с.

3. Открытое образование – объективная парадигма XXI столетия / под общ. ред. В.П. Тихонова. - М., 2000. - 288 с.

4. Чередніченко Г.А. Мультимедійні технології у процесі викладання дисципліни «іноземна мова» у вищих технічних навчальних закладах./ Г.А.Чередніченко, Л.Ю. Шапран, Л.І. Куниця // Наукові записки. Серія: Педагогіка. - Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка – 2011. - №4. – С.134 – 138.

Похилько Тетяна
студентка
Толочко Світлана
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Загальні питання реалізації культурологічного підходу в педагогічному процесі, його роль у розвитку теорії та практики виховання розглядались у працях багатьох педагогів-культурологів. Педагогічний аспект культурознавчої освіти

можна прослідкувати через значення латинських слів «cultura, homo cultures (людина культурна)», тобто, освічена. Саме у такому сенсі вживав поняття «культура» та «освіта» Гегель, оскільки він вважав, що тільки оволодівши культурою людина може займатися освітою; самоосвіта можлива на основі зразків, створених культурою [2:24].

Освіта – це введення людини до світу культури на різних етапах її життя. У загальному вигляді освіту можна охарактеризувати як оволодіння культурою різних видів діяльності та спілкування. Культура при такому підході означає не що інше як освіту – оволодіння знаннями, історично відібраними зразками діяльності та соціального спілкування.

До освіти культура включена у вигляді словесних, знакосимволічних узагальнених форм, що фіксують когнітивну, нормативно-ціннісну, естетичну значущість речей та явиш, їх споживчу користь. Зближення понять «освіта» та «культура» не означає їх повного ототожнювання. Якщо освіта – це «стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації й держави, запорука майбутнього» [7], то культура виступає одним із чинників формування особистості, визначальним параметром ступеня пристосованості індивіда до життєдіяльності в певному середовищі. В нашому дослідженні ми розглядаємо педагогічний аспект культурологічної освіти як засіб реалізації культурологічного підходу до навчання, оскільки пов'язуємо його не тільки з навчальним, але й з виховним процесом у вищих закладах освіти.

Творчі роботи студентів та педагогічний досвід свідчать, що саме впровадження культурологічного підходу до естетичного виховання студентів нефілологічних спеціальностей великою мірою сприяє формуванню естетичних смаків та пріоритетів студентів. Тобто, на заняттях доцільно використовувати не фактологічний підхід, у рамках якого вивчаються пам'ятні дати та історичні події, площа країн, чисельність та склад її населення тощо. Завданням занять з гуманітарних дисциплін має стати розширення культурологічних знань студентів, що передбачає залучення їх до культурних цінностей, знайомство з кращими творами світового мистецтва, формування навичок толерантної поведінки у різних життєвих ситуаціях. Такий підхід створює умови для зосередження уваги студентів на загальнолюдських цінностях, сприяє зростанню інтересу до чужої культури і мови та подоланню культуроцентризму.

У процесі дослідження на прикладі вивчення англійської мови ми переконались, що стосовно інтерпретації історичних подій, культурних явищ, особливостей світосприйняття, національних відмінностей народів, мова яких вивчається, знання студентів поверхові, застарілі, не відтворюють зміни в сучасному світі, не відповідають сьогоденню. Ще гірше стан справ щодо знання сучасних представників культури та науки англомовних країн: письменників, композиторів, політичних діячів, учених, які принесли світову славу своєму

народові та своїй країні. Як правило, студенти знають представників класичної англійської літератури та живопису, але тільки 3% опитаних студентів змогли назвати, наприклад, представників сучасної британської чи американської культури (здебільшого, рок-музикантів та модельєрів).

Причиною виникнення прогалин у культурологічній обізнаності студентів нефілологічних спеціальностей, на нашу думку, є поширена практика супроводжувати вивчення країнознавчих тем фактологічним матеріалом. При цьому поза увагою викладача залишаються видатні особистості та культурні явища, їх вплив на розвиток нації та формування національної самосвідомості. Культура постає як перелік дат, набір пам'ятників, у той час, як вона покликана впливати на душі та почуття студентів, формувати їхній внутрішній світ, виховувати почуття прекрасного, сприяти залученню до сприйняття кращих витворів світового мистецтва.

Узагальнення знань студентів у сфері іншомовної культури, бесіди з викладачами щодо відмінного від нашого стилю життя, цінностей, норм поведінки в різних життєвих ситуаціях, свідчать, що як студенти, так і їхні викладачі більше дізнаються з фільмів, які дивлячись по телебаченню, аніж з високохудожніх творів визнаних митців. Тут треба зазначити, що більшість бойовиків, вестернів, фільмів жахів, триллерів, знятих у Голівуді, не відтворюють реальне життя середнього американця. До вищого закладу освіти студенти приходять саме з такими стереотипними знаннями, що часто не відповідають дійсності, сформованими засобами масової інформації не на кращих прикладах. Тому, на нашу думку, для формування у студентів сучасних знань про культуру, реалії життя в іншомовних країнах, навичок адекватної поведінки в різноманітних життєвих ситуаціях необхідно активніше впроваджувати культурологічний підхід до виховання, оскільки він сприяє формуванню естетичних смаків молоді, глобального мислення студентів та створює базу для їхньої майбутньої професійної діяльності.

Визначення шляхів реалізації культурологічного потенціалу естетичного виховання в процесі навчання студентів нефілологічних спеціальностей пов'язане, перш за все, з культурою спілкування рідною мовою, оскільки навички спілкування багатьох студентів викликають занепокоєння. Навіть якщо відкинути браваду молодіжної субкультури та знехтувати вживанням нерегулярної лексики, манера комунікативної поведінки у студентському середовищі видається надто спрощеною. Студенти дивуються з того, що в американській культурі не прийнято підходити до співрозмовника ближче, ніж на півметра, задавати питання щодо заробітку чи давати детальну відповідь на формальне привітання «Як справи?» При вивченні теми «Шлюб» майже всі студенти негативно ставляться до шлюбних контрактів, вважаючи людей, які їх укладають, занадто меркантильними, далекими

від романтичних почуттів. Але для американців це узаконений спосіб життя, і ми маємо сприймати його з розумінням і повагою. Таких прикладів, які підкреслюють розбіжності у світосприйнятті та культурі різних народів, можна навести багато, тому нагальним завданням естетичного виховання у вищій школі виступає сьогодні розробка шляхів реалізації його культурологічного потенціалу в навчально-виховному процесі. За нашими спостереженнями, поряд з іншими дисциплінами гуманітарного циклу на нефілологічних факультетах університетів (історія України, філософія, безпека життєдіяльності, етика, естетика) саме іноземна мова створює найкращі умови для реалізації культурологічного потенціалу естетичного виховання, оскільки робота над уривками з англомовних художніх творів позитивно впливає на емоційну сферу студентів, формує почуття співпереживання, долучає їх до відмінних від нашого способів життя, цінностей та вірувань, знайомить з нормами комунікативної поведінки, мовного етикету тощо. Водночас роль культурологічного підходу зводиться не тільки і не стільки до ознайомлення студентів з художньою літературою, іншими видами мистецтва - так би мовити, високою сферою культури, скільки до знайомства з нормами комунікативної поведінки, правилами етикету, прийнятими в різних країнах, тобто, естетичною культурою повсякденного спілкування.

Досліджуючи шляхи реалізації культурологічного потенціалу естетичного виховання, ми переконались, що найбільш ефективними виявились такі види роботи:

- моделювання діалогічного спілкування на міжтематичному рівні;
- вивчення розмовних кліше та зворотів, формул звернення, вибачення, уточнення, повторного запитання;
- створення комунікативних ситуацій, які відтворюють реали повсякденного життя в англомовних країнах;
- використання рольових ігор;
- драматизація навчальних текстів;
- впровадження кейс-методу.

Таким чином, розглядаючи культурологічний підхід до естетичного виховання як передумову формування у студентів нефілологічних спеціальностей толерантного ставлення до чужої мови і культури, ми дійшли висновку:

- враховуючи педагогічний аспект культурологічної освіти, слід ширше впроваджувати культурологічний підхід до навчання в навчально-виховний процес у вищій школі;
- з позицій естетичного виховання студентів нефілологічних спеціальностей запровадження культурологічного підходу є необхідною умовою для розвитку емоційної сфери студентів, утримання інтересу до навчання та засобом формування навичок адекватної комунікативної поведінки;
- шляхи реалізації культурологічного потенціалу естетичного виховання

передбачають розвиток креативності студентів, залучення їх до творчих видів діяльності на заняттях та в позааудиторний час, використання інтерактивних методів навчання.

Список використаних джерел

1. Библер В.С. Культура. Диалог культур: опыт определения // Вопросы философии. - 1989,-№6.-С.31-43.
2. Гершунский Б.С. Педагогическая прогностика. - К.: Світло, 1990. - 146 с.
3. Лихачов Д.С. Листи про добре і прекрасне. - К.: 1988. - 144 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // К.: «Освіта України» №29.-18.07.2001р.
5. Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference./ Council for Cultural Co-operation, Education Committee. - Strasbourg, 2001.

Руда Людмила
студентка
Македон Галина
асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

СВІТОВИЙ ДОСВІД СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Серед основних пріоритетів сучасної освітньої політики у багатьох країнах світу чільне місце посідає розробка та реалізація ефективної стратегії розвитку вищої освіти.

Для утримання високого конкурентного статусу великого значення має характер конкурентних переваг, що досягаються вищими навчальними закладами за рахунок тих чи інших факторів. Визначальними серед них у міжнародному університетському змаганні за лідерство є: високопродуктивний інтелектуальний капітал, який здатний генерувати унікальні результати наукових пошуків (талановиті дослідники, викладачі та студенти); розвинена матеріально-фінансова та інфраструктурна база, що забезпечує високу дослідницьку результативність і найвищі освітні стандарти; прозора та ефективна система управління, побудована на принципах академічної свободи та університетської автономії, завдяки чому активізується увесь внутрішній продуктивний потенціал університетів; інституціональна та фінансова підтримка з боку держави, покликана сприяти

модернізації університетського сектору, розбудові глобально конкурентоспроможних університетських закладів.

З огляду на це, стає зрозумілим, що загальні результати реформування усієї системи вищої освіти визначаються успішністю заходів, спрямованих на консолідацію та ефективне використання усіх зазначених вище чинників. На досить складне питання чи можна і в який спосіб досягнути такого успіху за обмеженої фінансово-ресурсної та інфраструктурної бази українських університетів, загального дефіциту державних фінансових ресурсів в Україні, можна відповісти, звернувшись до міжнародних порівняльних оцінок та аналізу світового досвіду у цій сфері.

Аналітичні дослідження демонструють, що за інших рівних умов простежується закономірність, що чим більше університетських закладів досягають міжнародного конкурентного статусу (зокрема за ознакою належності ВНЗ до Шанхайському рейтингу світових університетів, ТОП-500; дані за 2012 рік), тим якіснішою є національна система вищої освіти.

Реформа вищої освіти в Україні має бути «супутником» давно назрілих економічних реформ, орієнтованих на нарощення модернізаційного потенціалу національної економіки і суттєве підвищення життєвих стандартів у країні. Системна нормативно-законодавча реформа – це необхідна умова для такого поступу, але далеко не достатня. Для прикладу, подібні трансформації у Китаї, які також великою мірою набули імпульсу із прийняттям в 1997 році оновленого законодавства у сфері вищої освіти, уже тривають чи не два десятиліття. Однак це відбувалося і продовжується на фоні стрімкого економічного зростання в країні і в поєднанні з багатьма дієвими заходами стимулюючого характеру на користь університетів. В подібний спосіб розвивалися й національні системи вищої освіти в багатьох інших країнах. У контексті сказаного на особливу увагу заслуговує систематизація національних стратегій становлення конкурентоспроможних університетів.

Ось перелік моделей національних стратегій розбудови висококонкурентних університетів (світового класу), які практикуються у різних країнах світу, враховуючи у тому числі фактор наявності/достатності у них економічних ресурсів.

Перша модель – стратегія «вшир» (від якісної масової вищої освіти – до створення університетів світового класу) – передбачає досягнення країною найвищих стандартів у сфері навчання та викладання, розширення загального доступу населення до високоякісних освітніх послуг, нарощування дослідницького потенціалу університетів і в результаті поступове виділення університетських закладів, здатних конкурувати на міжнародному рівні. Нині дана стратегія застосовується у багатьох країнах Західної Європи, де завдяки потужному економічному потенціалу та поширеним соціальним традиціям національні уряди повною мірою забезпечують фінансування університетського сектору. Набагато

меншої ваги набуває форсоване просування державою своїх університетів до світових академічних рейтингів.

Друга модель – стратегія «вглиб» (від піонерних досліджень у проривних сферах знань – до створення університетів світового класу) – полягає у розбудові за активної інституціональної та фінансової підтримки держави глобально конкурентних університетів на базі невеликої кількості уже існуючих університетських закладів, потенційно спроможних здійснювати важливі та перспективні наукові дослідження світового рівня. Ця стратегія активно використовувалась для розбудови університетів у Східній Азії протягом другої половини XX ст. (Пекінський університет, Токійський університет і Університет Кіото, Національний Тайванський університет, Сеульський університет та ін.). Нині цю модель застосовують у країнах, які динамічно розвивають свою економіку, у тому числі освітній сектор (Бразилія, Китай, Саудівська Аравія та ін.). Наявні у них економічні ресурси ще в цілому недостатні для фінансування університетів на рівні світових стандартів, тому вагомі зусилля урядів додатково концентруються на фінансовій підтримці деякої обмеженої когорти ВНЗ, які мають найбільший конкурентний потенціал і здатні в перспективі представляти державу на глобальному ринку освітніх послуг.

Третя модель – комбінована стратегія «вшир» та «вглиб» – є певним поєднанням двох попередніх і на сьогоднішній день практикується здебільшого у високорозвинених країнах світу, передусім у США, Австралії, Японії, Новій Зеландії, Південній Кореї, частково у Китаї і все більшою мірою в Західній Європі. Знаковим для цієї моделі є стрімкий розвиток потужного приватного університетського сектору.

При цьому не варто ставити за самоціль гонитву українських ВНЗ за міжнародними рейтингами чи форсоване їх просування до складу ТОП-100 чи ТОП-200 світових рейтингових таблиць. Для цього в України не вистачить ані фінансових ресурсів, ані політичної волі, а загальний результат не виправдає потрачені зусилля. Деякі міжнародні експерти, зокрема, Дж. Дуглас із Каліфорнійського університету в Берклі, також критикують подібні стратегії, віддаючи перевагу натомість ідеї розбудови так званих «флагманських» університетів – по суті, висококонкурентних університетських закладів, достатньо помітних у міжнародному освітньо-науковому просторі (наявні у ТОП-500 світових рейтингів), які є передусім національними лідерами з вищої освіти, забезпечують високу якість освітніх послуг (на рівні світових стандартів) і займають помітно активну позицію у міжнародному «науковому поділі праці». І що не менш важливо – представляють собою ефективний приклад для наслідування з боку інших університетів, у результаті чого останні вимушені підтягуватися до їхнього рівня.

Отже, в цілому можна зробити висновок, що система вищої освіти в Україні за своїми економічними можливостями, конкурентним статусом поступається університетським системам високорозвинених країн, але має значний потенціал для нарощування своєї конкурентоспроможності. Основними бар'єрами на шляху ефективної реалізації цього потенціалу є критична нестача фінансових ресурсів у розпорядженні ВНЗ і малоефективна модель управління університетським сектором як на рівні держави. Ефективним напрямом державної стратегії розбудови якісної і конкурентоспроможної вищої освіти в Україні може бути становлення глобально конкурентних університетів по моделі «вглиб», яка передбачає форсоване інвестування державою фінансових ресурсів у розвиток передових університетських закладів, спроможних гідно представляти країну у міжнародному освітньо-науковому просторі.

Список використаних джерел

1. Сацик В.І. Ключові фактори становлення конкурентоспроможних університетів // Економіка України. – 2013. – №5 (618). – С. 75-90.

2. Сацик В.И. Детерминанты глобальной конкурентоспособности университетов: в поиске эффективной стратегии развития высшего образования на Украине // ж-л "Вопросы образования" (Высшая школа экономики, Москва). 2014. № 1. – С. 134-161

Савенко Юлія
студентка
Сидорович Олександр
к.і.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сьогодні вся система освіти підпорядкована вирішенню найактуальнішої проблеми – підготовки самостійної, ініціативної, відповідальної, мислячої людини, здатної взаємодіяти з іншими у ситуації, що швидко змінюється, реалізувати себе у полікультурному та багатоетнічному середовищі, шанувати загальнолюдські цінності й розуміти виклики часу. Саме гуманітарні дисципліни взагалі та історія зокрема відіграють найважливішу роль у цьому процесі.

Історія як предмет є унікальною, бо впливає на формування системи мислення, надає можливість людині вільно пересуватися в історичному просторі, озброює її знанням історичного досвіду, що в результаті дозволяє правильно оцінювати сучасні політичні й соціальні процеси.

Таким чином, історична освіта покликана готувати молодь до самостійного життя у сповненому суперечностей сучасному світі, створити сприятливі умови для взаєморозуміння між людьми, що представляють різні культурні, етнічні й релігійні традиції, допомогти людині усвідомити себе не лише представником певної країни і регіону, але й громадянином Європи та світу.

Новий Державній стандарт базової і повної загальної середньої освіти в Україні ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів.

Одним з провідних принципів сучасної історичної освіти є компетентнісний підхід, суть якого полягає у тому, що проміжним та кінцевим результатами навчання визнається формування певних здібностей особистості (компетентностей), які знаходять прояв у комплексі умінь, заснованих на знаннях, ціннісних орієнтирах та досвіді діяльності. Навчально-виховний процес спрямовується на досягнення результатів, якими є ключова, загальнопредметна і предметна (галузева) компетентності.

До предметних компетентностей з історії в методичній літературі відносять:

- хронологічну,
- просторову,
- інформаційну,
- мовленнєву,
- логічну,
- аксіологічну.

Об’єднує всі компетентності те, що вони є структуровані набори знань, умінь, навичок ставлень, які учень набуває в процесі навчання й які дають можливість визначати проблеми, характерні для предмету історія.

Серед предметних компетентностей особливого значення набуває аксіологічна компетентність учнів, що базується на ціннісних орієнтаціях та переконаннях. Аксіологія (грец. - цінність і - вчення) – філософська теорія цінностей, що з'ясовує якості і властивості предметів, явищ, процесів, здатних задовольнити потреби, інтереси, запити і бажання людей [2]. Аксіологічна компетентність перебуває в полі зору багатьох учених.

В контексті особистісно орієнтованого навчання аксіологічну компетентність досліджував К. Баханов [4, 5]. Проблему цінностей, як складової аксіологічної компетентності, вивчали Ю. Малієнко, О. Поме-тун, Г. Фрейман [1,3, 7]. За К. Бахановим, аксіологічна компетентність – це вміння давати моральну оцінку людей у певній історичній ситуації [4].

Г. Фрейман виділяє наступні складові змісту аксіологічної компетентності, під якими розуміється опанування учнями наступних знань, умінь, ставлень та цінностей:

- порівнювати, пояснювати, узагальнювати, критично оцінювати факти та діяльність людей, опираючись на здобуті знання, власну систему цінностей, з позиції загальнолюдських й національних цінностей;
- виявляти протиріччя в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції й напрямки історичного розвитку;
- оцінювати різні версії й думки про минулі історичні події, визначаючи, що деякі джерела можуть бути необ'єктивними [7].

На думку О. Пометун, під аксіологічною компетентністю слід розуміти вміння формулювати версії та оцінки історичного руху й розвитку [1].

Уміння критично оцінювати події, факти, риси або характеристики, а також інформацію, ідеї, теорії, щоб визначати їхню важливість, корисність, цінність, значення, допомагає приймати розумні, правильні й справедливі рішення. Проблема цінностей пов'язана безпосередньо з проблемами моралі й торкається питань ціни людського життя, ціни суспільного прогресу.

Щоб виховати учнів на загальнолюдських, національних, морально-етичних цінностях, вкрай необхідно під час вивчення історії дати їм змогу простежити процес пошуку людством сенсу життя, дізнатися про страждання та радощі простої людини, про появу культурних здобутків, про зміну духовних цінностей тощо. У процесі оцінювання (напрацювання оцінки) учень формує судження стосовно того, що або хто оцінюється. Формулювання оцінного судження – один з найбільш складних рівнів мислення, що базується на розумінні, аналізі, синтезі.

Можна погодитися з тим, що формування аксіологічної компетентності має відбуватися незалежно від способів організації навчально-пізнавальної діяльності, позиції самого вчителя, засобів навчання. Але при цьому не слід забувати, що вчитель має виконувати функції «транслятора» інформації, управлінця, організатора, консультанта. Метою вчителя має бути допомогти учням з'ясувати, яким бачила світ і що відчувала людина (конкретної епохи, певної національності, віро сповідування, статі, соціальної групи, менталітету) і чому погляди учня (або групи учнів) збігаються чи відрізняються від поглядів людини минулого.

Таким чином, слід використовувати як індивідуальні, так і групові форми навчальної діяльності (робота в парах, робота в групах).

Доцільне використання як традиційних засобів навчання (підручники, навчальні посібники, документи), так і сучасних (комп'ютерна техніка, медіа-засоби). Робота учнів на уроках передбачає виконання завдань, які формулюються, як «дайте власну оцінку», «висловіть своє ставлення, думку», «поясніть, як розумієте», «запропонуйте коментар до події, факту, явища», «поясніть, що тут є

найціннішім і найважливішим саме для вас», «запропонуйте свій варіант розвитку подій» тощо.

Оцінне судження ґрунтується на чітких внутрішніх (наприклад, залежних від логіки розвитку подій, явищ) або зовнішніх (наприклад, які залежать від мети оцінювання) критеріях. Критерії оцінювання можуть визначатися учнями або пропонуються їм учителем. Якщо критерії не визначено, то до початку оцінювання їх необхідно створити.

Оцінити – це означає порівнювати за критеріями, тобто дати відповідь на запитання: «Чи відповідає?», «Наскільки відповідає: повністю, частково, певною мірою?» Наоснові чітких критеріїв учні визначають власне ставлення, власну позицію щодо об'єкта оцінювання (позитивний або негативний, значимий або не значимий) та потім пояснити, обґрунтувати власну точку зору, відстоювати її.

Пропоную фрагмент уроку історії, який сприяє формуванню аксіологічної компетентності учнів старшої школи.

Тема: «Україна в період загострення кризи радянської системи (сер. 60-х – на поч. 80-х рр.)» (Історія України. 11 клас)

Урок: «Здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери».

Ключове запитання: «Чи дійсно в радянській Україні в життя втілювалося гасло: «Все в ім'я людини, все задля добра людини»? (Яким був рівень розвитку соціальної сфери в сер. 60-х – на поч. 80-х рр.?)

Метод «Займи позицію» дає змогу порівняти різні, навіть діаметрально протилежні, точки зору щодо рівня розвитку соціальної сфери в УРСР в сер. 60-х - на поч. 80-х рр. В різних куточках класу на столах розмістити таблички зі словами «За», «Проти», «Складне питання». Учні мають визначити свою позицію та обрати своє місце біля одного з столів. У групах, які створяться біля кожної таблички, учні обговорюють свою позицію, аргументи та факти, якими вони керувалися.

Потім кожна група по черзі представляє своє обґрунтування класу. Наприклад, група з позицією «За» наводить такі аргументи: підвищення добробуту населення в роки «золотої п'ятирічки», заробітна платня адаптована до стабільних цін, державні дотації на товари широкого вжитку, зростання масштабів будівництва соціальної інфраструктури, безкоштовна освіта та медицина тощо.

Група з позицією «Проти» аргументує такими прикладами, як: хронічний дефіцит та зростання черг, відставання розвитку галузей групи «Б», низька якість обслуговування, продовольча проблема, неможливість вільного виїзду за кордон тощо. Учні, що обрали табличку «Складне питання» не можуть дати однозначної відповіді, наприклад, через те, що вважають це питання спірним.

Після вислуховування різних точок зору вчитель пропонує подумати, чи не змінилася позиція учнів щодо обраної таблички та чи не вважають вони за потрібне

перейти до іншої. Якщо позиція змінилася, треба обґрунтувати причини свого переходу. Вчитель разом з учнями підводить підсумки обговорення та робиться висновок. Можливий варіант висновку: гасло, далеко не відповідало реаліям життя, хоча не можна стверджувати, що для людей нічого не робилося.

Подібні технології навчання безумовно потрібно використовувати, але необхідно готувати учнів до цього. Має бути системність в роботі вчителя, обґрунтований вибір методів і прийомів навчання, що дають змогу забезпечити завдання уроку, чіткий регламент діяльності учнів і вчителя, створення сприятливої психологічної атмосфери на уроці.

Всі ці умови вимагають додаткових зусиль (бажання, часу, творчого підходу) і тоді можна очікувати пізнавальний та розвивальний ефект. Зрозуміло, що психологічне навантаження на учителя й учнів посилюється, але головне – це результат, а саме: розвиток компетентності учня. Навчати мислити можна й бажано, але це не так просто, і потрібно зробити все можливе, щоб цього досягти.

Список використаних джерел

1. Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. - К.: Генеза, 2006. — 328 с.

2. Пазенок В. С. Філософія: навчальний посібник. – К.: Академвидав. 2008. - 280 с.

3. Пометун О. І., Пилипчатіна Л. М., Сущенко І. М., Баранова І. О. Основи критичного мислення. Навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан. 2010. – 215с.

4. Баханов К. О. Професійний довідник вчителя історії. – Х.: Вид. група «Основа». 2012. – 239 с.

5. Баханов К. О. Технологія розвитку критичного мислення як психолого-педагогічне явище // Історія та правознавство. – 2008. - № 33. - с. 4 – 10.

6. Федчиняк А. О. Структура аксіологічної компетентності в шкільній історичній освіті. //Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. - №1. – с. 191 – 197.

7. Фрейман Г. Формування аксіологічної компетентності на уроках історії України в 11 класі //Історія в школах України. – 2007. - №6. - с. 13 – 14

8. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 // http://ruoord. kharkivosvita. net. ua/12/ds. ppt

Семенок Євген
студент
Шевченко Наталія
к.і.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ДО ПИТАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ» ЯК НОРМАТИВНОЇ СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Нині зростає інтерес, як до теоретичних аспектів сучасної економічної науки, так і до раціонального використання тих чи інших економічних напрацювань. Переосмислення економічних механізмів, орієнтація на світову економічну практику, знання історико-економічних закономірностей та особливостей, практична реалізація історичного досвіду – запорука створення ефективного механізму ринкових відносин в умовах трансформаційної економіки України. «Історія економіки та економічної думки» є однією з дисциплін, які закладають основи світогляду та професійної культури фахівців з економіки.

«Історія економіки та економічної думки» представляє історичний аспект економіки суспільств тому, що будь-яка наука історична, як писав Й.Шумпетер «зміст будь-якої науки включає історію й не може бути задовільно викладений поза нею» [5, с.13]. Перефразовуючи Шумпетера, можемо сказати, що будь-яка економічна дисципліна не може бути добре зрозуміла, якщо не вивчена історія економіки та економічної думки.

«Історія економіки та економічної думки» – важлива нормативна дисципліна циклу загальноекономічної підготовки, складова вищої економічної освіти. Вона вивчає господарську діяльність людства в історичному розвитку та її наукове відображення в економічних поглядах і вченнях починаючи з первісного суспільства і до сучасності; основні явища і процеси матеріального виробництва; діяльність економічних організацій і установ; економічну політику провідних держав світу і України; досліджує загальні закономірності економічного життя, а також його особливості в окремих країнах.

Відомий американський дослідник української економіки Іван-Святослав Коропецький у книзі «Дещо про минуле, недавнє минуле та сучасне української економіки» зазначає, що «таким самим історичним фактом, як існування окремого українського народу, є його постійне господарювання на території свого компактного поселення. Економіка на історичних українських землях більше ніж тисячу років була національною економікою даного народу, а не економікою лише

одного з регіонів якогось великодержавного комплексу. Ця економіка має свої власні інтереси, які український народ не зобов'язаний підпорядковувати інтересам будь-якої імперії» [2, с.29]. Із цього факту випливає необхідність у жодному разі не заперечувати минуле, а всіляко використовувати багатий історичний досвід, економічні знання і вчення стосовно нових соціально-економічних умов і реалій.

Для формування сучасного економічного мислення, фахової компетентності на основі оволодіння знанням та розуміння змісту, закономірностей, основних етапів та складових історичного процесу виникнення та розвитку фундаментальних економічних ідей, теорій, течій і напрямів, наукових шкіл та традицій на різних етапах еволюції суспільства для розуміння генезису та закономірностей функціонування сучасних економічних систем і сучасної економічної політики, підготовки фахівців нового покоління потрібно спиратися на фундаментальні знання, необхідні для всебічного вивчення різноманітних соціально-економічних процесів. Такі знання покликана надати історія економіки.

Після вивчення даного курсу студент керуватиметься таким результатом: засвоєння основних історичних фактів та подій, що характеризують становлення та розвиток господарств країн світу, змісту вчень основних шкіл та напрямків економічної думки, у яких знайшли відображення закономірності господарського розвитку країн світу; уміння аналізувати економічні процеси та їх відображення в економічній думці на різних етапах розвитку світових цивілізацій; оволодіння категоріальним апаратом дослідження історичного розвитку господарства.

У нинішніх умовах економічного життя України вищезгадані навички стануть у нагоді майбутнім фахівцям економічного спрямування на конкурентному ринку праці. І це стосується спеціалістів не лише аграрного сектору.

Таким чином можемо стверджувати, що «Історія економіки та економічної думки» як навчальна дисципліна повинна бути нормативною для студентів вищих аграрних навчальних закладів України, оскільки вона є джерелом науково вивірених фактів і теоретичного матеріалу для всіх економічних наук. Крім того, «Історія економіки та економічної думки» є міждисциплінарною наукою, яка тісно зв'язана й ураховує у своїх дослідженнях досягнення соціологічних наук, включає в свій аналіз ідеологію, політику, релігію й інші фактори з погляду того, як вони впливають на розвиток економіки й економічної теорії. «Історія економіки та економічної думки» ураховує все: гносеологічне коріння явища, реальні тенденції його розвитку й може з достатнім ступенем вірогідності пророчити майбутнє. А головне, вивчення дисципліни додасть майбутнім фахівцям цілий пласт знань, необхідний для формування економічної свідомості та громадянської культури.

Список використаних джерел

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М. Блауг. – К. : Основи, 2001. – 670 с.

2. Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки: навч. посібник / В. М. Ковальчук – К., 2008. – 647с.

3. Левицький В. Історія економіки та економічної думки / Віталій Левицький – Тернопіль, 2009. – 169 с.

4. Леоненко П.М. Історія економічних вчень / П. М. Леоненко П. І. Юхименко : [навч. посіб.]. – К. : Знання, 2008. – 639 с.

5. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 487 с.

Сидорович Олександр
к.і.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

МІСЦЕ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УРСР В КОМАНДНО-АДМІНІСТРАТИВНІЙ ЕКОНОМІЦІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XX СТ.

Споживча кооперація, яка зародилась на українських землях в другій половині XIX ст., в радянські часи була фактично одержавлена, хоча де-юре ще зберігала свій самоврядний статус. Переважно, сфера діяльності Укоопспілки поширювалась на сільську місцевість. Тому споживча кооперація була досить тісно вбудована в систему планово-економічних відносин агропромислового комплексу радянської України.

Повоєнний період характеризується перш за все нарощенням матеріально-технічної бази споживчої кооперації країни, що відбувалось шляхом відбудови майже вщент зруйнованої в період ІІ світової війни виробничої та торгівельної інфраструктури. В даному контексті відновлення інфраструктури споживчої кооперації в перше повоєнне десятиліття фактично означало розбудову інфраструктури українського села, невід'ємною частиною якої стає в цей період саме система споживчої кооперації.

В часи десталінізації та хрущовських реформ система споживчої кооперації отримала нові стимули для розвитку. Адже за багато десятиліть держава звернула увагу на аграрний сектор, спробувавши запровадити більш рівноправну модель відносин між селом і державою. Це виразилось у встановленні більш паритетних цін на закупівлю сільськогосподарської продукції, послабленні державного контролю в сфері економічної діяльності селянських присадибних господарств та колгоспів, запровадженні більш справедливої оплати праці простих колгоспників та ін. В цих умовах споживча кооперація отримала додатковий фінансовий ресурс,

який змогла спрямувати на посилення своїх виробничих потужностей та розбудову торгівельної інфраструктури. Тому саме в цей період споживча кооперація закріпила за собою роль основної торгівельної організації на селі.

В два останні десятиліття існування Радянського Союзу споживча кооперація, хоча і переживала разом із економікою країни період стагнації, ще більше закріпила за собою роль основної ланки в системі обслуговування на селі і стала невід'ємною складовою його соціально-побутової інфраструктури.

Розгалужена система споживчої кооперації, на думку керівництва країни, добре вписувалась в централізаторську парадигму управління суспільно-політичними та економічними процесами на селі.

В цілому у другій половині XX ст. споживча кооперація стає основною товаропровідною організацією на селі. Щороку зростав асортимент і кількість товарів, що реалізовувалась в сільській місцевості через мережу Укоопспілки, збільшувався розмір товарообігу. Відповідно зростала і мережа торгівельних закладів на селі. Так, якщо станом на 1950 р. в системі споживчої кооперації нараховувалось 43,3 тис. магазинів, у 1965 р. – 78,3 [5, 110], то в 1973 р. – 173379 торгівельно-роздрібних підприємств [6, 2] Збільшувалась відповідно у післявоєнний період і кількість пайовиків. Так, якщо в 1958 р. членів Укоопспілки було 9,928 млн. чоловік [3, 22], в 1961 – 11,858 млн [4, 43]., то у 1967 р. в споживчій кооперації УРСР нараховувалось 15,500 млн. пайовиків [2, 32]. Фактично державна політика була спрямована на 100% охоплення всього дорослого сільського населення членством у споживчій кооперації.

Якомога більш повне охоплення дорослого населення дозволяло споживчій кооперації виконувати ті завдання, які перед нею ставила держава. Одним із цих завдань було розбудова і підтримка разом із колгоспами соціальної інфраструктури села в сфері забезпечення населення різноманітними товарами і послугами.

Ще одне завдання на яке були спрямовані державою зусилля споживчої кооперації в аграрному секторі це заготівля сільськогосподарської продукції в колгоспів та у населення. Вибір споживчої кооперації для здійснення заготівельної діяльності не був випадковим. Укоопспілка мала розгалужену мережу та потужний кадровий потенціал, який повинен був забезпечити закупівлю необхідної сільськогосподарської продукції. Крім того, особливість заготівельної діяльності споживчої кооперації полягала у проведенні закупок дуже багатьох видів сільськогосподарської продукції та сировини, на відміну від державних заготівельних систем, які здійснювали закупки дуже обмеженого кола продуктів аграрного сектора [5, 146].

Крім заготівель сільськогосподарської продукції споживча кооперація в досліджуваний період здійснювала і закупівлю так званих лишків. Варто відзначити, що досвід роботи споживчої кооперації УРСР по скуповуванню лишків сільськогосподарської продукції і її реалізації в містах показав свою корисність.

Станом на 1967 рік цією діяльністю займались 223 міськкоопторги (госпрозрахункові установи створені в системі споживчої кооперації для реалізації в містах сільськогосподарської продукції взятої на комісію), а також всі райспоживспілки та багато сільських споживчих товариств [2, 17]. Ця мережа включала в себе 4737 торгових підприємств міської кооперативної торгівлі [5, 162]. В цілому міська кооперативна торгівля дозволяла реалізовувати населенню міст сільськогосподарську продукцію за цінами навіть дещо нижчими за ринкові і оперативніше реагувати на попит ніж це робила державна торгівля.

Сферою компетентності споживчої кооперації на селі стає громадське харчування, яке повинно було обслуговувати потреби працівників сільського господарства, а з часом – і харчування школярів в сільській місцевості. За задумом партійних керівників, громадське харчування повинно було звільнити час, що витрачався працівниками колгоспів і радгоспів на домашню роботу для більш повноцінної праці на усуспільнених полях і фермах [1, 311].

В кінці 1980-их рр. споживча кооперація України займала одне із провідних місць в народногосподарському комплексі країни. Пайовиками споживчих товариств було 12536 тис. осіб, а обслуговувала вона понад 22 млн. сільських і міських жителів, що становило 42,5% населення України [1, 350].

Отже, окрім свого номінального завдання – забезпечення селян різноманітними товарами, Укоопспілка здійснювала значну частину побутового обслуговування, виконувала державні заготівельні плани по окремих видах сільськогосподарської продукції та скуповувала лишки сільськогосподарської продукції у колгоспів та індивідуальних виробників із наступною її реалізацією в містах та великих промислових центрах.

Список використаних джерел

1. Історія споживчої кооперації України: підручник [для студентів кооперативних вузів] / [Аліман М.В., Бабенко С.Г., Гелей С.Д. та ін.]. – Львів: Укоопспілка, інститут українознавства НАНУ, 1996. – 383 с.

2. Колесник Ф.Д. Споживча кооперація України в новій п’ятирічці (1966-1970 рр.) / Феодосій Дмитрович Колесник. – К.: УкрНДІНТІ, 1967. – 38 с.

3. Потребительская кооперация СССР 1954-1957 /[Составители: Г.Н.Батуров, Р.А.Локшин, Б.М.Мостков]; Изд-во Центросоюза. – М., 1958. – 109 с.

4. Сай М.П. Споживча кооперація України в семирічці / Микола Петрович Сай. – К.: Радянська Україна, 1961. – 48 с.

5. Споживча кооперація Української РСР / [авт. кол.: С.Г.Сіденко, Ф.Д.Колесник та ін.]; Вид-во «Економіка». – К.: Київська книжкова фабрика, 1967. – 207 с.

6. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 296, оп. 8, спр. 4129

Сірик Антон
студент
Хомич Вікторія
к.філол.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

КОМУНІКАТИВНА ПРОФЕСІОГРАМА ІНЖЕНЕРА-МЕХАНІКА

Мовлення як загальний процес суспільної мовної діяльності складається з індивідуальних актів мовлення кожного члена мовного колективу. Оскільки індивідуальні акти мовлення є носіями певної конкретної інформації,розрахованої на свідоме сприйняття іншими членами мовного колективу, поняття мовлення охоплює також конкретну семантику кожного висловлення – усного чи писемного.

Не секрет, що робота інженера-механіка у своїй специфікації передбачає спілкування з людьми. Це, перш за все, проведення нарад зборів трудового колективу і т.д. на професійну тему. Зрозуміло, що інженер-механік має володіти культурою мови.

Отже, культура мови, у тому числі інженера-механіка, – це дотримання усталених мовних норм усної і писемної літературної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети й обставин спілкування [4, с. 106]. Із культурою мови, на думку науковців, насамперед пов’язують уміння правильно говорити й писати, добирати мовно-виражальні засоби відповідно до мети й обставин спілкування. Тому в професійному мовленні виділяться низька й висока культура мови. Так, низька культура мови характеризується порушенням правил слововживання, граматики, вимови та наголошення, написання, мовними стереотипами, недбалістю у висловленні. Висока – це володіння стилістичним багатством мови, уникнення в мовній практиці газетних штампів, канцеляризмів, діалектизмів, досягнення точності в усній і писемній формах спілкування.

Кваліфікована робота, у тому числі інженера механіка, і вимагає спеціальних знань, тобто професійних. Термін «професіонал» – це особа, що зробила якесь заняття предметом своєї постійної діяльності або одержує оплату за виконання певної функції. Тому при психологічному визначенні придатності до виконання певної роботи використовують професіограми і психограми.

Професіограма – це перелік і опис загальнотрудових і спеціальних умінь та навичок необхідних для виконання конкретної професійної діяльності [3].

Професіограма складається з двох частин;

- психологічної професіограми, що є описом трудової діяльності;
- психограма як опис вимог до психіки людини конкретної професії, виду діяльності.

Психограма включає перелік необхідних здатностей і здібностей людини. На думку науковців професіограма має прогностичний характер, вона містить опис умінь та навичок, які сприяють успіхові в різних критичних чи характерних ситуаціях. Це можуть бути вміння та навички роботи в стресових та аварійних ситуаціях; при лавиноподібному надходженні інформації; при необхідності миттєвого прийняття рішень; при обмалі часу на виконання завдання; при дезорганізації та паніці серед персоналу тощо.

Якщо людина хоче вибрати професію відповідно до своїх індивідуальних особливостей, йому більше підійдуть професіограми, побудовані на основі психологічного вивчення професій, чим ті, що побудовані на підставі формальних ознак професій. Так, при зміні професії чи при виборі запасного варіанта, краще орієнтуватись на професії, пов'язанні з такими психологічними характеристиками:

- способів мислення,
- тип особистості,
- спосіб взаємодії з людьми.

Пропонуємо ознайомитись із професіограмою інженера-механіка.

Професійна сфера. Будь-яка професійна діяльність відноситься до якої-небудь більш широкої професійної сфери. У класифікаційній картці вказується сфера, до якої відноситься дана професія. При виборі професії треба подумати, чи є бажання працювати саме в цій професійній сфері.

У професійній діяльності люди вступають у взаємодію один з одним, причому в різних професіях тип взаємодії різний. При цьому вони розрізняють по тому, віддають перевагу частій чи рідкій взаємодії, вирішувати завдання разом чи поодинці.

Домінуючи види діяльності:

- розробка робочих планів і програм проведення окремих етапів технічних робіт;
- збір, обробка, аналіз і систематизація інформації з визначеної теми;
- проведення дослідів і вимірів, аналіз і узагальнення результатів;
- складання технічних звітів по отриманих зведеннях.
- участь у провадженні розроблених технічних проектів і рішень у виробництво;
- підготовка вихідних даних для складання планів, кошторисів, заявок на матеріали, устаткування і т.п.
- оформлення закінчених науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт.

Здібності, які повинен мати майбутній інженер-механік: технічні здібності, математичні здібності, здатність сприймати велику кількість інформації, здатність

зіставляти й аналізувати безліч розрізнених фактів, високий рівень концентрації, гарна пам'ять, просторова уява, здатність сприймати і впроваджувати нове на практиці.

Особистісні якості, інтереси і схильності: методичність, раціональність, допитливість, самостійність, скрупульозність у роботі, акуратність, наполегливість, спостережливість,винахідливість, терплячість посидючість.

Сфера застосування професійних знань:

- інженери працюють на підприємствах будь-якого профілю: у сфері промисловості; у сфері сільського господарства; у сфері будівництва; видобувної промисловості; науково-дослідні інститути.

Окрім професійних здібностей, інженера-механіка повинен працювати над удосконаленням власного мовлення. Зокрема, можна лексичний запас наповнити, скориставшись такими словниками.

Отже, щоб здобути спеціальність інженера-механіка, потрібно уважно дослідити професіограму даної професії порівняти з власними лексичними запасами потрібними термінами, професійними словами, кліше, номенклатурою. Тільки в єдності зазначених компонентів можна на належному рівні оволодіти професією інженера-механіка.

Список використаних джерел

1. Гуць М. В., Олійник І. Г., Ющук І. П. Українська мова у професійному спілкуванні. Навчальний посібник. – К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2004. – 336 с.

2. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. Посібн. 2-е вид. – К.: Каравела, 2007. – 352 с.

3. Словник іншомовних слів / За ред. члена-кореспондента АН УРСР О.С.Мельничука. – К.: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії АН УРСР, 1974. – С. 78, 556.

4. Хомич В.І. Кредитно модульний курс української мови (за професійним спрямуванням): Навчально-методичний посібник для студентів стаціонарної та заочної форм навчання економічних спеціальностей (курс лекцій). – Ч. І. – Ніжин: 2014. – 168 с.

5. Шевчук С.В. Ділове мовлення. Модульний курс: Підручник. – К.: Літера ЛТД, 2003. - С.390 - 442.

6. http://www.ic38.ru/

7. http://kirov-college.narod.ru/

8. http://www.psyworld.ru/

Степанов Євгеній
студент
Сидорович Олександр
к.і.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

САМОВИХОВАННЯ СТУДЕНТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сучасну ситуацію професійної підготовки фахівця у вищих навчальних закладах і розвитку особистості студента можна охарактеризувати як перебудову свідомості й особистісного самопізнання, формування спрямованості на успішну професійну діяльність, пошук нових шляхів самореалізації та самоствердження.

У таких умовах актуальною стає проблема професійного самовиховання, оскільки саме воно дозволяє формувати риси та якості, що зумовлюють здійснення успішної професійної діяльності, забезпечує процеси соціалізації та професійного становлення.

У останні десятиліття предметом особливої уваги вітчизняної та зарубіжної психології і педагогіки стало питання розвитку особистості у процесі професійного навчання й виховання. Важливе місце в цьому процесі посідає період навчання у вищому навчальному закладі. Можливості освіти у впливі на особистісний саморозвиток суб'єктів навчання дуже значні. Проте ці потенціали так і можуть залишитися невикористаними, якщо не буде спеціального педагогічного забезпечення їх реалізації. Тому практика освіти сьогодення потребує обґрунтування і реалізації найбільш плідних концептуальних підходів до забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх спеціалістів, до яких, безсумнівно, належить гуманізація педагогічного процесу як основа для активізації його впливу на особистісний розвиток і саморозвиток суб'єктів. Мета навчання та виховання у вищій школі - допомогти майбутньому фахівцеві знайти місце в житті, побачити власну самоцінність, своє призначення, стимулювати прагнення до самовдосконалення. Є необхідним також свідоме й емоційне схвалення вибраної професії, що дає вище задоволення і становить сенс і щастя його життя; розуміння творчої природи професійної діяльності, що потребує величезних нервово-психічних витрат, постійної роботи над собою. Такий підхід у процесі навчання допомагає майбутньому фахівцеві у самоорганізації і самоствердженні, у пошуках чинників для постійного власного особистісного зростання, у створенні умов для активного пошуку не тільки сенсу свого життя, але й особистісного сенсу професійної діяльності.

Отже, за сучасних умов велика увага приділяється професійному успіху як важливій умові життєвої успішності.

Відомо, що професійний розвиток є невіддільним від особистісного, оскільки кожний із них заснований на принципі саморозвитку і творчої самореалізації.

Внутрішній світ людини характеризується необмеженими психічними можливостями, які вона використовує впродовж життя. У нових історичних умовах виникає необхідність у наукових пошуках, спрямованих на формування особистості, що усвідомлює свої можливості, прагне до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації, до досягнення щастя й успіху як у житті, так і в професійній діяльності. Методологічна особливість такого підходу - це постійна цілеспрямована робота над самим собою.

Самовиховання передбачає:

- аналіз власної особистості за допомогою самоспостереження, порівняння себе з іншими, ідеалом; самооцінка, виділення своїх якостей, які необхідно розвивати й удосконалювати; визначення того, що необхідно в собі подолати; ухвалення рішення про роботу над собою;
- постановка мети і розробка програми діяльності - визначення того, що, коли і як належить зробити, щоб удосконалювати одні й усувати інші якості, досягати намічених цілей і поставлених перед собою завдань;
- власне діяльність - навчальна, трудова, професійна, пізнавальна, естетична, фізична - з досягнення поставлених завдань, здійснювана за допомогою вольового зусилля над собою;
- саморегуляція цієї діяльності, що передбачає самоконтроль, самоаналіз, самооцінку її перебігу й результатів, а за необхідністю і коректування - уточнення цілей і завдань, пошук оптимальних засобів і способів самозміни.

Самовиховання значною мірою впливає на адекватність самооцінки - складне особистісне утворення, що належить до фундаментальних властивостей особистості. У ній відбивається те, що людина пізнає про себе від інших, усвідомлення своїх дій і особистісних якостей. Самооцінка пов’язана з однією із центральних потреб людини - потребою у самоствердженні, яке визначається ставленням реальних досягнень до того, на що вона претендує, які цілі перед собою ставить. У своїй практичній діяльності людина прагне до досягнення таких результатів, які узгоджуються з її самооцінкою, сприяють її укріпленню, нормалізації. Суттєві зміни у самооцінці з’являються тільки тоді, коли досягнення пов’язуються суб’єктом діяльності з наявністю або відсутністю у нього необхідних здібностей. Завдяки включенню самооцінки до структури мотивації діяльності особистість постійно співвідносить свої можливості, психічні ресурси з цілями і засобами діяльності

У людини існує декілька образів “Я”, що змінюють один одного. Уявлення індивіда про себе в поточний момент, у момент самого переживання визначається як “Я-реальне”. Крім того, у людини існує уява про те, якою вона повинна бути, щоби відповідати власним уявленням про ідеал, так зване “Я-ідеальне”.

Співвідношення між "Я-реальним" та "Я- ідеальним" і характеризує адекватність уявлень людини про себе, яка знаходить своє відбиття у самооцінці. Людина може оцінювати себе адекватно й неадекватно (завищувати або занижувати свої успіхи, досягнення). Самооцінка може бути високою і низькою, розрізнятися за ступенем сталості, самостійності, критичності.

Психологічні дослідження переконливо доводять, що особливості самооцінки впливають і на емоційний стан, і на ступінь задоволеності своєю роботою, навчанням, життям, і на відносини з оточенням. Разом із тим сама самооцінка також залежить від багатьох чинників. Становлення особистості індивіда і її окремих структурних компонентів, зокрема самооцінки як складника образу "Я", не може розглядатись у відриві від суспільства, в якому він живе, від відносин, в які він включається. Таким чином, самооцінка як найважливіший компонент цілісної самосвідомості особистості виступає необхідною умовою гармонійних відносин людини як самої із собою, так і з іншими людьми, з якими вона вступає у спілкування і взаємодію. Адекватна самооцінка корелює з позитивним ставленням до інших людей, а також здатністю до саморозкриття і самовизначення.

Отже, професійне самовиховання – це систематична і свідома діяльність студентів, спрямована на набуття бажаних якостей і позитивних рис, сили волі і характеру, усунення негативних (шкідливих) звичок. Способом професійного самовиховання є управління своїми відчуттями, думками, поведінкою, а результатом є самовдосконалення. Потреба в такій роботі виникає в навчальній діяльності, коли досягнутио певний рівень самопізнання, вироблено здатність до самоаналізу і самооцінки, коли усвідомлюється необхідність відповідності особистісних якостей поставленій перед собою меті й досягненню бажаного результату.

Отже, у процесі формування спрямованості на успішну професійну діяльність студент, відповідно до обраної мети, розвиває в собі професійні й особистісні здібності й характеристики, увільняючись від звичок і якостей, що заважають самореалізації. Для цього необхідно знання про самого себе, яке можна отримати за допомогою усвідомлення Я-концепції. Вона може стати основою не тільки для діагностики й усвідомлення якостей студентів, але й програмою для самовиховання і самовдосконалення. Тому важливим є залучення викладачів, психологів і психологічного знання для надання практичної допомоги студентам у самовихованні.

Список використаних джерел

1. Грень Л. М. Роль самооцінки у формуванні професійної самосвідомості студентів / Л. М. Грень // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики

навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. - К., Вінниця: 2008. - Вип. 19. - С. 281-285.

2. Грень Л.М. Я-концепція - методологічна основа саморозвитку та самовдосконалення студентів у педагогічному процесі / Л. Н. Грень // Психологія і педагогіка професійної освіти. - Львів: 2008. - № 3.- С. 191–199.

3. Кочетов А. И. Як займатись саморозвитком / А. И. Кочетов. - Мінськ, 1991. - 360 с.

4. Кули Ч. Природа людини та самопорядок / Ч. Кули; пер. с англ. - М.: Идея-Пресс, 2000. - 309 с.

5. Осипов П. Н. Стимулювання самовиховання студентів / П. Н. Осипов. - Казань: Карпол, 1997. - С. 82-110.

6. Рувинский Л. И. Теорія самовиховання / Л. И. Рувинский. - М.,1973. - 270 с.

Федорина Тетяна
к.пед.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин

ГРАФІЧНА КУЛЬТУРА - ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ІНЖЕНЕРА

У багатьох галузях практичної діяльності людини значно зросла питома вага розумових операцій, пов'язаних зі сприйняттям різноманітної інформації, усвідомленням і оперуванням нею. Враховуючи, що на багатьох виробництвах доводиться мати справу з системою графічних зображень, умовних графічних позначень і символів, які відображають реальні процеси і явища, то, виходячи з цього, можна зробити висновок, що здатність людини до графічної діяльності є одним із показників її розумового розвитку. А за тим, наскільки готова людина до розв'язування просторової задачі графічними методами, можна визначити ступінь її загальної і політехнічної освіченості.

Для інженерної підготовки у вищих навчальних закладах визначальним фактором, який сприяє формуванню необхідного рівня професійної майстерності, є інженерно-графічна підготовка. Її основною складовою є конструкторська підготовка, яка займає одне з вагомих місць в інженерній освіті. Кресленики в машинобудуванні є засобом вираження думки інженера [6, с. 4]. Основи графічної культури закладаються ще у стінах загальноосвітнього закладу. Її розвиток залежить від того, чи існує у школяра прагнення користуватися графічною інформацією у різних навчальних ситуаціях. Найчастіше це стосується вміння стисло і лаконічно передати свою думку у вигляді графічного зображення (наприклад, при розв'язуванні задач) або принцип дії технічного об'єкта. Щоб ці уміння були не поодинокими, а системними, запроваджується курс креслення.

Причиною суперечності, яка виникла між усе більшим зростанням ролі графічної інформації в житті суспільства і в діяльності багатьох людей, є зневажливе ставлення до вивчення креслення у школі. Сьогодні склалася така ситуація, коли навчальний курс креслення у школі не відмінений, але проводиться лише у близько 20% шкіл, оскільки його перевели з державного у шкільний компонент. Негативними наслідками цієї ситуації є: відсутність наступності в опануванні графічної грамотності у молодшій, середній і старшій школах; зменшення ефективності опанування тими предметами, в яких застосовуються елементарні графічні знання і вміння; неможливість багатьох учнів під час навчання в школі оволодіти необхідними для майбутнього професійного зростання знаннями, уміннями та навичками. Хоча загальновизнано, що знання з креслення є базою для великої кількості професій, пов'язаних як із технікою, так і з оперуванням образно-знаковими моделями. Особливо велике значення має уміння працювати з графічною інформацією для інженера.

Зміни в технічному і технологічному світі відбуваються настільки швидко, що базова освіта інженера не створює достатнього запасу знань. Окрім того, підтримування власної кваліфікації на адекватному цьому розвиткові рівні потребує від інженерних працівників постійного вдосконалення й опановування нових знань, умінь і навичок. Тому спостерігається зростання вимог до базової інженерної освіти і ролі післядипломної. На думку М. Юсупової, покращити базову освіту, а також опанування графічних дисциплін як основи інженерної діяльності здатні сучасні інформаційні технології та комп'ютерне навчання [7, с. 55].

Зміст інженерної графіки ґрунтується на наукових основах нарисної геометрії та основних положеннях і правилах стандартів креслення. Нарисна геометрія є одним із розділів геометрії, яка вивчає просторові форми предметів навколишнього світу (геометричні фігури) за допомогою їх зображення на площині – креслень. Тому серед графічних дисциплін нарисну геометрію вважають теоретичною основою креслення, яке має практичне спрямування. На допомогу нарисній геометрії приходять геометричні закони двовимірного світу з планіметрії та тривимірного світу зі стереометрії. Таким чином, на основі знання з креслення зі школи вже на початку вивчення інженерної графіки студенти б мали виконувати простіші завдання.

У підвищенні ефективності формування графічної культури важливу роль відіграють встановлення й оптимізація міжпредметних зв'язків, що дозволяє відібрати зміст і вибір черговості та послідовності вивчення дисциплін, а також якість підготовки викладачів.

Провідна роль у підвищенні наукового рівня викладання графічних дисциплін у ВНЗ належить викладачеві. Системний підхід до його функцій передбачає дотримання наступності у викладанні графічних дисциплін (школа – ВНЗ); сприяння формуванню у студентів наукових визначень понять, положень, правил, теорем; формуванню у студентів графічних алгоритмів, навичок застосування символічної мови; періодичне ознайомлення з новітніми досягненнями науки і техніки в галузі конструювання тощо [3, с. 52-53].

Розвиток загальнотехнічних дисциплін спричинений потребами практики. Особливо важливим є зв'язок між технікою і машинобудівним кресленням, основами технології машинобудування тощо. Завдяки вимогам сучасного виробництва була створена Єдина система конструкторської документації (ЕСКД). Проте характер зв'язків креслення з технікою у різних навчальних закладах різний. У ВНЗ, коледжах і технікумах цей зв'язок більше спрямований на виявлення і пізнання конструктивних елементів машини чи пристрою в цілому при підготовці фахівців усіх профілів, але на різних рівнях складності.

Як показують дослідження [3], незалежно від профілю підготовки основа графічної підготовки випускників ВНЗ закладається при вивченні нарисної геометрії та інженерної графіки, коли формуються у них графічні знання й уміння, необхідні як у період навчання у навчальному закладі, так і в майбутній інженерній діяльності. Те, що більшість випускників не володіє достатньою мірою знаннями основних правил і положень ЕСКД, не може самостійно читати і виконувати креслення, використовувати раціональні прийоми роботи з креслярськими інструментами, можна пояснити різними причинами. Однією з головних причин такого стану є незадовільний стан навчально-програмної документації та підходів до організації процесу навчання, що склалися в практиці графічної підготовки студентів у різних ВНЗ. Для покращення стану підготовки пропонуються: системи графічних знань і вмінь, якими повинні оволодіти студенти; професійна спрямованість змісту графічних дисципліни (креслення, нарисна геометрія, інженерна графіка, комп'ютерна графіка); удосконалення міжпредметних зв'язків графічних дисциплін із дисциплінами загальнотехнічного та спеціального блоків; оптимальні навчальні плани і освітньо-професійні програми; підготовку інженерів здійснювати поетапно, за двокомпонентною структурою формування професійних знань (загальнопрофесійних і спеціальних); реалізація нових форм і методів вивчення спеціальних дисциплін у вищих навчальних закладах; уведення єдиного графічного режиму в навчальному закладі; розробка нових засобів навчання; перехід на ескізне виконання креслень, яке заощаджує час; деталювання конструкції на комп'ютері та підготовка креслень під конкретні верстати, вказавши габаритні розміри створюваної конструкції та доручивши комп'ютерові добір розмірів усіх включених у з'єднання деталей; нормування часу на виконання завдань, що наближує до реальних умов виробництва; нові методики навчання графічних дисциплін; виконання завдань із наукової творчості за методикою інтеграційно-спеціалізованого навчання, створення нових з'єднань, конструкцій в аксонометричному зображенні.

Завдяки тому, що нарисна геометрія вважається однією з фундаментальних загальнотехнічних дисциплін, цілі навчання інженерній графіці в технічних навчальних закладах різного спрямування фактично однакові: навчити студентів методики виконання і читання креслень різного призначення, геометричному моделюванню об'єктів і процесів, розвинути просторове уявлення, образне сприйняття навколишнього світу, що лежить в основі будь-якої творчої діяльності [4]. Маючи точну мову, яка піддається алгоритмізації, інженерна графіка (комп'ютерна графіка) має знаходитися серед дисциплін, які є лідерами з точки зору застосування в процесі їх вивчення нових інформаційних технологій [7, с. 33-34].

Особливістю інженерної діяльності є те, що в ній поєднуються два види робіт: перший – пов'язаний із користуванням формалізованими технологіями у праці інженера (а значить і володінням сучасними інформаційними технологіями); другий – ґрунтується на знаннях фундаментальних фізичних властивостей технічних об'єктів і процесів, вмінні глибоко їх аналізувати, інженерному чутті, що спирається на інтуїцію. "Щоб приймати технічно грамотні рішення при роботі з системами автоматизованого програмування (САПР) або іншими людино-комп'ютерними комплексами, необхідно вміти правильно сприймати й осмислювати результати обчислень, враховувати важко формалізовані фактори, які завжди є в інженерній діяльності" [7, с. 36].

Оскільки ефективність роботи інженера визначається також витратою часу на виконання робіт, то важливо привчати до нормування праці вже у навчальному закладі. За встановленими експериментальним шляхом нормами на окремі елементи завдань можна розраховувати норму часу (реальну нижню і верхню межі норм часу) на подібні завдання, тобто застосувати аналітично-розрахунковий спосіб нормування. Такий підхід до графічної підготовки дозволяє студентам поєднати знання, отримані в циклах загальноосвітніх і загальнотехнічних дисциплін, із графічними, розвивати оперативність мислення та переходити до розуміння проблем у професійній галузі.

Найістотніші помилки технічного мислення мають психологічне походження. Їх виникнення психологи пов'язують зі швидкістю і легкістю переходу з одного плану дій в інший, що може служити одним із показників розумового розвитку студентів. Недоліком у розвитку просторових уявлень є звичка до шаблонних дій при виконанні графічних і практичних завдань, у результаті чого виникають помилки (пов'язані зі стереотипною дією мислення або породжені труднощами переосмислення, нездатністю поглянути на об'єкт розгляду з різних точок). Уникнути вказаних помилок можна, підібравши відповідні методи навчання [5, с. 31-32].

Результати аналізу психолого-педагогічної наукової літератури стосовно формування професійних графічних знань і вмінь показали, що якість графічної підготовки випускника вищого навчального закладу залежить від багатьох чинників, які стосуються: рівня довузівської графічної підготовки, організації навчального процесу в навчальному закладі, якості навчально-методичного забезпечення, готовності викладача застосовувати сучасні інноваційні засоби і методики навчання.

Список використаних джерел

1. Ботвинников А. Д., Ломов Б. Ф. Научные основы формирования графических знаний, умений и навыков школьников. – М.: Педагогика, 1979. – 256 с.
2. Голіяд І. С. Активізація навчальної діяльності студентів на заняттях з креслення засобами графічних завдань. Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – 20 с.

3. Козяр М. М. Методичне забезпечення графічної підготовки спеціаліста у вищому закладі освіти (на прикладі немашинобудівних спеціальностей): Дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Рівненський держ. гуманітарний ун-т. – Рівне, 1999. – 287 с.

4. Пилипака С.Ф., Сидоренко В.К., Джеджула О.М., Малкіна В.М., Ткачук В.С., Девін В.В., Лісовий В.О. Програма навчальної дисципліни "Нарисна геометрія та комп'ютерна графіка". – К.: Аграрна освіта, 2009. – 16 с.

5. Ройтман И. А. Методика преподавания черчения. – М.: Владос, 2000. – 240 с.

6. Федорина Т.П. Формування конструкторських умінь студентів агротехнічних спеціальностей у процесі навчання нарисної геометрії та інженерної графіки: дис. … канд. пед. наук: 13.00.02 / Т.П.Федорина. - К., 2011. – 312 с.

7. Юсупова М. Ф. Застосування нових інформаційних технологій в графічній підготовці студентів вищих навчальних закладів: Дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Одеський національний морський ун-т. – О., 2002. – 250 с.

Хоменюк Анастасія
студентка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
Хомич Вікторія
к.філол.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЧИТАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Нині все частіше звучать ідеї щодо ефективності використання інновацій та новітніх технологій у навчальному процесі. Так, інноваційні технології як невід'ємний атрибут навчального процесу вищої школи стали об'єктом досліджень Александровоі В. В. [1], Вохменцевої Е. А. [2], Глазової І. В. [3], Захарової І. Г. [4], Марковской Е. А. [5] і т.д. Проте залишились ще не розроблені аспекти даного питання. Отже, тезове дослідження «Інноваційні підходи до прочитання лекційного курсу іноземної мови (за професійним спрямуванням) у вищій школі» є актуальне.

Інновація як термін з італійської innovatione означає «новина». Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно нового стану. Термін «інновація» має багатомірне значення, бо складається з двох форм: ідеї та процесу її практичної реалізації [1, с. 338–340]. Основним напрямом інноваційних перетворень у педагогіці вищої

школи насамперед є проектування нових моделей освітнього процесу. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки дослідники виділяють, теоретично обґрунтовують і впроваджують на практиці такі новітні технології, як кейс-метод, метод проектної діяльності, креативну систему навчання, технологію розвитку цілісного мислення, технологію розвитку критичного мислення, технологію дистанційного навчання, ігрові технології, що сприяють моделюванню й імітації майбутньої професійної діяльності під час викладання дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)».

З-поміж найбільш перспективних дидактичних засобів навчання, що забезпечують формування комунікативних компетенцій студентів ВНЗ, на наш погляд, виділяємо кейс-метод, що передбачає аналіз і розв'язання реальних проблемних ситуацій. Проблемну ситуацію зазвичай створюємо, а спосіб її розв'язання з'являється під час спільної діяльності педагога і студентів. На думку С. Канівець, «вищим ступенем проблемності характеризується така ситуація, коли студент: сам формулює проблему; сам знаходить спосіб її розв'язання; розв'язує її; сам контролює правильність цього рішення» [10, с. 50].

Мета проектного навчання полягає у створенні умов, за яких студенти самостійно набувають мовні знання з різних джерел; використовують набуті мовні навички для виконання пізнавальних і практичних завдань; виробляють комунікативні вміння, працюючи в різних групах; розвивають дослідницькі вміння; розвивають системне мислення. Сутність проектної технології у формуванні ключових компетенцій, наявність яких необхідна не лише для неперервної освіти протягом усього життя, а й для успішної діяльності в різних сферах виробництва [2, с. 60]. Невіддільним від проектного методу навчання, на думку Л. В. Чупрової, Т. В. Єршова [6, с. 244] та В. В. Александрової [1, с. 21], є метод творчого навчання. Ми підтримуємо думку цих науковців, оскільки цей метод відіграє головну роль, бо акумулює, удосконалює евристичні інновації.

О. О. Марковська як інноваційну технологію сучасного навчання розглядає технологію розвитку цілісного мислення, спрямовану на розвиток універсальних навчальних дій [11, с. 13]. Універсальні навчальні дії дослідниця розглядає як уміння навчатися.

Технологія розвитку критичного мислення – це педагогічна система, спрямована на формування в того, хто навчається, аналітичного мислення. Мета технології – навчити такого сприймання навчального матеріалу, у процесі якого інформацію, що її отримує студент, можна розуміти, сприймати, порівнювати з особистим досвідом і на її основі сформулювати власне аналітичне судження. Технологія розвитку критичного мислення, як і будь-яка інша навчальна технологія, ґрунтується на певних засадах і принципах. Так, Д. М. Шакірова виділяє

такі принципи розвитку вміння мислити критично: інформаційної насиченості навчального і практичного матеріалу; соціальної обумовленості предмета осмислення; комунікативності в процесі осмислення проблеми та її обговорення; проблемності змісту матеріалу; мотивації і потреби набувати знання; науковості, істинності і доступності інформації; спадковості навчання мислити [13, с. 285]. На різних етапах навчання критичного мислення науковці радять удаватися до різних методів. Так, базові заняття передбачають застосування таких методів, як структурований огляд, знаємо – хочемо дізнатися – дізналися, читання в парах, узагальнення в парах, лінія цінностей, «мозковий штурм», дошка запитань, пошук запитань, спрямоване читання, «Акваріум», «Павутинка дискусій», «М-схема» та ін.

Дистанційна технологія – один із відносно нових і перспективних напрямів інформаційних технологій в освіті, який дозволяє здійснювати навчання незважаючи на відстань. Серед переваг цієї технології визначають гнучкість, модульність, паралельність, дистанційність, масовість, рентабельність, соціальність, інтернаціональність. На нашу думку, дистанційна технологія може бути активна застосована при очній і очно-заочній формі навчання та заочному вивчення «Іноземної мови (за професійним спрямуванням)», адже студенти можуть у будь-який момент спілкуватися з викладачем та отримати від нього належної допомоги.

Отже, усі названі технології спрямовані на розвиток мислення студентів, вироблення вміння знаходити рішення в тій чи тій проблемній ситуації й однаково ефективно можуть бути запроваджені на заняттях з української мови (залежно від тематичного наповнення і рівня підготовки студентів).

Список використаної літератури

1. Александрова В. В. Креативна система навчання англійської мови / В. В. Александрова // Вісник Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Серія «Мовознавство». – 2008. – Вип. 14. – С. 21–25.

2. Вохменцева Е. А. Проектная деятельность учащихся как средство формирования ключевых компетентностей / Е. А. Вохменцева // Актуальные задачи педагогики / Под общ. ред. Г. Д. Ахметовой. – Чита : Молодой ученый, 2011. – С. 58–65.

3. Глазова И. В. Применение инновационных технологий как средство активизации обучения студентов в вузе : дис. … канд. пед. наук: 13.00.08 / Глазова Ирина Валентиновна. – М., 2002. – 181 с.

4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 338–340.

5. Захарова І. Г. Інформаційні технології в освіті : навч. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів / І. Г. Захарова. – М. : Видав. центр «Академія», 2003. – 192 с.

6. Симоненко Т. В. Реалізація інноваційних технологій навчання у процесі формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів-філологів / Т. В. Симоненко // Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». – 2009. – Вип. 169. – С. 181–186.

7. Сундеева Л. А. Использование технологии развития критического мышления на различных ступенях профессионального образования : [Электронный ресурс] / Л. А. Сундеева. – Режим доступа : www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science.

8. Феномен інновацій : освіта, суспільство, культура : монографія / за ред. В. Г. Кременя. – К. : Педагогічна думка. – 2009. – С. 46.

Шевченко Євгенія
студентка
Савенко Юлія
студентка
Шевченко Наталія
к.і.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ЗРОСТАННЯ РОЛІ ОСВІТИ: НАЦІОНАЛЬНІ Й ОСОБИСТІСНІ АСПЕКТИ

Найважливішим компонентом духовного життя виступає система освіти, яка пов’язана з реалізацією процесу поширення знань. Вона охоплює діяльність реально сформованих суспільних інститутів, які здійснюють підготовку молоді до життя на основі отриманих знань у дошкільних дитячих установах, у середніх спеціальних, професійно-технічних і вищих навчальних закладах. Значення освіти в житті людини зростає, тому вона не може обмежуватися лише періодом навчання. Нагальна потреба в постійному підвищенні рівня знань привела до появи такого феномену в суспільному житті, як безперервна освіта. Цей процес супроводжується пошуком нових форм і методів навчання, що сприяють правильному формуванню наукового світогляду, більш глибокому розумінню економічних і соціальних змін, що відбуваються.

Освіта – це один з найдавніших соціальних інститутів, що викликаний потребами суспільства відтворювати і передавати знання, уміння, навички, готувати нові покоління для життя, готувати суб’єктів соціальної дії для вирішення економічних, соціальних, культурних проблем, що стоять перед людством [5, с.39]**.** У нинішньому світі освіта – складне і багатоманітне суспільне явище, сфера

передачі, засвоєння й перетворення знань і соціального досвіду. Освітою є також певна система навчальних і виховних закладів, що здійснюють різноманітні форми залучення їх досвідів для засвоєння багатств культури. Освіта інтегрує різні види навчальної і виховної діяльності, їх зміст у єдину соціальну систему, орієнтує їх на соціальне замовлення та на соціальні потреби людства. Серед соціальних інститутів суспільства сучасної цивілізації освіта займає одну з провідних позицій. Адже благо людини, становище культури та духовності в суспільстві, темпи економічного, науково-технічного, політичного й соціального прогресу залежать від якості й рівня освіти. Навчання, уміння, вивчення, та інші поняття, терміни використовуються для забезпечення навчального процесу.

Розвиток кожної країни в сучасному світі в тій чи іншій мірі обумовлюється загальносвітовими тенденціями. Наша країна знаходиться на етапі розвитку, який передбачає багатогранні перетворення в усіх сферах життя. Нові знання, новітні тенденції, інновації активно впроваджуються в динамічну систему освіти. Нашій країні потрібен економічний прорив, а виходячи з сучасного розуміння людського капіталу, важливим аспектом його формування є освіта [3, с.23]**.** Задля визнання українських дипломів за кордоном, підвищення ефективності та якості освіти й відповідно конкурентоздатності українських ВНЗ та їхніх випускників на європейському й світовому ринку праці Україна вступила до Болонського процесу. Відповідна освітня політика має сприяти: створенню системи освіти, яка охоплює усі сфери життя; випереджальній ролі освіти; виробленню нових знань; зближенню освіти та економіки; зростанню ролі освіти в розвитку особистості; утвердженню усвідомлення рівної корисності інвестицій як в економіку, так і в освіту; подоланню проблем, які гальмують європейську мобільність.

Болонська декларація значно прискорила процес реформування вищої освіти в європейських країнах. Насамперед, вона виявилася в перебудові національних систем вищої освіти, зміні програм та інституціональних перетвореннях. Болонський процес передбачає: кредитну систему, яка становить єдиний облік процесу навчання у всіх державах (які курси і в якому обсязі прослухав студент); незалежний контроль якості освіти, в основу якого покладено не кількість годин, витрачених на навчання, а рівень знань та вмінь; вищу освіту двох рівнів, де перший орієнтований на одержання ступеня бакалавра, другий – магістра; мобільність студентів та викладачів, яка передбачає, що для збагачення досвідом викладачі можуть певний період працювати, а студенти – навчатися в університетах різних європейських країн; застосовуваність знань випускників університетів у Європі, яка означає, що спеціальності, за якими готуються кадри, будуть потрібні там, а підготовлені фахівці – працевлаштовані; привабливість європейської освіти [2, с.25]**.**

ХХІ століття ЮНЕСКО проголосила «ерою освіти». Головною тенденцією має стати поступове формування суспільства знання, що дає можливість вийти за рамки поняття навчання, сконцентрованого у визначеному періоді часу, а саме в

молодіжному віці, і визначеному просторі, а саме школі, під керівництвом одного чи кількох вчителів. Гібридизація видів доступу до знань і диверсифікованість провідників освіти є необхідними для створення такої форми освіти і такого суспільства, які не відстають один від одного. Величезне значення в цьому плані має інформатизація освіти, що відкриває можливості широкого впровадження методів дистанційного навчання і самоосвіти. Вона ґрунтується на використанні новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій та засобів віддаленого доступу до розподілених баз даних і знань енциклопедичної, природничо-наукової, гуманітарної й навчально-методичної інформації. Використання принципу мережі означає, що знання не будуть більше зосереджуватися у віддалених і привілейованих навчальному закладах, що найчастіше не доступні для багатьох. Дистанційне навчання може стати основою освіти без кордонів, освіти демократичної й адаптованої до потреб кожного [4, с.97].

Сучасна освіта повинна спиратися на чотири принципи: вчитися бути, вчитися знати, вчитися робити й вчитися жити разом. Освіта в ідеалі повинна оптимально розкривати потенціал кожної людини, надавши їй можливість реалізовувати найсильніші сторони своєї особистості.

Якщо раніше система освіти була направлена на передачу знань і умінь учням, то тепер вона повинна ще й готувати учнів до майбутнього. Потрібно навчити їх адаптуватися до якісно інших умов господарювання і життєдіяльності, вбудовуватися в мінливе економічне, соціальне, культурне середовище. Люди повинні інакше себе поводити, по інакшому ставитись до життя, ніж поводились люди в індустріальну епоху. Одним із важливих факторів впливу є глобалізація. За сучасних умов гарну, успішну кар'єру може забезпечити та система освіти, що враховує процеси глобалізації.

Досить багато країн нині серйозно займаються проблемами системи освіти, вживають заходів з її реформування і модернізації. Кожна країна шукає свої підходи.

Таким чином, слід сказати, що загальноцивілізаційні зміни у світі вимагають модернізації у сфері освіти кожної країни. Перехід від індустріального виробництва до науково-інформаційних технологій є головною передумовою успіху тієї чи іншої країни, необхідною умовою її конкурентоспроможності у світі. Нарощування інтелектуального потенціалу залежить від стану освіти, саме вона визначає позиції крани в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Жильцов О. Сучасні підходи до проектування навчального процесу в умовах євроінтеграції / О.Жильцов // Вища школа. – 2009. – № 11. – С.40-49.

2. Каленюк І., Корсак К. Рух Європи до суспільства знань, Болонський процес і Україна / І. Каленюк, К. Корсак // Вища освіта України. – 2004. – С. 22-28.

3. Людський капітал України як фактор економічного зростання // Україна: аспекти праці. – 2003. – №6. – С. 20-25.

4. Орлова Т.В. Історія сучасного світу (XV –XXI ст.) / Т.В.Орлова : Навч. посіб. – К. : Вікар, 2008. – 522 с.

5. Тимошенко О. Освіта України в контексті розвитку світових освітніх тенденцій / О.Тимошенко // Вища освіта України. – 2009. – № 3. – С.90-97.

Шевченко Наталія
к.і.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ АГРАРНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДОВІ УКРАЇНИ

Процеси модернізації освітньої діяльності в контексті формування єдиного європейського освітнього і наукового простору висувають до вищої аграрної освіти України нові вимоги та завдання, виконання яких повинне забезпечити якісну теоретичну, поглиблену практичну та належну духовно-моральну підготовку майбутнього фахівця.

Протягом тривалого часу в системі аграрної освіти домінуючою лишалася навчальна функція, але нині зростають вимоги не лише до професійних, а й до особистісних якостей фахівців-аграріїв.

Сучасний етап розвитку суспільства потребує особливої уваги до формування духовної сфери випускника вищої аграрної школи. Сьогодні як ніколи вимагається створення умов для прояву вільної, творчої і моральної особистості, яка володіє інтелігентністю у повному об'ємі її класичних якостей. Становлення такої особистості можливе тільки при збереженні й відродженні духовно-історичних цінностей своєї країни, пріоритетного розвитку культури, науки й освіти як необхідних джерел прогресу суспільства з гарантованим майбутнім.

У педагогічний науці і практиці достатньо ґрунтовно доведений закономірний зв’язок навчання і виховання в усіх закладах освіти. Серед дослідників даного питання А. Бойко, В. Давидов, В. Сухомлинський, Д. Ельконін, І. Бех, І. Харламов та ін. Переважна більшість авторів стверджують, що виховання основна функція навчання, відповідно навчання – це засіб або чинник виховання особистості.

Розбудова системи виховної роботи серед студентської молоді диктується соціальним замовленням держави, що зафіксоване в концептуальних положеннях Конституції України, Декларації прав людини, Закону України «Про вищу освіту», Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті тощо. На основі цих документів у

вищих навчальних закладах розробляються Концепції навчальної та виховної роботи.

Пріоритетними напрямками в реалізації Концепції виховної роботи у вищих навчальних закладах на сьогодні є формування особистості, яка усвідомлює свою приналежність до українського народу, спрямована на втілення в життя української національної ідеї, виховання демократичного, антропологічного світогляду, яка поважає громадянські права і свободи, традиції народів і культур світу, а також національний, релігійний, мовний вибір кожної людини.

Для організації виховного процесу у вищому навчальному закладі створюється і функціонує відповідна інфраструктура: керівник вищого навчального закладу, заступник або проректор з виховної роботи, деканат, професорсько-викладацький колектив, ради з виховної роботи, профілактики правопорушень, заступники декана з виховної роботи, куратори студентських академічних груп, бібліотеки, гуртки, органи студентського самоврядування, колективи художньої самодіяльності, різного роду соціальні служби тощо.

Говорячи про суть роботи виховної інфраструктури вищого навчального закладу, слід визначити ті виховні засоби, якими в першу чергу мають оперувати керівники навчальних закладів, декани, куратори, викладачі та інші учасники навчально-виховного процесу. Серед них слід убачати сам заклад, його імідж, популярність, внутрішнє оздоблення, де виховну функцію виконують навіть стіни. Студент має пишатися із перебування і здобуття освіти в навчальному закладі, знати його історію, популяризувати, примножувати славу свого навчального закладу.

Вирішальним виховним засобом є слово і приклад викладача, його інтелігентність, солідність і впевненість, уміння непоказово зацікавити студентів змістом навчального матеріалу. Особливого значення набувають вступні лекції. Якраз вони мають бути об’єктом уваги відповідальних осіб за виховну роботу. Лектор-викладач є носієм так званої виховної інформації, яка непомітно живе у змісті його лекційного матеріалу. Зв’язок наукових знань із життям, переконливі життєві приклади суттєво коректують погляди і навіть переконання студентів. Разом із тим, у житті трапляються різні типи реагування вихованців на виховну інформацію викладача. Передусім це конструктивне та реконструктивне реагування, тобто, той щасливий випадок, коли вихованець сприймає виховну інформацію, включає її у зміст своїх стосунків, нарешті змінює певні свої позиції. Поряд із цим є пасивне, байдуже й навіть, конфліктне реагування, тобто, коли вихованець явно чи неявно відсторонює виховну інформацію, як ту, що суперечить його позиції. Такі випадки мають бути об’єктом уваги й реагування виховної інфраструктури навчального закладу або того чи іншого факультету [1].

Важливим виховним засобом вищої школи є студентський колектив, що розпочинає своє функціонування зі студентської академічної групи, продовжується студентським колективом курсу, факультету і навчального закладу вцілому. Виховна суть студентського колективу полягає в наданні можливості утвердити або переосмислити молодою людиною свій соціальний статус, в утвердженні чеснот і цінностей. Творче ставлення до навчання, прояв наполегливості (постійна готовність до занять, відвідування бібліотеки, зростаюча компетентність) завжди фіксуються в студентському колективі. Студент радіє успіху в навчанні, що формує основу його власної гідності. Успіх у навчанні має бути поміченим відповідними особами виховної інфраструктури ВНЗ [2].

У вищому навчальному закладі на високому рівні повинна проводитись робота спрямована на розширення і поглиблення знань студентської молоді щодо прав людини і громадянина. Головне завдання цієї роботи – сприяти формуванню правового світогляду молоді, який включав би як систему теоретичних поглядів на права і основні свободи людини, так і відповідну життєву позицію, моральні та ціннісні орієнтири, ідеали, переконання.

Не менш важливим напрямком виховної роботи має бути формування інтересу в молоді до художньої літератури, класичної музики, театру, живопису, інших витворів мистецтва. Адже неможливо забезпечити належне виховання соціально свідомої людини, активного громадянина без ознайомлення його з історико-культурним надбанням свого народу, із всесвітньою культурою і внеском наших співвітчизників у її розвиток.

Система актуальних виховних завдань розкривається через такі напрями виховання: патріотичне, національне, розумове, моральне, естетичне, фізичне, трудове, економічне, правове.

У процесі теоретичного обґрунтування і пояснення природи виховання виокремлюють три основні парадигми. Парадигма соціального виховання (П. Бурд'є, Ж. Крапля, Л. Кро, Ж. Фурастьє) орієнтується на пріоритет соціуму у вихованні людини. Її прихильники пропонують корегувати спадковість за допомогою формування відповідного соціокультурного світу вихованця. Прихильники другої, біопсихологічної парадигми (Р. Галь, А. Медичі, Г. Міаларе, К. Роджерс, А. Фабр) визнають важливість взаємодії людини із соціокультурним світом і одночасно обстоюють незалежність індивіда від впливів останнього. Третя парадигма акцентує увагу на діалектичній взаємозалежності соціальної й біологічної, психологічної та спадкоємної складових у процесі виховання (А. Макаренко, В. Сухомлинський) [4].

Вищі навчальні заклади мають готувати свідому проукраїнську інтелігенцію, сприяти оновленню і збагаченню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти, примножувати культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів.

Цієї мети можна досягнути через:

- виховання майбутніх фахівців авторитетними, високоосвіченими людьми, носіями високої загальної, світоглядної, політичної, професійної, правової, інтелектуальної, соціально-психологічної, емоційної, естетичної, фізичної та екологічної культури;

- створення необхідних умов для вільного розвитку особистості студента, його мислення і загальної культури, через залучення до різноманітних видів творчої діяльності (науково-дослідницької, технічної, культурно-просвітницької, правоохоронної тощо);

- збагачення естетичного досвіду студентів шляхом участі їх у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій регіону, міста, вищого навчального закладу; формування «Я – концепції» людини-творця на основі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, моральної досконалості; пропаганду здорового способу життя, запобігання вживанню студентами алкоголю, наркотичних речовин, викорінення шкідливих звичок, зокрема тютюнопаління.

Отже, виховання студентів – процес творчий, зорієнтований на проблеми, пов'язані зі специфікою вищого навчального закладу, а тому необхідно використовувати нові підходи та інноваційні методи в процесі виховання студентської молоді.

Список використаних джерел

1. Антонець М. Розуміння педагогічної майстерності студентами вищої аграрної школи / М. Антонець // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 1 (46). – С. 51-64.

2. Бех І. Особистісно-зорієнтоване виховання: шляхи реалізації / І.Бех // Рідна школа. – 1999. – №12. – С. 13-16.

3. Зимняя И. А. Педагогическая психология. – М., 2000.

4. Психологічні особливості виховної роботи у вищій школі / Директор Науково-методичного центру вищої освіти МОН України К. Левківський. Міністерство освіти і науки України – офіційний сайт [Електронний ресурс] .– Режим доступу до сайту : ua.textreferat.com / referat – 10983 –6.html – назва з титул. Екрану.

5. Свистун В. Управлінська компетентність фахівців-аграрників: сучасні тенденції та основні напрямки формування / В. Свистун // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2005. – №2. – С. 103-110.

6. Синельников В. Самовиховання як діяльність і його психологічні особливості / В. Синельников // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 3 (48). – С. 34-41.

Шкодин Альона
к.пед.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин

ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ХІМІЇ СТУДЕНТІВ АГРОТЕХНІЧНОГО ВУЗУ

На основі аналізу традиційних підходів до організації навчального процесу із хімічних дисциплін у вищих навчальних закладах встановлено, що вони спрямовані переважно на реалізацію знаннєвої парадигми в освіті. Усталена система теоретичних, практичних та лабораторних занять не забезпечує необхідних умов для розвитку творчого потенціалу особистості студента. Аналіз психолого-педагогічних праць, публікацій методистів-хіміків, педагогів-аграрників дає підстави констатувати, що в цих роботах недостатньо приділено уваги проблемі формування у студентів знань, умінь та навичок продуктивного рівня, зокрема, з хімічних дисциплін [1,2,3].

Відсутність цілеспрямованих досліджень, присвячених проблемі проблемного навчання студентів хімії, зумовила необхідність більш детального вивчення особливостей її вирішення.

У результаті вивчення практичного досвіду та психолого-педагогічного аналізу наукових джерел, у яких розкриваються підходи щодо розвитку творчого потенціалу особистості, ми розглядаємо проблемне навчання загальної хімії майбутніх інженерів як технологію педагогічної взаємодії, підпорядкованої перманентному розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів від репродуктивних, виконавчих рівнів до продуктивного, творчого оволодіння пізнавальними уміннями і навичками.

Дослідження стану хімічної освіти в аграрній вищій школі виявило, що на сучасному етапі серед пріоритетних напрямків її реформування важливе місце посідають питання оновлення змісту фундаментальної підготовки (на прикладі хімічних дисциплін), запровадження ефективних інноваційних технологій, створення нової системи методичного та інформаційного забезпечення вищої школи. Реалізація цих планів вимагає глибокого реформування не тільки змісту, але й форм та методів підготовки майбутніх фахівців. Глибоке володіння хімічними теоретичними знаннями сприяє усвідомленню перспективних тенденцій та завдань сучасної аграрної вищої школи та хімічної науки загалом, допомагає орієнтуватися у нових концепціях, ідеях, технологіях, озброює студента системою дослідницьких методів. Перспектива системи аграрної вищої освіти та перегляд навчальних програм із хімічних дисциплін обумовлюють необхідність розробки нової методичної системи викладання загальної хімії. Нині значно скорочено кількість

годин аудиторних занять з курсу загальної хімії. Це також вимагає впровадження нових технологій навчання.

Актуальність проблеми розробки та впровадження методичної системи проблемного навчання загальної хімії студентів інженерних спеціальностей підтверджують дані констатувального експерименту. Його результати засвідчують, що наявний рівень навчальних досягнень студентів-першокурсників спеціальності „Процеси, машини та обладнання АПК", вчорашніх випускників загальноосвітньої школи, недостатній для успішного засвоєння ними вузівських хімічних дисциплін. Провівши діагностичні зрізи вихідного рівня знань студентів ми виявили ряд недоліків, найістотнішими серед яких є фрагментарність, невиправдана формалізація хімічних знань, рецептурний характер у багатьох випадках засвоєння навчального матеріалу, відсутність міжпредметних зв'язків хімії з іншими природничими дисциплінами, безсистемність, невміння застосовувати засвоєні знання в нових або нестандартних ситуаціях, невміння порівнювати, аналізувати й узагальнювати. Як результат, у студентів сформована не чітка система знань, а лише сукупність механічно накопиченої інформації з дисципліни. Ми припустили, що впровадження методичної системи проблемного навчання загальної хімії, та її включення в реальний навчальний процес аграрного ВНЗ за допомогою методів, що сприяють активізації знань студентів, та форм організації їх навчально-пізнавальної діяльності сприятиме підвищенню рівню їх хімічної підготовки як майбутніх фахівців агропромислового комплексу.

Нами розроблено методичну систему проблемного навчання загальної хімії студентів-механіків на теоретичних (інформаційна та проблемна лекції) і лабораторних заняттях, розкрито використані для її створення дидактичні підходи: системний, діяльнісний, проблемний, особистісно орієнтований.

Вибір методів, організаційних форм, прийомів і засобів формування знань та вмінь продуктивного рівня ґрунтувався на застосуванні проблемного й діяльнісного підходів. Проблемний підхід сприяв формуванню у студентів умінь вирішувати комбіновані, ускладнені та нестандартні завдання і тим самим набуттю досвіду продуктивної, творчої діяльності. Діяльнісний підхід на заняттях із загальної хімії полягав у самостійному визначенні студентами етапів діяльності щодо розв'язання проблеми. Використання особистісно орієнтованого підходу дозволило застосовувати принципи індивідуалізації та диференціації навчання під час складання завдань різних рівнів складності для оцінювання навчальних досягнень студентів.

Експериментальна методика проведення теоретичних занять вибудовувалася на застосуванні інформаційних і проблемних лекцій відповідно до прогнозованих етапів включення студентів у різновиди навчально-пізнавальної діяльності.

Особливості інформаційних лекцій курсу “Загальна хімія” детерміновані, насамперед, змістом навчального матеріалу: будова атома хімічних елементів, хімічні властивості сполук, способи їх одержання, поширення в природі, застосування в антропогенній діяльності й виробництві, при зберіганні та переробці сільськогосподарської продукції. Зазначені змістові обставини були враховані логікою викладу навчального матеріалу. Зокрема, у процесі вивчення хімії біогенних елементів, перш за все, надавали значущості класифікації основних класів неорганічних сполук, генетичному зв’язку між ними та основним поняттям і законам хімії.

Розроблена методична система проблемного навчання студентів загальної хімії складається з чотирьох компонентів: цільового, мотиваційного, змістового та процесуального.

Використання системного підходу дозволило встановити зв’язок між усіма елементами експериментальної методичної системи.

Особливість методики підготовки та проведення проблемної лекції полягає у використанні фундаментально пов’язувальних (парадигмальних) понять, які ми визначаємо як закріплені у пам’яті студентів, і за допомогою яких організовується осмислення нової інформації, спрямованої на пошуки та оволодіння новими знаннями під час лекцій та лабораторних занять з елементами проблемності. На основі проведених досліджень було уточнено структурні складові та методичний апарат проблемної лекції.

Для формування у майбутнього інженера хімічних знань, умінь та навичок продуктивного рівня запропоновано методику лабораторних занять із використанням ігрових елементів, блок-схем, парадигмальних понять. Під час цих занять студенти набувають досвіду майбутньої професійної діяльності.

Отже, в ході експериментального дослідження було створено методичну систему проблемного навчання загальної хімії, яка охоплює весь навчальний курс, і складається з чотирьох компонентів: змістового, цільового, мотиваційного та процесуального. Змістовий компонент включає в себе концептуальну основу (підходи до навчання) та зміст навчального матеріалу. Цільовий компонент визначає загальні та конкретні цілі, що висуваються до навчального процесу. Мотиваційний компонент розкриває підходи до формування та розвитку мотивації до вивчення неорганічної хімії. Процесуальний компонент визначає організацію навчального процесу із загальної хімії за кредитно-модульною системою; форми навчальної діяльності студентів; функції викладача та студентів; а також діагностику, контроль та оцінювання навчальних досягнень. Отже, складовими елементами методичної системи навчання є мета, зміст, методи, засоби, організаційні форми навчання та форми контролю і діагностики.

До організаційних форм віднесено проблемні лекції та інформаційні лекції з елементами проблемності, лекції з використанням смислового стрижня та

фундаментально-зв'язувальних понять; лабораторні заняття з використанням ігрових елементів, парадигмальних понять, блок-схем, евристичних приписів; самостійну роботу студентів із використанням комплексних завдань; контрольні роботи.

Відбір змісту лекційних та лабораторних занять, який стосується компоненту експериментальної системи, здійснювався відповідно до вимог типової робочої програми із дисципліни „Хімія" для інженерних спеціальностей аграрних вищих навчальних закладів. Встановлено особливості інформаційних та проблемних лекцій, лабораторних занять (визначення парадигмальних понять, смислового стрижня лекцій, проблемних ситуацій, ігрових елементів, структури ігрових занять) під час впровадження проблемного навчання. Визначено логічні зв'язки між парадигмальними поняттями та програмним хімічним матеріалом, що дозволяє виділяти поняття, необхідні для успішного оволодіння студентами фаховими знаннями.

Встановлено, що ігрові заняття та заняття з елементами проблемності сприяють формуванню вмінь переносити знання й уміння в нові ситуації та встановлювати нові зв'язки між знаннями, теоретичними і фактичними.

Розроблено завдання різних рівнів складності, які представлені у формі запитань, вправ, задач професійного спрямування та тестів, що виконують навчаючу та контролюючу функції. Включення таких завдань в навчальний процес вивчення загальної хімії відбувалося за допомогою розробленої методичної системи проблемного навчання.

Отже, науковий аналіз проблеми застосування даної методики проблемного навчання в аграрних вищих навчальних закладах показав, що підготовка фахівців за цією методикою є важливою складовою як фундаментальної, так і наступної їх професійної підготовки, яка спрямована на реалізацію в спеціально створених умовах набутих студентами знань, практичних умінь і навичок, а також засобом творчого розвитку та саморозвитку майбутнього спеціаліста, формування у нього професійно значущих якостей, мобільності, готовності навчатися впродовж життя.

Список використаних джерел

1. Васильева П. Д. Обучение химии / П. Д. Васильева, Н. Е. Кузнецова. –М.: Каро, 2003. – 128 с.

2. Вергасов В. М. Проблемное обучение в высшей школе / В. М. Вергасов. – К. : Вища школа, 1977. – 94 с.

3. Герасенкова А. Н. Об активизации мыслительной деятельности студентов на лабораторных занятиях по химии / А.Н. Герасенкова, Е. Н. Князева, В. Н. Михацкая // Проблема высшей школы. − К. : Вища школа, 1986. − Вып. 59. − С. 89−92.

Шуміцька Вікторія
студентка
Шевченко Наталія
к.і.н., старший викладач
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ЄВРОПЕЙСЬКА КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРТНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Основним завданням вищих навчальних закладів на нинішньому етапі розвитку вищої освіти є підготовка кваліфікованих фахівців міжнародного рівня. Упровадження інноваційних педагогічних технологій та суттєве підвищення ефективності навчального процесу за рахунок активної роботи викладачів та студентів є важливими факторами у процесі реалізації майбутніми фахівцями свого потенціалу. Такі умови створює кредитно-трансферна система підготовки фахівців.

Кредитно-трансферна система організації навчального процесу (КТСОНП) – модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів) [2].

Важливими завданнями підготовки фахівців в умовах кредитно-трансферної технології навчання є забезпечення якісної ступеневої освіти, її особистісної орієнтації, створення умов для оновлення змісту і форм організації навчально-виховного процесу, запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій, формування системного педагогічного мислення, професійної самосвідомості.

Основне завдання реалізації КТСОНП полягає в запровадженні системи академічних кредитів, що аналогічна Європейській кредитно-трансферній системі.

Європейська кредитно-трансферна система (з англ. European Credit Transfer System – ECTS) – це система, що створена для забезпечення єдиної міждержавної процедури виміру й порівняння між закладами освіти результатів навчання студентів, їхнього академічного визнання. Вона розроблена для забезпечення мобільності студентів, спрощує розуміння і порівняння навчальних програм та навчальних досягнень студентів як між вітчизняними, так і між іноземними навчальними закладами.

Система ECTS заснована на оцінюванні всіх видів роботи студента, необхідних для досягнення цілей, зазначених у навчальній програмі: відвідування лекцій, підготовка і участь у семінарах і практичних заняттях, самостійна робота, складання іспитів, проходження стажування, підготовка та захист магістерських робіт тощо.

ECTS було розроблено в 1989 р. в рамках програми ERASMUS, що в даний час є частиною програми SOCRATES, у формі пілотного 5-річного проекту, в якому брали участь 145 європейських вищих навчальних закладів. У подальшому

практика ECTS була рекомендована до широкого використання вищими навчальними закладами Конференцією Ради Європи «Forum Conference of the Higher Education and Research Committee», Конвенцією Ради Європи ЮНЕСКО з визнання кваліфікацій у вищій освіті в європейському регіоні і підтримана низкою міжнародних професійних неурядових організацій, зокрема Європейською асоціацією міжнародної освіти (Europeanssociation of International Education), до якої входять представники більше 50 держав. ECTS – єдина успішно протестована система кредитів, що використовується по всій Європі [1, с.111].

Спочатку ECTS призначалася тільки для перезарахування кредитів. Система сприяла зарахуванню освіти, що була здобута за кордоном, і, таким чином, підвищувала якість і кількість мобільних студентів в Європі. Останнім часом ECTS перетворилася на систему накопичення кредитів, яку запроваджують по всій Європі на інституційному, регіональному і національному рівнях.

ECTS спрощує розуміння і порівняння навчальних програм для всіх студентів (вітчизняних й іноземних). ECTS стимулює мобільність і академічне визнання. Вона допомагає університетам організовувати й переглядати їх навчальні програми. ECTS може бути використана для різних програм і форм навчання.

Аналіз наукової літератури та особистий практичний досвід переконливо свідчить про те, що кредитно-трансферна система інтенсифікує навчально-виховний процес, вдосконалює його методи та засоби; покращує програму навчальної дисципліни з урахуванням процесу підвищення рівня професійної культури фахівців; раціонально ділить зміст навчального матеріалу на модулі; забезпечує об’єктивну перевірку якості засвоєння теоретичного й практичного матеріалу кожного модуля; стимулює активну пошукову самостійну роботу студентів протягом усього періоду навчання ВНЗ. У рамках ECTS організації навчання реалізована суб’єкт-суб’єктна парадигма навчання, згідно якої викладач сприймає студента як суб’єкта навчання, активного його учасника, який працює самостійно над навчальним матеріалом і в межах визначеного часу має право на вибір тактики навчання (темпу, послідовності проходження, рівня засвоєння, самоконтролю засвоєння, самооцінки, підготовки).

Використання ECTS є добровільним і базується на взаємній довірі й переконанні щодо якості навчальної роботи освітніх закладів-партнерів.

Перевагами кредитно-модульної системи навчання є: організація навчання, за якої враховуються інтереси і здібності студентів; посилення індивідуалізації взаємостосунків викладача зі студентами; посилення контролю за діяльністю студентів викладачем протягом семестру, що активізує його роботу протягом усього періоду навчання; підвищення мотивації студентів до навчання та їх відповідальності за його результати; зростання самостійності, самовизначеності,

самопізнання і самооцінки процесу і результату своєї діяльності за рахунок самостійної роботи, яка є базовою формою навчання відповідно до концепції Болонської системи освіти; закріплення самостійних досягнень; об'єктивність оцінювання знань студентів [3, с.173].

Європейська кредитно-трансферна система як технологія організації навчання сприяє підвищенню мотивації студентів до успішного навчання, організації індивідуально-орієнтованого навчального процесу (за рахунок модульної технології навчання, накопичувальної системи кредитів, бально-рейтингової системи оцінювання знань, індивідуальних форм навчання, спеціальних способів організованої самостійної роботи студентів), формуванню стійких знань і умінь в предметних областях його професійної діяльності і, як наслідок, якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

ЄКТС як інноваційна технологія організації навчання не обмежується вдосконаленням окремих аспектів перебігу навчального процесу, а передбачає докорінну зміну завдань, змісту і характеру принципів навчання та забезпечує індивідуалізацію навчання, безперервну активність викладача і студентів, враховує індивідуальні особливості та запити кожного студента, стимулює розумовий, соціальний і національно-духовний потенціал майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Головань М.С. Педагогічний потенціал кредитно-модульної системи організації навчального процесу щодо формування професійної компетентності студентів / М. С. Головань // Вища освіта України – Додаток 4, том VII (25). – 2010 р. – Тематичний випуск «Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору» [Текст]. – Теоретичний та науково-методичний часопис. Інститут вищої освіти АПН України. – с. 110-118.

2. Електронний ресурс: http://pidruchniki.com/10981205/pedagogika/kreditno-transferna_sistema_organizatsiyi_navchannya

3. Вища освіта України і Болонський процес. Навчальний посібник / За редакцією В. Г. Кременя. – Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 289 с.

ЗМІСТ

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ: ДОСЛІДЖЕННЯ, НАУКА ТА ПРАКТИКА

Аліменко Яна, Царук Наталія
ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК ВИТРАТ НА ОВОЧЕВИХ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ……. 4

Власов Євген, Кушніренко Олександр
ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ……. 6

Гринь Віра, Овчарик Зоряна
ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧІ ВИТРАТИ ЯК СКЛАДОВА ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ……. 9

Ігнатенко Тетяна
ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ…….. 12

Ільтяй Світлана, Царук Наталія
УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ОВОЧІВНИЦТВА... 14

Карпенко Ірина, Даценко Наталія
АУДИТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ……... 18

Клипперт Елена
УЧЕТ ЗАТРАТ ПРИ ВЫРАЩИВАНИИ ОВОЩЕЙ ЗАЩИЩЕННОГО ГРУНТА…… 21

Коваленко Марина, Царук Наталія
ОБСЛУГОВУЮЧІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ……... 24

Кучеркова Світлана
ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ…… 27

Миронюк Одарка
НЕПРЯМІ ВИТРАТИ ТА ЇХ РОЗПОДІЛ……..... 30

Сопко Валерія, Ніколенко Наталія
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ……. 32

Овчарик Зоряна
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ УМОВАХ……. 35

Падалка Інна, Овчарик Зоряна
КАЛЬКУЛЯЦІЙНА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА – ОСНОВА ДЛЯ АНАЛІЗУ ТА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ……. 38

Пантюхова Анна
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ……... 40

Панченко Ольга, Овчарик Зоряна
ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ…….. 43

Рахимбекова Насип
ОСОБЕННОСТИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В ГОСУДАРСТВЕННЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН……... 46

Ровний Артем, Лимар Валерія
ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ КУРСУ ГРИВНІ…….. 49

Степа Оксана, Овчарик Зоряна
ПОНЯТТЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ОБЛІК…… 52

Трущенков Максим, Овчарик Зоряна
КАЛЬКУЛЯЦІЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ОВОЧІВНИЦТВА…….. 54

Царук Наталія
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕКСПОРТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ОВОЧІВНИЦТВА…... 57

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІКУ Й УПРАВЛІННЯ

Buse Ergin
THE ROLE OF MANAGEMENT IN THE DEVELOPMENT OF A MARET ECONOMY……... 62

Dominika Dankiewicz, Ladislav Havel
RURAL DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN UNION…….. 64

Łukasz Chryniewicz
ORGANISATION FOR ECONOMIC DEVELOPMENT IN POST-SOVIET STATES IN TERMS OF EUROPEAN INTEGRATION…….. 68

Алшынбаева Гулайым
ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ ПРОЦЕССАХ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ…… 72

Арпентьева Мариям
СОЦИАЛЬНЫЙ КАПИТАЛ И ИННОВАЦИИ…… 75

Барна Марта
СУТНІСТЬ МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ…….. 79

Богач Лариса
ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ…….. 82

Боднар Ольга
ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ……. 84

Бурдюг Ольга, Македон Галина
КАДРОВИЙ РЕЗЕРВ АГРОБІЗНЕСУ ЯК ПРОЯВ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТИ І ВИРОБНИЦТВА…… 86

Гоблик Володимир
ФОРМУВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ…… 89

Гудзенко Ірина
ВПЛИВ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ……..... 92

Гурська Лариса
ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ІНВЕСТИЦІЙ – ШЛЯХ ДО УСПІХУ ПІДПРИЄМСТВА…… 94

Данилюк Яна, Чернушкіна Оксана
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ……... 97

Дворник Інна
АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ……. 99

Добрівська Мар'яна
SWOT ANALYSIS OF BIOBASED ECONOMY DEVELOPMENT…….. 102

Долинець Яна, Самко Марина
РОЛЬ ІНОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ЕКОНОМІЦІ……... 105

Лапа Олександр, Македон Галина
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА……. 108

Жолобко Марія, Городенко Світлана
ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ…….. 111

Зубенко Андрій, Грабовецький Олександр
ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ……. 114

Іванько Анатолій
УМОВИ ДОСЯГНЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ РІВНОВАГИ НА РИНКУ…… 118

Колядко Ольга, Василенко Ірина
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ……... 121

Кот Ольга, Македон Галина
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТЕХНОПАРКІВ В УКРАЇНІ …… 123

Курляндчик Александр
САХАРНАЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ: МАКРОАНАЛИЗ МИРОВОГО РЫНКА…….. 126

Лабурдова Ирина
КРЕДИТИРОВАНИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ……. 129

Лимар Валерія
РОЗВИТОК БІОЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ……..... 131

Литвиненко Андрій, Шуміцька Вікторія, Македон Галина
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ……. 134

Ломінська Ольга, Мринська Тетяна
ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ В АПК…… 137

Мажула Олена
РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ…….. 138

Македон Галина
ТЕНДЕНЦІЇ РІВНЯ СПОЖИВАННЯ ТА ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНИ……. 141

Міжгородська Ірина, Пономарчук Аліна, Стадник Вікторія
ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ…… 144

Наумкин Евений, Романовский Владимир
РОССИЙСКИЙ ОПЫТ ГЕОБРЕНДИНГА: ПРОБЛЕМНЫЕ ПОЛЯ И КРЕАТИВНЫЕ ПРАКТИКИ НА ПРИМЕРЕ Г. КАЗАНЬ…… 146

Новікова Лілія, Жигулін Олександр
ІННОВАЦІЙНО-КРЕАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОБІЗНЕСУ….. 149

Олійник Наталія, Лимар Валерія
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯПОНІЇ. 154

Парій Людмила
ДОСЛІДЖЕННЯ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗБУТОВІЙ СФЕРІ СИРУ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ…… 156

Проценко Ігор
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ УКРАЇНИ ……... 158

Романенко Тетяна
ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ…… 161

Сидоренко Ірина
РОЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ…….. 163

Стадник Вікторія
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА……... 165

Стінковий Ігор, Тодоренко Юлія, Іванько Анатолій
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТОМ В УМОВАХ ВИСОКОГО РІВНЯ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ…… 168

Тодоренко Юлія, Грабовецький Олександр
СИСТЕМА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ…… 170

Хорошко Лілія, Даценко Наталія
РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ……. 172

Ярошенко Юлія, Грабовецький Олександр
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН ТА АНАЛІЗ КЛАСИФІКАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ДОГОВОРІВ…… 175

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Kotlyuk Halyna
ABBREVIATION AS A LANGUAGE ECONOMY DEMONSTRATION IN VIRTUAL COMMUNICATION……... 180

Бабирь Неоніла, Сидорович Олександр
ЗНАЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-АГРАРІЯ……. 181

Баришовець Аня, Лукач Василь
АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ……. 183

Блажкевич Тамара
ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ КРИТЕРІЇВ ПРИЙНЯТТЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ…….. 186

Бутурлим Тетяна
ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ САМОПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ПЕДАГОГІКИ……... 190

Дорогінська Юлія, Хомич Вікторія
ЗАСОБИ ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА…….. 193

Дубок Анна, Толочко Світлана
ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ…… 196

Заболотній Олександр
ТЕСТУВАННЯ ЯК МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ……. 199

Кириленко Марина, Толочко Світлана
ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ…….. 204

Литовченко Віктор
МІЖОСОБИСТІСНЕ СПІЛКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА…….. 208

Лоханько Наталія, Кручек Вікторія
ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК»…….. 212

Овечко Олександр, Лукач Василь
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ…….. 215

Олещенко Яна, Сидорович Олександр
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ…… 219

Пазич Тетяна, Хомич Вікторія
АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ В РОБОТІ МЕНЕДЖЕРА…….. 220

Петрух Руслана
ТЕХНОЛОГІЯ КОНТЕКСТОВОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ-АГРАРНИКІВ…….. 223

Пилипенко Дмитро, Лукач Василь
УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ……...… 225

Пінчук Андрій, Заболотній Олександр
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН…….. 228

Похилько Тетяна, Толочко Світлана
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ……. 233

Руда Людмила, Македон Галина
СВІТОВИЙ ДОСВІД СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ……. 237

Савенко Юлія, Сидорович Олександр
ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ……... 240

Семенок Євген, Шевченко Наталія
ДО ПИТАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ» ЯК НОРМАТИВНОЇ СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ……. 245

Сидорович Олександр
МІСЦЕ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УРСР В КОМАНДНО-АДМІНІСТРАТИВНІЙ ЕКОНОМІЦІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ….. 247

Сірик Антон, Хомич Вікторія
КОМУНІКАТИВНА ПРОФЕСІОГРАМА ІНЖЕНЕРА-МЕХАНІКА……. 250

Степанов Євгеній, Сидорович Олександр
САМОВИХОВАННЯ СТУДЕНТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ…… 253

Федорина Тетяна
ГРАФІЧНА КУЛЬТУРА – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ІНЖЕНЕРА……... 256

Хоменюк Анастасія, Хомич Вікторія
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЧИТАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) У ВИЩІЙ ШКОЛІ…… 260

Шевченко Євгенія, Савенко Юлія, Шевченко Наталія
ЗРОСТАННЯ РОЛІ ОСВІТИ: НАЦІОНАЛЬНІ Й ОСОБИСТІСНІ АСПЕКТИ……. 263

Шевченко Наталія
ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ АГРАРНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДОВІ УКРАЇНИ….. 266

Шкодин Альона
ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ХІМІЇ СТУДЕНТІВ АГРОТЕХНІЧНОГО ВУЗУ……. 270

Щуміцька Вікторія, Шевченко Наталія
ЄВРОПЕЙСЬКА КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРТНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ…… 274